

รายงานการวิจัย

โครงการวิจัยย่อยที่ ๔ เรื่อง

การจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

The Drug Free Knowledge Management of Buddhist Monk

Develop Sanga Groups in North East Area

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง

รูปแบบและกระบวนการสร้างสังคมปลอดยาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนา

Model and Process to Create the Drug free Society

Accordance with Principle of Buddhism

โดย

ผศ.ดร.สุรพล พรหมกุล

ผศ.ดร.ชาญชัย ฮวดศรี

ผศ.ดร.บุรินทร์ ภูัสกุล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

พ.ศ. ๒๕๖๐

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610760084

รายงานการวิจัย

โครงการวิจัยย่อยที่ ๔ เรื่อง

การจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

The Drug Free Knowledge Management of Buddhist Monk
Develop Sanga Groups in North East Area

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง

รูปแบบและกระบวนการสร้างสังคมปลอดยาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนา

Model and Process to Create the Drug free Society

Accordance with Principle of Buddhism

โดย

ผศ.ดร.สุรพล พรหมกุล

ผศ.ดร.ชาญชัย ฮวดศรี

ผศ.ดร.บุรินทร์ ภูัสกุล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

พ.ศ. ๒๕๖๐

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610760084

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Sub- Research Report 4th

The Drug Free Knowledge Management of Buddhist Monk
Develop Sanga Groups in North East Area

Under Research Program

Model and Process to Create the Drug free Society
Accordance with Principle of Buddhism

By

Assist.Prof. Dr.Suraphon Promgun

Assist.Prof. Dr.Chanchai Huadsri

Assist.Prof. Dr.Burin Poosakul

Mahachulalongkornrajavidyalaya University KhonKhen Campus

B.E. 2560

Research Project Funded by Mahachulalongkornrajavidyalaya University

MCU RS 610760084

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย:	การจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ผู้วิจัย:	ผศ.ดร.สุรพล พรหมกุล ผศ.ดร.ชาญชัย ฮวดศรี ผศ.ดร.บุรินทร์ ภูสกุล
ส่วนงาน:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
ปีงบประมาณ:	๒๕๖๐
ทุนอุดหนุนการวิจัย:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ ๑) เพื่อศึกษาสถานการณ์ยาเสพติดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และบทบาทของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในการป้องกันยาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนา ๒) เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ในการป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๓) เพื่อจัดทำฐานข้อมูลการจัดการความรู้ในการป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาใน ๙ จังหวัดคือ จังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น ร้อยเอ็ด หนองบัวลำภู สุรินทร์ มหาสารคาม นครราชสีมา อุตรดิตถ์ และจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน ๑๙ รูป เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ แบบสนทนากลุ่ม เฉพาะ และแบบสังเกต การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัย พบว่า

๑) สถานการณ์ยาเสพติดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยังคงต้องเฝ้าติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด เนื่องจากกลุ่มฆวนการค้ายาเสพติดยังคงใช้พื้นที่ภาคเหนือและประเทศเพื่อนบ้านเป็นเส้นทางลำเลียงยาเสพติดเข้ามาในประเทศไทย ก่อนจะส่งพักตามจังหวัดขนาดใหญ่ เพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจสอบของทางเจ้าหน้าที่ ยาเสพติดที่มีการค้าและแพร่ระบาดมากที่สุด คือ ยาบ้า รองลงมาคือ กัญชาแห้งและสารระเหย บทบาทของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในการป้องกันยาเสพติด พบว่าเป็นวิทยากร อบรม เผยแพร่ชี้แจงโทษของยาเสพติดด้วยการใช้สื่อ เป็นผู้นำในการจัดโครงการการป้องกันยาเสพติด สร้างแรงจูงใจให้เห็นคุณค่าของชีวิตปลอดสิ่งเสพติด รณรงค์อบรมเยาวชนให้ห่างไกลยาเสพติด ชักชวนให้ประชาชนปฏิบัติตนในแง่ดี อบายมุขในวันสำคัญของชาติหรือของศาสนา ส่งเสริมให้มีชุมชนคุณธรรม เผยแพร่ความรู้ทางสถานีวิทยุ นำผู้ติดยาเสพติดทำกายบำบัด จิตบำบัด เวชบำบัด และอาชีวบำบัด

๒) การจัดการความรู้เรื่องการป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา พบว่า

๑) ด้านการกำหนดเป้าหมายการป้องกันยาเสพติด พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาให้ความสนใจในเรื่องการจัดการความรู้ว่า การจัดการความรู้ว่าเป็นการประมวลองค์ความรู้จากตัวบุคคล ข้อมูลสารสนเทศ ความคิด การกระทำ รวมถึงประสบการณ์ของตัวบุคคล ซึ่งนำมาสร้างความรู้และพัฒนาอย่างเป็นระบบหรือเป็นนวัตกรรม จัดเก็บในลักษณะที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย โดยจัดเก็บในรูปของแฟ้มเอกสาร คู่มือการปฏิบัติงาน และจัดเก็บระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒) ด้านการแบ่งปันความรู้ พบว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา มีการแลกเปลี่ยนแบ่งปันความรู้กัน โดยการพูดคุย ปรึกษาหารือ การนำความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมอบรม ประชุม สัมมนา มาสรุป และจัดทำเป็นรายงานเสนอผ่านประธานพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา เพื่อนำเสนอที่ประชุมประจำเดือน ซึ่งเป็นการแบ่งปันความรู้ที่ได้รับมาให้พระสงฆ์ที่ไม่ได้เข้าร่วมได้รับรู้ร่วมกันทุกรูป มีการเชื่อมโยงกับกิจกรรมตามโครงการที่คณะสงฆ์ได้จัดขึ้นในระดับจังหวัด ระดับภาค โดยมุ่งไปที่การดำเนินงานการประชาสัมพันธ์ของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา และมีการแจ้งข้อมูลหรือแจ้งข่าวสารประชาสัมพันธ์เรื่อง การป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาให้คณะสงฆ์รับทราบ

๓) ด้านการสร้างคลังความรู้ พบว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรวบรวมผลงาน โดยการประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การปรับเปลี่ยนทัศนคติ การเรียนรู้ร่วมกันเมื่อเกิดสิ่งใหม่ นำเสนอผลงานผ่านเว็บไซต์ โดยรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบจัดเก็บในแฟ้มของแต่ละรูป และรวบรวมผลงานเป็นหมวดหมู่ในรูปแบบไฟล์ข้อมูล ซึ่งเก็บไว้ในคอมพิวเตอร์

๓) การจัดกิจกรรมการป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา มีวิธีในการจัดกิจกรรมจนเกิดเป็นชุดองค์ความรู้จำนวน ๕ เรื่อง คือ ๑) เรื่องสวดมนต์ข้ามปีเพื่อส่งเสริมการป้องกันยาเสพติดตามหลักพุทธศาสนา ๒) เรื่องศาสนธรรมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ๓) เรื่องงดเหล้าเข้าพรรษา ๔) เรื่องกฐินปลอดเหล้า สร้างบุญด้วยศรัทธา ๕) เรื่องงานศพปลอดเหล้า

๔) วิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งได้ ๒ กลุ่มคือ ๑) กลุ่มป้องกันยาเสพติด ใช้การบรรยายธรรม ๒) กลุ่มแก้ไขปัญหายาเสพติด ใช้ยาสมุนไพร

๕) ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า พระสงฆ์บางรูปขาดความกระตือรือร้นที่จะเพิ่มทักษะความรู้ให้ตนเอง การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับยาเสพติดแต่ละครั้งทิ้งช่วงนานเกินไปทำให้ไม่ต่อเนื่อง ตลอดถึงการไม่แบ่งปันความรู้ทำให้ความรู้ที่มีฝังอยู่ในตัวคนเดียวพระสงฆ์รูปอื่นไม่สามารถรับรู้ได้

คำหลัก : การจัดการความรู้, ยาเสพติด, พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา

Research Title: Drug Free Knowledge Management of Buddhist Monk Develop Sanga Groups in North East Area

Researchers: Asst. Prof. Dr.Suraphon promgun
Asst. Prof. Dr.Chanchai Haudsri
Asst. Prof. Dr.Burin Poosakul

Department: Mahachulalongkornrajavidyalaya University,
KhonKhen Campus

Fiscal Year: 2560/2017

Research Scholarship Sponsor: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

This research aims: 1) to study the drug situation in the North East area and the role of Buddhist Monk Develop Sanga Groups for Drug Free in North East Area. 2) to study Drug Free Knowledge Management of Buddhist Monk Develop Sanga Groups in North East Area. 3) to prepare a database of Drug Free Knowledge Management of Buddhist Monk Develop Sanga Groups in North East Area. The population in this study was Buddhist Monk Develop Sanga Groups of 9 provinces of Khon Kaen, Kalasin, Maha Sarakham, Roi Et, Surin, Nakhon Ratchasima, Udon Thani, Ubon Ratchathani total of 19 person. Instruments were interviewed form, focus groups form, observation form and data analysis, content analysis assembly context.

The research found that

1) The drug situation in the Northeast. Continue to monitor the situation closely. Because drug trafficking continues to use northern areas and neighboring countries as a route for transporting drugs into Thailand. Stay drugs in order to avoid large-scale validation of the staff. The drug trade and is most prevalent, followed by cannabis, amphetamines, dried and evaporated. The role of Buddhist Monk Develop Sanga Groups in the diocese of drug prevention were published as a lecturer for clarification on the use of drugs by the media. The Buddhist Monk Develop Sanga Groups is a leader in developing programs to prevent drug abuse. The Buddhist Monk Develop Sanga Groups incentives to the value of a life free of drugs. Campaign for Youth far the drug. Persuade people vow to abstain from alcohol in a major national or religious. The priest Maximus develops, promotes moral community radio stations disseminating knowledge leading to addiction, physical therapy, psycho therapy medical Therapy and Occupational Therapy.

2) Drug Free Knowledge Management of Buddhist Monk Develop Sanga Groups were: 1) targeting anti-drug. The Buddhist Monk Develop Sanga Groups an understanding of how knowledge management. Knowledge management as an art review of personal information, thoughts, actions, and experiences of individuals who bring knowledge and develop a systematic or innovative storage in a manner that is easily accessible by files stored in the form of documentation, operational and storage systems to operate more efficiently 2) Shares aspect found that according to the clergy of the diocese of exchange, sharing of knowledge by talking consultations. Knowledge gained from attending a training seminar was finalized and prepared a report presented by the Chairman of the Buddhist Monk Develop Sanga Groups for presentation at the monthly meeting, sharing knowledge has been brought to the priest, who did not attend join together, get to know all the activities associated with the project, the ministry has set up a provincial-level regions by focusing on the public. Whether association of Buddhist Monk Develop Sanga Groups, the diocese and have information or news releases on prevention of drug clergy group Maximus develop a fraternal note 3) generating knowledge that the Buddhist Monk Develop Sanga Groups exchange of learning and collected works by modifying the knowledge, attitudes, learning new things together when presented through the website chipped was site, gathering data is stored in the file system of each. And systems integration portfolio is categorized in a data file that is stored on the computer.

3) The drug prevention activities of Buddhist monk develop sanga groups in the Northeast. There are 5 ways to organize the activities: 1) praying over the year to promote anti-narcotics, 2) the narrative of narcotics, 3) the problem of alcohol abuse. 4) The story of alcohol free. Make a donation by faith. 5) A funeral pyre.

4) How to prevent and solve drug problems of Buddhist monk develop Sanga Groups in the Northeast. There are 2 groups: 1) drug prevention group 2) The problem solving group uses medicinal herbs.

5) Problems and obstacles in knowledge management for drug prevention of Buddhist monk develop sanga groups in the northeast region revealed that some monks lack the enthusiasm to increase their knowledge. Each drug activity was discontinued for too long. In the absence of knowledge sharing, knowledge is buried in a single person. Some Buddhist monks cannot be recognized.

Keywords: Knowledge management, Drug, Buddhist monk develop sanga groups.

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีโดยได้รับความอนุเคราะห์จาก พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระมหาชุตีภัก อภินนโท ผู้อำนวยการส่วนงานวางแผนและส่งเสริมการวิจัย และคณะผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ที่กรุณาให้คำแนะนำเพื่อการปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ นอกจากนี้ ผู้บริหารของวิทยาเขตขอนแก่น ได้แก่ พระโสภณพัฒนบัณฑิต, รศ.ดร. รักษาการรองอธิการบดีวิทยาเขตขอนแก่น ที่เมตตาให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด ขอขอบคุณคณะผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๕ ท่าน คือ รศ.ดร.พรอัมรินทร์ พรหมเกิด รศ.ดร.สัจญา เคณาภูมิ ผศ.ดร.หอมหวล บั้วระภา ผศ.ดร.สมปอง สุวรรณภุมมา ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาทุกรูป ใน ๙ จังหวัดที่ได้อนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จนทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จด้วยดี

ความดีอันเกิดจากรายงานการวิจัยครั้งนี้ ข้าพเจ้าขอนอบน้อมถวายแด่คุณของอุปัชฌาย์ อาจารย์ผู้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ สังสมจนเกิดเป็นสติปัญญาให้แก่ลูก้ารับใช้สังคม ประเทศชาติและพระพุทธศาสนา

ผศ.ดร.สุรพล พรหมกุล และคณะ

๑๙ มกราคม ๒๕๖๑

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพประกอบ.....	ญ
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่ทำการวิจัย.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย.....	๔
๑.๓ ปัญหาการวิจัย.....	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย.....	๔
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย.....	๕
๑.๖ ประโยชน์ที่จะได้รับจากงานวิจัย.....	๕
๑.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	๖
บทที่ ๒ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๗
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับความรู้และการจัดการความรู้.....	๗
๒.๒ ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการจัดการความรู้.....	๒๗
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับยาเสพติด.....	๓๕
๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม.....	๔๙
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๖๓
บทที่ ๓ วิธีการดำเนินการวิจัย.....	๖๙
๓.๑ รูปแบบการวิจัย.....	๖๙
๓.๒ พื้นที่และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant).....	๖๙
๓.๓ เครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย.....	๗๐
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๗๑
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๗๒
๓.๖ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย.....	๗๒

บทที่ ๔ ผลการศึกษา.....	๗๓
ตอนที่ ๑ สถานการณ์ยาเสพติดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและบทบาทของ พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในการป้องกันยาเสพติดตามหลัก พระพุทธศาสนา.....	๗๓
ตอนที่ ๒ การจัดการความรู้เรื่องการป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆ พัฒนา.....	๙๘
ตอนที่ ๓ การจัดกิจกรรมการป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	๑๐๔
ตอนที่ ๔ วิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	๑๓๐
ตอนที่ ๕ ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดของ พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	๑๔๗
ตอนที่ ๖ องค์ความรู้ที่ได้การจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์ กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	๑๔๗
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ.....	๑๔๙
๕.๑ สรุปผลการศึกษา.....	๑๔๙
๕.๒ อภิปรายผลการศึกษา.....	๑๕๕
๕.๓ ข้อเสนอแนะ.....	๑๕๘
บรรณานุกรม.....	๑๕๙
ภาคผนวก.....	๑๖๓
ภาคผนวก ก บทความวิจัย.....	๑๖๓
ภาคผนวก ข กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์..	๑๘๐
ภาคผนวก ค ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้และกิจกรรม ที่ได้ดำเนินการมาและผลที่ได้รับของโครงการ.....	๑๘๒
ภาคผนวก ง เครื่องมือในการวิจัย.....	๑๘๔
แบบสรุปโครงการวิจัย.....	๑๘๙
ประวัติผู้วิจัย.....	๑๙๒

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๒.๑ อุปสรรคทางวัฒนธรรมในการจัดการความรู้และแนวทางแก้ไข.....	๒๕
๔.๒ กิจกรรมโครงการค่ายศาสนธรรมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดวันแรก.....	๑๑๑
๔.๓ กิจกรรมโครงการค่ายศาสนธรรมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดวันที่สอง.....	๑๑๒
๔.๔ กิจกรรมโครงการค่ายศาสนธรรมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดวันที่สาม.....	๑๑๓

สารบัญภาพประกอบ

ภาพที่

๒.๑ โมเดลปลาของ ดร.ประพนธ์ ผาสุกยี่ด.....	๓๔
๒.๒ พระครูพิพิงประขานาท หรือ หลวงพ่อนาน อดีตเจ้าอาวาสวัดสามัคคี อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์.....	๕๘
๒.๓ พระครูศีลวราภรณ์ หรือหลวงพ่อเฉลิม กิตติสีโล.....	๕๙
๒.๔ พระครูโพธิ์วีรคุณ เข้ารับประทานพัฒนา โล่ ยาม และเกียรติบัตรจากสมเด็จพระสังฆราช.....	๖๑
๒.๕ จัดการประชุม “สืบสานตำนาน พระสังฆพัฒนาภาคอีสาน”.....	๖๑
๒.๖ การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ.....	๖๒
๔.๑ พระครูประภัสร์สารธรรม และยาสมุนไพโร.....	๑๓๐
๔.๒ พระครูพัฒนกิจจานุรักษ์ แนะนำวิธีการเลิกยาเสพติด.....	๑๓๑
๔.๓ ตัวอย่าง ใบปฎิญาณในการเลิกยาเสพติด.....	๑๓๓
๔.๔ นักเรียนโรงเรียนพุทธเกษตรวิทยาลัย เข้าโครงการต่อต้านยาเสพติด.....	๑๓๕
๔.๕ พระครูสุตศาสนการ ผู้จัดการโรงเรียนพุทธเกษตรวิทยาลัย.....	๑๓๕
๔.๖ หนังสือพิมพ์คมชัดลึก ตีพิมพ์ประวัติและผลงานพระครูประดิษฐ์วิริยาภรณ์.....	๑๓๖
๔.๗ พระครูประดิษฐ์วิริยาภรณ์.....	๑๓๗
๔.๘ พระครูสมุห์ทองล้วน สิริจันโท ดร. ประธานศูนย์พัฒนาคุณธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	๑๓๘
๔.๙ พระครูสมุห์ทองล้วน สิริจันโท ดร. บรรยายธรรมการป้องกันยาเสพติด ให้กับนักเรียน.....	๑๓๘
๔.๑๐ พระครูวิมลสังวรคุณ.....	๑๓๙
๔.๑๑ พระครูพิจิตรสิทธิคุณ.....	๑๔๑
๔.๑๒ พระครูบูรพาธรรมบัณฑิต.....	๑๔๓
๔.๑๓ พระครูโพธิ์วีรคุณบรรยายธรรมเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดให้กับนักเรียน.....	๑๔๔

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ผลของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในช่วง ๓ ทศวรรษที่ผ่านมาได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจของประเทศความเปลี่ยนแปลงสำคัญที่เกิดขึ้นคือ โครงสร้างทางการผลิตของประเทศได้เปลี่ยนจากเกษตรสู่ความเป็นอุตสาหกรรม สังคมชนบทเปลี่ยนเป็นสังคมเมือง ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตและค่านิยมของคนในสังคม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ก่อให้เกิดปัญหายาเสพติดซึ่งเป็นปัญหาสังคมที่มีองค์ประกอบสำคัญของปัญหา อันได้แก่ คน ยาเสพติด และสิ่งแวดล้อม โดยมีผลการสำรวจประเมินปฏิบัติการรวมพลังไทยขจัดภัยยาเสพติด ร่วมเทิดไถ่องค์ราชัน ระยะเวลาที่ ๒ (มี.ค.-พ.ค.๕๐) ของศูนย์วิจัยเอแบคฯ มหาวิทยาลัย อัสสัมชัญ รายงานว่า สถานการณ์ปัญหายาเสพติดในภาพรวมของหมู่บ้าน/ชุมชน ในระดับรุนแรง อยู่ที่ร้อยละ ๗.๒ เพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ ๑.๕ เมื่อเทียบกับผลการสำรวจฯ ระยะเวลาที่ ๑ (ธ.ค.๔๙-ก.พ.๕๐) ประชาชนประมาณ ๑ ใน ๔ (ร้อยละ ๒๘.๓ ระบุว่า เคยพบเห็น/รับรู้ว่ามีแหล่งมั่วสุมเสพยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนของตน)^๑ “ยาเสพติดเป็นภัยต่อชีวิตเป็นพิษต่อสังคม” วลีนี้จึงเป็นคำพูดที่คุ้นหูและเตือนให้ทุกคนระลึกถึงโทษของยาเสพติดมาช้านานแล้ว โดยมีความเชื่อว่าผู้ติดยาเสพติดมักจะประกอบอาชญากรรมเกี่ยวกับการลักทรัพย์เพื่อนำไปซื้อยาเสพติด อีกทั้งฤทธิ์จากการเสพยาจะทำให้ผู้เสพยามีความคลุ้มคลั่งหวาดระแวงจนทำร้ายผู้อื่น ดังจะเห็นได้จากข่าวอาชญากรรมซึ่งมีให้เห็นโดยตลอดว่าการกระทำผิดนั้นมีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเสมอ ด้วยเหตุนี้ปัญหายาเสพติดจึงเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง^๒

ด้าน ไมตรี วิริยะ อดีตผู้อำนวยการสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาค ๔ (ป.ป.ส.ภาค ๔) ระบุถึงสถานการณ์ยาเสพติดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือว่า มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยภาพรวมของประเทศ ยาเสพติดจะถูกลำเลียงจากประเทศเพื่อนบ้าน ผ่านเข้ามาในภาคอีสานมากที่สุด เพราะถูกสกัดจับและป้องกันปราบปรามยาเสพติดในภาคเหนืออย่างหนัก ดังนั้น ในเขตพื้นที่ ๔ จังหวัดชายแดนภาคอีสาน ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของ ป.ป.ส.ภาค.๔ ประกอบด้วย จ.เลย หนองคาย นครพนม และมุกดาหาร จึงต้องมีมาตรการปราบปรามยาเสพติดให้ดีที่สุด ทั้งนี้ พบว่าตามชุมชน หมู่บ้าน ที่เป็นรอยต่อแนวชายแดนเป็นจุดหลักของการนำเข้ายาเสพติด โดยมีถึงร้อยละ ๗๖ ที่ลักลอบนำเข้าผ่านพื้นที่เหล่านี้ เพราะเป็นช่องทางธรรมชาติ ส่วนที่เหลืออาจลักลอบผ่านตาม

^๑สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด, **ความรู้และแนวทางแก้ไขปัญหาเสพติด**, (กรุงเทพมหานคร: บางกอกเทคโนโลยีสแกนนิ่งแอนเซอร์วิส), หน้า ๗๔.

^๒สิริกร คำภูไทย, การแพร่ระบาดของปัญหาเสพติดในรอบ ๑๐ ปี, สำนักงานพัฒนาระบบข้อมูล, “ข่าวสารสุขภาพ”, <http://www.hiso.or.th/hiso/tonkit/tonkits_18.php>.

ด้านถาวร^๓แล้ว ยังนับว่าเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าในการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม เห็นว่าทำให้วัดว่าง

จากสภาพปัญหาเสพติดของชาติในปัจจุบัน ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาใหญ่ที่แผ่ขยายกว้างขึ้น จึงเป็นภาระหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกันของทุกคนที่จะร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อร่วมกันสร้างอนาคตที่ดีให้แก่ประเทศชาติไม่ให้ประชาชนเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และตามที่รัฐบาลได้กำหนดแนวทางการดำเนินการด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้หน่วยงานราชการ องค์กรต่าง ๆ บูรณาการแผนงาน/งบประมาณในระดับพื้นที่ โดยมีศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดจังหวัด (ศพ.ส.) และศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดกรุงเทพมหานคร (ศพ.ส.กทม.) เป็นผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

จากปัญหาดังกล่าวมาพอสรุปได้ว่า ประเทศไทยกำลังพัฒนาแต่มีภัยคุกคามอย่างหนักคือ ยาเสพติดทุกภาคส่วนสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องช่วยกันป้องกันและแก้ไข ในขณะที่พระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้นำชุมชนและเป็นองค์กรหนึ่งที่สามารถปฏิบัติงานเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติดได้ แต่พระสงฆ์บางรูปกลับไม่ปฏิบัติหน้าที่ที่ควรเป็น บางวัดมุ่งเฉพาะการก่อสร้างอาคาร สร้างวัดถาวร แต่ไม่ได้สร้างทุนของชุมชนนั้นคือ คนในชุมชนให้มีความเข้มแข็ง นอกจากนี้ยังพบปัญหาและอุปสรรคต่อบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้เฒ่าทางศาสนาในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด คือ ๑) ด้านผู้นำทางศาสนา พบว่า ผู้นำทางศาสนาส่วนใหญ่มีภารกิจด้านศาสนามากไม่มีเวลา ผู้ที่มีอายุมากสุขภาพร่างกายไม่อำนวย ขาดความรู้ความเข้าใจในการเสริมสร้างความเข้มแข็งเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด ๒) ปัญหาและอุปสรรคด้านประชาชน พบว่า ประชาชนบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม เห็นแก่ตัว เห็นแก่พวกพ้อง ปกปิดข้อมูล คิดว่าปัญหายาเสพติดไม่ใช่เรื่องสำคัญ ใช้เวลาว่างไม่เป็นประโยชน์ มัวสูมอบายมุข เช่น ตี๋มสุรา เป็นต้น ๓) ปัญหาและอุปสรรคด้านผู้นำท้องถิ่น พบว่า ผู้นำท้องถิ่นบางคนไม่ให้ความร่วมมือ เห็นแก่ตัวหาประโยชน์จากกิจกรรมให้ตนเองและพรรคพวก ขาดการติดตามงานที่ได้รับมอบหมาย ทำงานไม่มีประสิทธิภาพ ๔) ปัญหาและอุปสรรคด้านผู้บังคับบัญชา พบว่าเจ้าอาวาสบางแห่งไม่ให้การสนับสนุนร่วมกิจกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดเห็นว่าทำให้วัดถาวรขาดรายได้ มีแต่จะเพิ่มค่าใช้จ่าย ๕) ปัญหาและอุปสรรคด้านงบประมาณ พบว่า ไม่มีงบประมาณภาครัฐมาช่วยสนับสนุน หรือมีแต่ไม่ตรงตามความต้องการของชุมชน ๔ ส่วนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ๑ ประกอบด้วย ๔ จังหวัด คือ จังหวัดเลย หนองบัวลำภู หนองคาย และอุดรธานี ๕ พบปัญหาระหว่างพระสงฆ์กับยาเสพติดสามารถแยกเป็นประเด็นได้คือ ๑) มีพระสงฆ์ที่เสพยาเสพติดตั้งแต่ยาที่ออกฤทธิ์น้อยไปถึงออกฤทธิ์

^๓สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดมหาสารคาม, “ข่าวสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ภาค ๔”, <<http://province.prd.go.th/maharakham/index.php?ct=newsDetail&id=2009-00246>>.

^๔รุ่งทิศา มโนวชิรสรณ์, บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้นำทางศาสนาในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษาวัดในจังหวัดพิจิตร, รายงานการวิจัย, (พิจิตร : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิจิตร), ๒๕๕๒, บทคัดย่อ.

^๕สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ยุทธศาสตร์การวิจัย (พ.ศ.๒๕๕๕-๒๕๕๙) : ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ๒๕๕๓, หน้า ๕.

มาก (บุหรี สุรา ยาบ้า) ๒) มีพระสงฆ์ที่เป็นผู้ค้าขายยาเสพติดประเภทยาบ้า ๓) วัดที่เข้าร่วมโครงการจังหวัดนาร่องในการรณรงค์ให้วัดเป็นเขตปลอดบุหรี่ยาเสพติดทั้งหมด ๑๒๐ วัด แต่มีเพียง ๓๔ วัดเท่านั้น (ร้อยละ ๒๘) ที่เป็นเขตปลอดบุหรี่ยาเสพติด ๖ ๔) มีพระสงฆ์ที่ผ่านการฝึกอบรมของกรมการศาสนาเพื่อเป็นพระวิทยากรเกี่ยวกับยาเสพติดเพียง ๖๔ รูป จากพระสงฆ์ในภาค ๘ ทั้งหมด ๒๕,๖๘๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๐.๒๕ เท่านั้น อีกทั้งพระสงฆ์ได้ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับยาเสพติดและพบปัญหาคือ ๑) มีผู้พยายามขัดขวางการทำกิจกรรมป้องกันยาเสพติด เช่น กล่าวหาพระสงฆ์ว่าเป็นผู้ค้ายาเสพติดเอง ๒) พระสงฆ์กลัวอันตรายที่อาจจะเกิดกับตนเอง บางรูปถึงกับถูกขู่ฆ่า ๓) พระสงฆ์ที่พร้อมจะเสียสละเวลาเพื่อดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับยาเสพติดมีน้อย ๔) พระสงฆ์ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติด^๖

นอกจากนี้พระสงฆ์ได้มีบทบาทในการจัดกิจกรรมลดการติดยาเสพติดในชุมชน ด้วยการใช้หลักการบริหารนิยธรรม คือ หลักการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มคณะของผู้ติดยาเสพติด และมีการใช้หลักสามัคคีธรรม คือ การสร้างความร่วมมือ ประองตอง เกื้อกูลรักใคร่ รวมถึงหลักธรรมไตรสิกขา คือ ได้รักษาศีล ได้เจริญสมาธิ และได้เจริญปัญญาของผู้ติดยาได้มีจิตใจเข้มแข็ง ไม่หวนกลับไปเสพยาเสพติดอีก^๗

การจัดการองค์ความรู้ (Knowledge management) เป็นเครื่องมือเพื่อใช้ในการบรรลุเป้าหมายอย่างน้อย ๓ ประการ คือ บรรลุเป้าหมายของงาน บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาคน และบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาองค์กรไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ที่ช่วยให้องค์กรเรียนรู้ และสร้างความรู้ให้เร็ว ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีการเชื่อมโยงการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจะต้องถูกนำมาจัดการ โดยการจัดเก็บ แบ่งปันและนำไปใช้ประโยชน์ให้ได้อย่างกว้างขวางในและนอกองค์กร ซึ่งการดำเนินงานด้านยาเสพติดก็มีการจัดองค์ความรู้เช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อพัฒนาพระสงฆ์ งาน และคณะสงฆ์ให้มีความสามารถทำงานกับกลุ่มเป้าหมายต่างๆได้อย่างเหมาะสม โดยพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาเป็นกลุ่มพระนักพัฒนาที่สำคัญ ซึ่งมีบทบาทในการพัฒนาจิตใจและสังคม จำเป็นต้องมีการจัดการองค์ความรู้ เพื่อนำไปสู่การเอาชนะยาเสพติดอย่างเข้มแข็งต่อไป

ดังนั้น ผู้วิจัยเป็นบุคลากรที่อยู่ใกล้ชิดสถาบันสงฆ์จึงมีความสนใจอย่างยิ่งที่จะทำวิจัยเกี่ยวกับการจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยนี้จะเป็นทางเลือกอีกแนวทางหนึ่งในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างเป็นรูปธรรม เมื่อพระสงฆ์มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดแล้วสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมต่อไป

^๖พระมหาวิฑูริ ปัญญาวิฑูริ, หนูนุ่นฟู-เสริมสุขภาพของพระสงฆ์, <<http://www.thaihealth.or.th/node/8736>>.

^๗พระมหาสุริยา สุนทรธมโม, “สรุปการดำเนินกิจกรรมการอบรมเพื่อป้องกันภัยยาเสพติดในจังหวัดเลย”, ๒๕๕๒, (อัตสำเนา).

^๘ พระธงชัย อุปกุตโต, บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคม กรณีศึกษาเครือข่าย สังฆพัฒนาแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา), (บัณฑิตศึกษา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๘, บทคัดย่อ.

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสถานการณ์ยาเสพติดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และบทบาทของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในการป้องกันยาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนา

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ในการป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑.๒.๓ เพื่อจัดทำฐานข้อมูลการจัดการความรู้ในการป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑.๓ ปัญหาการวิจัย

๑.๓.๑ สถานการณ์ยาเสพติดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นอย่างไร และบทบาทของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในการป้องกันยาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนาเป็นอย่างไร

๑.๓.๒ การจัดการความรู้ในการป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นอย่างไร

๑.๓.๓ ฐานข้อมูลการจัดการความรู้ในการป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาในการวิจัยคือ

- สถานการณ์ยาเสพติด
- การจัดการความรู้ในการป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากรกลุ่มเป้าหมาย

๑) ผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกในการวิจัยครั้งนี้เป็นพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา จำนวน ๑๙ รูป

๒) ผู้ให้ข้อมูลการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Groups) เป็นพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา กลุ่ม จำนวน ๘ รูป

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดพื้นที่การวิจัยซึ่งเป็นพื้นที่ในการวิจัยคือ จังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น ร้อยเอ็ด หนองบัวลำภู สุรินทร์ มหาสารคาม นครราชสีมา อุตรธานี และจังหวัดอุบลราชธานี

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๕.๑ ความรู้ (Knowledge) ข้อเท็จจริง ข้อมูล และทักษะที่มาจากประสบการณ์หรือการศึกษา หรือความรู้ความเข้าใจในหลักทฤษฎี หรือปฏิบัติเกี่ยวกับยาเสพติด

๑.๕.๒ การจัดการความรู้ หมายถึง การรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดที่มีอยู่ในตัวพระสงฆ์ หรือเอกสาร มาพัฒนาให้เป็นระบบ การแบ่งปัน การนำไปใช้เพื่อให้แต่ละคนสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๕.๓ ยาเสพติด หมายถึง สารหรือยาที่อาจเป็นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติหรือจากการสังเคราะห์ ซึ่งเมื่อบุคคลใดเสพหรือได้รับเข้าไปในร่างกายซ้ำๆ กันแล้วไม่ว่า ด้วยวิธีใดๆ เป็นช่วงระยะๆ หรือนานติดต่อกันก็ตาม จะทำให้ลักษณะสำคัญของสารเสพติด จะทำให้เกิดอาการ และอาการแสดงต่อผู้เสพ

๑.๕.๔ พระสังฆพัฒนา หมายถึง พระสงฆ์ในท้องถิ่นที่ทำงานใกล้ชิดกับชาวบ้าน เป็นผู้ทุ่มเทชีวิตของตนเองเพื่อการทำงานตามแนวทางพุทธศาสนา โดยมุ่งเป้าไปที่การปลดปล่อยความทุกข์ยากของชาวบ้านที่มีปัญหา พัฒนาสังคมโดยเน้นไปที่ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

๑.๕.๕ การป้องกันยาเสพติด หมายถึง กระบวนการที่ดำเนินการล่วงหน้า โดยการอบรมให้การศึกษาข้อมูลข่าวสารและความรู้แก่กลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่องและสัมพันธ์กันในเรื่องคุณภาพชีวิต ยา และยาเสพติด

๑.๕.๖ คลังความรู้ หมายถึง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรวบรวมผลงาน การนำความสำเร็จหรือความรู้ที่มีอยู่แล้วมาขยายผล จัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบ เข้าถึงความรู้ หรือการนำความรู้ออกมาใช้

๑.๕.๗ ฐานความรู้ หมายถึง การเก็บข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ที่องค์กรมีไว้ในระบบฐานข้อมูลและให้ผู้ต้องการใช้ค้นหาข้อมูลความรู้ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ตลอดเวลา ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต หรือระบบอื่นๆ ได้อย่างสะดวกรวดเร็วและถูกต้อง

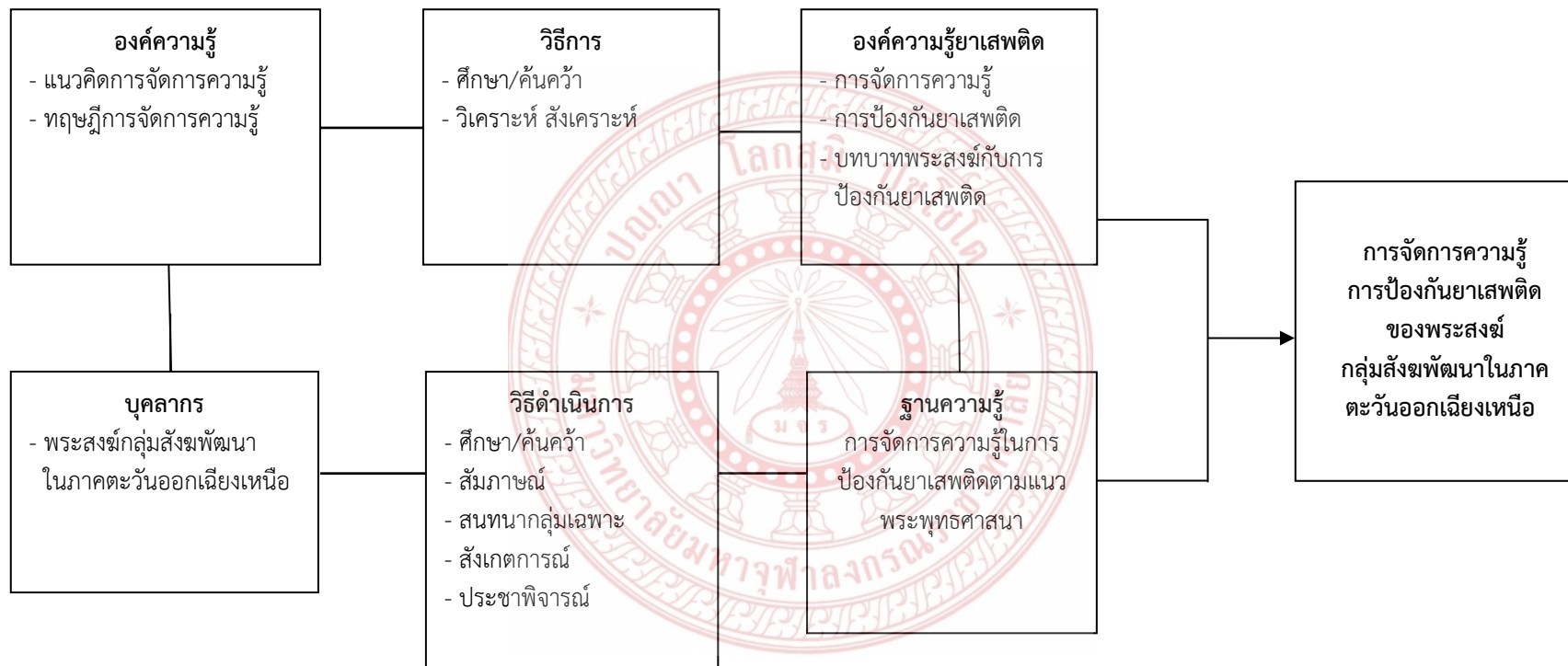
๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๖.๑ ได้ทราบสถานการณ์ยาเสพติดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และบทบาทของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในการป้องกันยาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนา

๑.๖.๒ ได้ทราบการจัดการความรู้ในการป้องกันยาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์กลุ่มพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑.๖.๓ มีฐานข้อมูลการจัดการความรู้ในการป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๒

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเกี่ยวกับการจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้า เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- ๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับความรู้และการจัดการความรู้
- ๒.๒ ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการความรู้
- ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับยาเสพติด
- ๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมไทย
- ๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับความรู้และการจัดการความรู้

๒.๑.๑ แนวคิดเกี่ยวกับความรู้

๒.๑.๑.๑ ความหมายของความรู้

คำว่า ความรู้ (Knowledge) นั้น ในทัศนะของฮอสเปอร์ นับเป็นขั้นแรกของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการจดจำ ซึ่งอาจจะโดยการนึกได้มองเห็น ได้ยิน หรือ ได้ฟัง ความรู้นี้เป็นหนึ่งในขั้นตอนของการเรียนรู้โดยประกอบไปด้วยคำจำกัดความหรือความหมาย ขอเท็จจริง ทฤษฎี กฎ โครงสร้าง วิธีการแก้ไขปัญหา และมาตรฐานเป็นต้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ความรู้เป็นเรื่องของการจำอะไรได้ระลึกได้ โดยไม่จำเป็นต้องใช้ความคิดที่ซับซ้อนหรือใช้ความสามารถของสมองมากนัก ด้วยเหตุนี้การจำได้จึงถือว่าเป็น กระบวนการที่สำคัญในทางจิตวิทยา และเป็นขั้นตอนที่นำไปสู่พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเข้าใจ การนำความรู้ไปใช้ในการวิเคราะห์การสังเคราะห์การประเมินผล ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ได้ใช้ความคิดและความสามารถทางสมองมากขึ้นเป็นลำดับ สอนความเข้าใจ (Comprehension) นั้น ฮอสเปอร์ชี้ให้เห็นว่า เป็นขั้นตอนต่อมาจากความรู้โดยเป็นขั้นตอนที่จะต้องใช้ความสามารถของสมองและทักษะในขั้นที่สูงขึ้น จนถึงระดับของการสื่อความหมาย ซึ่งอาจเป็นไปได้โดยการไขปากเปล่า ขอเขียน ภาษา หรือการใช้สัญลักษณ์โดยมักเกิดขึ้นหลังจากที่บุคคลได้รับข่าวสารต่าง ๆ แล้ว อาจจะโดยการฟัง การเห็น การได้ยิน หรือเขียน แล้วแสดงออกมาในรูปแบบของการใช้ทักษะหรือการแปลความหมายต่าง ๆ เช่น การบรรยายข่าวสารที่ได้ยินมาโดยคำพูดของตนเอง หรือการแปลความหมายจากภาษาหนึ่งไปเป็นอีกภาษาหนึ่ง โดยคงความหมายเดิมเอาไว้หรืออาจเป็นการแสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อสรุปหรือการคาดคะเนก็ได้^๑

^๑มาโนช เวชพันธ์, การมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการประจำ : ศึกษาเปรียบเทียบข้าราชการพลเรือน ทหารตำรวจ, (กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร), ๒๕๓๒, หน้า ๑๕-๑๖.

ความรู้ (Knowledge) หมายถึง การเรียนรู้ที่เน้นถึงการจำและการระลึกได้ถึง ความคิด วัตถุ และปรากฏการณ์ ซึ่งเป็นความจำที่เริ่มจากสิ่งง่าย ที่เป็นอิสระแก่กัน ไปจนถึง ความจำในสิ่งที่ซับซ้อนและมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน^๑

เบนจามิน บลูม (Benjamin S. Bloom) ได้ให้ความหมายของความรู้ หมายถึง เรื่องที่เกี่ยวกับการระลึกถึงสิ่งเฉพาะ วิธีการและกระบวนการต่าง ๆ รวมถึงแบบกระสวนของโครงการ วัตถุประสงค์ในด้านความรู้โดยเน้นในเรื่องของกระบวนการทางจิตวิทยาของความจำ อันเป็น กระบวนการที่เชื่อมโยงเกี่ยวกับการจัดระเบียบ โดยก่อนหน้านี้ในปี ค.ศ. ๑๙๖๕ บลูมและคณะ ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้หรือพุทธิพิสัย (cognitive domain) ของคน วาประกอบด้วยความรู้ ตามระดับต่าง ๆ รวม ๖ ระดับ ซึ่งอาจพิจารณาจากระดับความรู้ในขั้นต่ำไปสู่ระดับของความรู้ใน ระดับที่สูงขึ้นไป โดยบลูมและคณะ ได้แจกแจงรายละเอียดของแต่ละระดับไว้ ดังนี้

๑) ความรู้ (Knowledge) หมายถึง การเรียนรู้ที่เน้นถึงการจำและการระลึกได้ถึง ความคิด วัตถุและปรากฏการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นความจำที่เริ่มจากสิ่งง่าย ๆ ที่เป็นอิสระแก่กัน ไปจนถึง ความจำในสิ่งที่ยุ่งยากซับซ้อนและมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน

๒) ความเข้าใจหรือความคิดรวบยอด (Comprehension) เป็นความสามารถทาง สติปัญญา ในการขยายความรู้ความจำ ให้กว้างออกไปจากเดิมอย่างสมเหตุสมผล การแสดง พฤติกรรมเมื่อเผชิญกับสื่อความหมาย และความสามารถในการแปลความหมาย การสรุปหรือการ ขยายความสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

๓) การนำไปปรับใช้ (Application) เป็นความสามารถในการนำความรู้ (knowledge) ความเข้าใจหรือความคิดรวบยอด (comprehension) ในเรื่องใด ๆ ที่มีอยู่เดิม ไปแก ไขปัญหา ที่แปลกใหม่ของเรื่องนั้น โดยการใช้ความรู้ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการกับความคิดรว บยอดมาผสมผสานกับความสามารถในการแปลความหมาย การสรุปหรือการขยาย ความสิ่งนั้น

๔) การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นความสามารถและทักษะที่สูงกว่าความเข้าใจ และ การนำไปปรับใช้โดยมีลักษณะเป็นการแยกแยะสิ่งที่จะพิจารณาออกเป็นส่วนย่อย ที่มีความสัมพันธ์ กัน รวมทั้งการสืบค้นความสัมพันธ์ของส่วนต่าง ๆ เพื่อดูว่าส่วนประกอบปลีกย่อยนั้นสามารถเข้า กันได้หรือไม่อันจะช่วยให้เกิดความเข้าใจต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างแท้จริง

๕) การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความสามารถในการรวบรวมส่วนประกอบ ย่อย ๆ หรือ ส่วนใหญ่ ๆ เขาด้วยกันเพื่อให้เป็นเรื่องราวอันหนึ่งอันเดียวกัน การสังเคราะห์จะมี การศึกษาวิจัย เรื่อง “การจัดการความรู้ของหน่วยงานในมหาวิทยาลัยมหิดล” ๗ ลักษณะของการ เป็นกระบวนการรวบรวมเนื้อหาสาระของเรื่องต่าง ๆ เขาไว้ด้วยกัน เพื่อสร้างรูปแบบหรือโครงสร้างที่ ยังไม่ชัดเจนขึ้นมาก่อน อันเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์ภายในขอบเขตของสิ่งที่ กำหนดให้

๖) การประเมินผล (Evaluation) เป็นความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับความคิด ค่านิยม ผลงาน คำตอบ วิธีการและเนื้อหาสาระเพื่อวัตถุประสงค์บางอย่าง โดยมีการกำหนด เกณฑ์ (criteria) เป็นฐานในการพิจารณาตัดสิน การประเมินผล จัดได้ว่าเป็นขั้นตอนที่ สูงสุดของพุทธิ

^๑สารานุกรมวิกิพีเดีย, ความหมายของความรู้, <<http://en.wikipedia.org/wiki/Knowledge>>.

ลักษณะ (characteristics of cognitive domain) ที่ต้องใช้ความรู้ความเข้าใจ การนำไปปรับใช้ การวิเคราะห์และการสังเคราะห์เขามาพิจารณาประกอบกัน เพื่อทำการประเมินผลสิ่งหนึ่งสิ่งใด^๓

ความรู้ คือ ความเข้าใจในเรื่องบางเรื่อง หรือสิ่งบางสิ่ง ซึ่งอาจจะรวมไปถึงความสามารถในการนำสิ่งนั้นไปใช้เพื่อเป้าหมายบางประการ ความสามารถในการรู้อย่างนี้เป็นสิ่งสนใจหลักของวิชาปรัชญา (ที่หลายครั้งก็เป็นเรื่องที่มีการโต้เถียงอย่างมาก) และมีสาขาที่ศึกษาด้านนี้โดยเฉพาะเรียกว่าญาณวิทยา (epistemology) ความรู้ในทางปฏิบัติมักเป็นสิ่งที่ทราบกันในกลุ่มคน และในความหมายนี้เองที่ความรู้นั้นถูกปรับเปลี่ยนและจัดการในหลาย ๆ แบบ^๔

๒.๑.๑.๒ ชนิดของความรู้

ความรู้อาจแบ่งเป็น ๓ ชนิด ตามลักษณะที่ปรากฏ ดังนี้

๑) ความรู้ที่เปิดเผย (Explicit Knowledge) รู้กันทั่วไป พบเห็นโดยทั่วไปในหนังสือ ตำรา สื่อต่างๆ เข้างถึง และแลกเปลี่ยนได้ไมยาก

๒) ความรู้ที่แฝงอยู่ในองค์กร (Embedded Knowledge) แฝงอยู่ในรูปกระบวนการทำงาน คู่มือ กฎเกณฑ์ กติกา ขอตกลง ตารางการทำงาน บันทึกจากการทำงาน

๓) ความรู้ที่ฝังลึกในคน (Tacit Knowledge) ฝังอยู่ในความคิด ความเชื่อ ค่านิยมที่คนได้มาจากประสบการณ์ขอสังเกต ที่สั่งสมมานาน จากการเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงจนเป็นความรู้ที่มีคุณค่าสูง แต่แลกเปลี่ยนยาก ความรู้ที่ฝังลึกไม่สามารถแปรเปลี่ยนมาเป็นความรู้ที่เปิดเผยได้ทั้งหมด แต่จะต้องเกิดจากการ เรียนรู้ผ่านความเป็นชุมชน เช่น การสังเกต แลกเปลี่ยนเรียนรู้อะไร การทำงาน^๕

๒.๑.๑.๓ ระดับของความรู้

ความรู้แบ่งเป็น ๔ ระดับ ดังนี้คือ

๑) ความรู้เชิงทฤษฎี (Know-What) เป็นความรู้เชิงข้อเท็จจริง รู้อะไร เป็นอะไร จะพบในผู้ที่สำเร็จการศึกษามาใหม่ๆ ที่มีความรู้โดยเฉพาะความรู้ที่จำมาได้จากความรู้ชัดเจนซึ่งได้จากการได้เรียนมาก แต่เวลาทำงานก็จะไม่มั่นใจ มักจะปรึกษารุ่นพี่ก่อน

๒) ความรู้เชิงทฤษฎีและเชิงบริบท (Know-How) เป็นความรู้เชื่อมโยงกับโลกของความเป็นจริง ภายใต้สภาพความเป็นจริงที่ซับซ้อนสามารถนำเอาความรู้ชัดเจนที่ ได้มาประยุกต์ใช้ตามบริบทของตนเองได้มักพบในคนที่ทำงานไปหลายๆจนเกิด ความรู้ฝังลึกที่เป็นทักษะหรือประสบการณ์มากขึ้น

๓) ความรู้ในระดับที่อธิบายเหตุผล (Know-Why) เป็นความรู้เชิงเหตุผลระหว่างเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ผลของประสบการณ์แก้ปัญหาที่ซับซ้อน และนำประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น เป็นผู้ทำงานมาระยะหนึ่งแล้วเกิดความรู้ ฝังลึก สามารถถอดความรู้ฝังลึก

^๓อักษร สวัสดิ์, ความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย : กรณีศึกษาในเขตบางกะปิกรุงเทพมหานคร, ภาคนิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์), ๒๕๔๒.

^๔สารานุกรมเสรีวิกิพีเดีย, ความรู้, <<https://th.wikipedia.org/wiki/>>.

^๕กองพัฒนาคุณภาพ, การจัดการความรู้ในหน่วยงานของมหาวิทยาลัยมหิดล, รายงานการวิจัย, (กองพัฒนาคุณภาพ มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๒), หน้า ๗.

ของตนเองมาแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นหรือถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้ พรอมทั้งรับเอาความรู้จากผู้อื่นไปปรับใช้ในบริบทของตนเองได้

๔) ความรู้ในระดับคุณค่า ความเชื่อ (Care-Why) เป็นความรู้ในลักษณะของความศรัทธาเริ่มสร้างสรรค์ที่ผลักดันมาจากภายในตนเองจะเป็นผู้ที่สามารถสกัด ประมวลวิเคราะห์ความรู้ที่ตนเองมีอยู่ กับความรู้ที่ตนเองได้รับมาสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมาได้ เช่น สร้างตัวแบบหรือทฤษฎีใหม่หรือนวัตกรรม ขึ้นมาใช้ในการทำงานได้^๖

สรุป ความรู้ หมายถึง ชั้นแรกของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการจดจำ ซึ่งอาจจะโดยการนึกได้ มองเห็น ได้ยิน หรือ ได้ฟัง ความรู้เป็นหนึ่งในขั้นตอนของการเรียนรู้ โดยเน้นในเรื่องของกระบวนการทางจิตวิทยาของความจำที่ผ่านกระบวนการคิดเปรียบเทียบเชื่อมโยงกับความรู้อื่นจนเกิดเป็นความเข้าใจ และนำไปใช้ประโยชน์ในการสรุปและการตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ

๒.๑.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้

๒.๑.๒.๑ ความหมายของการจัดการความรู้

คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ให้ความหมายการจัดการความรู้ (KM = Knowledge Management) คือ การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กร ซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสาร มาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถในเชิงแข่งขันสูงสุด^๗

โดยที่ความรู้มี ๒ ประเภท คือ ๑) ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์หรือสัญชาตญาณของแต่ละบุคคลในการทำความเข้าใจในสิ่งต่างๆ เป็นความรู้ที่ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดหรือลายลักษณ์อักษรได้โดยง่าย เช่น ทักษะในการทำงาน งานฝีมือ หรือการคิดเชิงวิเคราะห์ บางครั้ง จึงเรียกว่าเป็นความรู้แบบนามธรรม ๒) ความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่สามารถรวบรวม ถ่ายทอดได้ โดยผ่านวิธีต่างๆ เช่น การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทฤษฎี คู่มือต่างๆ และบางครั้งเรียกว่าเป็นความรู้แบบรูปธรรม^๘

วิจารณ์ พานิช ได้ระบุว่าจัดการความรู้สามารถใช้เป็นเครื่องมือเพื่อการบรรลุเป้าหมายอย่างน้อย ๔ ประการ ได้แก่

- ๑) บรรลุเป้าหมายของงาน
- ๒) บรรลุเป้าหมายการพัฒนาคน
- ๓) บรรลุเป้าหมายการพัฒนาองค์กรไปเป็นองค์กรเรียนรู้
- ๔) บรรลุความเป็นชุมชน เป็นหมู่คณะ ความเอื้ออาทรระหว่างกันในที่ทำงาน

^๖อ้างแล้ว, กองพัฒนาคุณภาพ, การจัดการความรู้ในหน่วยงานของมหาวิทยาลัยมหิดล หน้า ๘.

^๗คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.), นิยามของการจัดการความรู้, <<https://sites.google.com/site/affanit57/1/1/7-niyam-khxng-kar-cadkar-khwam-ru>>.

^๘Archkm knowledge sharing, ความหมายของการจัดการความรู้, <<http://archkm.kmitl.ac.th/kmmean/>>.

การจัดการความรู้เป็นการดำเนินการอย่างน้อย ๖ ประการต่อความรู้ ได้แก่

๑) การกำหนดความรู้หลักที่จำเป็นหรือสำคัญต่องานหรือกิจกรรมของกลุ่มหรือองค์กร ๒) การเสาะหาความรู้ที่ต้องการ

๓) การปรับปรุง ดัดแปลง หรือสร้างความรู้บางส่วน ให้เหมาะต่อการใช้งานของตน

๔) การประยุกต์ใช้ความรู้ในกิจการงานของตน

๕) การนำประสบการณ์จากการทำงาน และการประยุกต์ใช้ความรู้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสกัด “ขุมความรู้” ออกมาบันทึกไว้

๖) การจัดบันทึก “ขุมความรู้” และ “แก่นความรู้” สำหรับไว้ใช้งาน และปรับปรุงเป็นชุดความรู้ที่ครบถ้วน ลุ่มลึกและเชื่อมโยงมากขึ้น เหมาะต่อการใช้งานมากยิ่งขึ้น

โดยที่การดำเนินการ ๖ ประการนี้บูรณาการเป็นเนื้อเดียวกัน ความรู้ที่เกี่ยวข้องเป็นทั้งความรู้ที่ชัดแจ้ง อยู่ในรูปของตัวหนังสือหรือรหัสอย่างอื่นที่เข้าใจได้ทั่วไป (Explicit Knowledge) และความรู้ฝังลึกอยู่ในสมอง (Tacit Knowledge) ที่อยู่ในคน ทั้งที่อยู่ในใจ (ความเชื่อ ค่านิยม) อยู่ในสมอง (เหตุผล) และอยู่ในมือ และส่วนอื่นๆ ของร่างกาย (ทักษะในการปฏิบัติ) การจัดการความรู้เป็นกิจกรรมที่คนจำนวนหนึ่งทำร่วมกันไม่ใช่กิจกรรมที่ทำโดยคนคนเดียว เนื่องจากเชื่อว่า “จัดการความรู้” จึงมีคนเข้าใจผิด เริ่มดำเนินการโดยเข้าไปที่ความรู้ คือ เริ่มที่ความรู้ นี่คือความผิดพลาดที่พบบ่อยมาก การจัดการความรู้ที่ถูกต้องจะต้องเริ่มที่งานหรือเป้าหมายของงาน

เป้าหมายของงานที่สำคัญ คือ การบรรลุผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินการตามที่กำหนดไว้ ที่เรียกว่า Operation Effectiveness และนิยามผลสัมฤทธิ์ ออกเป็น ๔ ส่วน คือ

๑) การสนองตอบ (Responsiveness) ซึ่งรวมทั้งการสนองตอบความต้องการของลูกค้า สนองตอบความต้องการของเจ้าของกิจการหรือผู้ถือหุ้น สนองตอบความต้องการของพนักงาน และสนองตอบความต้องการของสังคมส่วนรวม

๒) การมีนวัตกรรม (Innovation) ทั้งที่เป็นนวัตกรรมในการทำงาน และนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์หรือบริการ

๓) ชีตความสามารถ (Competency) ขององค์กร และของบุคลากรที่พัฒนาขึ้น ซึ่งสะท้อนสภาพการเรียนรู้ขององค์กร

๔) ประสิทธิภาพ (Efficiency) ซึ่งหมายถึงสัดส่วนระหว่างผลลัพธ์ กับต้นทุนที่ลงไป การทำงานที่ประสิทธิภาพสูง หมายถึง การทำงานที่ลงทุนลงแรงน้อย แต่ได้ผลมากหรือคุณภาพสูง เป้าหมายสุดท้ายของการจัดการความรู้ คือ การที่กลุ่มคนที่ดำเนินการจัดการความรู้ร่วมกัน มีชุดความรู้ของตนเอง ที่ร่วมกันสร้างเอง สำหรับใช้งานของตน คนเหล่านี้จะสร้างความรู้ขึ้นใช้เองอยู่ตลอดเวลา โดยที่การสร้างนั้นเป็นการสร้างเพียงบางส่วน เป็นการสร้างผ่านการทดลองเอาความรู้จากภายนอกมาปรับปรุงให้เหมาะต่อสภาพของตน และทดลองใช้งาน จัดการความรู้ไม่ใช่กิจกรรมที่ดำเนินการเฉพาะหรือเกี่ยวกับเรื่องความรู้ แต่เป็นกิจกรรมที่แทรก/แฝง หรือในภาษาวิชาการเรียกว่า บูรณาการอยู่กับทุกกิจกรรมของการทำงาน และที่สำคัญตัวการจัดการความรู้เองก็ต้องการการจัดการด้วย ตั้งเป้าหมายการจัดการความรู้เพื่อพัฒนา ๓ ประเด็น

- งาน พัฒนางาน

- คน พัฒนาคคน

- องค์กร เป็นองค์กรการเรียนรู้

ความเป็นชุมชนในที่ทำงาน การจัดการความรู้จึงไม่ใช่เป้าหมายในตัวของมันเอง นี้คือ หลุมพรางข้อที่ ๑ ของการจัดการความรู้ เมื่อไรก็ตามที่มีการเข้าใจผิด เอาการจัดการความรู้เป็นเป้าหมาย ความผิดพลาดก็เริ่มเดินเข้ามา อันตรายที่จะเกิดตามมาคือ การจัดการความรู้เทียม หรือปลอม เป็นการดำเนินการเพียงเพื่อให้ได้ชื่อว่ามีการจัดการความรู้ การริเริ่มดำเนินการจัดการความรู้ แรงจูงใจ การริเริ่มดำเนินการจัดการความรู้เป็นก้าวแรก ถ้าก้าวถูกทิศทาง ถูกวิธี ก็มีโอกาสสำเร็จสูง แต่ถ้าก้าวผิด ก็จะเดินไปสู่ความล้มเหลว ตัวกำหนดที่สำคัญคือแรงจูงใจในการริเริ่มดำเนินการจัดการความรู้

การจัดการความรู้ที่ดีเริ่มต้นด้วย สัมมาทิฐิ : ใช้การจัดการความรู้เป็นเครื่องมือเพื่อบรรลุความสำเร็จและความมั่นคงในระยะยาว การจัดที่ริเริ่มดำเนินการ การฝึกอบรมโดยการปฏิบัติจริง และดำเนินการต่อเนื่อง^๔

การจัดการระบบการจัดการความรู้

แรงจูงใจในการริเริ่มดำเนินการจัดการความรู้ แรงจูงใจต่อการดำเนินการจัดการความรู้ คือ เป้าหมายที่งาน คน องค์กร และความเป็นชุมชนในที่ทำงานดังกล่าวแล้ว เป็นเงื่อนไขสำคัญ ในระดับที่เป็นหัวใจสู่ความสำเร็จในการจัดการความรู้ แรงจูงใจเทียมจะนำไปสู่การดำเนินการจัดการความรู้แบบเทียม และไปสู่ความล้มเหลวของการจัดการความรู้ในที่สุด แรงจูงใจเทียมต่อการดำเนินการจัดการความรู้ในสังคมไทย มีมากมายหลายแบบ ที่พบบ่อยที่สุด คือ ทำเพียงเพื่อให้ได้ชื่อว่าทำ ทำเพราะถูกบังคับตามข้อกำหนด ทำตามแฟชั่นแต่ไม่เข้าใจความหมาย และวิธีการดำเนินการจัดการความรู้อย่างแท้จริง

องค์ประกอบสำคัญของการจัดการความรู้ (Knowledge Process)

๑) “คน” เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นแหล่งความรู้ และเป็นผู้นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์

๒) “เทคโนโลยี” เป็นเครื่องมือเพื่อให้คนสามารถค้นหา จัดเก็บ แลกเปลี่ยน รวมทั้งนำความรู้ไปใช้อย่างง่าย และรวดเร็วขึ้น

๓) “กระบวนการความรู้” เป็นการบริหารจัดการ เพื่อนำความรู้จากแหล่งความรู้ไปให้ผู้รู้ เพื่อทำให้เกิดการปรับปรุง และนวัตกรรม

องค์ประกอบทั้ง ๓ ส่วนนี้ จะต้องเชื่อมโยงและบูรณาการอย่างสมดุล การจัดการความรู้ของกรมการปกครอง จากพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.๒๕๔๖ กำหนดให้ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วนราชการ เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสามารถประมวลผลความรู้ในด้านต่างๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วและเหมาะสมต่อสถานการณ์ รวมทั้งต้องส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ความสามารถ สร้างวิสัยทัศน์ และปรับเปลี่ยน

^๔Archkm knowledge sharing, ความหมายของการจัดการความรู้, < <http://archkm.kmitl.ac.th/kmmean/>>.

ทัศนคติของข้าราชการในสังกัดให้เป็นบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและมีการเรียนรู้ร่วมกัน ขอบเขต KM ที่ได้มีการพิจารณาแล้วเห็นว่ามีมีความสำคัญเร่งด่วนในขณะนี้ คือ การจัดการองค์ความรู้เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนเชิงบูรณาการ และได้กำหนดเป้าหมาย (Desired State) ของ KM ที่จะดำเนินการในปี ๒๕๔๙ คือ มุ่งเน้นให้อำเภอ/กิ่งอำเภอ เป็นศูนย์กลางองค์ความรู้ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนเชิงบูรณาการในพื้นที่ที่เป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยมีหน่วยที่วัดผลได้เป็นรูปธรรม คือ อำเภอ/กิ่งอำเภอ มีข้อมูลผลสำเร็จ การแก้ไขปัญหาความยากจนเชิงบูรณาการในศูนย์ปฏิบัติการฯ ไม่น้อยกว่าศูนย์ละ ๑ เรื่อง และเพื่อให้เป้าหมายบรรลุผล ได้จัดให้มีกิจกรรมกระบวนการจัดการความรู้ (KM Process) และกิจกรรมกระบวนการเปลี่ยนแปลง (Change Management Process) ควบคู่กันไป โดยมีความคาดหวังว่าแผนการจัดการความรู้นี้จะเริ่มเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญสู่การปฏิบัติราชการในขอบเขต KM และเป้าหมาย KM ในเรื่องอื่นๆ และนำไปสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืนต่อไป

๒.๑.๒.๒ กระบวนการจัดการความรู้

กระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management) เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้เกิดพัฒนาการของความรู้ หรือการจัดการความรู้ที่จะเกิดขึ้นภายในองค์กร มีทั้งหมด ๗ ขั้นตอน

๑) การบ่งชี้ความรู้ (Knowledge Identification) เป็นการพิจารณาว่าองค์กรมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ เป้าหมายคืออะไร เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ต้องใช้อะไร ปัจจุบันมีความรู้อะไรบ้าง อยู่ในรูปแบบใด และอยู่ที่ใคร

๒) การสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge Creation and Acquisition) เป็นการสร้าง แสวงหา รวบรวมความรู้ทั้งภายใน/ภายนอก รักษาความรู้เดิม แยกความรู้ที่ใช้ไม่ได้แล้วออกไป

๓) การจัดความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization) เป็นการกำหนดโครงสร้างความรู้ แบ่งชนิด ประเภท เพื่อให้สืบค้น เรียกคืน และใช้งานได้ง่าย

๔) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Codification and Refinement) เป็นการปรับปรุงรูปแบบเอกสารให้เป็นมาตรฐาน ใช้ภาษาเดียวกัน ปรับปรุงเนื้อหาให้ครบถ้วนสมบูรณ์

๕) การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access) เป็นการทำให้ผู้ใช้ความรู้เข้าถึงความรู้ที่ต้องการได้ง่ายและสะดวก เช่น ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) Web board บอร์ดประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

๖) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing) เป็นการแบ่งปัน สามารถทำได้หลายวิธีการ โดยกรณีที่เป็นความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) อาจจัดทำเป็นเอกสารฐานความรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือกรณีที่เป็นความรู้ฝังลึก (Tacit Knowledge) จัดทำเป็นระบบทีมข้ามสายงาน กิจกรรมกลุ่มคุณภาพและนวัตกรรม ชุมชนแห่งการเรียนรู้ ระบบพี่เลี้ยง การสับเปลี่ยนงาน การยืมตัว เวทีแลกเปลี่ยนความรู้ เป็นต้น

๓) การเรียนรู้ (Learning) เป็นการนำความรู้มาใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ แก้ปัญหา และทำให้เป็นส่วนหนึ่งของงาน เช่น เกิดระบบการเรียนรู้จากสร้างองค์ความรู้ การนำความรู้ไปใช้ เกิดการเรียนรู้ และประสบการณ์ใหม่ และหมุนเวียนต่อไปอย่างต่อเนื่อง

๒.๑.๒.๓ เครื่องมือในการจัดการความรู้

กรมการปกครองได้จัดทำแผนการจัดการความรู้ (KM Action Plan) ซึ่งปรากฏอยู่ในเอกสาร “คำรับรองการปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๔๙” ซึ่งได้ส่งให้ ก.พ.ร.เมื่อวันที่ ๓๐ ม.ค.๒๕๔๙ แล้ว เมื่อพิจารณาเฉพาะเนื้อหาสาระในแผนดังกล่าว จะประกอบด้วยส่วนสำคัญ ๒ ส่วน คือ ๑) แผนการจัดการความรู้ในส่วนของกระบวนการจัดการความรู้ (KM Process) ๒) แผนการจัดการความรู้ในส่วนของกระบวนการจัดการเปลี่ยนแปลง (Change Management Process)

ซึ่งทั้ง ๒ ส่วน จะมีความสำคัญในการช่วยขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาความยากจนตามขอบเขต และเป้าหมายที่กำหนดไว้ให้บรรลุผล ขณะเดียวกันในแต่ละ ส่วนก็จะมีโครงการ และกิจกรรมของแต่ละสำนัก กอง รองรับ เพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรม ซึ่งขณะนี้มิได้อยู่ไม่น้อยกว่า ๑๕ โครงการ/กิจกรรม การขับเคลื่อนการจัดการความรู้ของกรมการปกครองเพื่อสนับสนุนประเด็นยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจนเป็นงานที่มีความสำคัญอีกงานหนึ่ง ที่ต้องการพลังการมีส่วนร่วมของทุก ๆ ส่วน ทั้งส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค และจะเป็นอีกก้าวหนึ่งที่สำคัญในการที่จะก่อเกิดการรวบรวมสะสมองค์ความรู้ การใช้ประโยชน์และต่อยอดองค์ความรู้ในการแก้ไขปัญหาความยากจน การจัดการความรู้ประกอบด้วย กระบวนการหลัก ๆ ได้แก่ การค้นหาความรู้ การสร้างและแสวงหาความรู้ใหม่ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การประมวลผลและกลั่นกรองความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ สุดท้ายคือ การเรียนรู้ และเพื่อให้มีการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร เครื่องมือหลากหลายประเภทถูกสร้างขึ้นมานำไปใช้ในการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ ซึ่งอาจแบ่งเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

๑) เครื่องมือที่ช่วยในการ “เข้าถึง” ความรู้ ซึ่งเหมาะสำหรับความรู้ประเภท Explicit มักเป็นแบบทางเดียว

๒) เครื่องมือที่ช่วยในการ “ถ่ายทอด” ความรู้ ซึ่งเหมาะสำหรับความรู้ประเภท Tacit อาศัยการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นหลัก

ในบรรดาเครื่องมือดังกล่าวที่มีผู้นิยมใช้กันมากประเภทหนึ่งคือ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ หรือชุมชนนักปฏิบัติ (Community of Practice : CoP)

นอกจากนั้นเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการความรู้ถูกสร้างขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อนำไปใช้ในการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ โดยแบ่งเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่ เครื่องมือที่ช่วยในการเข้าถึงความรู้ เหมาะกับความรู้ประเภทความรู้เด่นชัด (Explicit knowledge) ซึ่งเป็นความรู้ที่เป็นเหตุเป็นผล สามารถรวบรวมและถ่ายทอดออกมาในรูปแบบต่างๆ และเครื่องมือที่ช่วยในการถ่ายทอดความรู้ เหมาะกับความรู้ประเภทความรู้ที่อยู่ในตัวตน (Tacit knowledge) ซึ่งเป็นความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคล เกิดจากประสบการณ์ การเรียนรู้ หรือพรสวรรค์ ความรู้ชนิดนี้พัฒนาและแบ่งปันกันได้ และเป็นความรู้ที่ก่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขัน นอกจากนี้แล้ว เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการความรู้มีหลากหลายประเภท แต่ละประเภทมีความแตกต่างกันซึ่งผู้ปฏิบัติควรเลือก

เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการความรู้ให้เหมาะสมกับแต่ละกิจกรรม รายละเอียดเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการความรู้ มีดังต่อไปนี้^{๑๐}

๑) ชุมชนนักปฏิบัติ (Community of practice : CoP)

เป็นเครือข่ายความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการ เกิดจากความใกล้ชิด ความสนใจในเรื่องเดียวกันและพื้นฐานที่ใกล้เคียงกัน เครื่องมือจัดการความรู้ประเภทชุมชนนักปฏิบัตินี้จะเอื้อต่อการเรียนรู้และการสร้างความรู้ใหม่ๆ เพราะมีลักษณะแบบไม่เป็นทางการ

๒) การทบทวนหลังปฏิบัติการหรือการถอดบทเรียน (After action review : AAR)

เป็นการคุยกันถึงกิจกรรมที่ช่วยให้แต่ละคนเรียนรู้ด้วยตนเองเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่าเป็นไปตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ เรื่องที่เป็นสิ่งดี เรื่องที่ควรปรับปรุง และบทเรียนที่ได้จากการทำงานเรื่องหนึ่งเรื่องใดแล้วเสร็จ การถอดบทเรียน มี ๓ รูปแบบ คือ ๑) แบบเป็นทางการ โดยการประชุมทันที หลังเสร็จกิจกรรมมีการตั้งคำถาม และให้ผู้ร่วมกิจกรรมบันทึกคำตอบอย่างสั้น ๆ ลงในกระดาษแผ่นน้อย แล้วรวบรวมสรุปเป็นบทเรียน ๒) แบบไม่เป็นทางการ โดยการประชุมหรือนำเสนอหลังเสร็จกิจกรรมย่อยในโครงการ ใช้การพูดคุยสั้น ๆ เป็นกันเองตรงไปตรงมา แต่ควรมีบันทึกเก็บไว้เป็นบทเรียนของตนเอง ประเภทสุดท้าย ๓) แบบเป็นส่วนตัว คือ ถามตัวเอง หรือเพื่อนสนิทที่ร่วมกิจกรรมหรือโครงการ ๒ - ๓ คน ถามคำถามสั้น ๆ ง่าย ๆ แล้วบันทึกไว้เป็นบทเรียนของตนเองเช่นเดียวกัน

๓) เรื่องเล่าเร้าพลัง (Springboard storytelling)

เป็นการถอดความรู้โดยการมอบหมายให้บุคคลที่มีผลงานเด่นหรือจากมุมมองคนสำคัญคนใดคนหนึ่งของการทำกิจกรรมนั้น มาเล่าให้คนอื่นฟังว่าทำอะไร โดยเล่าสิ่งที่ตนเองทำจริงแบบเข้าใจง่าย มีการสอดแทรกแนวคิด เป็นเรื่องสั้นๆ หนึ่งเรื่องมีหนึ่งประเด็น เพื่อเป็นตัวเชื่อมต่อความรู้ความเข้าใจให้ผู้ฟังเกิดความคิดใหม่ๆ และกระตุ้นให้ผู้ฟังนำบทเรียนที่ได้ไปใช้กับงานของตน

๔) เวทีเสวนาหรือสุนทรียสนทนา (Dialogue)

เป็นการปรับฐานความคิดโดยการฟังจากผู้อื่นทำให้เกิดความหลากหลายทางความคิด ผู้ที่รับฟังเห็นภาพที่ใกล้เคียงกัน เวทีเสวนาเป็นการพูดคุยโดยไม่มีหัวข้อหรือวาระล่วงหน้า ไม่มีประธาน ไม่เหมือนการประชุมอย่างมีเป้าหมายเพื่อหาข้อสรุป เป็นการพูดคุยกันระหว่างคนสองคน หรือเป็นกลุ่ม เป็นการพูดออกมาจากใจ จากความรู้สึก จากประสบการณ์โดยตรง และฟังอย่างลึกซึ้งไม่ตัดสินถูกผิด ไม่แย้งแต่ฟังไปจนจบโดยยังไม่ตัดสินใจ หลังจากนั้น เราจึงจัดประชุมหรืออภิปรายเพื่อแก้ปัญหาหรือหาข้อยุติต่อไปได้โดยง่าย และผลหรือข้อยุติที่เกิดขึ้นจะเกิดจากการที่เราเห็นภาพในองค์รวม

๕) เพื่อนช่วยเพื่อน (Peer assist)

^{๑๐}พิเชฐ บัญญัติ, KM Tools : เครื่องมือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้, <<http://gotoknow.org/blog/practicallykm/119306>>, 2555.

เป็นการเชิญทีมอื่นหรือบุคคลอื่นมาแบ่งปันประสบการณ์ดีๆ (Best practice) โดยมีการเสนอแนะ การสอน การเล่าให้ฟังเกี่ยวกับกิจกรรมที่ปฏิบัติเพื่อจะได้นำไปประยุกต์ใช้ในองค์กร หรือการดำเนินงานในครั้งต่อไป

๖) การเรียนรู้โดยการปฏิบัติ (Action Learning)

เป็นการรวมกลุ่มกันของผู้ปฏิบัติเพื่อจะแก้ไขปัญหาใดปัญหาหนึ่ง โดยการวิเคราะห์สาเหตุและทางเลือก เลือกที่เหมาะสมแล้วนำไปปฏิบัติ พร้อมทั้งติดตามประเมินผลเพื่อปรับให้ดีขึ้นเรื่อยๆ

๗) มาตรฐานเปรียบเทียบ (Benchmarking)

เป็นการตกลงกันเองในกลุ่มผู้ปฏิบัติ โดยกำหนดประเด็นร่วมกันแล้วนำมาเปรียบเทียบ เพื่อร่วมมือกันในการยกระดับงานให้ดีขึ้นเรื่อยๆ ในการเปรียบเทียบมี ๒ แบบ คือ เปรียบเทียบกระบวนการ (Process benchmarking) และเปรียบเทียบผลลัพธ์ (Result benchmarking) เป็นการเปรียบเทียบให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนางานไม่ใช่เปรียบเทียบเพื่อแข่งขันเอารางวัล

๘) ฐานความรู้บทเรียนและความสำเร็จ (Lesson learned and best practices databases)

เป็นการจัดการองค์ความรู้ในองค์กรได้มีการจัดเก็บองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ทั้งในรูปแบบของความสำเร็จ ความล้มเหลวและข้อเสนอแนะในเรื่องที่สนใจในรูปฐานข้อมูล โดยมีช่องทางการเข้าถึงข้อมูลได้ตลอดเวลา เช่น ระบบอินเทอร์เน็ต หรือระบบอื่นๆ เป็นต้น ซึ่งการค้นหาข้อมูลจะมีความสะดวกและถูกต้องเป็นหลักการสำคัญ

นอกจากนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการความรู้ยังมีอีกหลายประเภท เช่น เวทีกลุ่มเฉพาะ (Focus group) การศึกษาดูงาน (Study tour) การเรียนรู้ร่วมกันหลังงานสำเร็จ (Retrospect) การค้นหาสิ่งดีรอบตัวหรือสุนทรียสาธก (Appreciative inquiring) การสอนงาน (Coaching) การเป็นที่เลี้ยง (Mentoring) ฟอรัม ถาม – ตอบ (Forum) ซึ่งเครื่องมือแต่ละประเภทมีลักษณะ ข้อดี ข้อควรคำนึงและผลที่ได้จากการจัดการความรู้แตกต่างกัน ผู้ที่นำไปใช้ควรเลือกให้เหมาะกับกิจกรรมที่ปฏิบัติและจุดมุ่งหมายของกิจกรรมที่ต้องการ จึงจะเป็นการใช้เครื่องมือจัดการความรู้เพื่อให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุด

ในขณะที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สถาบันการพลศึกษาและสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ได้รวบรวมเครื่องมือการจัดการความรู้ (KM TOOLS) ไว้ดังนี้^{๑๑}

๑) ชุมชนนักปฏิบัติ (Communities of Practice หรือ CoP) คือ กลุ่มคนที่มาจากกลุ่มงานเดียวกันหรือมีความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งร่วมกันรวมตัวกันอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ ในเรื่องที่มีความสนใจร่วมกัน

^{๑๑}มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สถาบันการพลศึกษาและสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์, เครื่องมือการจัดการความรู้, <<http://kaewpanya.rmutl.ac.th/rmutkm/index.php/14-2016-9th-rmut-km/9th-rmutlkm-general-information/about-km/20-km-tools>>.

๒) ทีมข้ามสายงาน (Cross-Functional Team) คือ การจัดตั้งทีมงานหรือคณะทำงานเพื่อมาทำงานร่วมกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่กำหนดขึ้นภายใต้ความเชื่อที่ว่าการทำงานในแต่ละเรื่องต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญจากหลายๆ ด้านมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์และทำงานร่วมกัน จึงจะประสบความสำเร็จ

๓) การทบทวนสรุปบทเรียน (After action review หรือ AAR) คือ การร่วมกันทบทวนกระบวนการทำงานแต่ละขั้นตอน เพื่อค้นหาโอกาสและอุปสรรคในการดำเนินการ ซึ่งในการทบทวนนั้น อาจได้ค้นพบวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) และแนวทางการปรับปรุงให้เกิดผลงานที่ดีขึ้น ซึ่งจำเป็นต้องทำการสรุปบทเรียนทุกครั้ง เมื่อเสร็จกระบวนการทำงานที่สำคัญแต่ละขั้นตอน รวมถึงเป็นการตรวจสอบระดับของการบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ด้วย

๔) เวทีเสวนา (Dialogue หรือ สนทนาสนทนา) คือ การจัดกลุ่มพูดคุยกันเพื่อเอาสิ่งดีๆ ที่แต่ละคนมีอยู่ในตัวเองหรือในการปฏิบัติออกมา โดยไม่ซีดจางที่ชัดเจนมากเกินไป มีเพียงการกำหนดประเด็นกว้างๆ ในเรื่องที่จะสนทนากัน ไม่รู้คำตอบสุดท้ายว่าคืออะไร ไม่กำหนดเวลาสนทนาของแต่ละคน เปิดกว้าง ด้านเวลา สถานที่บุคคลและเปิดกว้างทางใจของทุกคนที่เข้าร่วมกิจกรรมกัน บรรยากาศสบายๆ บรรยากาศเชิงบวก

๕) เพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Assist) คือ การให้หรือขอรับคำแนะนำหรือประสบการณ์ที่มีคุณค่าจากบุคคลหรือหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จในเรื่องนั้นๆ เพื่อจะได้นำไปประยุกต์ใช้ในหน่วยงาน

๖) การเรียนรู้โดยการปฏิบัติ (Action Learning) คือ การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้เข้าใจถึงสาเหตุและนำไปสู่การแก้ไขปัญหา โดยสามารถพัฒนาวิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้

๗) การสอนงาน (Coaching) คือ การถ่ายทอดจากผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่าหรือรุ่นพี่ที่มีผลงานดี มาแนะนำ สอนให้คนที่มาใหม่หรือคนที่ต้องการเรียนรู้ได้ปรับปรุงวิธีการทำงาน

๘) พี่เลี้ยง (Mentoring) คือ การให้คนทำงานที่อยู่คนละฝ่าย/กลุ่มงาน/แผนกหรือแผนกเดียวกันก็ได้ มาช่วยแนะนำวิธีการทำงาน ช่วยเหลือสนับสนุน คอยให้คำปรึกษาชี้แนะ มักใช้ในการเรียนรู้ในกลุ่มผู้บริหารหรือผู้ที่กำลังก้าวไปเป็นผู้บริหาร

๙) การเรียนรู้จากบทเรียนที่ผ่านมา (Lesson Learned) คือ การเรียนรู้โดยอาศัยข้อมูลความสำเร็จและความผิดพลาดจากการดำเนินการที่ผ่านมา เพื่อหาแนวทางในการวางแผนการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เกิดข้อผิดพลาดน้อยที่สุดหรืออย่างน้อย ไม่เกิดความผิดพลาดในประเด็นที่เคยผิดพลาดมาแล้ว

๑๐) แฟ้มงานเพื่อการพัฒนา (Portfolio) คือ การบันทึกผลงานดีๆ นวัตกรรมในการทำงาน คำชื่นชมความภาคภูมิใจทั้งระดับบุคคล ระดับแผนกหรือระดับองค์กร เรียกอีกอย่างว่า บัญชีความสุข

๑๑) การถ่ายทอดความรู้โดยการเล่าเรื่อง (Storytelling) คือ การถอดความรู้ฝังลึกโดยการมอบหมายให้ผู้ที่มีความรู้หรือมีวิธีการทำงานที่ดี มาเล่าให้คนอื่น ฟังว่าทำอะไร ผู้เล่าจะเล่าให้เห็นการปฏิบัติใช้ภาษาเชิงปฏิบัติจริง และมีการบันทึกเก็บไว้อย่างเป็นระบบ

๑๒) การศึกษาดูงาน (Study tour) คือ การเรียนลัดจากประสบการณ์ของผู้อื่นโดยเข้าไปดูสถานที่จริง การปฏิบัติจริง เพื่อให้เห็นตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม สามารถนำมาประยุกต์ใช้งานได้

๑๓) เวทีสำหรับการแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Forum) คือ การจัดการประชุมหรือกิจกรรมอย่างเป็นกิจจะลักษณะอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเปิดพื้นที่ให้บุคลากรในองค์กรมีโอกาสนพบปะพูดคุยกัน เป็นอีกวิธีหนึ่งซึ่งสามารถกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันได้ ซึ่งอาจทำได้ในหลายลักษณะ เช่น การสัมมนาและการประชุมทางวิชาการที่จัดอย่างสม่ำเสมอ

๑๔) แหล่งผู้รู้ในองค์กร (Center of Excellence-CoE) คือ การกำหนดแหล่งผู้รู้ในองค์กร (Center of Excellence) ให้สามารถติดต่อสอบถามผู้รู้ได้

๑๕) ฐานความรู้ (Knowledge Bases) คือ การเก็บข้อมูลความรู้ต่างๆ ที่องค์กรมีไว้ในระบบฐานข้อมูลและให้ผู้ต้องการใช้ค้นหาข้อมูลความรู้ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ตลอดเวลา ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต หรือระบบอื่นๆ ได้อย่างสะดวกรวดเร็วและถูกต้อง

๑๖) Intranet, Web คือ ระบบเครือข่ายสื่อสารที่รองรับสำหรับการจัดเก็บองค์ความรู้ที่ทำให้สามารถเข้าถึงได้ง่ายจากทุกที่ ทุกเวลา

๑๗) Webblog คือ เครื่องมือสื่อสารรูปแบบใหม่ ๒ ทาง ที่สะดวกรวดเร็วในการสื่อสาร อาจเป็นการประกาศข่าวสาร การแสดงความคิดเห็น การเผยแพร่ผลงาน ฯลฯ

๑๘) IQCs (Innovation & Quality Circles) คือ กลุ่มที่พัฒนามาจากกลุ่ม QCs (Quality Circles) ซึ่งสมาชิกของกลุ่มจะมาจากต่างหน่วยงานหรือต่างระดับในองค์กรหรืออาจจะมาจากต่างองค์กรก็ได้ กลุ่ม IQCs จะรวมตัวกันเพื่อค้นหาวิธีการที่ช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือเพื่อปรับปรุงกระบวนการทำงานต่างๆ การทำกลุ่ม IQCs นี้จะเป็นการระดมสมองเพื่อกำหนดแนวคิดต่างๆ ที่หลากหลายในการพัฒนาองค์กรตามหัวข้อเรื่องที่ตั้งไว้และค้นหาทางเลือกที่ดีที่สุดช่วยแก้ปัญหาในการทำงานของหน่วยงานหรือองค์กร

๑๙) สภากาแฟ (Knowledge Café) คือ การเล่าเรื่องพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนั่งรับประทานกาแฟ ในเรื่องงานที่สนใจและงานที่เกิดปัญหาเพื่อแสวงหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข

๒๐) การสับเปลี่ยนงาน (Job Rotation) คือ การย้ายบุคลากรไปทำงานในหน่วยงานต่างๆ ซึ่งอาจอยู่ภายในสายงานเดียวกันหรือข้ามสายงานเป็นระยะๆ เป็นวิธีการที่มีประสิทธิผลในการกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ของทั้งสองฝ่าย ทำให้ผู้ถูกสับเปลี่ยนงานเกิดการพัฒนาทักษะที่หลากหลายมากขึ้น

๒๑) วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) คือ การเรียนรู้จากวิธีการทำงานที่ดีที่สุดในเรื่องนั้นๆ เพื่อใช้เป็นต้นแบบเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน ซึ่งอาจจะเป็นระบบบริหารเทคนิควิธีการต่างๆ ที่ทำให้ผลงานบรรลุเป้าหมายระดับสูงสุด

๒.๑.๒.๔ หัวใจของการจัดการความรู้

วิจารณ์ พานิช กล่าวไว้ว่า การพัฒนาชุมชนต้องมี ๔ องค์ประกอบ

๑) ชุมชน หมายถึงการอยู่ร่วมกัน ความเป็นชุมชนมีเป้าหมายที่การอยู่ร่วมกัน

๒) เป็นสุข หมายถึงความเป็นทั้งหมด ความเป็นปรกติ สมดุล บูรณาการของปัจจัยต่างๆ อย่างน้อย ๘ ด้าน ได้แก่ ชีวิต สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ศาสนธรรม ครอบครัว และชุมชน

๓) การเรียนรู้ หมายถึงการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนนั้นๆ ผ่านการปฏิบัติ

๔) การสร้างเสริม หมายถึงการเข้าไปเอื้ออำนวย ส่งเสริม เสริมพลัง (empower) ไม่ใช่เข้าไปสอนหรือถ่ายทอดความรู้

ทั้ง ๔ องค์ประกอบ คือหัวใจของการจัดการความรู้ในทุกบริบท ไม่ใช่แค่การจัดการความรู้ของชาวบ้านหรือของชุมชน ในเรื่องการจัดการความรู้ การเรียนรู้สำคัญกว่าตัวความรู้ เพราะถ้าไม่ระวัง ตัวความรู้จะเป็นความรู้ที่หยุดนิ่งตายตัว การเรียนรู้จะมีลักษณะ “เดินได้” คือมีชีวิต เป็นพลวัต การเรียนรู้ที่ดีที่สุดคือการเรียนรู้ร่วมกัน เป็น collective learning และเป็นการเรียนรู้ร่วมกันผ่านการปฏิบัติ (interaction learning through action)

บดินทร์ วิจารณ์ กล่าวว่า การจัดการความรู้ (KM) สิ่งสำคัญมันอยู่ที่การลงมือปฏิบัติให้ได้ ใช้ภาษาเดียวกัน สื่อความหมายกันให้ได้ การเรียนรู้ของบุคคลหัวใจสำคัญอยู่ที่เราจะได้เรียนรู้จากการสอนคนอื่น (Learning from Teaching) และ สิ่งที่สำคัญของการจัดการความรู้ ก็คือ เรื่องของการพัฒนาคน คนพัฒนาตนเอง การวางแผนทำงาน การจัดลำดับความสำคัญของงานขององค์กร^{๑๒}

แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนนักปฏิบัติ

ชุมชนนักปฏิบัติ (CoP = Community of Practice) คือ ชุมชนที่มีการรวมตัวกัน หรือเชื่อมโยงกันอย่างไม่เป็นทางการ โดยมีลักษณะดังนี้

- ๑) ประสบปัญหาลักษณะเดียวกัน
- ๒) มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน ต้องการแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากกันและกัน
- ๓) มีเป้าหมายร่วมกัน มีความมุ่งมั่นร่วมกัน ที่จะพัฒนาวิธีการทำงานได้ดีขึ้น
- ๔) วิธีปฏิบัติคล้ายกัน ใช้เครื่องมือ และภาษาเดียวกัน
- ๕) มีความเชื่อ และยึดถือคุณค่าเดียวกัน
- ๖) มีบทบาทในการสร้าง และใช้ความรู้
- ๗) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน อาจจะพบกันด้วยตัวจริง หรือผ่าน

เทคโนโลยี

๘) มีช่องทางเพื่อการไหลเวียนของความรู้ ทำให้ความรู้เข้าไปถึงผู้ที่ต้องการใช้ได้ง่าย

๙) มีความร่วมมือช่วยเหลือ เพื่อพัฒนาและเรียนรู้จากสมาชิกด้วยตนเอง

๑๐) มีปฏิสัมพันธ์ต่อเนื่อง มีวิธีการเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งให้แก่สายในทางสังคม

ทำให้เพิ่มพูนความรู้ที่ลึกซึ้งขึ้นเรื่อยๆ ในระดับที่ง่ายที่สุด ชุมชนนักปฏิบัติ คือ คนกลุ่มเล็กๆ ซึ่งทำงานด้วยกันมาระยะหนึ่ง มีเป้าหมายร่วมกัน และต้องการที่จะแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์จากการทำงานกลุ่มดังกล่าวมักจะไม่ได้เกิดจากการจัดตั้งโดยองค์กร เป็นกลุ่มที่เกิดจากความต้องการทางสังคม และความพยายามที่จะทำให้บรรลุผลสำเร็จ เป็นกลุ่มที่ไม่มีอำนาจ

^{๑๒}บดินทร์ วิจารณ์, การจัดการความรู้ (Knowledge Management - KM) และองค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization), ขอนแก่น : เอกสารสัมมนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๘, (อัคราเนนา).

ไม่มีการกำหนดไว้ในแผนภูมิโครงสร้างองค์กร และอาจจะมีเป้าหมายที่ขัดแย้งกับผู้นำองค์กร ในหนึ่งองค์กรอาจจะมีชุมชนนักปฏิบัติจำนวนมาก และคนคนหนึ่งจะเป็นสมาชิกในหลายชุมชน

ชุมชนนักปฏิบัติมีความสำคัญอย่างไร

เครือข่ายความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการ เกิดจากความใกล้ชิด ความพอใจ และพื้นฐานที่ใกล้เคียงกัน ลักษณะที่ไม่เป็นทางการจะเอื้อต่อการเรียนรู้ และการสร้างความรู้ใหม่ๆ มากกว่าโครงสร้างที่เป็นทางการ คำว่า ปฏิบัติ หรือ practice ใน CoP ชี้จุดเน้นที่ การเรียนรู้ซึ่งได้รับจากการทำงานเป็นหลัก เป็นแ่งมุมเชิงปฏิบัติ ปัญหาประจำวัน เครื่องมือใหม่ๆ พัฒนาการในเรื่องงาน วิธีการทำงานที่ได้ผล และไม่ได้ผล การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทำให้เกิดการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนความรู้ฝังลึก สร้างความรู้ และความเข้าใจได้มากกว่าการเรียนรู้ จากหนังสือ หรือการฝึกอบรมตามปกติ เครือข่ายที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งมีสมาชิกจากต่างหน่วยงาน ช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จได้ดีกว่าการสื่อสารตามโครงสร้างที่เป็นทางการ

ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับชุมชนนักปฏิบัติ

แนวคิด

-CoP เป็นกลไกของการไขว่คว้าหาความรู้เข้าหาตัว มากกว่าการรวบรวมความรู้เพื่อส่งมอบให้ผู้อื่น

-CoP เป็นเรื่องของการเรียนรู้ เพื่อเป็นคนที่เก่งขึ้น มิใช่แค่เรียนรู้ว่าจะทำงานอย่างไร หรือเรียนรู้แต่เรื่องที่เป็นนามธรรม

-การเป็นสมาชิกของ CoP คือ มีส่วนร่วมในชุมชนนั้น อย่างมีความหมาย

-CoP ควรเชื่อมโยงกับเป้าหมายหลักขององค์กร

แนวคิดของการปฏิบัติในชุมชนนักปฏิบัติ หรือ P ใน CoP หมายถึง การกระทำในบริบทเฉพาะ

สิ่งที่มีผลต่อการปฏิบัติ และเป็นผลจากการเรียนรู้ ได้แก่

- สิ่งที่ปรากฏชัดแจ้ง: เครื่องมือ เอกสาร ภาพลักษณ์ สัญลักษณ์ บทบาทที่ชัดเจน เกณฑ์ที่กำหนดไว้ กฎข้อบังคับ สัญญา

- สิ่งที่ไม่ปรากฏชัดแจ้ง: ความสัมพันธ์ กฎเกณฑ์ในใจ ความหยิ่งรู้ การรับรู้ ความอ่อนไหว ความเข้าใจ สมมติฐาน มุมมองซึ่งเป็นที่ยอมรับทั่วไป

การปฏิบัติมิใช่สิ่งตายตัว ที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ ขณะเดียวกันก็ไม้อาจเปลี่ยนแปลงได้ง่ายๆ ด้วยคำสั่ง หรือกฎระเบียบ

มีคนอื่นในองค์กร ซึ่งมีประสบการณ์ที่จะเป็นประโยชน์กับเรา พวกเขาเต็มใจที่จะแบ่งปันประสบการณ์นั้น ให้ผู้อื่น และเราเต็มใจที่จะช่วยพวกเขา เราสามารถค้นหาพวกเขาได้พบ แม้จะไม่รู้จักพวกเขา

ธรรมชาติของ CoP

๑) องค์กรประกอบไปด้วย CoP จำนวนมากทับซ้อนกันอยู่ คู่ขนานไปกับโครงสร้างที่เป็นทางการขององค์กร

๒) รอบชีวิตของ CoP ไม่มีความชัดเจนว่า เริ่มต้นเมื่อไร สิ้นสุดเมื่อไร ขึ้นกับความพร้อม และโอกาสเหมาะ สำหรับการเรียนรู้

๓) ประเด็นที่ CoP ให้ความสนใจจะเปลี่ยนไปตามความต้องการ และความสนใจของสมาชิก

การสนับสนุน CoP

๑) ปฏิบัติต่อ CoP เสมือนทรัพย์สินขององค์กร ให้การสนับสนุนทรัพยากร และข้อมูลข่าวสาร ดูแลเป้าหมายให้สอดคล้องกับองค์กร

๒) ส่งเสริมการสร้าง CoP ด้วยการยอมรับผลงานที่เกิดขึ้น จากกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ และดึงชุมชนเข้ามาร่วมกันทำงาน ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นอีก

๓) มองว่า องค์กรเป็นที่รวมของชุมชน ที่เชื่อมต่อกันส่งเสริมให้มีจุดยืนที่เหมาะสม และมีส่วนต่อความสำเร็จขององค์กร

๓.๑) ส่งเสริมให้ CoP เรียนรู้จากภายในกลุ่ม และจากกลุ่มอื่นๆ

๓.๒) ดูแลว่า กลไกขององค์กรมีส่วนในการสนับสนุน CoP

๓.๓) ส่งเสริมการเรียนรู้ทุกรูปแบบ และเชื่อมต่อทั่วทั้งองค์กร

มุมมองต่อการเรียนรู้

๑) การเรียนรู้ เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติ แต่เรายังคงมองไม่เห็นว่าการเรียนรู้ดีขึ้น

๒) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไม่ได้เกิดจากการดูเอกสาร ของคนอื่น แต่เกิดจากการทำความเข้าใจ ในตรรกะ หรือวิถีคิดของคนอื่น

เทคโนโลยีสารสนเทศ

๑) ช่วยให้เราแลกเปลี่ยนความเข้าใจ และความคิดกันได้กว้างขวางขึ้น

๒) หัวใจของการแลกเปลี่ยน คือ ความสนใจร่วมกัน ใส่ใจความคิดของกันและกัน และสร้างชุมชนซึ่งเชื่อใจกัน

การหาโอกาสเรียนรู้

๑) ถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับการเรียนรู้ ให้มองหาแบบแผน / สาเหตุของการมีส่วนร่วม และการแยกตัวของสมาชิก

๒) เมื่อมีการนำความรู้ไปใช้ในบริบทอื่น หรือมีการส่งผ่านข้อมูลข่าวสารไปยังอีกหน่วยงานหนึ่ง ให้ติดตามเรียนรู้การปรับเปลี่ยน ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน และการแปลความหมายใหม่

๓) รับรู้การเกิดขึ้น ของวิธีปฏิบัติใหม่ๆ ในที่ไกลหูไกลตา

๔) การเรียนรู้ที่ชายขอบของ CoP ก็มีความสำคัญ ได้แก่ การดึงดูดสมาชิกใหม่ การตอบสนองสิ่งกระตุ้นจากภายนอก การมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชนอื่นๆ

ข้อควรระวัง

๑) ความพยายามที่จะเปลี่ยนความรู้ที่ฝังลึก มาเข้าใจในลักษณะของเอกสาร อาจจะทำให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี เกิดเป็นขยะของข้อมูลข่าวสาร ที่ไม่คนใช้ สุดท้ายคนก็ยังต้องการความช่วยเหลือ ในเรื่องประสบการณ์ จากเพื่อนร่วมงาน

๒) ให้มีการเรียนรู้ใกล้ชิดกับการปฏิบัติให้มากที่สุด อย่าด่วนหลวมตัวที่จะสกัดความรู้ความรู้ออกจาก CoP หรือเปลี่ยนความรู้จาก CoP ไปเป็นหลักสูตรเพื่อการฝึกอบรม

แนวคิดปัจจุบัน

เปลี่ยนจากการเก็บเกี่ยวความรู้ ไปสู่การเชื่อมต่อระหว่างบุคคล อย่ายสร้างห้องสมุดที่เต็มไปด้วยเอกสาร ให้สร้างบัตรรายชื่อบุคคล (card catalog) เพื่อช่วยในการเชื่อมต่อระหว่างบุคคลต่อบุคคล

ปัจจัยสู่ความสำเร็จ

กลุ่มที่ไม่เป็นทางการเป็นสิ่งที่เกิดโดยธรรมชาติอยู่แล้วในองค์กร มีลักษณะของสิ่งมีชีวิต เติบโตขึ้นเมื่อเป็นที่ประสงค์ของสมาชิก การที่จะให้มีคุณค่าต่อองค์กร จะต้องได้รับการเพาะบ่ม ดูแลด้วยความระมัดระวัง การสนับสนุนมาเกินไป อาจจะทำให้ไม่เป็นที่สนใจจากสมาชิก การปล่อยปละละเลย ก็อาจจะทำให้แคระแกร็นเหี่ยวเฉา ความท้าทายนี้แตกต่างจากปัจจัยต่างๆ ที่ผู้นำองค์กรเคยประสบ

ความท้าทายสำหรับ CoP

ปัญหาสำคัญของชุมชนที่กำลังเติบโต คือ การที่สมาชิกสูญเสียความสนใจ และปล่อยให้ผู้ประสานงานรับผิดชอบไปคนเดียว เมื่อผู้ประสานงานหันไปทำงานอื่น ชุมชนก็ล่มสลาย ปัญหาสำคัญของชุมชนที่ประสบความสำเร็จ คือ การที่สนใจอยู่แต่ความสำเร็จของตนเอง ข้อเสนอแนะต่อไปนี้จะช่วยรักษาพลังของชุมชน ให้เกิดความต่อเนื่อง นำสมาชิกใหม่เข้ามาร่วม และมุ่งไปที่ประเด็นที่แหลมคม

เชิญผู้นำทางความคิด ซึ่งเป็นที่ยอมรับเข้ามาร่วมแต่เริ่มแรก เพื่อสร้างพลังให้แก่ชุมชน

จัดให้มีเวทีพบปะกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิด เพื่อสร้างความตื่นตัว ความไว้นื้อเชื่อใจ ความรู้สึกร่วม

ส่งเสริมการติดต่อระหว่างสมาชิกของชุมชน

จัดตั้งกลุ่มแกนที่แข็งแกร่ง ไม่จำเป็นว่าสมาชิกทุกคนจะมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกัน สนับสนุนกลุ่มแกนด้วยการให้เป็นที่รับรู้ของชุมชน และไม่รบกวนเวลาเพิ่มมากเป็นพิเศษ

ความท้าทายด้านเทคนิค

ทำให้การติดต่อ การให้ข้อมูล และการเข้าถึงชุมชนเป็นเรื่องง่าย เช่น การใช้ Software computer ที่ใช้ง่าย และคุ้นเคย ความท้าทายสำหรับสมาชิก สิ่งที่มีคุณค่ามากของชุมชน คือ การร่วมกันแก้ปัญหา แต่การอภิปรายปัญหาอย่างเปิดอก ในขณะที่ความคิดยังไม่สุกงอมดี หรือคิดต่างๆ ในที่ประชุมเป็นสิ่งที่ไม่ใช่ธรรมชาติของเรา ความท้าทายของสมาชิกที่สำคัญ คือ การพูดถึงปัญหาของตนเอง ต่อหน้าผู้คนจำนวนมากที่เราไม่รู้จัก

สร้างเวทีเสวนาในประเด็นที่เฉียบคม ให้สมาชิกอาวุโสซึ่งคนยอมรับ เป็นผู้ขอความช่วยเหลือ และหาผู้ที่มีถิ่นไปร่วมอยู่ในเวที ผู้ประสานงานช่วยกระตุ้นให้อธิบายหลักคิดของข้อเสนอ เพื่อให้สมาชิกอภิปรายไปที่สมมติฐาน ที่ใช้และเลือกการสร้างควมไว้เนื้อเชื่อใจในกลุ่มขนาดเล็ก ๒-๓ คน อาจใช้เป็นจุดเริ่มต้นสำหรับการสร้างชุมชนได้

ตามนิยามของ DOPA KM Team ได้กล่าวไว้ว่า CoP เป็นกลุ่มคนที่มารวมตัวกันอย่างไม่เป็นทางการ มีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ เพื่อช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพที่ดีขึ้นส่วนใหญ่การรวมตัวกันในลักษณะนี้มักมาจากคนที่อยู่ในกลุ่มงานเดียวกันหรือมีความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งร่วมกัน ซึ่งความไว้วางใจและความเชื่อมั่นในการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันจะเป็นสิ่งที่สำคัญ

Cop จะมีความแตกต่างจากการที่บุคคลมารวมกลุ่มกันเป็นทีมปฏิบัติงานปกติทั่วไปตรงที่ Cop เป็นการรวมตัวกันอย่างสมัครใจ เป็นการเชื่อมโยงสมาชิกเข้าด้วยกัน โดยกิจกรรมทางสังคม ไม่ได้มีการมอบหมายสั่งการเป็นการเฉพาะและจะเลือกทำในหัวข้อหรือเรื่องที่สนใจร่วมกันเท่านั้น

ความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนในกลุ่ม CoP จะพัฒนาเป็นองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการทำงานของบุคคลและองค์กรต่อไป และจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการในท่ามกลางบรรยากาศแบบสบาย ๆ ประกอบกับการใช้เทคนิคที่เรียกว่า สนทนาสนทนา (Dialogue) ซึ่งเป็นการสนทนาที่เคารพความคิดเห็นของผู้พูดให้เกียรติกัน ให้โอกาสกัน และไม่พยายามขัดขวางความคิดใคร กับรับฟังผู้อื่นพูดอย่างตั้งใจ (Deep Listening)

วิทยาลัยการปกครองกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Cop)

จากการที่กรมการปกครองได้รับความไว้วางใจจากกระทรวงมหาดไทยและรัฐบาล มอบหมายให้เป็นภาคส่วนหลักในการปฏิบัติการที่สำคัญระดับชาติต่อเนื่องจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น การรักษาความมั่นคงภายใน การแก้ไขปัญหาเสพติด การบูรณาการแก้ไขปัญหาความยากจน เป็นต้น แสดงถึงการมีบุคลากรที่เป็น “ทุนทางสังคม” อยู่เป็นพื้นฐานในองค์กร กรมการปกครองจึงได้ส่งเสริมให้มีการจัดการความรู้ เพื่อช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลในรูปของการจัดชุมชนแห่งการเรียนรู้ขึ้น โดยนำร่องที่วิทยาลัยการปกครองก่อน เรียกว่า “โครงการชุมชนแห่งการเรียนรู้ (CoP) วิทยาลัยการปกครอง” โดยมีวัตถุประสงค์ใหญ่ๆ ๓ ประการ คือ

๑) นำทฤษฎีการจัดการองค์ความรู้ (KM) มาสู่การปฏิบัติให้เกิดประโยชน์แก่การปฏิบัติงานจริง

๒) เพื่อกระตุ้นให้เกิดการสื่อสารทั่วองค์กร (Communication) ด้านการจัดการองค์ความรู้

๓) เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ การใช้เครื่องมือ CoP ในกระบวนการ KM สำหรับแนวทางดำเนินการกำหนดไว้ ดังนี้

๓.๑) การประชาสัมพันธ์ภายในองค์กร

๓.๒) ทำหนังสือเวียน เชิญชวน ข้าราชการ ลูกจ้าง ร่วมเป็นสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้

๓.๓) เชิญสมาชิกประชุมปรึกษาหารือ ร่วมคิด ร่วมทำกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้ตามหัวข้อที่อยู่ในความสนใจของสมาชิก

๓.๔) ประสานงานเรื่องสถานที่ประสานงานบุคคลและงานธุรการอื่น

๓.๕) จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในบรรยากาศที่ไม่เป็นทางการ

๓.๖) จัดทำสรุปการเสวนาของ CoP เพื่อเผยแพร่จัดกิจกรรมกระตุ้นส่งเสริมเป็นระยะๆ

๓.๗) ติดตามประเมินผลการดำเนินการและรายงาน

โครงการชุมชนแห่งการเรียนรู้ดังกล่าว จะต้องมีความอดทนและใช้เวลา รวมถึงการกระตุ้นส่งเสริมและให้กำลังใจจากผู้บังคับบัญชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะแรกๆ ก็คงจะต้องให้มีการดำเนินการในระยะเวลาหนึ่งแล้วติดตามประเมินผลเพื่อทำการศึกษาผลที่เกิดขึ้นต่อไป

สรุป ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (CoP) เป็นกิจกรรมเริ่มต้นอีกกิจกรรมหนึ่งในกระบวนการ KM ที่มีกิจกรรมหลายประการที่จะต้องดำเนินการทั้งในส่วนที่อาจเรียกว่าเป็นมิติของการบังคับและในส่วนที่เป็นมิติของการส่งเสริม ส่วนที่เป็นมิติการบังคับ คือ การที่จะต้องดำเนินการ KM ในฐานะตัวชี้วัดที่เป็นพันธะสัญญาที่กรมการปกครองได้จัดทำไว้ในคำรับรองการปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๔๙ กับสำนักงาน ก.พ.ร. ให้สำเร็จ คือ การดำเนินการในส่วนกลางของทุกสำนัก/กอง ตามแผนปฏิบัติการการจัดการความรู้ (KM Action Plan) กับดำเนินการในส่วนภูมิภาคของอำเภอ/กิ่งอำเภอ ในการทำให้อำเภอ/กิ่งอำเภอ เป็นศูนย์กลางองค์ความรู้เพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนเชิงบูรณาการในพื้นที่ที่เป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยอำเภอ/กิ่งอำเภอ จะต้องจัดทำผลสำเร็จการแก้ไขปัญหาความยากจนเชิงบูรณาการในพื้นที่ จำนวน ๑ เรื่อง เพื่อเผยแพร่ตีพิมพ์ที่ ศตจ.อำเภอ/กิ่งอำเภอ และบันทึกไว้ที่เว็บไซต์ของจังหวัดและกรมการปกครอง ในส่วนที่เป็นมิติของการส่งเสริมคือ การดำเนินการ KM ในฐานะที่เป็นตัวขับเคลื่อน องค์การสู่ความมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและทำให้มีความสามารถในแข่งขันสูงสุด บุคลากรของกรมการปกครองที่ถือได้ว่าเป็น “ทุนทางสังคม” มีความสำคัญยิ่งต่อการเดินทางไปสู่เป้าหมาย KM ดังกล่าว การศึกษาเรียนรู้เรื่อง KM และการมีส่วนร่วมอย่างเข้มข้นในกิจกรรม KM ต่างๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคจะทำให้เกิดสัมฤทธิ์ผล กับงานด้านการจัดการความรู้ที่กรมการปกครองรับผิดชอบเช่นเดียวกับงานอื่นๆ ที่ผ่านเข้ามาและสำเร็จผลลงด้วยดี กับทั้งเกิดคุณค่าประโยชน์แก่พี่น้องประชาชนและชาติบ้านเมืองไปพร้อมกัน เป็นที่ยอมรับและได้เกิดความไว้วางใจจากรัฐบาลทุกรัฐบาลเสมอมา

๒.๑.๒.๕ ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้

การจัดการความรู้จะมีรูปแบบ กระบวนการ และขั้นตอนที่ชัดเจนง่ายแก่การปฏิบัติ แต่การจะจัดการความรู้ให้ได้ผลสำเร็จเป็นอย่างดีนั้น นักวิชาการและนักวิจัยได้มีการศึกษา และสรุปปัจจัยของความสำเร็จในการจัดการความรู้ไว้ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศได้ ๕ ประการ ดังนี้ ๑. ความเป็นผู้นำ ๒. วัฒนธรรมองค์กร ๓. เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารความรู้ ๔. โครงสร้างพื้นฐานการจัดการความรู้ ๕. การวัดและการประเมิน มีรายละเอียดต่อไปนี้^{๑๓}

^{๑๓}เสนาะ กลิ่นงาม, การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, สำนักหอสมุดกลาง, ๒๕๕๑), หน้า ๘๒-๘๕.

๑) ภาวะผู้นำ (Leadership) คือ ความสามารถที่จะสร้างอิทธิพลต่อพฤติกรรมของสมาชิกในองค์กรให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแผนกลยุทธ์การจัดการความรู้ ซึ่งเป็นแผนหลักขององค์กร โดยการโน้มน้าว (Persuasion) จูงใจ (Motivation) การเปลี่ยนแปลงค่านิยมและวัฒนธรรมขององค์กร (Corporate Values and Culture) ผู้บริหารจะต้องใช้ภาวะผู้นำเพื่อชักนำให้บุคลากรเดินไปในทิศทางเดียวกัน ร่วมมือกันอย่างเข้มแข็ง เพื่อนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติอย่างเต็มที่ จูงใจให้บุคลากรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมใหม่ที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ เปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการกำหนดกลยุทธ์เพื่อสร้างความผูกพัน และง่ายต่อการผลักดันกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง ดังนั้น ภาวะผู้นำจึงเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของผู้บริหารในการบริหารการจัดการจัดการความรู้ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันต่อไป

๒) วัฒนธรรมองค์กร (Organization Culture) วัฒนธรรมองค์กร หมายถึง แบบแผนวิธีการและกฎเกณฑ์ของการปฏิบัติงานร่วมกันของบุคลากรของหน่วยงาน ส่วนความสำคัญของวัฒนธรรมองค์กร คือ การทำงานของคนในองค์กรนั้นจะต้องมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามเทคโนโลยีสมัยใหม่ ด้วยวิธีการศึกษา อบรมความรู้ใหม่ๆ เพื่อนำความรู้นั้นมาปรับใช้พัฒนาการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการทำงานเป็นทีม อย่างไรก็ตามอุปสรรคทางวัฒนธรรมที่ทำให้เกิดปัญหาในด้านการจัดการความรู้ สามารถใช้แนวทางแก้ไขได้ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๑

อุปสรรคทางวัฒนธรรมในการจัดการความรู้และแนวทางแก้ไข

วัฒนธรรมที่เป็นอุปสรรคในการจัดการความรู้	แนวทางแก้ไข
๑. ขาดความไว้วางใจ	สร้างความสัมพันธ์และความไว้วางใจด้วยการจัดประชุมแบบพบหน้ากันแบบไม่เป็นทางการ
๒. พนักงานไม่เห็นคุณค่า	เล่าเรื่องที่ประสบความสำเร็จขององค์กร
๓. ชอบทำงานคนเดียว	สร้างให้พนักงานเกิดความร่วมมือ โดยการสร้างทีมและให้รางวัลสำหรับผลการทำงานโดยรวม
๔. ให้ความสำคัญเฉพาะภายในทีมงาน	สร้างให้เกิดโครงสร้างการทำงานข้ามหน่วยงาน และสร้างชุมชนปฏิบัติเพื่อสร้างเครือข่ายมากขึ้น
๕. วัฒนธรรมแตกต่างกัน	สร้างพื้นฐานร่วมกันด้วยการให้การศึกษาหาหรือทำงานเป็นทีมและการหมุนสับเปลี่ยนงาน
๖. หวงความรู้ เกรงว่าหากถ่ายทอดความรู้แล้วตนจะหมดความสำคัญ	ประเมินผลงาน และมอบรางวัลแก่คนที่แลกเปลี่ยนความรู้เป็นหลัก
๗. ไม่มีเวลาในการเปลี่ยนแปลง	สร้างเทคโนโลยีที่สนับสนุนการแลกเปลี่ยนให้ใช้เวลาที่น้อยที่สุด
๘. ไม่มีความตั้งใจในการแลกเปลี่ยนความรู้	สร้างให้การจัดการความรู้เป็นส่วนหนึ่งในการทำงานและเกิดการจัดการความรู้โดยอัตโนมัติ

๙. ความสามารถมีจำกัดในการรับความรู้	พัฒนาให้พนักงานมีความยืดหยุ่น ให้ความสำคัญในการเรียนรู้ จ้างคนที่เปิดรับความคิดใหม่
๑๐. ความเชื่อว่าความรู้เป็นอภิสิทธิ์ของคนบางกลุ่ม	สร้างความเชื่อใหม่ว่า คุณค่าของความรู้สำคัญกว่าสถานะของบุคคล
๑๑. ไม่ยอมรับความรู้ของคนอื่น	สร้างให้เกิดความเชื่อใจและไว้วางใจในสิ่งที่ทุกคนสร้างขึ้น
๑๒. ตำหนิผู้ทำผิด (blame culture)	สร้างความรู้จากสิ่งที่ผิดพลาด
๑๓. ไม่อดทนต่อความผิดพลาดหรือไม่ชอบขอความช่วยเหลือ	ยอมรับ และให้รางวัลแก่ความผิดพลาดที่สร้างสรรค์และการทำงานร่วมกัน

ที่มา “วัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้และ The Competing Values Framework (CVF)^{๑๔}

๓) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารความรู้ (Information Technology and Knowledge Communication) เป็นเครื่องมือสำคัญในการสนับสนุนการจัดการความรู้ได้เป็นอย่างดี ช่วยจัดเก็บ รวบรวม ประมวล เก็บรักษา เผยแพร่และการนำความรู้ไปใช้ แต่เทคโนโลยีสารสนเทศไม่ใช่หลักประกันแห่งความสำเร็จเสมอไป ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นตัวช่วยให้การจัดการความรู้แพร่หลายมีความเป็นไปได้มากขึ้น ช่วยให้บุคลากรค้นหาความรู้ ดึงความรู้มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และการจัดเก็บเป็นระเบียบ เช่น อินเทอร์เน็ต และอินทราเน็ต ช่วยให้มีการแลกเปลี่ยนและแบ่งความรู้ได้ง่าย รวมทั้งการจัดระบบฐานข้อมูลและช่องทางสื่อสารความรู้ (Knowledge Portal) ที่ทันสมัย มีส่วนช่วยให้การจัดการความรู้มีประสิทธิภาพ ซึ่งเทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการความรู้ประกอบด้วย ๓ ส่วน คือ ๑) เทคโนโลยีการสื่อสาร (Communication Technology) ช่วยทำให้การเข้าถึงความรู้ทำได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว น่าสนใจ เช่น จาก Intranet หรือ Internet ๒) เทคโนโลยีสนับสนุนการทำงานร่วมกันของคนในองค์การ (Collaboration Technology) องค์การสามารถประสานการทำงานการใช้ข้อมูลร่วมกันจาก Groupware, Web band, Web blog เป็นต้น ๓) เทคโนโลยีการจัดเก็บ (Storage Technology) ช่วยในการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นเสมือนคลังความรู้ เช่น Data Warehouse ^{๑๕}

๔) โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) โครงสร้างพื้นฐานและระบบรองรับ หมายถึง สิ่งที่ต้องได้ เช่น สถานที่ เครื่องมือ อุปกรณ์ หรือสิ่งจับต้องไม่ได้ เช่น โครงสร้างและระบบที่เอื้ออำนวยให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ รวมถึงโครงสร้างหน่วยงาน การจัดบุคลากรที่จะรับผิดชอบในการจัดการความรู้ เช่น การตั้งทีมงานข้ามฝ่าย เพื่อให้มีการวางแผนและการดำเนินงานร่วมกัน และระบบบริหารทรัพยากรมนุษย์ ตำแหน่งของบุคคล การฝึกอบรมพนักงาน การหมุนเวียนงานและระบบรางวัล เพื่อการจูงใจ ระบบประเมินผลงาน ระบบการยกย่องชมเชย และระบบรางวัล เพื่อการ

^{๑๔} พยัคฆ์ วุฒิรงค์, การจัดการความรู้, <<https://tomsumalee.wordpress.com/2014/02/23/>>.

^{๑๕} ภราดร จินดาวงศ์, การจัดการความรู้, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทสกายบุ๊กส์ จำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๕๗-๕๙).

จูงใจเอื้อต่อการจัดการความรู้ และการถ่ายทอดความรู้ สำเร็จได้ไม่ใช่เรื่องเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์หรือเอกสาร แต่เป็นเรื่องของปฏิสัมพันธ์ระหว่างคน^{๑๖}

๕) การวัดและประเมินผล เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่ง ที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ การวัดผลการจัดการความรู้จะช่วยให้องค์กรทราบสถานะปัจจุบัน การดำเนินการมีความคืบหน้าและผลเป็นไปตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ ทำให้องค์กรสามารถทบทวน ประเมินผล และปรับปรุงกลยุทธ์และกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการความรู้ได้ เช่น การวัดและประเมินทรัพย์สินทางปัญญา การหาความเชื่อมโยงระหว่างผลตอบแทนการลงทุนกับความรู้ขององค์กร และความเชื่อมโยงระหว่างความรู้ ความสามารถในตัวบุคคลกับผลการปฏิบัติงาน ทำให้ทราบแนวโน้มของการพัฒนาการจัดการความรู้ ช่วยให้สามารถปรับเปลี่ยนกลยุทธ์และขั้นตอนการพัฒนาการจัดการความรู้ในองค์กรให้มีคุณค่า มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น ในทัศนะของนักวิชาการเกี่ยวกับการวัดผลและการประเมินผลการจัดการความรู้ นั้น เรียกต่างกันหลายอย่าง เช่น “การวัดผลการเรียนรู้” หรือ “การวัดความรู้” และ “การวัดการดำเนินการ” แอลลี (Allee.๑๙๗๗) หรือ “การวัดทรัพย์สินทางปัญญา”(Intellectual Capital-IC) การวัดผลและการประเมินผลความรู้ในองค์กรแบ่งออกเป็น ๓ ระดับ คือ ๑)การวัดผลด้านระบบ (System Performance Phase) เพื่อวัดประสิทธิภาพของโปรแกรม Knowledge Portal และพฤติกรรมองค์กร ๒)การวัดผลลัพธ์ของระบบ (Outcome Performance Phase) การจัดการความรู้และการแลกเปลี่ยนความรู้ที่เกิดขึ้น จะต้องส่งผลทางบวกต่อสมรรถภาพด้านเทคนิคของพนักงาน ๓) ผลลัพธ์สุดท้ายของระบบ (Outcome Performance Phase) สุดท้ายการจัดการความรู้และการแลกเปลี่ยนที่เกิดขึ้น จะต้องส่งผลต่อการดำเนินงานขององค์กร

เตือนใจ รักษาพงศ์ กล่าวว่า ปัจจัยที่เอื้อ/มีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้ ได้แก่ ๑) ภาวะผู้นำ (Leadership) ๒) กลยุทธ์ (Strategy) ๓) วัฒนธรรมองค์กร(Culture) ๔) โครงสร้าง (Structure) ๕) เทคโนโลยี (Technology) ๖) การวัดผล (Measurement)^{๑๗} ฉลองรัฐ อินทรีย์ กล่าวว่า ปัจจัยที่เอื้อ/มีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้ ได้แก่ ๑) ผู้บริหาร (Administrators) ๒) การสื่อสารของการจัดการความรู้ (Communication of KM) ๓) วัฒนธรรมของผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาเอกชน (Culture of the Private Higher Educational Staff) ๔) ยุทธศาสตร์การจัดการความรู้ (Strategy in KM)^{๑๘}

จากข้อมูลทั้งหมดที่ได้กล่าวมา สรุป ได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ ได้แก่ ๑. ผู้บริหารและบุคลากร ๒. กลยุทธ์และวัฒนธรรมขององค์กร ๓. โครงสร้างของหน่วยงาน ๔. เทคโนโลยี และ ๕. การวัดและประเมินผล

^{๑๖}บุญดี บุญญากิจ และคณะ, การจัดการความรู้ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร: จีรวัฒน์ เอ็มเพรส, ๒๕๔๙), หน้า ๖๑-๖๒.

^{๑๗}เตือนใจ รักษาพงศ์, การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม, วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา), ๒๕๕๑, หน้า ๘.

^{๑๘}ฉลองรัฐ อินทรีย์, การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, ดุษฎีนิพนธ์บัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม). ๒๕๕๐. หน้า ๑๐.

๒.๒ ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการจัดการความรู้

๒.๒.๑ ทฤษฎีการจัดการของ Robert E. Wood^{๑๙}

Robert E. Wood พยายามสร้างเครื่องมือที่ใช้เป็นกฎเกณฑ์ทางการจัดการที่เป็นรูปธรรมขึ้นมา แต่ช่วงนั้นได้เกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ ขึ้นเสียก่อนในระหว่างสงครามโลกหน่วยงานทางทหารต้องเผชิญกับปัญหาที่มีความซับซ้อน ทั้งในด้านการจัดระเบียบประชาชนและการส่งกำลังบำรุง

การจัดการเชิงปริมาณ (Quantitative management) เพื่อช่วยในการตัดสินใจ โดยใช้คณิตศาสตร์ สถิติและสารสนเทศเป็นเครื่องมือเพื่อแก้ปัญหาทางการจัดการ หลังสงครามโลกการจัดการเชิงปริมาณได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายมากขึ้นในแวดวงธุรกิจ อย่างไรก็ตามการใช้การจัดการเชิงปริมาณยังคงใช้ได้เฉพาะปัญหาที่มีลักษณะเป็นแบบที่มีโครงสร้าง(structured problem) ทฤษฎีวิทยาการจัดการ เป็นวิธีการสมัยใหม่ในด้านการจัดการ ที่เน้นการใช้เทคนิคเชิงปริมาณอย่างเข้มงวด เพื่อช่วยให้ผู้จัดการทำการใช้ทรัพยากรองค์การ เพื่อผลิตผลิตภัณฑ์และบริการให้มากที่สุด ในส่วนประกอบที่สำคัญของทฤษฎีวิทยาการจัดการ คือการขยายการจัดการแบบวิทยาศาสตร์ ให้มีความทันสมัย โดยการนำวิธีการเชิงปริมาณเพื่อวัดส่วนประสมของคณงานและงาน เพื่อให้ที่ประสิทธิภาพสูงขึ้น

สำหรับส่วนประกอบที่สำคัญของทฤษฎีวิทยาการจัดการ คือ การขยายการจัดการแบบวิทยาศาสตร์ ให้มีความทันสมัย โดยการนำวิธีการเชิงปริมาณเพื่อวัดส่วนประสมของคณงานและงาน เพื่อให้ที่ประสิทธิภาพสูงขึ้น แบ่งเป็น ๔ กลุ่ม

๑. การจัดการเชิงปริมาณ (Quantitative management) โดยใช้เทคนิคคณิตศาสตร์ เช่น โปรแกรมเชิงเส้นตรงและไม่เชิงเส้นตรง (linear and nonlinear programming) ตัวแบบ (modeling) แบบจำลองสถานการณ์ (simulation) และทฤษฎีแถวคอย (queuing theory) เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้จัดการ

๒. การจัดการการดำเนินการผลิต (Operations management) ซึ่งประกอบด้วยเทคนิคต่างๆ ที่ผู้จัดการสามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ลักษณะระบบการผลิตขององค์การเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ เช่น แบบจำลองสินค้าคงคลัง(inventory model) และแบบจำลองเครือข่าย(network model) เพื่อปรับปรุงการตัดสินใจปัญหาการจัดการจัดจำหน่ายและการดำเนินการ

๓. การจัดการคุณภาพโดยรวม (Total Quality Management : TQM)

เป็นการจัดการคุณภาพของหน่วยงานในองค์การทั้งหมด ซึ่งประกอบได้ด้วยฝ่ายต่างๆ ที่ผู้จัดการสามารถนำเทคนิคต่างๆ ไปใช้ในการวิเคราะห์ระบบการผลิตในองค์การเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ เช่นแบบจำลองสินค้าคงคลัง(inventory model) และแบบจำลองเครือข่าย(network model)เพื่อปรับปรุงการตัดสินใจปัญหาการจัดการจัดจำหน่าย โดยเน้นการวิเคราะห์ปัจจัยนำเข้าในกระบวนการเพื่อแปรสภาพให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพของผลิตภัณฑ์

๔. ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ (management information systems)

^{๑๙}เอกวินิต พรหมรักษา, ทฤษฎีองค์การและการจัดการเชิงกลยุทธ์ขั้นสูง, <<http://promrucsa-db04.blogspot.com/2012/10/robert-e-wood.html>>.

เป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้จัดการออกแบบระบบสารสนเทศ เพื่อจัดสารสนเทศเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อประกอบการตัดสินใจให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการยังช่วยให้ผู้จัดการและบุคลากรในระดับต่างๆ ได้รับสารสนเทศที่จำเป็นต่อการนำไปใช้ประโยชน์และมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจอย่างไรก็ตามในการนำทฤษฎีวิทยาการจัดการไปใช้ประโยชน์นั้น ในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศ(information technology)ได้เข้ามามีส่วนในการปรับปรุงคุณภาพการตัดสินใจและเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กรได้เป็นอย่างดี และถือว่าเป็นส่วนสำคัญในการเพิ่มความได้เปรียบในการแข่งขันให้กับองค์กร

๒.๒.๒ ทฤษฎีปิรามิดแห่งความรู้ของ Yamazaki

Hideo yamazaki นักวิชาการชาวญี่ปุ่น ได้อธิบายนิยามของความรู้ที่อยู่ในรูปแบบของปิรามิดแห่งความรู้ หรือระดับความรู้ ว่าความรู้จะมีอยู่ ๔ ประเภท^{๒๐}

๒.๒.๒.๑ ข้อมูล (Data)

คือ ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เกี่ยวกับเหตุการณ์ หรือสิ่งที่เกิดขึ้น ซึ่งยังเป็นข้อมูลดิบที่ยังไม่ผ่านการประมวลผลใด เช่น ตัวเลขตัวหนังสือ ข้อเท็จจริง รูปภาพที่สื่อความหมาย ได้แก่ จำนวนนักศึกษา จำนวนคะแนนนักศึกษาแต่ละคน จำนวนรายวิชาที่เรียน

๒.๒.๒.๒ สารสนเทศ (Information)

สารสนเทศคือข้อมูลที่ผ่านการประมวลแล้ว การประมวลผลเป็นวิธีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลเป็นสารสนเทศด้วยการเพิ่มมูลค่าให้กับข้อมูลด้วยวิธีการต่างๆ ได้แก่

^{๒๐}เสาวลักษณ์ พรหมประกอบ, นิยามของความรู้ในรูปแบบปิรามิด, <<https://sites.google.com/a/parichat.skru.ac.th/saowalak-km/nyam-khxng-khwam-ru-ni-rup-baeb-pi-ra-mid>>.

- การทำให้รู้ว่าเก็บข้อมูลไว้อย่างไร เพื่อวัตถุประสงค์อะไร
- การทำให้เป็นหมวดหมู่ เพื่อได้รู้จักประกอบย่อยๆ ของข้อมูล
- การทำให้สามารถคำนวณ วิเคราะห์ได้ตามหลักวิทยาศาสตร์หรือสถิติ
- การทำให้ถูกต้องหลีกเลี่ยงความผิดพลาดของข้อมูล
- การเรียบเรียงทำให้มีความชัดเจนดูเป็นระเบียบง่ายต่อการศึกษาและนำไปใช้

ต่อ

๒.๒.๒.๓ ความรู้ (Knowledge)

ความรู้ มีหลายนัยและหลายมิติ คือ

- ความรู้ คือสิ่งที่นำไปใช้จะไม่หมดหรือสึกหรอ แต่จะยิ่งงอกเงย หรืออ

งามขึ้น

- ความรู้คือสารสนเทศที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ
- ความรู้เกิดขึ้น ณ จุดที่ต้องการใช้ความรู้
- ความรู้เป็นสิ่งที่ขึ้นกับบริบทและกระตุ้นให้เกิดขึ้นโดยความต้องการ

๒.๒.๒.๔ ภูมิปัญญา (wisdom)

ภูมิปัญญา เป็นความรู้ที่มีอยู่ในตัวคน นำมาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการทำงานให้เกิดประโยชน์ บางครั้งเรียกว่า ปัญญาปฏิบัติจากภูมิปัญญาได้มีการยกระดับให้กลายเป็นนวัตกรรม (Innovation) หรือนวัตกรรมแห่งความสำเร็จ เช่น จากการที่ได้รู้ผลการเรียนของนักศึกษาวิชาการวิเคราะห์และออกแบบระบบ ได้ผลการเรียน E ซึ่งอาจมีผลเกรดเฉลี่ยต่ำ องค์ความรู้ทำให้เกิดปัญญา หรือปัญญาปฏิบัติ เพื่อแก้ไขปัญหาด้านการเรียนวิชาวิเคราะห์และออกแบบระบบ เกิดเป็นนวัตกรรม เช่นสร้างงานวิจัยเรื่องการพัฒนาการเรียนการวิเคราะห์และออกแบบระบบ ด้วยโครงงาน

๒.๒.๓ ทฤษฎีการจัดการความรู้ของ Peter M. Senge

Senge ได้เสนอแนวความคิดของการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ออกเป็น ๕ ประการในหนังสือเรื่อง วินัย ๕ ประการพื้นฐานองค์กรเรียนรู้ (The fifth disciplines) ซึ่งเป็นแนวทางหลักในการสร้างองค์กรการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น ที่จะผลักดันและสนับสนุนให้เกิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ขึ้นประกอบด้วย^{๒๐}

๒.๒.๓.๑ บุคคลมีความเป็นเลิศ (Personal Mastery) คือ ลักษณะการเรียนรู้ของคนในองค์กรซึ่งจะ สะท้อนให้เห็นถึงการเรียนรู้ขององค์กรได้สมาชิกขององค์กรที่เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ จะมีลักษณะ สนใจและใฝ่หาที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอมีความปรารถนาที่จะเรียนรู้เพื่อเพิ่ม ศักยภาพ ของตน มุ่งสู่ จุดหมาย และความสำเร็จที่ได้กำหนดไว้ การที่จะไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ จะต้องเริ่มต้นที่บุคลากรในองค์กรนั้นเป็นอันดับแรกบุคคลที่มีความต้องการจะเรียนรู้เพื่อยกระดับความสามารถของตนเอง จะต้องมีความมุ่งมั่นใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motivation) กล่าวคือ จะต้องมีความมั่นใจในตัวเอง มุ่งมั่นในหลักการของเหตุและผล เพื่อผลักดันให้ตนเองพัฒนา

^{๒๐}Senge, P.M., The fifth discipline : The art and practice of the learning organization, London: Century press, 1990, p.๓.

เนื้อหาในหน้าที่ความรับผิดชอบและขยายขอบเขตความรู้ออกไป ระดับต่อมา นำความรู้มาพัฒนาให้เป็นทักษะในการมองเห็นระบบองค์กรที่ใหญ่ขึ้น มีขอบเขตกว้างขวางขึ้น ด้วยการ เชื่อมโยงตนเองเข้าสู่ระบบใหญ่

คุณสมบัติของบุคคลที่จะพัฒนาการเรียนรู้

- การมีมาตรฐานในการทำงานสูง (High Standard, Stretch targets) การตั้งเป้าหมายในการทำงานที่สูงขึ้นจะทำให้เกิดความพยายาม ความท้าทายที่จะทำให้สำเร็จภายใต้ความพยายามจะทำให้ เกิดการค้นพบวิธีการทางเลือกใหม่ๆ เพื่อก้าวไปสู่มาตรฐานที่สูงขึ้นตลอดเวลา

- ความเต็มใจที่จะเรียนรู้ (Willing to learn) การเรียนรู้ที่แท้จริงของบุคคลในองค์กร ก็คือ การเรียนรู้จากทักษะการปฏิบัติหน้าที่ของตน เป็นการเรียนรู้โดยปริยาย

- การเปิดใจ (Open – mindedness) มีความสนใจที่จะก้าวพัฒนามาตรฐานการทำงานที่มีอยู่ ด้วยการรับเอาแนวความคิดของบุคคลตัวอย่าง หรือกระบวนการทำงานจากภายนอกที่ทำได้ดีกว่าของตนเองเข้ามาใช้ ซึ่งจะนำไปสู่การถ่ายทอดความรู้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพทั่วทั้งองค์กร

- ความยืดหยุ่น (Flexibility) คือ มีความสามารถจะปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ ได้ใช้ เครื่องมือไฮเทคเข้ามาช่วยในการทำงาน มีกลวิธีในการปรับแผนปฏิบัติงานตามปัจจัยต่างๆ ที่ เปลี่ยนแปลงไปได้ โดยไม่ละทิ้งเป้าหมายที่ตั้งไว้

- มีความคิดริเริ่ม (Initiative) เป็นคุณสมบัติของบุคคลที่องค์กรในปัจจุบันต้องการมากที่สุด ความคิดริเริ่มใหม่ๆ ที่สามารถใช้งานได้จริงส่วนใหญ่มาจากความเชี่ยวชาญ ความชำนาญในงานที่ทำอยู่เป็นประจำ ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานรวมทั้งสมาชิกในองค์กรจะต้องพัฒนาความรู้ ทักษะและความชำนาญเฉพาะตัวขึ้น โดยมุ่งสู่ “การเรียนรู้ให้รู้จริง” ในเรื่องหนึ่งการรู้จริงจนเป็นผู้เชี่ยวชาญจะทำให้ สมาชิกองค์กรสามารถควบคุมสถานการณ์ต่างๆ ได้และรู้ถึงผลลัพธ์ต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อหน่วยงาน หรือองค์กรจึงสามารถป้องกันปัญหาล่วงหน้า หรือบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความเชี่ยวชาญ จะทำให้เรามีวิสัยทัศน์ที่คมชัดมากขึ้น และสามารถจะรวบรวมพลังงานเพื่อเน้นจุดเฉพาะเรื่องได้ เพื่อสร้างความได้เปรียบขององค์กร เพื่อมุ่งสู่จุดหมายได้อย่างต่อเนื่องและเต็มที่ แต่ในความเป็นจริงองค์กร ทั่วไปมักจะไม่ให้โอกาสพนักงานในการพัฒนา “ความเชี่ยวชาญเฉพาะตัว” องค์กรจึงได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรมนุษย์ไม่ได้เต็มที่เมื่อเวลาผ่านไปความรู้ความสามารถของพนักงานที่มีมากมายเมื่อตอนเข้ามาเป็นสมาชิกองค์กรใหม่ๆ ก็ถูกทำลายจนเหลือน้อยลงทุกทีๆ จนกลายเป็น “ไม้ตายซาก” ในองค์กรซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเสียดายยิ่ง

๒.๒.๓.๒ แบบแผนความคิด (Mental Model) คือ แบบแผนทางจิตสำนึกของคนในองค์กรซึ่งจะต้อง สะท้อนถึงพฤติกรรมของคนในองค์กรแห่งการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้เมื่อ สมาชิกในองค์กรมีแบบแผนทางจิตสำนึกหรือความมีสติที่เอื้อต่อการสะท้อนภาพที่ถูกต้องชัดเจน และมีการจำแนกแยกแยะโดยมุ่งหวังที่จะปรับปรุงความถูกต้องในการมองโลกและปรากฏการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น รวมทั้งการทำความเข้าใจในวิธีการที่จะสร้างความกระจ่างชัด เพื่อการตัดสินใจได้อย่างถูกต้องหรือมีวิธีการที่จะตอบสนองความเปลี่ยนแปลงที่ปรากฏอยู่ได้อย่างเหมาะสม มี Mental Ability ไม่ผันแปรเรวรนหรือท้อถอยเมื่อเผชิญกับวิกฤตการณ์ต่างๆ ซึ่งการที่จะปรับ Mental Model ของคนในองค์กรให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องอาจจะใช้หลักการของศาสนาพุทธ ในการฝึกสติรักษาจิต และดำรงตนอยู่ใน

ธรรมะ เป็นการค้นหาความกระจ่างชัด การจำแนกแยกแยะ ปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น การทำความเข้าใจ และการแปลความหมายต่างๆ เพื่อการตัดสินใจและการกระทำของบุคคล

โมเดลความคิดในมิติขององค์กรแห่งการเรียนรู้ได้สนับสนุนให้มีการปรับกระบวนการทัศน์

(Paradigm shift) ใหม่เพื่อลดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน หรือการก้าวข้ามมาตรฐานเดิมให้ไปสู่มาตรฐานใหม่ การจะปรับกระบวนการทัศน์ได้นั้น เป็นบทบาทของผู้บริหารที่จะต้องมีความใจกว้างและสร้างบรรยากาศให้บุคลากรค้นพบแนวทางในการทำให้ทุกอย่างในองค์กรดีขึ้น ภายใต้วิสัยทัศน์ เป้าหมายที่รวมเป็นหนึ่งเดียว

๒.๒.๓.๓ การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Shared Vision) คือ การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันของคนทั้งองค์กร

องค์กรแห่งการเรียนรู้จะต้องเป็นองค์กรที่สมาชิกทุกคนได้รับการ พัฒนาวิสัยทัศน์ของตนให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์รวมขององค์กรซึ่งจะสนับสนุนให้เกิดการรวมพลังของสมาชิกที่มีความคาดหวังต่อความเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าต่อไป ภายใต้จุดมุ่งหมายเดียวกันของคนทั้งองค์กร การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันจะต้องมาจากการที่แต่ละคนฟังซึ่งกันและกัน โดยที่แต่ละคนจะแลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์ส่วนบุคคล และให้เหตุผลซึ่งกันและกันเกี่ยวกับสิ่งที่อยากทำและสิ่งที่เป็นไปได้ วิสัยทัศน์จะไม่สามารถกำหนดขึ้นมาได้ ถ้าวิสัยทัศน์นั้นไม่เป็นที่ยอมรับ หรือขัดแย้งกับค่านิยม หรือวัฒนธรรมขององค์กร บุคลากรทุกคนในองค์กรจะต้องได้รับการพัฒนาให้สามารถทำความเข้าใจ และมองภาพรวมของวิสัยทัศน์ และวัตถุประสงค์ขององค์กรจุดหมายขององค์กรแห่งการเรียนรู้ ก็คือ ผลักดันให้ทุกคนมีข้อสัญญาหรือพันธกิจโดยอาศัยพื้นฐานจากการมีวิสัยทัศน์ร่วมกันการสร้างวิสัยทัศน์ขององค์กรจะมีผู้บริหารเป็นอันดับแรก แต่วิสัยทัศน์ของผู้บริหารจะเป็นที่ยอมรับหรือไม่นั้นผู้บริหารจะต้องมีส่วนช่วยสานความคิดดังกล่าวให้ทุกคนในองค์กรมีความรู้สึกมีส่วนร่วมและผูกพัน มิใช่เป็นเพียงแต่การยินยอมเท่านั้น ซึ่งผู้บริหารจะดำเนินการได้ ดังนี้

- ๑) ช่วยให้ข่าวสารเกี่ยวกับวิสัยทัศน์และเป้าหมายอย่างสม่ำเสมอ
- ๒) ช่วยกระตุ้นเตือนว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นมีความสำคัญอย่างไร
- ๓) ช่วยจัดการให้บุคลากรได้มีโอกาสพบปะพูดคุยความในใจของเขา
- ๔) ช่วยสนับสนุนและสร้างความมั่นใจ
- ๕) ช่วยจัดหาทรัพยากรที่ช่วยแก้ปัญหาเรื่องความกังวลของบุคลากร

นั่นคือ เวลา เงิน การ สนับสนุนด้านการจัดการ ความคาดหวังที่แจ่มชัดเงื่อนไขต่างๆ ประกอบกับความใจกว้างของผู้บริหาร จะค่อย ๆ สร้างความรู้สึกในความเป็นเจ้าของความคิดร่วมกัน ลดการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง จนในที่สุด วิสัยทัศน์ร่วมขององค์กรจะมีคุณสมบัติที่ยืดหยุ่นได้บ้าง มีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ

๒.๒.๓.๔ การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (Team Learning) คือ การเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกในองค์กร โดยอาศัยความรู้และความคิดของมวลสมาชิกในการแลกเปลี่ยน และพัฒนาความฉลาดรอบรู้และความสามารถของทีมให้บังเกิดผลยิ่งขึ้น เรียกว่า การอาศัยความสามารถของสมาชิกแต่ละบุคคล องค์กร แห่งการเรียนรู้จะเกิดได้เมื่อมีการรวมพลังของกลุ่มต่างๆ ภายในองค์กรเป็นการรวมตัวของทีมงานที่มีประสิทธิภาพสูงซึ่งเกิดจากการที่สมาชิกในทีมมีการเรียนรู้ร่วมกันมีการ

แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์กันอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ทีมแห่งการเรียนรู้ นั้น จะประกอบไปด้วยบุคคลที่มีบุคลิกภาพที่พร้อมจะทำงานร่วมกันได้กับผู้อื่น แต่ไม่ได้หมายความว่าคนทุกคนในองค์กรจะมีความเหมาะสมที่จะทำงานร่วมกันได้ทุกคนกับทุกทีม ข้อเท็จจริงนี้เป็นสิ่งที่ผู้บริหารจะต้องยอมรับ เช่นเดียวกับความพยายามที่จะทำให้ฟันเฟืองทุกตัวในเครื่องจักรเข้ากันได้ทั้งหมด ซึ่งมีความจำเป็นน้อยกว่าความสามารถในการประกอบฟันเฟืองที่ละส่วนให้ สามารถเดินเครื่องจักรทั้งเครื่องให้ทำงานได้ ความสามารถในการปรับกระบวนการที่ซับซ้อนเรื่องการปรับโครงสร้างขององค์กรเพื่อลดสายการบังคับบัญชา จะเป็นปัจจัยสนับสนุนให้มีการสร้างทีมเชิงพลวัต (Group Dynamic) ที่ประกอบไปด้วย บุคคลผู้รอบรู้ครอบคลุมในศาสตร์ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน เช่น

๑) การจัดทีมที่มีลักษณะเชิงแบนราบ ขนาดของทีมจะขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาและภารกิจในระบบราชการ หมายถึง ทีมทำงานที่มีลักษณะถาวร มีระยะเวลาที่แน่นอน ลักษณะที่สำคัญก็คือสายการบังคับบัญชาจะเป็นแบบแนวราบเท่ากันหมด

๒) การจัดทีมที่มีลักษณะแบบเมตริกภายใต้แบบจำลองนี้ คนแต่ละคน หรือแต่ละกลุ่มจะอยู่ ภายใต้โครงสร้างการกำกับดูแลและควบคุมโดยเจ้านายหลายคน จะทำให้เกิดความยืดหยุ่นสูงสุด คือเป็นทั้งโครงสร้างองค์กรขนาดเล็กที่ซ่อนอยู่ในขนาดใหญ่ และเป็นสายบังคับบัญชาแบบรวมศูนย์และกระจาย อำนาจไปพร้อมๆ กัน ทั้งสองแบบนี้เป็นเพียงตัวอย่างของการเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับโครงสร้างที่ได้รับความนิยม นิยมในเรื่องของทีมทำงาน ซึ่งแต่ละรูปแบบก็มีจุดอ่อน จุดแข็งแตกต่างกันออกไป ซึ่งรูปแบบโครงสร้างของทีมจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบเพื่อสร้างความเชื่อถือ ขวัญและกำลังใจของทีมงาน ทีมแห่งการเรียนรู้จะต้องอาศัยระบบสารสนเทศมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประสิทธิภาพ และความสามารถของทีม

สรุปได้ว่าทีมแห่งการเรียนรู้ ก็คือ ทีมที่อาศัยสารสนเทศเพื่อทำงานในกลุ่มคนที่มาจากหลายๆ ฝ่ายงาน และมีการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานด้วย ซึ่งความรู้ใหม่จากการปฏิบัติก็จะกลับสู่ระบบข้อมูลข่าวสารเป็นวงจรต่อไป

๒.๒.๓.๕ การคิดอย่างเป็นระบบ (Systems Thinking) คือ กระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ เป็นกระบวนการในการหาความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นเห็นแบบแผน เห็นขั้นตอนของการพัฒนา คือ เห็นทั้งป่า และเห็นต้นไม้แต่ละต้นด้วย (See Wholes instead of part, See the forest and the trees) ทั้ง ๕ ข้อที่กล่าวมาข้างต้น จะหล่อหลอมองค์กรให้ประสบความสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับความคิดเชิงระบบซึ่งเป็นการใช้ทีมแห่งการเรียนรู้มาใช้กระบวนการทางความคิดที่เป็นรูปแบบ หรือโมเดลของความคิด (Mental Models) เพื่อนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ร่วมขององค์กรต่อไป

๒.๒.๔ ทฤษฎีการจัดการความรู้ โมเดลปลาหูของ ดร.ประพนธ์ ฝาสุขยิต ^{๒๒}

โมเดลปลาหู (Tuna Model : thai-UNAids Model) คิดขึ้นโดย ดร.ประพนธ์ ฝาสุขยิต เป็นแนวทางเบื้องต้นในการจัดการความรู้ และในการทำความเข้าใจ ๓ ส่วนหลักของการจัดการความรู้ว่าสัมพันธ์กับบุคคล ๓ กลุ่ม ในการดำเนินการจัดการความรู้เปรียบการจัดการความรู้เหมือนกับปลาหูหนึ่งตัวที่มี ๓ ส่วนคือ

^{๒๒} ศุภรินทร์ มหาวงศ์, โมเดลปลาหู, <<https://www.gotoknow.org/posts/204439>>.

๒.๒.๔.๑ หัวปลา หมายถึง เป้าหมายหลักของการดำเนินการจัดการความรู้ สะท้อน "วิสัยทัศน์ความรู้" หรือหัวใจของความรู้ เพื่อการบรรลุวิสัยทัศน์ขององค์กร ส่วนที่เป็น เป้าหมาย วิสัยทัศน์ หรือทิศทางของการจัดการความรู้ โดยก่อนที่จะทำการจัดการความรู้ ต้องตอบให้ได้ ว่า "เราจะทำ KM ไปเพื่ออะไร" โดย "หัวปลา" จะต้องเป็น "คุณกิจ" หรือผู้ดำเนินกิจกรรม KM ทั้งหมด บุคคลที่มีความสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดหัวปลาที่ชัดเจน คือ "คุณเอื้อ (ระบบ)"

๒.๒.๔.๒ ตัวปลา หมายถึง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือการแบ่งปันความรู้ (KS) เป็นส่วนของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ บุคคลสำคัญในการส่งเสริมให้เกิด "ตัวปลา" ที่ทรงพลังคือ "คุณอำนวย" ซึ่งจะมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยกระตุ้นให้ "คุณกิจ" มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้ โดยเฉพาะความรู้ที่ซ่อนเร้นที่อยู่ในตัว "คุณกิจ" พร้อมอำนวยให้เกิดบรรยากาศในการเรียนรู้แบบเป็น ทีม ให้เกิดการหมุนเวียนความรู้ ยกระดับความรู้และเกิดนวัตกรรม

๒.๒.๔.๓ หางปลา หมายถึง ชุมความรู้ (KA) ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผู้ สกัดขุมความรู้ ออกมาจากกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และบันทึกไว้ใช้งานต่อ คือ "คุณกิจ" โดยที่ การจดบันทึกขุมความรู้ อาจมี "คุณลิขิต" เก็บสะสม "เกร็ดความรู้" ที่ได้จากกระบวนการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ "ตัวปลา" ซึ่งอาจเก็บส่วนของ "หางปลา" ด้วยวิธีต่างๆ เช่น ICT ซึ่งเป็นการสกัดความรู้ที่ซ่อน เร้นให้เป็นความรู้ที่เด่นชัด นำไปเผยแพร่และแลกเปลี่ยนหมุนเวียนใช้ พร้อมยกระดับต่อไป

ภาพที่ ๒.๑ โมเดลปลาทูของ ดร.ประพนธ์ ผาสุขยิต

หากเปรียบเทียบการจัดการความรู้เหมือนปลาตัวหนึ่ง ซึ่งมีส่วนประกอบ ๓ ส่วน คือ ส่วนหัว กลางลำตัว และหาง รูปร่างของปลาแต่ละตัวหรือการจัดการความรู้ของแต่ละองค์กรจะแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับจุดเน้นขององค์กรนั้นๆ เช่น บางองค์กรเน้นที่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งหมายถึง ส่วนกลาง ลำตัวปลาก็จะใหญ่กว่าส่วนอื่นๆ ในขณะที่บางองค์กรอาจจะเน้นที่คลังความรู้และการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ หมายถึง องค์กรนั้นๆ จะมีส่วนหางปลาใหญ่กว่าส่วนอื่นๆ โดยทุกส่วนนั้นมีความสำคัญ และ เชื่อมโยงถึงกันเพื่อให้การจัดการความรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพหากส่วนใดที่ทำแล้วบกพร่อง หรือไม่ชัดเจนก็จะส่งผลกระทบต่อส่วนอื่นๆ ตามมาด้วย

สรุป ทฤษฎีวิทยาการจัดการ เป็นวิธีการสมัยใหม่ในด้านการจัดการ ที่เน้นการใช้เทคนิคเชิงปริมาณอย่างเข้มงวด เพื่อช่วยให้ผู้จัดการทำการใช้ทรัพยากรองค์กร เพื่อผลิตผลิตภัณฑ์และบริการให้มากที่สุด ทฤษฎีปิรามิดแห่งความรู้ของ Yamazaki ได้อธิบายนิยามของความรู้ที่อยู่ในรูปแบบของปิรามิดแห่งความรู้ หรือระดับความรู้ ทฤษฎีการจัดการความรู้ของ Peter M. Senge

Senge ได้เสนอแนวความคิดของการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ออกเป็น ๕ ประการในหนังสือเรื่อง วินัย ๕ ประการพื้นฐานองค์กรเรียนรู้ (The fifth disciplines) ซึ่งเป็นแนวทางหลักในการสร้างองค์กรการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น ที่จะผลักดันและสนับสนุนให้เกิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ขึ้น ส่วนทฤษฎีการจัดการความรู้ โมเดลปลาทูของ ดร.ประพนธ์ ภาสขยัต เป็นแนวทางเบื้องต้นในการจัดการความรู้ และในการทำความเข้าใจ ๓ ส่วนหลักของการจัดการความรู้ว่าสัมพันธ์กับบุคคล ๓ กลุ่ม ในการดำเนินการจัดการความรู้เปรียบการจัดการความรู้ เหมือนกับปลาทูหนึ่งตัวที่มี ๓ ส่วน ซึ่งทั้งหมดนั้นล้วนเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ใช้ได้กับการจัดการความรู้ในยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับยาเสพติด

๒.๓.๑ ความหมายของยาเสพติด

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization : WHO) ให้ความหมายของยาเสพติดว่า หมายถึง สิ่งที่เสพเข้าไปแล้วจะเกิดความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจต่อไปโดยไม่สามารถหยุดเสพได้ และจะต้องเพิ่มปริมาณมากขึ้นเรื่อยๆ จนในที่สุดจะทำให้เกิดโรคร้ายไข้เจ็บต่อร่างกายและจิตใจขึ้น^{๒๓}

องค์การสหประชาชาติ ให้ความหมายว่า ยาเสพติด หมายถึง สารใดๆที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือได้จากธรรมชาติ หรือจากการสังเคราะห์/ที่มีผลต่อจิตใจและระบบประสาท^{๒๔}

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒ ให้ความหมายว่า ยาเสพติด หมายถึง ยาหรือสารเคมีซึ่งเมื่อเสพหรือฉีดเข้าสู่ร่างกายติดต่อกันชั่วระยะเวลาหนึ่งก็จะติด ก่อให้เกิดพิษเรื้อรัง ทำให้จิตใจเสื่อมโทรม เช่น ผีน กัญชา เฮโรอีน ยานอนหลับ สุรา^{๒๕}

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๒๐) พ.ศ.๒๕๒๘ มาตรา ๔ ให้ความหมายว่า หมายถึง สารเคมีหรือวัตถุชนิดใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใดๆแล้ว ทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพเรื่อยๆ มีอาการนอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงอยู่ตลอดเวลา และสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง กับให้รวมตลอดถึงพืชหรือส่วนของพืชที่เป็นหรือให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษหรืออาจใช้ผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษและสารเสพติดเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ไม่หมายถึงยาสามัญประจำบ้านบางตำรับ ตามกฎหมายว่าด้วยยาที่มียาเสพติดให้โทษผสมอยู่

^{๒๓}ส่วนวิชาการด้านยาเสพติด สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สำนักงานปปส., ความหมายของยาเสพติด, <http://nctc.oncb.go.th/new/index.php?option=com_content&view=article&id=578:2554-01-25-06-m-s&catid=3:2009-05-17-09-21-23&Itemid=101>.

^{๒๔}เรื่องเดียวกัน.

^{๒๕}ศูนย์สารสนเทศ ราชบัณฑิตยสถาน, ความหมายยาเสพติด, <<http://rirs3.royin.go.th/word32/word-32-a2.asp>>.

ยาเสพติด หมายถึง สารหรือยาที่อาจเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้จากธรรมชาติหรือจากการสังเคราะห์เมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายโดยวิธีการกิน ดม สูบ ฉีด หรือวิธีใดๆ แล้วเกิดผลต่อร่างกายและจิตใจ^{๒๖}

ยาเสพติด หมายถึง สารหรือยาที่อาจเป็นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติหรือจากการสังเคราะห์ซึ่งเมื่อบุคคลใดเสพหรือได้รับเข้าไปในร่างกายซ้ำๆ กันแล้วไม่ว่าด้วยวิธีใดๆ เป็นช่วงระยะๆ หรือนานติดต่อกันก็ตามจะทำให้บุคคลนั้นมีลักษณะดังนี้

๑. ต้องตกอยู่ใต้อำนาจหรือเป็นทาสของสิ่งนั้นทางด้านร่างกายและจิตใจ หรือจิตใจเพียงอย่างเดียว

๒. ต้องเพิ่มปริมาณการเสพขึ้นเรื่อยๆ หรือทำให้สุขภาพของผู้เสพติดเสื่อมโทรมลง

๓. เมื่อถึงเวลาอยากเสพแล้วไม่ได้เสพจะมีอาการผิดปกติทางด้านร่างกายและจิตใจ หรือเฉพาะทางด้านจิตใจเกิดขึ้นในผู้เสพ^{๒๗}

สรุป ยาเสพติด หมายถึง สารหรือยาที่อาจเป็นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติหรือจากการสังเคราะห์ ซึ่งเมื่อบุคคลใดเสพหรือได้รับเข้าไปในร่างกายซ้ำๆ กันแล้วไม่ว่า ด้วยวิธีใดๆ เป็นช่วงระยะๆ หรือนานติดต่อกันก็ตาม จะทำให้ลักษณะสำคัญของสารเสพติด จะทำให้เกิดอาการและอาการแสดงต่อผู้เสพดังนี้

๑. เกิดอาการติดยา หรือต้านยา และเมื่อติดแล้ว ต้องการใช้สารนั้นในปริมาณมากขึ้น

๒. เกิดอาการขาดยา ถอนยา หรืออยากยา เมื่อใช้สารนั้นเท่าเดิม ลดลง หรือหยุดใช้

๓. มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจ อย่างรุนแรงตลอดเวลา

๔. สุขภาพร่างกายทรุดโทรมลง เกิดโทษต่อตนเอง ครอบครัว ผู้อื่น ตลอดจนสังคม และประเทศชาติ

๒.๓.๒ ความเป็นมาของยาเสพติด

ความเป็นมาของยาเสพติดต่างประเทศ

ความเป็นมาของยาเสพติดนั้น นักประวัติศาสตร์เชื่อกันว่าประเทศอิรัก อิหร่าน และประชาชนในแถบเมโสโปเตเมีย รู้จักการปลูกฝิ่นมาประมาณ ๕,๐๐๐ ปีก่อนคริสต์ศักราช โดยชาวกรีกทราบที่ฝิ่นสามารถระงับความเจ็บปวดและความกลัดกลุ้มได้เป็นอย่างดี ส่วนชาวอินเดียใช้ฝิ่นเสพเพื่อให้เกิดความมึนเมาโดยเห็นว่าเป็นความสุขและสามารถช่วยลืมความทุกข์ต่างๆ ได้ ต่อมาในยุค

^{๒๖}พีรศักดิ์ วงศ์ธนะเวทย์, การกระทำความผิดฐานคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด : กรณีศึกษาผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดสุโขทัย, รายงานการวิจัย, (ส่วนวิชาการด้านยาเสพติด สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สำนักงานป.ป.ส.), ๒๕๕๔, บทคัดย่อ.

^{๒๗}<http://www.chetupon.ac.th/Yasebtid/Pages/WhatisDrug1.html>.

ศตวรรษที่ ๑๘-๑๙ ชาวผิวขาวนักล่าเมืองขึ้นก็รู้เห็นจริงว่าฝิ่นทำอันตรายต่อผู้เสพได้ จึงใช้ฝิ่นเป็นเครื่องมือช่วยในการล่าเมืองขึ้นให้มาอยู่ในอาณานิคมของตน

ในส่วนของประเทศไทย ฝิ่นเข้ามาในสมัยใดนั้นยังไม่ทราบแน่ชัด เท่าที่มีหลักฐานครั้งแรก อยู่ในสมัยกรุงศรีอยุธยา รัชสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ (พระเจ้าอู่ทอง) พ.ศ. ๑๙๐๓ มีกฎหมายบัญญัติการห้ามซื้อ ขาย เสพฝิ่นไว้ ซึ่งแม้ว่าบทลงโทษจะสูงแต่การลักลอบซื้อขายและเสพฝิ่นยังมีอยู่ ต่อมาสมัยกรุงรัตนโกสินทร์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงแจกกฎหมายป่าวรวงห้ามปรามผู้ขาย ผู้สูบฝิ่น แต่ยังไม่เป็นผลสำเร็จ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย จึงได้ทรงตราพระราชกำหนดโทษให้สูงขึ้นไปอีกโดย “ห้ามอย่าให้ผู้ใดสูบฝิ่น กินฝิ่น ซื้อฝิ่น และเป็นผู้สมซื้อสมขายเป็นอันขาดทีเดียว ถ้ามีฟังจับได้และมีผู้ร้องฟ้องพิจารณาเป็นสัจจะให้ลงพระอาญา เขียน ๓ ยก ทเวนบก ๓ ทเวนเรือ ๓ วัน ธิราชบาทว์ บุตรภรรยา และทรัพย์สิ่งของให้สิ้นเชิง ให้ส่งตัวไปตะพุ่นหญ้าช้าง ผู้รู้เห็นเป็นใจมิได้เอาความมาว่ากล่าว จะให้ลงพระอาญาเขียน ๖๐ ที”

ความเป็นมาของยาเสพติดในประเทศไทย

ยาเสพติด ซึ่งเป็นปัญหาของชาติอยู่ในขณะนี้ มีประวัติความเป็นมาอย่างไรเป็นสิ่งที่น่าสนใจ เพราะมนุษย์ได้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมาเป็นเวลาช้านาน บางชนิดก็ให้ทั้งคุณประโยชน์และโทษ บางชนิดก็มีแต่โทษภัยเท่านั้น ซึ่งในปัจจุบันมียาเสพติดชนิดต่างๆ ในท้องตลาดมากกว่า ๑๒๐ ชนิด อย่างไรก็ตามยาเสพติดชนิดแรกที่คนไทยรู้จักก็คือ ฝิ่น

ฝิ่นเข้ามาในประเทศไทยในสมัยใดนั้นยังไม่ทราบแน่ชัด เท่าที่มีหลักฐานครั้งแรก เป็นประกาศใช้กฎหมายลักษณะโจรในสมัยรัชสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ (พระเจ้าอู่ทอง) ปฐมกษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา เมื่อ พ.ศ. ๑๙๐๓ หรือ ประมาณ ๖๐๐ ปี ล่วงมาแล้ว ตามกฎหมายฉบับนี้ ได้บัญญัติการห้ามซื้อ ขาย เสพฝิ่นไว้ว่า “ผู้สูบฝิ่น กินฝิ่น ขายฝิ่นนั้น ให้ลงพระราชอาญาจหนักหนา ธิราชบาทว์ให้สิ้นเชิง ทเวนบกสามวัน ทเวนเรือสามวัน ให้จำใส่คุกไว้จนกว่าจะอดได้ ถ้าอดได้แล้วเรียกเอาทานบนแก้มันญาติพี่น้องไว้แล้ว จึงให้ปล่อยผู้สูบ ขาย กินฝิ่น ออกจากโทษ” แม้ว่าบทลงโทษจะสูง แต่การลักลอบซื้อขายและเสพฝิ่น ก็ยังมีต่อมาโดยตลอด กฎหมายคงใช้ได้แต่ในกรุงศรีอยุธยาเท่านั้น ส่วนหัวเมือง และ เมืองขึ้นที่ห่างพระเนตรพระกรรณ ไม่มีการเข้มงวดกวดขัน ซึ่งปรากฏว่า ผู้ครองเมืองบางแห่งก็ติดฝิ่น และผูกขาดการจำหน่ายฝิ่นเสียเองด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้ปัญหาการขายฝิ่น เสพฝิ่น จึงเลิกไม่ได้ตลอดสมัยกรุงศรีอยุธยา

ต่อมาสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงแจกกฎหมายป่าวรวงห้ามปรามผู้ขาย ผู้สูบฝิ่นแต่ก็ยังไม่ผล ครั้นถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย จึงได้ทรงตราพระราชกำหนดโทษให้สูงขึ้นไปอีก โดย “ห้ามอย่าให้ผู้ใดสูบฝิ่น กินฝิ่น ซื้อฝิ่น ขายฝิ่น และ เป็นผู้สมซื้อสมขายเป็นอันขาดทีเดียวถ้ามีฟังจับได้ และมีผู้ร้องฟ้องพิจารณาเป็น สัจจะให้ลงพระอาญา เขียน ๓ ยก ทเวนบก ๓ วัน ทเวนเรือ ๓ วัน ธิราชบาทว์ บุตรภรรยา และทรัพย์สิ่งของให้สิ้นเชิง ให้ส่งตัว ไปตะพุ่นหญ้าช้าง ผู้รู้เห็นเป็นใจมิได้เอาความมาว่ากล่าว จะให้ลง พระอาญาเขียน ๖๐ ที”

ในรัชกาลที่ ๓ รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นระยะที่ตรงกับสมัยที่อังกฤษนำฝิ่นจากอินเดีย ไปบังคับขาย ให้จีนทำให้มีคนจีนติดฝิ่นเพิ่มขึ้น และ ในช่วงเวลานั้น ตรงกับระยะที่คนจีนเข้ามาค้าขายในเมืองไทยมากขึ้น จึงเป็นการนำการใช้ฝิ่นและผู้ติดฝิ่นเข้ามาใน

เมืองไทย ตลอดจนมีการลักลอบนำฝิ่นเข้ามาในเมืองไทยด้วยเรือสินค้าต่างๆ มาก จึงเป็นเหตุให้การเสพฝิ่นระบาดยิ่งขึ้น พระองค์จึงได้ทรงมีบัญชาให้มีการปราบปรามอย่างเข้มงวดกวัดขันในปี พ.ศ. ๒๓๘๒ ทำให้การค้าฝิ่น และสิ่งอื่นๆ ที่ผิดกฎหมายเข้าไปอยู่ในมือของกลุ่มอั้งยี่ที่เกิดขึ้นในกรุงเทพฯ และหัวเมืองชายทะเล สร้างความวุ่นวายจากการทะเลาะวิวาทระหว่างกลุ่มอั้งยี่ต่างๆ จนต้องทำให้ทหารปราบปราม

ในสมัยรัชกาลที่ ๔ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นว่าการปราบปรามไม่สามารถขจัดปัญหาการสูบ และขายฝิ่นได้ และก่อให้เกิดความยุ่งยากวุ่นวายขึ้น จึงทรงเปลี่ยนนโยบายใหม่ ยอมให้คนจีนเสพและขายฝิ่นได้ตามกฎหมาย แต่ต้องเสียภาษีผูกขาดมีนายภาษีเป็นผู้ดำเนินการ ปรากฏว่าภาษีฝิ่นทำรายได้ให้แก่ประเทศไทยมาก ซึ่งสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ได้ทรงรวบรวมไว้ในหนังสือลัทธิธรรมเนียมต่างๆ ใน "ตำนานภาษีฝิ่น" ว่าภาษีที่ได้นั้นประมาณว่าถึงปีละ ๔ แสนบาท สูงเป็นอันดับที่ ๕ ของรายได้ประเภทต่างๆ และได้มีความพยายามห้ามคนไทยไม่ให้เสพฝิ่น แต่ก็ไม่ได้ผลเต็มที่ใน พ.ศ. ๒๕๐๑ คณะปฏิวัติซึ่งปกครองประเทศไทยอยู่ในขณะนั้นได้พิจารณาเห็นว่า การเสพฝิ่นเป็นที่รังเกียจใน วงการสังคม และเป็นอันตรายแก่สุขภาพและอนามัยอย่างร้ายแรง ประเทศต่างๆ ได้พยายามเลิกการเสพฝิ่นโดยเด็ดขาดแล้ว จึงเห็นเป็นการสมควรให้เลิกการเสพฝิ่น และ จำหน่ายฝิ่นในประเทศไทย จึงมีประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๗ ลงวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๐๑ ให้เลิกการเสพฝิ่น และจำหน่ายที่วราชอาณาจักร และกำหนดดำเนินการให้เสร็จสิ้นเด็ดขาดภายในวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๐๒ โดยกำหนดการตามลำดับดังนี้

๑. ประกาศให้ผู้เสพฝิ่นขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตให้เสพฝิ่นภายในวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๐๑

๒. แต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๐๒ ห้ามมิให้ร้านฝิ่นจำหน่ายฝิ่นแก่ผู้ที่ไม่ได้รับใบอนุญาตให้สูบบุหรี่

๓. ยุบเลิกร้านจำหน่ายฝิ่นภายในวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๐๒

๔. ให้กระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงมหาดไทย ร่วมกันจัดตั้งสถานพยาบาล และพักผ่อนผู้อดฝิ่น

๕. ตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๐๒ ผู้กระทำความผิดฐานเสพฝิ่นหรือมูลฝิ่น

นอกจากนี้ยังได้แก้ไขกฎหมายว่าด้วยฝิ่น เพิ่มโทษผู้ละเมิดให้สูงขึ้น ซึ่งได้ประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๐๒ เป็นต้นมา จากประกาศของคณะปฏิวัตินี้ดังกล่าว การเสพ และจำหน่ายฝิ่นในประเทศไทยก็เป็นสิ่งผิดกฎหมาย นอกจากรัฐบาลจะได้จัดให้ผู้ติดยาเข้ารับการบำบัดรักษา และฟื้นฟูแล้ว ปรากฏว่า การปราบปรามก็ได้กระทำเด็ดขาดยิ่งขึ้น มีการประหารชีวิตผู้ผลิต และค้ายาเสพติด แต่ปัญหายาเสพติดไม่ได้ลดลง เพียงแต่การซื้อขายมีการดำเนินการซ่อนเร้น และมีวิธีการที่ลึกลับซบเซบยิ่งขึ้น นอกจากนี้ตัวยาสเสพติด ได้เปลี่ยนรูปไปเป็นเฮโรอีน ซึ่งผลิตด้วยการเปลี่ยนตัวยาสสำคัญในฝิ่น คือ มอร์ฟีน ด้วยวิธีทางเคมีเป็นยาเสพติดที่มีฤทธิ์ร้ายแรงกว่าฝิ่นก็กลับระบาดในเมืองไทย พบครั้งแรกราวเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๐๒ เฮโรอีนได้ระบาดในหมู่ติดยาอยู่เดิม เพราะสูบได้ง่ายใช้เผาในกระดาษตะกั่วแล้วสูดไอไม่ต้องมีบ้องฝิ่น และไม่มีการกินเวลาสูบ การหลบหนีกฎหมายก็ทำได้ง่ายกว่าการสูบฝิ่นปัจจุบัน

ปัญหายาเสพติดที่ปรากฏอยู่ในหมู่คนไทยมีรูปแบบต่างๆ กันและลักษณะปัญหาแตกต่างกันออกไป ชาวไทยภูเขาที่อาศัยในภาคเหนือของประเทศไทย ส่วนหนึ่งมีอาชีพหลักในการปลูกฝิ่น และมีจำนวนไม่น้อยที่สูบและติดยาฝิ่นด้วยในหมู่ชาวไทยในชนบทพื้นราบก็มีการสูบฝิ่น ใช้ใบกระท่อม กัญชา ยาม้าหรือยาขยันและยาแก้ปวด อยู่อย่างแพร่หลาย ปัญหาที่ร้ายแรงตามมาคือการแพร่ระบาดของยาเสพติดหลายชนิดปนกันอยู่ในขณะนี้ทั้งในต่างจังหวัดและในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะยาม้า หรือยาบ้า ได้แพร่ระบาดเข้าไปในแทบทุกชุมชน และหมู่บ้านซึ่งนับว่าเป็นปัญหาใหญ่ในขณะนี้ที่ทุกคนต้องร่วมกันแก้ไข

๒.๓.๓ การแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน

๒.๓.๓.๑ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน

จากข้อมูลสรุปได้ว่า ปัญหาด้านยาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนและสังคมเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นปัญหาที่ยากต่อการแก้ไข จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการแก้ไขปัญหาย่างยั่งยืน โดยพบว่าปัญหายาเสพติดอยู่ตรงกลางระหว่างปัญหาพื้นฐานทางสังคม เช่น ปัญหาความยากจน เศรษฐกิจและความไม่ทัดเทียมกันทางสังคม กับปัญหาอื่น ๆ ที่มีผลกระทบต่อสังคมคือ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความมั่นคง และปัญหาระหว่างประเทศ ซึ่งจากปัญหาทั้งหมดดังกล่าวจะเชื่อมโยงกันเป็นวงจรที่เกี่ยวข้องกันไม่รู้จบจนกว่าจะมีการแก้ไขปัญหายาเสพติดจากสาเหตุที่แท้จริง สำหรับสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดในประเทศพบว่า เป็นไปอย่างต่อเนื่อง แม้จะมีการดำเนินการป้องกันและแก้ไขอย่างเด็ดขาดแล้วก็ตามจากสาเหตุการใช้ยาเสพติดพบว่ารูปแบบการเข้าไปใช้ยาเสพติดมีความหลากหลายและแตกต่างกันออกไปในแต่ละบุคคล เช่น การถูกล่อลวงจากกลุ่มเพื่อนที่มีปัญหาด้านยาเสพติด ความเชื่อที่ผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยที่มีการแพร่ระบาดจนนำไปสู่การลอกเลียนแบบพฤติกรรม หากต้องการที่จะแก้ไขปัญหายาเสพติดให้สำเร็จนั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกส่วนที่เกี่ยวข้องกัน โดยเฉพาะภาคประชาชนที่มีความสำคัญทั้งในระดับของกลุ่มเป้าหมายและยุทธศาสตร์การทำงาน ซึ่งเป้าหมายคือการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดไม่ให้เกิดผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนผ่านกลไกการสนับสนุนและความร่วมมือจากองค์กรภาคีเครือข่ายต่างๆ

๒.๓.๓.๒ การปรากฏตัวของ “องค์กรชุมชน” ในงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ในการศึกษาพบว่าชุมชนที่มีส่วนร่วมในกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดส่วนใหญ่เป็นชุมชนที่ประสบปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดมาก่อน จึงเป็นสาเหตุให้คนในชุมชนเข้ามามีบทบาทในการสร้างความร่วมมือเพื่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างจริงจังจนเกิดเป็นเครือข่ายองค์กรภาคีขึ้นมา โดยพบว่าชุมชนที่เคยประสบปัญหามาก่อนจะมีผลการดำเนินงานดีกว่าชุมชนที่ไม่เคยประสบปัญหายาเสพติดเลย เนื่องจากการรวมตัวกันของกลุ่มผู้ที่มีปัญหาจึงทำให้กลุ่มคนเหล่านั้นสามารถเข้าถึงสภาพปัญหาที่แท้จริงได้ดีกว่า ทั้งนี้ รูปแบบชุมชนที่เข้าร่วมดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดมี ๓ รูปแบบ ได้แก่ องค์กรชุมชนเมือง องค์กรชุมชนกิ่งเมืองกิ่งชนบท และองค์กรชุมชนในชนบท และพบว่าชุมชนมีการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

และเป็นระบบมากขึ้นจากช่วงแรกที่มีการจัดตั้ง ซึ่งส่วนใหญ่มีการดำเนินกิจกรรมการป้องกันเบื้องต้นเป็นหลัก ทั้งนี้ หากชุมชนได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนแนวทางการปฏิบัติที่ดีจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว จะทำให้ชุมชนมีขีดความสามารถในการดำเนินงานและกิจกรรมต่างๆ มากขึ้น โดยกระบวนการทำงานของชุมชนต้องมีการกำหนดแผนการทำงานตามยุทธศาสตร์ที่ตั้งไว้ (Road Map) พบว่า มี ๕ บริบทที่สำคัญ ได้แก่

๑) องค์กรชุมชน/สมาชิกชุมชน สามารถพัฒนาหรือสนับสนุนทรัพยากรที่สำคัญ เพื่อช่วยเหลือเด็กและเยาวชน และผู้ด้อยโอกาสในชุมชน

๒) ปฏิบัติการภาคประชาชน มีส่วนสำคัญในการกำหนดวัฒนธรรมสร้างค่านิยม และบรรทัดฐานทางสังคม

๓) การกำหนดวิธีการและแนวทางปฏิบัติที่จำเป็น เพื่อควบคุมคนในชุมชน สถานศึกษาและสังคม

๔) เพิ่มมาตรการการบังคับใช้กฎหมาย การกำหนดนโยบายใหม่ขององค์กรเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันมากกว่าการแก้ไขปัญหาเสพติด

๕) การพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน โดยเน้นมาตรการการดำเนินงานป้องกันมากกว่าการแก้ไขปัญหาเสพติด รวมถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากปัญหาเสพติดการพัฒนาขั้นสุดท้ายขององค์กรชุมชนพบว่ามีการพัฒนาการในระดับก้าวหน้า โดยชุมชนต่างๆสามารถพัฒนาและเชื่อมโยงการทำงานเข้าสู่ระบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้โดยผ่านกระบวนการหรือรูปแบบการทำงานที่แตกต่างกัน แต่มีเป้าหมายเดียวกัน ซึ่งทำให้ชุมชนมีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบและประสบความสำเร็จในการทำงานมากขึ้น สามารถพัฒนาชุมชนเป็น “ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน” นอกจากนี้ ปัญหาความแตกต่างด้านวัฒนธรรมของชุมชนเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการกำหนดกิจกรรมของชุมชน ซึ่งเป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญทั้งในการพัฒนาความรู้และการปฏิบัติงานของชุมชน โดยผ่านกระบวนการ “พัฒนาชุมชนอย่างเป็นระบบ” นั้นเอง

๒.๓.๓.๓ ฐานคติความคิดและรูปแบบการปฏิบัติงานที่สำคัญในชุมชน

ชุมชนมองว่าปัญหาเสพติดเป็นปัญหาสังคมที่เชื่อมโยงกับปัญหาอื่นๆอีกมากมาย ผู้เสพและผู้ค้ายาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ซึ่งไม่ใช่แค่หน่วยงานของรัฐเท่านั้นที่มีศักยภาพในการแก้ไขปัญหาแต่ชุมชนมีทรัพยากร ความรู้ และมีวัฒนธรรมเป็นของตนเองที่จะนำมาใช้ปลุกพลังขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดของตนเอง และพบว่ากระบวนการทำงานของหน่วยงานอื่นๆต้องมีความสอดคล้องกับแนวคิดของภาคประชาชนเพื่อให้การทำงานประสบผลสำเร็จได้ตามเป้าหมาย ดังนั้นความน่าเชื่อถือในการทำงานของชุมชนกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดพบว่า “ชุมชนสามารถดำเนินการได้” โดยชุมชนเป็นเจ้าของพื้นที่ที่ต้องบูรณาการทำงานอย่างเป็นระบบ และภาครัฐเป็นกลไกสนับสนุนกระบวนการทำงาน ซึ่งเป็นแนวคิดที่สำคัญในการแก้ไขปัญหายั่งยืนต่อไปในอนาคตข้างหน้า

๒.๓.๓.๔ การดำเนินงานภายใต้โครงการและกิจกรรมสำคัญต่างๆของชุมชน และการสนับสนุนและพัฒนารูปแบบการทำงาน

การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดต้องมีการบูรณาการกระบวนการและรูปแบบการจัดกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาอันแท้จริงที่เกิดขึ้นในชุมชนอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ พบว่าประเด็นในการดำเนินงานของชุมชน มีดังต่อไปนี้

การรณรงค์และป้องกัน เป็นการทำงานร่วมกันขององค์กรภาคีและเครือข่ายภาคประชาชนโดยมุ่งเน้นการรณรงค์ให้ความรู้ การประชาสัมพันธ์ ฝึกอบรม และจัดระบบคุ้มกัน พร้อมทั้งการประสานงานกับโรงเรียน วัด และหน่วยงานราชการ เพื่อร่วมมือกันป้องกันปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชนการบำบัดรักษาและฟื้นฟู พบว่า ในบางชุมชนมีการดำเนินงานด้านการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด มีการฟื้นฟูสภาพจิตใจ การฝึกอาชีพ โดยการดำเนินงานแบบครบวงจรและอาศัยหลักธรรมของศาสนาเข้าช่วย นอกจากนี้ ยังพบว่ามี การส่งผู้เสพไปบำบัดรักษาภายนอกชุมชน และเมื่อกลับคืนสู่ชุมชนก็ยังได้รับการติดตามดูแลช่วยเหลือต่อไป ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้เกิดการรวมตัวกันของกลุ่มต่างๆ เพื่อต่อต้านปัญหาเสพติดการป้องปรามและเฝ้าระวัง ชุมชนส่วน ใหญ่ให้ความสำคัญในการป้องปราม ตรวจตราและเฝ้าระวัง ไม่ให้คนในชุมชนลักลอบเสพและค้ายาเสพติด เพื่อสกัดกั้นการแพร่กระจายยาเสพติดไม่ให้ระบาดเข้ามาในชุมชนของตน รวมทั้งช่วยสอดส่องดูแลพร้อมแจ้งเบาะแสให้กับทางราชการการแสวงหาแนวร่วมและพันธมิตร ในสถาน การณ์ที่มีปัญหาเสพติดรุนแรงและสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ทำให้องค์กรชุมชนและเครือข่ายภาคประชาชนไม่สามารถดำเนินการเองได้โดยลำพัง จำเป็นต้องมีการประสานงานขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก โดยเฉพาะหน่วยงานของรัฐในการดูแลให้ความช่วยเหลือ ซึ่งมีกิจกรรมสำคัญดังนี้

- ๑) กิจกรรมการเตรียมชุมชน
- ๒) กิจกรรมเฝ้าระวัง
- ๓) การศึกษา/ฝึกอบรม
- ๔) กิจกรรมสานสัมพันธ์คนในชุมชน
- ๕) กิจกรรมเยาวชนและสันตนาการ
- ๖) การส่งเสริมและฝึกอาชีพ
- ๗) กิจกรรมบำบัดรักษา
- ๘) กิจกรรมป้องปรามผู้เสผู้ค้า
- ๙) การจัดตั้งกองทุน
- ๑๐) การสร้างและขยายเครือข่าย
- ๑๑) การประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อหาทุนสนับสนุน

๒.๓.๓.๕ การบริหารจัดการชุมชน

การกำหนดกระบวนการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน พร้อมการแก้ไขปัญหายาเสพติดควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเป็นเอกภาพโดย การบริหารจัดการแบบองค์รวม ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงการทำงานของชุมชนทุกด้าน และประสานผ่านระบบการจัดการของชาวบ้านในพื้นที่นั้นๆ สำหรับขั้นตอนการดำเนินงานส่วนใหญ่พบว่า ในแต่ละชุมชนมีแนวทางการทำงานที่ไม่แตกต่างกัน โดยกระบวนการทำงานของแต่ละชุมชนมีการดำเนินงานที่เป็นระบบและมีขั้นตอนของการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด ส่วนลักษณะการดำเนินการทั่วไปจะมีการระดมความร่วมมือของคนในชุมชนเพื่อนำเสนอผลการดำเนินงานของกลุ่ม

โดยเป็นการดำเนินกิจกรรมภายใต้การตัดสินใจและความต้องการของคนในชุมชนตามศักยภาพ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิเคราะห์ปัญหาาร่วมกัน และกำหนดรูปแบบการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน โดยที่ผู้นำชุมชนเป็นผู้ประสานกลุ่มคนทั้งในและนอกชุมชน เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาเสพติด ซึ่งมุ่งให้เกิดกระบวนการดำเนินงานของภาคประชาชนอย่างแท้จริง และมีเครื่องมือการทำงานที่นำไปสู่ความสำเร็จในการทำงานของชุมชน ๔ เครื่องมือ ได้แก่

๑) การใช้มาตรการทางสังคม โดยใช้บรรทัดฐานและกลไกทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน

๒) การใช้แนวทางสันติวิธีโดยใช้หลักการให้อภัยทางสังคมเพื่อให้ผู้ค้าผู้เสพกลับตัวกลับใจ

๓) ความร่วมมือแบบพหุภาคี เป็นการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐ เอกชน และภาคประชาชน/ชุมชน และ

๔) การจัดตั้งกลุ่มเครือข่าย เป็นการพัฒนาโครงสร้างการทำงานในแต่ละชุมชนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยการเชื่อมโยงแต่ละชุมชนภายใต้โครงสร้างขั้นตอนต่างๆ ไดแก นโยบายและแนวทางการดำเนินงานที่ส่วนกลางกำหนดขึ้นมาเพื่อเอื้อประโยชน์ในการทำงาน และโครงสร้างการทำงานแบ่งตามลักษณะงานของหน่วยงานที่มีอยู่ แบ่งสายงานตามความถนัด และความเหมาะสมของบุคลากร มีการบริหารจัดการอย่างมีอิสระ และสามารถประสานทำงานร่วมกันได้ทุกหน้าที่ ทั้งนี้ พบว่าเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกประเทศไม่มีความแตกต่างกันทางเป้าหมาย แต่วิธีการแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดเจน ซึ่งในประเทศไทยจะเน้นวิธีการแก้ไขปัญหาย่างสันติวิธี

๒.๓.๓.๖ เครือข่ายการพัฒนา

การพัฒนาารูปแบบความร่วมมือหรือกลไกการจัดการที่มีประสิทธิภาพเพื่อการแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างยั่งยืนนั้น จำเป็นต้องมีการคัดเลือกชุมชนเพื่อเข้าสู่กระบวนการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่าย โดยมีหลักเกณฑ์การพิจารณาคือ

๑) ศักยภาพของชุมชนด้านพื้นที่

๒) ประเด็นกิจกรรมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ปัญหาของคนในชุมชนที่มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

๓) กระบวนการดำเนินงานของชุมชนตามชุมชนแม่แบบ มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนแรกคือ การศึกษาชุมชนและสภาพการณ์ภายในชุมชน ขั้นตอนต่อไปคือ การค้นหาผู้นำกลุ่มที่สำคัญ ต่อมาเป็นการเสริมสร้างความตระหนักในการรวมกลุ่มและเครือข่าย การพัฒนากิจกรรมและระดับความสัมพันธ์ การพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสาร การส่งเสริมกระบวนการ การเรียนรู้ของเครือข่ายฯ และขั้นตอนสุดท้ายคือ การสรุปบทเรียนและการขยายกระบวนการเครือข่ายฯ ให้กว้างออกไปสำหรับหลักเกณฑ์ย่อยที่สามารถนำมาใช้กำหนดการเข้าร่วมของชุมชนเครือข่าย ทั้งด้านการรักษาความสัมพันธ์ระยะยาว เรื่องการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา เรื่องการเสริมพลังในการทำงาน และภาวะผู้นำ โดยผ่านเครื่องมือการทำงานชุมชนที่สำคัญที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนจำนวน ๙ เครื่องมือคือ

๑) การจัดเวทีสาธารณะ

- ๒) การประชุมกลุ่มย่อย
- ๓) การสนทนาอย่างสร้างสรรค์
- ๔) การสรุปทเรียน
- ๕) การสื่อสารไร้ขีดจำกัด
- ๖) การจัดการพื้นที่รูปธรรม
- ๗) การจัดการประเด็นปัญหาเร่งด่วน
- ๘) การจัดการศูนย์ข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้
- ๙) แผนผังใยแมงมุม นอกจากนี้ พบว่าการเชื่อมโยงเครือข่ายต่างๆนั้น ได้

มีการดำเนินงานบนฐานของการพัฒนาทั้งระบบ^{๒๘}

๒.๓.๔ ประเภทของยาเสพติด

ยาเสพติด แบ่งได้หลายรูปแบบ ตามลักษณะต่างๆ ดังนี้

แบ่งตามแหล่งที่เกิด ซึ่งจะแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑) ยาเสพติดธรรมชาติ (Natural Drugs) คือยาเสพติดที่ผลิตมาจากพืช เช่น ฝิ่น กระช่อม กัญชา เป็นต้น

๒) ยาเสพติดสังเคราะห์ (Synthetic Drugs) คือยาเสพติดที่ผลิตขึ้นด้วยกรรมวิธีทางเคมี เช่น เฮโรอีน แอมเฟตามีน เป็นต้น

แบ่งตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๕๒๒ ซึ่งจะแบ่งออกเป็น ๕ ประเภท คือ ยาเสพติดให้โทษ ประเภทที่ ๑ ได้แก่ เฮโรอีน แอลเอสดี แอมเฟตามีน หรือยาบ้า ยาอีหรือยาเลิฟ ยาเสพติดให้โทษ ประเภทที่ ๒ ยาเสพติดประเภทนี้สามารถนำมาใช้เพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ได้ แต่ต้องใช้อย่างใต้การควบคุมของแพทย์ และใช้เฉพาะกรณีที่น่าจำเป็นเท่านั้น ได้แก่ ฝิ่น มอร์ฟีน โคเคน หรือโคคาอีน โคเคอีน และเมทาโดน ยาเสพติดให้โทษ ประเภทที่ ๓ ยาเสพติดประเภทนี้เป็นยาเสพติดให้โทษที่มียาเสพติดประเภทที่ ๒ ผสมอยู่ด้วย มีประโยชน์ทางการแพทย์ การนำไปใช้เพื่อจุดประสงค์อื่น หรือเพื่อเสพติด จะมีบทลงโทษกำกับไว้ ยาเสพติดประเภทนี้ ได้แก่ ยาแก้ไอ ที่มีตัวยา โคเคอีน ยาแก้ท้องเสีย ที่มีฝิ่นผสมอยู่ด้วย ยาฉีดระงับปวดต่างๆ เช่น มอร์ฟีน เพทิดีน ซึ่งสกัดมาจาก ฝิ่น ยาเสพติดให้โทษ ประเภทที่ ๔ คือสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษ ประเภทที่ ๑ หรือ ประเภทที่ ๒ ยาเสพติดประเภทนี้ไม่มีการนำมาใช้ประโยชน์ในการบำบัดโรคแต่อย่างใด และมีบทลงโทษกำกับไว้ด้วย ได้แก่ น้ำยาอะเซติคแอนไฮไดรย์ และอะเซติลคลอไรด์ ซึ่งใช้ในการเปลี่ยน มอร์ฟีนเป็นเฮโรอีน สารคลอซูไดอีเฟดรีน สามารถใช้ในการผลิตยาบ้าได้ และวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทอีก ๑๒ ชนิด ที่สามารถนำมาผลิตยาอีและยาบ้าได้ ผสมผสาน เห็ดขี้ควาย ยาเสพติดให้โทษ ประเภทที่ ๕ เป็นยาเสพติดให้โทษที่มีได้เข้าข่ายอยู่ในยาเสพติดประเภทที่ ๑ ถึง ๔ ได้แก่ ทุกส่วนของพืชกัญชา ทุกส่วนของพืชกระช่อม เห็ดขี้ควาย เป็นต้น

แบ่งตามการออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ซึ่งแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท คือ

^{๒๘}สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), การพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในลักษณะไตรภาคี, รายงานการวิจัย, (ส่วนวิชาการด้านยาเสพติด สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส.), ๒๕๕๔, หน้า ๓-๕.

๑) ยาเสพติดประเภทกดประสาท ได้แก่ ผีน มอร์ฟิน เฮโรอีน สารระเหย และยา
กลุ่มประสาท

๒) ยาเสพติดประเภทกระตุ้นประสาท ได้แก่ แอมเฟตามีน กระท่อม และ โคคาอีน

๓) ยาเสพติดประเภทหลอนประสาท ได้แก่ แอลเอสดี ดีเอ็มพี และ เห็ดขี้ควาย

๔) ยาเสพติดประเภทออกฤทธิ์ผสมผสาน กล่าวคือ อาจกดกระตุ้น หรือ หลอน
ประสาทได้พร้อมๆ กัน ตัวอย่างเช่น กัญชา

แบ่งตามองค์การอนามัยโลก ซึ่งแบ่งออกได้เป็น ๙ ประเภท คือ

๑) ประเภทผีน หรือ มอร์ฟิน รวมทั้งยาที่มีฤทธิ์คล้ายมอร์ฟิน ได้แก่ ผีน มอร์ฟิน
เฮโรอีน เพทิดีน

๒) ประเภทยาพิทูเรท รวมทั้งยาที่มีฤทธิ์ทำนองเดียวกัน ได้แก่ เซโคบาร์บิทัล อะโม
บาร์บิทัล พาราลดีไฮด์ เมโพรบามิท ไดอาซีแพม เป็นต้น

๓) ประเภทแอลกอฮอล์ ได้แก่ เหล้า เบียร์ วิสกี้

๔) ประเภทแอมเฟตามีน ได้แก่ แอมเฟตามีน เมทแอมเฟตามีน

๕) ประเภทโคเคน ได้แก่ โคเคน ใบโคคา

๖) ประเภทกัญชา ได้แก่ ใบกัญชา ยางกัญชา

๗) ประเภทใบกระท่อม

๘) ประเภทหลอนประสาท ได้แก่ แอลเอสดี ดีเอ็มพี เมสตาลีน เมล็ดมอนิ่งกลอรี่
ต้นลำโพง เห็ดเมาบางชนิด

๙) ประเภทอื่นๆ นอกเหนือจาก ๘ ประเภทข้างต้น ได้แก่ สารระเหยต่างๆ เช่น ทิน
เนอร์ เบนซิน น้ำยาล้างเล็บ ยาแก้ปวด และบุหรี่^{๒๙}

๒.๓.๕ วิธีการเสพยาเสพติด กระทำได้หลายวิธี ดังนี้ คือ

๑) สอดใต้หนังตา

๒) สูบ

๓) ดม

๔) รับประทานเข้าไป

๕) อมไว้ใต้ลิ้น

๖) ฉีดเข้าเหงือก

๗) ฉีดเข้าเส้นเลือด

๘) ฉีดเข้ากล้ามเนื้อ

๙) เหน็บทางทวารหนัก

ยาเสพติดที่แพร่ระบาดในประเทศไทย ได้แก่

๑) ยาบ้า

๒) ยาอี ยาเลิฟ หรือ เอ็กซ์ตาซี

๓) ยาเค

^{๒๙} บ้านจอมยุทธ์, สารระนำรู้เกี่ยวกับสุขภาพ, <<http://www.baanjomyut.com/library/drugs/index.html>>.

- ๔) โคะเคน
- ๕) เฮโรอีน
- ๖) กัญชา
- ๗) สารระเหย
- ๘) แอลเอสดี
- ๙) ผีน
- ๑๐) มอร์ฟิน
- ๑๑) กระท่อม
- ๑๒) เห็ดขี้ควาย ^{๓๐}

๒.๓.๖ สาเหตุของการติดยาเสพติด มีหลายประการ ดังนี้คือ

๑) อยากลอง อยากรู้ อยากเห็น อยากสัมผัส ซึ่งเป็นสัญชาตญาณอย่างหนึ่งของมนุษย์ โดยคิดว่า "ไม่ติด" แต่เมื่อลองเสพเข้าไปแล้วมักจะติด

๒) ถูกเพื่อนชักชวน ส่วนใหญ่พบในกลุ่มเยาวชน ทำตามเพื่อน เพราะต้องการ การยอมรับจากเพื่อนฝูง หรือถูกชักจูงว่าใช้แล้วทำให้สมองปลอดโปร่ง หรือใช้แล้วทำให้ขยันจึงเหมาะแก่ การเรียน และการทำงาน

๓) ถูกหลอกลวง โดยอาศัยรูปแบบสีสนสวยงาม ทำให้ผู้รับไม่อาจทราบได้ว่า สิ่งที่ได้รับเป็นยาเสพติด

๔) ใช้เพื่อลดความเจ็บปวดทางกาย อันเนื่องมาจากโรคภัยไข้เจ็บ จนเกิดการติดยา เพราะใช้เป็นประจำ

๕) เกิดจากความคั่นอง และขาดสติยั้งคิด ทั้งๆ ที่รู้ว่าเป็นยาเสพติด แต่อยากแสดง ความเก่งกล้า อวดเพื่อน จึงชวนกันเสพจนติด

๖) ภาวะสิ่งแวดล้อมรอบตัว เอื้ออำนวยที่จะส่งเสริม และผลักดันให้หันเข้าหา ยาเสพติด เช่น ครอบครัวแตกแยก สมาชิกในครอบครัวขาดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ภาวะเศรษฐกิจบีบ บังคับให้ทำเพื่อความอยู่รอด อยากรวยเร็ว หรือพักอาศัยอยู่ ในแหล่งที่มีการเสพและค้ายาเสพติด

นอกจากนั้นสาเหตุของการติดยาเสพติด มีหลายประการ ดังนี้คือ

๑) สาเหตุที่เกิดจากความรู้อาจไม่ถึงขั้นการณั้ ประกอบด้วย

๑.๑) อยากทดลอง เกิดจากความอยากรู้อยากเห็นซึ่งเป็นนิสัยของคนโดยทั่วไป และโดยที่ไม่คิดว่าตนจะติดสิ่งเสพติดนี้ได้ จึงไปทำการทดลองใช้สิ่งเสพติดนั้น ในการทดลองใช้ครั้งแรกๆ อาจมีความรู้สึกดีหรือไม่ดีก็ตาม ถ้ายังไม่ติดสิ่งเสพติดนั้น ก็อาจประมาทไปทดลองใช้สิ่งเสพติด นั้นอีก จนใจที่สุดก็ติดสิ่งเสพติดนั้น หรือถ้าไปทดลองใช้สิ่งเสพติดบางชนิด เช่น เฮโรอีน แม้จะเสพ เพียงครั้งเดียว ก็อาจทำให้ติดได้

๑.๒) ความคึกคะนอง คนบางคนมีความคึกคะนอง ชอบพูดอวดเก่งเป็นนิสัย โดยเฉพาะวัยรุ่นนั้มักจะมึนีสัยดังกล่าว คนพวกนี้้อาจแสดง ความเก่งกล้าของตนในกลุ่มเพื่อนโดยการ

^{๓๐}อั้งแล้ว,บ้านจอมยุทธ์, สารระนำรู้เกี่ยวกับสุขภาพ, <<http://www.baanjommyut.com/library/drugs/index.html>>.

แสดงการใช้สิ่งเสพติดชนิดต่างๆ เพราะเห็นแก่ความสนุกสนาน ตื่นเต้น และให้เพื่อนฝูงยอมรับว่าตนเก่ง โดยมีได้ค่านึง ถึงผลเสียหายหรืออันตรายที่จะเกิดขึ้นในภายหลังแต่อย่างไร ในที่สุดจนเองก็กลายเป็นคนติดสิ่งเสพติดนั้น

๑.๓) การชักชวนของคนอื่น อาจเกิดจากการเชื่อตามคำชักชวนโฆษณาของผู้ขายสินค้าที่เป็นสิ่งเสพติดบางชนิด เช่น ยากระตุ้นประสาทต่างๆ ยาขยัน ยาม้า ยาบ้า เป็นต้น โดยผู้ขายโฆษณาสรรพคุณของสิ่งเสพติดนั้นว่ามีคุณภาพดีสารพัดอย่างเช่น ทำให้มีกำลังวังชา ทำให้มีจิตใจแจ่มใส ทำให้มีสุขภาพดี ทำให้มีสติปัญญาดี สามารถรักษาโรคได้บางชนิด เป็นต้น ผู้ที่เชื่อคำชักชวนโฆษณาดังกล่าวจึงไปซื้อตามคำชักชวนของเพื่อนฝูง ซึ่งโดยมากเป็นพวกที่ติดสิ่งเสพติดนั้นอยู่แล้ว ด้วยความเกรงใจเพื่อน หรือเชื่อเพื่อน หรือต้องการแสดงว่าตัวเป็นพวกเดียวกับเพื่อน จึงใช้สิ่งเสพติดนั้น

๒) สาเหตุที่เกิดจากการถูกหลอกหลวง

ปัจจุบันนี้มีผู้ขายสินค้าประเภทอาหาร ขนม หรือเครื่องดื่มบางรายใช้สิ่งเสพติดผสมลงในสินค้าที่ขาย เพื่อให้ผู้ซื้อสินค้านั้นไปรับประทานเกิดการติด อยากมาซื้อไปรับประทานอีก ซึ่งในกรณีนี้ ผู้ซื้ออาหารนั้นมารับประทาน จะไม่รู้สึกรู้ว่าตนเองเกิดการติดสิ่งเสพติดขึ้นแล้ว รู้แต่เพียงว่าอยากรับประทานอาหาร ขนม หรือเครื่องดื่มที่ซื้อจากร้านนั้นๆ กว่าจะทราบก็ต่อเมื่อตนเองรู้สึกผิดปกติเกิดต่อความต้องการ จะซื้ออาหารจากร้านนั้นมารับประทาน หรือต่อเมื่อมีอาการเสพติดรุนแรงและมีสุขภาพเสื่อมลง

๓) สาเหตุที่เกิดจากความเจ็บป่วย

๓.๑) การเจ็บป่วยทางกาย คนที่มีอาการเจ็บป่วยทางกายเกิดขึ้นเพราะสาเหตุต่างๆ เช่น ได้รับความเจ็บรุนแรง เป็นแผลเรื้อรัง มีความเจ็บปวดอยู่เป็นประจำ เป็นโรคประจำตัวบางอย่าง เป็นต้น ทำให้ได้รับทุกข์ทรมานมาก หรือเป็นประจำ จึงพยายามแสวงหาวิธีที่จะช่วยเหลือนตนเองให้พ้นจากความทุกข์ทรมานนั้นซึ่งวิธีหนึ่งที่ทำได้ง่ายคือ การรับประทานยาที่มีฤทธิ์ระงับอาการเจ็บปวดนั้นได้ ซึ่งไม่ใช่เป็นการรักษาที่เป็นต้นเหตุของความเจ็บป่วย เพียงแต่ระงับอาการเจ็บปวดให้หมดไปหรือลดน้อยลงได้ชั่วคราว เมื่อฤทธิ์ยาหมดไปก็จะกลับเจ็บปวดใหม่ ผู้ป่วยก็จะใช้ยานั้นอีก เมื่อทำเช่นนี้ไปนานๆ เกิดอาการติดยานั้นขึ้น

๓.๒) การเจ็บป่วยทางจิต ผู้ที่มีจิตใจไม่เป็นปกติเช่น มีความวิตก กังวล เครียด มีความผิดหวังในชีวิต มีความเศร้าสลดเสียใจ เป็นต้น ทำให้สภาวะจิตใจไม่เป็นปกติจนเกิดการป่วยทางจิตขึ้น จึงพยายามหาหรือสิ่งเสพติดที่มีฤทธิ์สามารถคลายความเครียดจากทางจิตได้ชั่วคราวหนึ่งมารับประทาน แต่ไม่ได้รับการรักษาที่ต้นเหตุเมื่อยาหมดฤทธิ์ จิตใจก็จะกลับเครียดอีก และผู้ป่วยก็จะเสพติด ถ้าทำเช่นนี้ไปเรื่อยๆ ก็จะทำให้ผู้นั้นติดยาเสพติดในที่สุด

๓.๓) การปฏิบัติไม่ถูกต้องในการใช้ยา การไปซื้อยามารับประทานเองโดยไม่ทราบสรรพคุณยาที่แท้จริง ขนาดยาที่ควรรับประทาน การรับประทานยาเกินจำนวนกว่าที่แพทย์ได้สั่งไว้ การรับประทานยาบางชนิดมากเกินไปหรือรับประทานติดต่อกันนานๆ บางครั้งอาจมีอาการถึงตายได้ หรือบางครั้งทำให้เกิดการเสพติดยานั้นได้

๔) สาเหตุอื่นๆ

๔.๑) การอยู่ใกล้ชิดกับแหล่งสิ่งเสพติด การอยู่ใกล้แหล่งขายหรือใกล้แหล่งผลิต หรือ เป็นผู้ขายหรือผู้ผลิตเอง จึงทำให้มีโอกาสติดสิ่งเสพติดให้โทษนั้นมากกว่าคนทั่วไป

๔.๒) การอยู่ใกล้ชิดกับผู้ติดสิ่งเสพติด เมื่อมีเพื่อนสนิทหรือพี่น้องที่ติดสิ่งเสพติด อยู่ ผู้นั้นย่อมได้เห็นวิธีการเสพ ของผู้ที่อยู่ใกล้ชิด รวมทั้งใจเห็นพฤติกรรมต่างๆ ของเขาด้วย และยัง อาจได้รับคำแนะนำหรือชักชวนจากผู้เสพด้วย จึงมีโอกาสติดได้

๔.๓) สภาพแวดล้อมทางสังคม คนบางคนอยู่ในสภาพที่มีปัญหา เช่น ว่างงาน ยากจน ค่าใช้จ่ายเพิ่มโดยมีรายได้น้อยลง หรือคนที่ มีหนี้สินมาก ฯลฯ เมื่อแก้ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ไม่ได้ก็ หันไปใช้สิ่งเสพติด ช่วยผ่อนคลายความรู้สึกในความทุกข์ยากต่างเหล่านี้ แม้จะรู้ว่าเป็นชั่วครู่ช่วยยามก็ ตาม เช่น กลุ่มใจที่เป็นหนี้คนอื่นก็ไปกินเหล้าหรือสูบบุหรี่ให้เมาเพื่อที่จะได้ลืมเรื่องหนี้สิน บางคน ต้องการรายได้เพิ่มขึ้นโดยพยายามทำงานให้หนักและมากขึ้นทั้งๆ ที่ร่างกายอ่อนเพลียมากจึง รับประทานยากระตุ้นประสาทเพื่อให้สามารถทำงานต่อไปได้ เป็นต้น ถ้าทำอยู่เป็นประจำทำให้ติดสิ่ง เสพติดนั้นได้

๔.๔) การเลียนแบบ การที่ไปเห็นผู้ที่ตนสนิทสนมรักใคร่หรือเพื่อนเสพสิ่ง เสพติด จึงเห็นว่าเป็นสิ่งน่าลอง เป็นสิ่งโก้เก๋ เป็นสิ่งแสดงความเป็นพวกเดียวกัน จึงไปทดลองใช้สิ่ง เสพติดนั้นจนติด

๔.๕) การประชดชีวิต คนบางคนมีความผิดหวังในชีวิตตนเอง ผิดหวังใน ชีวิตครอบครัว หรือผิดหวังในชีวิตสังคม เพื่อเป็นการประชดตนเองหรือคนอื่น จึงไปใช้สิ่งเสพติดจน ติด ทั้งๆ ที่ทราบว่าเป็นสิ่งไม่ดีก็ตาม^{๓๑}

๒.๓.๗ การป้องกันและแก้ไขยาเสพติด

๒.๓.๗.๑ ความหมาย

การป้องกันยาเสพติด หมายถึง กระบวนการที่ดำเนินการล่วงหน้า โดยการอบรม เลี้ยงดู ให้การศึกษาข้อมูลข่าวสารและความรู้ทั้งในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน และการศึกษา ตามอัธยาศัยแก่กลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่องและสัมพันธ์กันในเรื่องคุณภาพชีวิต ยา และยาเสพติด การป้องกันตนเอง ครอบครัวและชุมชนให้รอดพ้นจากยาเสพติดด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อเป็นการสร้าง ภูมิคุ้มกันแก่บุคคลให้มีความสามารถที่จะเผชิญหน้ากับปัญหาและอุปสรรค และเหตุการณ์ต่างๆ ที่ ผ่านเข้ามาช่วงชีวิต รวมทั้งการปรับปรุงสภาพแวดล้อมใกล้ตัวที่มีส่วนผลักดันให้กลุ่มเป้าหมายไปใช้ยา เสพติด

๒.๓.๗.๒ ระดับของการป้องกันยาเสพติด

๑) การป้องกันขั้นต้น (Primary prevention) อันนำไปสู่การเริ่มทดลอง ใช้ยาเสพติด ด้วยการจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด และผลกระทบของยาเสพติดที่มีต่อ พฤติกรรมของคน ตลอดจนมุ่งเสริมสร้างกิจกรรมทางเลือกที่เหมาะสมเพื่อเบี่ยงเบนบุคคลออกจาก การใช้ยาเสพติด

๒) การป้องกันระดับที่ ๒ (Secondary prevention) การทำกิจกรรมใด ใดๆ ที่จะแทรกเข้ามาในช่วงเวลาที่คนได้ทดลองใช้ยาแล้วและกำลังจะติดยาแต่ยังไม่ติด การจัดกิจกรรม

^{๓๑}ศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด จังหวัดอุดรธานี (ศพส.จ.อ.ด) : อุดรธานี, สารความรู้ เกี่ยวกับยาเสพติด, <www.udon-ncoc.com>.

ระดับนี้เป็นการให้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้ยา การให้คำปรึกษา ตลอดจนการเฝ้าระวังรักษาอาการที่ป่วยไข้ที่เป็นผลจากการใช้ยาเสพติด

๓) การป้องกันระดับที่ ๓ (Tertiary prevention) การหยุดพฤติกรรม และผลร้ายจากการติดยาเสพติดโดยกระบวนการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายและจิตใจของผู้ติดยาเสพติด หมายรวมถึงการป้องกันการติดยาเสพติด

แนวคิดในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

๑. มุ่งพัฒนาด้านบุคคล
๒. กำหนดพื้นที่และกลุ่มประชากรเป้าหมายในการดำเนินงาน
๓. ผสมผสานมาตรการในการดำเนินงาน
๔. กำหนดหน่วยงานรับผิดชอบการดำเนินงาน
๕. ดำเนินงานในลักษณะองค์รวมแบบบูรณาการ
๖. มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน หรือกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง
๗. การสร้างเอกภาพในการดำเนินงาน
๘. การระดมทรัพยากรของหน่วยงานภาครัฐบาลและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม
๙. ให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

วศิน บำรุงชีพ ได้กล่าวว่าสำหรับแนวทางในการป้องกันตนเองไม่ให้ตกเป็นเหยื่อยาเสพติดมีดังนี้

๑. คนชายมักใช้วิธีทำที่เป็นเพื่อนตีสนิท และค่อยๆ ชักชวนให้ลอง หรืออาจอ้างว่าเพื่อนคนที่เรียนเก่งก็เสพ ไม่มีผลเสียอะไร เด็กที่เชื่อคนง่าย ขี้เกรงใจ ปฏิเสธเพื่อนไม่เป็น ไม่เป็นตัวของตัวเอง หรือค่อนข้างโอนอ่อนต่อคำพูดผู้อื่น อาจถูกชักจูงได้ง่าย โดยปัจจุบันพบว่ามี การชักชวนทางการส่งข้อความมากขึ้น

๒. ค่านิยมของการคบเพื่อน ที่ผิดๆ อาจทำให้เด็กตกเป็นเหยื่อยาเสพติดในที่สุด เพราะมีเด็กหลายคนที่อยู่ภายใต้การดูแลของหมอและบอกว่าทำไมละหมอ เพื่อนคนนี้ก็เป็นคนดีนะ แต่เขาใช้ยาเสพติดเท่านั้นเอง หากเราไม่คบเขาแล้วใครจะคบเขา ซึ่งวิธีหนึ่งที่พ่อแม่อาจใช้พูดกับลูกได้ก็คือ พ่อแม่ไม่ได้บอกให้เลิกคบ แต่หนูต้องไปบอกเพื่อนว่าเมื่อไรที่เลิกใช้ยาเสพติดแล้วเราจะคบด้วย

๓. ต้องรู้ทันวิธีการของการตลาด เพราะไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการทดลอง แต่ยังทำให้เลือกไม่ได้ เช่น คนตั้งใจที่จะเลิกแล้วมาหาหมอเพื่อเลิกเสพยาอย่างจริงจัง แต่ตัวแทนขายยา (Dealer) ก็โทร.มาหาตลอด ถามว่าเอาไหม หากเอาจะลดให้ในราคาพิเศษ ชื้อที่อื่นไม่ได้แล้วนะ ติดไว้ก่อนก็ได้ ทำให้ตัดไม่ขาดและเลิกไม่ได้สักที นี่คือนิสัยที่ตรงการชี้ให้เห็นว่าทำไมถึงเรียกว่าภูมิคุ้มกันสังคมบกพร่อง

๔. ส่วนใหญ่เด็กที่ติดยาเสพติดจะมีปัญหาเชื่อมโยงไปในเรื่องอื่นๆ ด้วย อาจมีการใช้เงินมากผิดปกติ ใช้โทรศัพท์มากผิดปกติ การติดเกม ติดการพนัน เช่น การพนันบอล เป็นต้น

๕. เด็กมักคิดว่าการลองเพียงเดือนละครั้งสองครั้งคงไม่เป็นไร ตรงนี้ต้องให้ความรู้อย่างมาก เพราะจริงๆ แล้วการเสพนิดหน่อยก็ทำให้สมองเกิดความจำว่ามันเกิดอย่างไร การที่คุณเล่นครั้ง

๒ ครั้งที่ ๓ นั้นหมายความว่า เป็นการตั้งใจด้านจิตใจแล้ว และจะนำพาเข้าสู่การติดต่ออย่างรุนแรงในที่สุด

สำหรับแนวทางในการจัดการกับปัญหาคนในครอบครัว ติดสารเสพติดนั้น หากสงสัยว่าตัวเราเข้าข่ายเป็นผู้ติดยาเสพติดหรือเปล่า อย่างแรกเราต้องกล้าหาญที่จะบอกพ่อแม่และขอความช่วยเหลือ ซึ่งผู้ที่เป็นพ่อแม่ก็ต้องยอมรับฟัง และต้องเข้าใจว่าในยุคปัจจุบันมีสิ่งยั่วยุมากมาย ไม่ใช่ความผิดของลูกเราทั้งหมด เพราะลูกอยู่ในวัยที่กำลังอยากรู้อยากลอง หากมีการผิดพลาดหรือลั้งไปไม่ใช่เป็นเพราะพ่อแม่เลี้ยงลูกไม่ดี แต่มีสื่อมากระตุ้นเยอะ เพราะฉะนั้นจึงถูกกระทบด้วยสิ่งเหล่านี้

ดังนั้น เมื่อลูกทำผิดพลาดก็ต้องมานั่งคุยกันว่าเกิดอะไรขึ้นและหาทางออกร่วมกัน เช่น ทำกิจกรรมร่วมกัน ครอบครัวมีความเข้าใจกันร่วมมือกัน ช่วยเหลือกัน ก็เป็นรั้วอันแข็งแรงที่จะช่วยป้องกันภัยยาเสพติดได้^{๓๒}

ด้านสังคม โดยเฉพาะสื่อต่างๆต้องเน้นในแง่ของการทำการตลาดอย่างมีจริยธรรม ต้องไม่หาโอกาสทางการตลาดกับเด็กในเรื่องสินค้าที่เป็นยาเสพติดทั้งที่ผิดกฎหมายและไม่ผิดกฎหมาย สื่อควรร่วมมือในการให้ความรู้เรื่องยาเสพติดกับเด็ก เพราะปัญหาของเด็กในปัจจุบันคือไม่สามารถแยกแยะระหว่างความดีกับความถูกต้องออกจากกันได้ จึงไม่รู้ว่าจะอะไรที่เรียกว่าผิด และอะไรที่เรียกว่าถูก ยาเสพติดถือเป็น "ภัยคุกคามที่กัดกร่อน บ่อนทำลายประเทศชาติ" ส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางทั้งต่อปัจเจกบุคคล สังคมส่วนรวม และการพัฒนาประเทศ ทำให้สูญเสียทรัพยากรในการป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนเป็นกำลังสำคัญของประเทศ

สรุป การแพร่ระบาดของยาเสพติดก่อให้เกิดการเสื่อมเสียชื่อเสียงและเกียรติภูมิของประเทศ ไม่เป็นที่ไว้วางใจของนานาชาติในด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ทำให้ชาวต่างชาติไม่กล้าเข้ามาท่องเที่ยวหรือลงทุนทางการค้าและธุรกิจต่างๆ

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม

๒.๔.๑ บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม

การบวชเป็นพระภิกษุเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด ซึ่งทำให้เห็นว่าคนไทยนับถือพระพุทธศาสนาอย่างจริงจัง แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของพระพุทธศาสนาที่มีอยู่เหนือจิตใจและความรู้สึกนึกคิดของชาวไทยส่วนมากด้วย การบวชเป็นพระภิกษุสงฆ์ย่อมได้รับการยกย่องนับถือเหนือกว่าการมีความมั่งคั่งหรือการมีอำนาจใดๆ ทั้งยังได้รับการยอมรับนับถือว่าเป็นผู้มีเกียรติที่สุดในสังคมชนบท ทั้งนี้มิใช่เป็นเรื่องส่วนตัว หากเป็นเพราะพระภิกษุเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติตามพระวินัยโดยเคร่งครัด ทำให้เป็นแบบฉบับอันดีงามในทางศีลธรรมจรรยาของสังคมโดยที่วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนในชนบท จึงทำให้ประชาชนได้มีโอกาสมาร่วมชุมนุมกัน ณ สถานที่ดังกล่าว ทำให้เกิดจิตสำนึกร่วมกันในการเป็นสมาชิกของหมู่บ้าน ณ ที่นี้ พิธีกรรมทางศาสนา มักจะดำเนินร่วมกันไปกับกิจกรรมทางสังคมด้วยเสมอ ย่อม

^{๓๒} นพ.วศิน บำรุงชีพ, ปัญหายาเสพติด ภูมิคุ้มกันสังคมบกพร่อง, <<http://www.thaihealth.or.th/partnership/Content/>>.

เป็นการยากที่จะจำแนกบทบาทของพระภิกษุสงฆ์ในสังคมชนบท เพราะตามปกติแล้ว พระภิกษุสงฆ์จะไม่ค่อยยุ่งเกี่ยวกับเรื่องทางโลกมากนัก แต่เนื่องจากกิจกรรมต่างๆในชนบททั้งในทางโลกและทางธรรมมักจะผสมปนเปกัน บรรดาพระภิกษุสงฆ์จึงต้องยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมในทางโลกอยู่เสมอ

เนื่องจากพระภิกษุสงฆ์เป็นผู้ที่ได้รับการเคารพนับถือมากที่สุด ชาวบ้านจึงมักจะมาปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ด้วยในกรณีที่มีเหตุการณ์สำคัญๆ พระภิกษุสงฆ์จึงมีอิทธิพลต่อการกระตุ้น หรือแนะนำให้เกิดกิจกรรมในทางสังคมและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้มาก

สำหรับลักษณะแห่งการช่วยเหลือของฝ่ายพระสงฆ์ที่มีต่อชุมชนนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับบุคลิกของเจ้าอาวาสเป็นสำคัญ ถ้าท่านเป็นผู้ที่กระตือรือร้น ความเกี่ยวข้องกับระหว่างวัดกับชุมชนก็จะมีมาก แต่ถ้าท่านถือว่าเป็นพระภิกษุที่หมดกิเลสไม่ยุ่งเกี่ยวกับทางโลกเสียแล้ว พระภิกษุอื่นๆ ก็อาจจะลดความเอาใจใส่ต่อความต้องการหรือความจำเป็นต่างๆ ของชุมชนลงไปบ้าง

ในเรื่องบทบาทและความสำคัญของพระภิกษุสงฆ์ที่มีต่อสังคมนั้น อาจกล่าวได้ว่า มีความเกี่ยวข้องกับความสำเร็จและหน้าที่ของวัด สำหรับหน้าที่หลักของพระภิกษุสงฆ์ก็คือ การศึกษา ประพฤติปฏิบัติธรรม ส่วนหน้าที่ที่มีต่อสังคมก็นับว่ามีอยู่หลายประการ กล่าวคือ นอกจากจะมีหน้าที่ดำเนินกิจกรรมบางอย่างของวัดแล้ว พระภิกษุสงฆ์ยังมีหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนหลักธรรมแก่ประชาชนเพื่อนำไปประพฤติปฏิบัติตามและอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม

บรรดาเจ้าอาวาสและพระภิกษุสงฆ์อาวุโส ยังอาจทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษากฎหมายหรือผู้รักษาคนป่วยไข้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านจิตใจ ที่สำคัญคือ ในระยะหลังนี้ทางราชการได้เห็นความสำคัญของพระภิกษุสงฆ์ ในลักษณะที่จะเชิญชวนให้เข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับสังคมมากขึ้น

โดยปกติพระภิกษุสงฆ์จะมีส่วนร่วมสำคัญเกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในงานพระราชพิธี รัฐพิธีหรือในงานพิธีของทางราชการและของเอกชนอยู่เสมอ อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า พระภิกษุสงฆ์เป็นผู้ที่ได้รับการเคารพยกย่องให้มียศเกียรติสูงสุดในสังคมในฐานะเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติธรรมเคร่งครัด เป็นตัวอย่างที่ดีในด้านศีลธรรมและจริยธรรมทั่วไปจึงได้รับความเชื่อถือจากประชาชนมาก พระภิกษุสงฆ์เป็นผู้ให้คำแนะนำช่วยเหลือในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันของราษฎรในชนบท เป็นครูสอนหนังสือมาแต่สมัยโบราณ เป็นที่ปรึกษาเป็นที่พึ่งทางใจ เป็นผู้ไกลเกลียดคดีความ และเป็นผู้ประกอบพิธีทางศาสนาในทุกวงจรชีวิตของชาวบ้าน และในพิธีของทางราชการ ฉะนั้น พระภิกษุสงฆ์ก็มีส่วนช่วยเหลือและแก้ปัญหาให้แก่สังคมอยู่เป็นอย่างมาก แม้แต่การพัฒนาชุมชน พระภิกษุสงฆ์ก็มีส่วนช่วยเหลือชักจูงราษฎรให้ความร่วมมือด้วยเพราะได้รับการยกย่องนับถือในฐานะที่มีความรอบรู้ในกิจการเกือบทุกด้าน

บทบาทเป็นสิ่งที่ผู้รับหน้าที่ต้องแสดงออก พระสงฆ์เป็นส่วนหนึ่งของสถาบันทางศาสนาและสังคม เพื่ออยู่กับสังคม พระสงฆ์จำต้องได้รับความช่วยเหลือและควรมีบทบาทในการกระทำกิจกรรมต่างๆ ที่พระสงฆ์อยู่ในชุมชน ด้วยเหตุผล ๓ ประการ คือ

๑. การดำเนินชีวิตของพระสงฆ์ต้องอาศัยปัจจัยสี่ที่ชาวบ้านถวาย
๒. สภาพและเหตุการณ์ในสังคมย่อมมีผลเกี่ยวข้องกับการบำเพ็ญปฏิบัติสมณธรรม
๓. โดยคุณธรรม คือ เมตตาธรรม พระสงฆ์จะต้องช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์

ในส่วนที่เกี่ยวกับชนบทไทย พระสงฆ์จะมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือพัฒนาชนบท ดังนี้

๑. สงฆ์ทำหน้าที่สั่งสอนธรรมและส่งเสริมให้ชาวบ้านทำบุญกุศลต่างๆ
๒. ภิกษุอาวุโสหรือเจ้าอาวาสจะทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา ผู้ประนีประนอม และบางครั้งทำหน้าที่เยียวยารักษาผู้เจ็บป่วย
๓. สงฆ์เป็นผู้ช่วยส่งเสริมความสามัคคีในหมู่บ้าน โดยช่วยขจัดความขัดแย้งของประชาชนในหมู่บ้านได้ เพราะคนโดยส่วนมากเชื่อฟังพระผู้ทรงศีลอยู่แล้ว
๔. สงฆ์ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนเด็กด้อยที่พ่อแม่หมดความสามารถจะอบรมได้ด้วยตัวเอง รวมทั้งอนุเคราะห์เด็กกำพร้า
๕. สงฆ์เป็นผู้ช่วยสั่งสอนเทคนิคขั้นพื้นฐาน ซึ่งสามารถเรียนรู้ได้จากวัด เช่น สถาปัตยกรรม ช่างไม้ ช่างก่ออิฐปูน ช่วยปรับปรุงการเกษตรและการรักษาโรคภัยยาแผนใหม่
๖. สงฆ์เป็นผู้นำที่ไม่เป็นทางการของหมู่บ้าน ทำหน้าที่ช่วยวางแผนแนะนำ สนับสนุนงานของชาวบ้าน โครงการพัฒนาต่างๆ ในเมืองไทยที่สำเร็จไปได้นั้นส่วนหนึ่งเป็นเพราะเจ้าหน้าที่รัฐบาลขอความร่วมมือจากชาวบ้านโดยผ่านพระสงฆ์ซึ่งชาวบ้านเคารพนับถือ
๗. สงฆ์เป็นผู้นำประชาชนในทางวิญญาณเป็นที่พึ่งทางจิตใจ สงฆ์สามารถแก้ปัญหาส่วนตัวของผู้เดือดร้อนใจ
๘. สงฆ์ทำหน้าที่เป็นธรรมทูต และพระธรรมจาริกซึ่งไปเผยแผ่หลักธรรมแก่ชาวบ้านทำให้เขาเกิดความรู้สึกรักชาติ ไม่ทำอะไรเลือนลอยและหันมาเคารพนับถือศาสนา

อย่างไรก็ตาม บทบาทหลักของพระสงฆ์ คือ การให้การศึกษาแก่ประชาชน โดยเฉพาะในด้านการดำรงชีวิตที่ดีงามชีวิตที่ประเสริฐ ตามหลักการพระพุทธศาสนา เรียกว่า บทบาทของครู แม้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ได้รับการยกย่องจากบุคคลทั่วไปว่าเป็นพระบรมครู ทำหน้าที่ฝึก เทวดาและมนุษย์ได้อย่างไม่มีใครยิ่งกว่า เพราะพระองค์ฝึกคนธรรมดาให้เป็นคนดี (กัลยาณชน) และกลายเป็นคนประเสริฐ (อริยชน) ในระดับสูงสุด ดังนั้น บทบาทของพระสงฆ์ในฐานะครูเป็นบทบาทถาวรตลอดมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนถึงปัจจุบัน^{๓๓}

คุณ โทษณ์ ได้กล่าวว่า บทบาทของพระสงฆ์มีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันของชาวพุทธ ต้องมีหน้าที่ดังนี้

๑. ที่พึ่งบวช พระสงฆ์เป็นหนึ่งในรัตนะ ๓ เป็นสิ่งที่เคารพนับถือบูชาสูงสุดในพุทธศาสนาเป็นที่พึ่งทางใจ เป็นผู้นำทางจิตใจ ด้วยการพัฒนาหรือยกระดับจิตใจของคนให้สูงขึ้น ด้วยการมีธรรม มีเหตุผล และเข้าสภาพต่างๆ ตามความเป็นจริง เป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบเพื่อหลุดพ้นสามารถเป็นที่พึ่งบวชของพุทธศาสนิกชนชาวบ้าน
๒. สอนธรรม พระสงฆ์นอกจากมีหน้าที่ในการศึกษาและปฏิบัติพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้วยังมีหน้าที่สำคัญในการประกาศเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอน เป็นหน้าที่โดยตรงที่พระสงฆ์จะสอนธรรมให้เป็นธรรมทาน เทศนาสั่งสอนอบรมประชาชนทุกชั้นทุกเพศทุกวัยให้เกิดศรัทธาปราศจากความเชื่อความเลื่อมใส ซึ่บั้งให้รู้บาปบุญคุณและโทษ ความเลื่อม เหตุแห่งความเลื่อม

^{๓๓}ทินพันธ์ นาคะตะ, พระพุทธศาสนากับสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร: สหายบสถักและการพิมพ์, ๒๕๔๓), หน้า ๗๐.

ความเจริญและเหตุแห่งความเจริญ ให้เข้าใจและให้เห็นจริง แนะนำให้ละเว้นความชั่ว หันมาประพฤติดีมีเมตตา สัจจะ กตัญญูกตเวที หิริ โอตตัปปะ ศีล ๕ เป็นต้น

๓. นำปฏิบัติ พระสงฆ์เมื่อศึกษาเข้าใจในธรรมวินัยของพระพุทธเจ้าแล้ว จะต้องปฏิบัติ ปฏิบัติซื่อตรง ปฏิบัติถูกต้องและปฏิบัติชอบ ในธรรมวินัยที่ได้ศึกษาอบรมมาเป็นอย่างดี โดยการรักษาศีล ๒๒๗ อย่างเคร่งครัด ปฏิบัติอภิสมาจารสำรวมอินทรีย์ และการสร้างคุณธรรม ต่างๆ ที่แสดงเป็นแบบอย่างการครองชีวิต เช่น สันโดษ มีเมตตา สัจจะ ให้เกิดขึ้น อันเป็นตัวอย่างให้แก่ประชาชนประพฤติปฏิบัติตาม

๔. พัฒนา พระสงฆ์สามารถทำหน้าที่ช่วยเหลือดำเนินการและให้คำปรึกษาชุมชนหรือชาวบ้านและที่สำคัญ การพัฒนาในสถานที่วัด รั้วกำแพง อาคารและสิ่งก่อสร้างการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่น่าอยู่ให้ร่มรื่นเป็นธรรมชาติ และการพัฒนาต้องสอดคล้อง และถูกต้องตามพระธรรมวินัยและพัฒนาหมู่บ้าน เป็นผู้นำชาวบ้านสร้างสรรค์พัฒนาสิ่งที่จำเป็นสำหรับชาวบ้านและประชาชนทั่วไป โดยการชักชวนให้รวมกลุ่มร่วมแรงร่วมใจและร่วมทุนสร้างกองทุนประจำหมู่บ้าน หรือการสร้างถนนภายในหมู่บ้าน ขุดคู คลองส่งน้ำ ท่อระบายน้ำ สร้างสุขศาลา สวนสุขภาพ เป็นต้น

๕. ปรีชาดี พระสงฆ์เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำปรึกษาในเรื่องต่างๆ ได้เป็นอย่างดีเป็นที่เชื่อถือศรัทธามา และมีสถานที่อยู่แน่นอนสำหรับสังคมไทย เป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ และให้คำปรึกษาในด้านศาสนพิธี ความรู้วิชาทางด้านจิต ช่วยแก้ปัญหาของสังคมชาวบ้าน เมื่อชาวบ้านมีปัญหาชีวิต และครอบครัว

๖. มีส่วนช่วยสังคม การช่วยสังคมของพระสงฆ์ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สอนให้รู้จักขยันหมั่นเพียร สอนให้รู้จักเก็บออมรู้จักประหยัด สอนให้สันโดษ ด้านการปกครอง เป็นแบบอย่างที่ดีในการบริหารกิจกรรมคณะสงฆ์ให้อยู่ในกรอบแห่งพระธรรมวินัย ช่วยพัฒนาจิตใจของประชาชนชาวบ้านกลุ่มหรือเผ่าต่างๆ ให้เป็นพลเมืองดีมีศีลธรรม ลดปัญหาเหล่านี้พระสงฆ์จะมีความเข้าใจและสามารถเป็นแบบอย่างที่ดี สามารถมีส่วนช่วยในด้านการศึกษาของชาติ ให้การศึกษาแก่คนยากจน พระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นครูสอน เป็นศูนย์กลางของศึกษาชุมชน เป็นต้น และพระสงฆ์เป็นองค์ประกอบหลักของสถาบันพระพุทธศาสนา เพราะเป็นผู้ทำให้เกิดความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง เป็นผู้ที่ทำให้พระพุทธศาสนาหยั่งรากฝังลึกลงในสังคมจนเป็นสถาบันสำคัญหนึ่งของสังคม เมื่อศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของความเป็นสถาบันทางศาสนาองค์ประกอบที่มีความสำคัญยิ่ง คือวัดและพระสงฆ์มีอิทธิพลและบทบาทต่อวิถีชีวิตของประชาชนมาก เพราะวัดและพระสงฆ์เป็นศูนย์รวมทางจิต ศีลธรรม และพฤติกรรมต่างๆ ^{๓๔}

๒.๔.๒ พระสงฆ์กับการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสังคมไทย

สมชาย สุรชาติรี กล่าวว่า คณะสงฆ์ถือเป็นองค์กรหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดแก่เด็กและเยาวชน ทั้งนี้เพราะพระสงฆ์สามารถเข้าถึงกลุ่ม เด็กและเยาวชนได้ง่าย สามารถนำหลักธรรมคำสอนเข้าสู่จิตใจอันเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันตั้งแต่วัยปฐม เสมือนการสร้างเกราะกำบังยาเสพติดด้วยธรรมะ จากเด็กสู่เยาวชนจนเป็นผู้ใหญ่

^{๓๔}คุณ โทจันทร์, บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนา, (ขอนแก่น: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๒๕), หน้า ๑๐๐-๑๑๗.

บทบาทของคณะสงฆ์ในการป้องกันยาเสพติด ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน มีดังนี้^{๓๕}

๑. วัดเป็นสถานที่ที่ฟื้นฟูรักษาผู้ติดยาเสพติด
๒. วัดเป็นศูนย์ด้านภัยยาเสพติด อาทิ โครงการหมู่บ้านรักษาศีลห้า โครงการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ในกลุ่มเด็กและเยาวชน โครงการวัยใสต้านยาเสพติด
๓. วัดจัดให้มีการแสดงธรรม การเทศนาสอนให้ใช้หลักธรรมเป็นเครื่องดำเนินชีวิตและไม่ข้องแวะกับสิ่งเสพติดให้โทษ โดยเทศน์สอนทุกวันพระและวันสำคัญต่างๆ
๔. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติสนับสนุนบทบาทของพระธรรมทูต พระธรรมจาริก และพระภิกษุที่ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ให้นำความรู้เรื่องพิษภัยยาเสพติดเข้าถึงกลุ่มเสี่ยงต่างๆ
๕. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ร่วมมือกับครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จัดทำเนื้อหาการป้องกันยาเสพติดเข้ากับการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

๖. หน่วยงานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติในส่วนภูมิภาค คือ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดต้องร่วมมือกับคณะสงฆ์จังหวัด “จัดกิจกรรมทางศาสนาโดยสอดแทรกเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับการป้องกันภัยยาเสพติด ในทุกๆ กิจกรรม”

๗. โรงเรียนพระปริยัติธรรมสอดแทรกเนื้อหาการป้องกันยาเสพติดเข้ากับการเรียนการสอนของพระภิกษุสามเณร

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าพระสงฆ์มีบทบาทอย่างมากต่อการป้องกันภัยยาเสพติด ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหลายควรหันมาสนับสนุนท่านให้มาก ช่วยกันเป็นกำลังและให้กำลังใจแต่ พระสงฆ์ เพื่อให้พระสงฆ์และศาสนธรรมได้เป็นที่พึ่งพาแก่อนุชนต่อ ๆ ไป นอกจากนี้บทบาทของพระสงฆ์ไทยในชนบทที่มุ่งประโยชน์สุขของชุมชนที่มีผลกระทบโดยตรงต่อวิถีความเป็นอยู่ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความเชื่อ การตัดสินใจ และการดูแลรักษาสุขภาพ ที่ได้แสดงบทบาทเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด พบว่า การก่อตั้งและการดำเนินการของศูนย์บำบัด ส่วนใหญ่เกิดจากการที่พระสงฆ์แกนนำเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มองเห็นภัยของสิ่งเสพติดผนวกกับการได้รับการอบรมมาจากสถาบันต่างๆ จึงดำเนินการก่อตั้งศูนย์ขึ้นภายในวัด โดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดระดับท้องถิ่นและระดับชาติ พระสงฆ์ส่วนใหญ่เห็นว่าพระสงฆ์ควรจะมีบทบาทในระดับท้องถิ่นมากกว่า เพราะวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนเป็นที่เคารพและเป็นที่ตั้งมั่นในศรัทธาของชุมชนอยู่แล้ว วิธีการที่พระสงฆ์สามารถกระทำได้นั้น ส่วนมากจะเน้นการอบรม การเทศนา ในโอกาสต่างๆ ที่ทางราชการหรือหน่วยงานทางสาธารณสุข จัดขึ้นเพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักและมองเห็นพิษภัยของยาเสพติด ส่วนการจัดตั้งเป็นศูนย์บำบัดนั้น มีน้อยมาก^{๓๖}

^{๓๕}สมชาย สุรชาติศรี, บทบาทของพระในการป้องกันยาเสพติด, <http://www1.onab.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id>.

^{๓๖}สุพิมล ศรศักดิ์, พระหมอกับการรักษาโรค : ทางเลือกใหม่ของชุมชน, รายงานการวิจัย, (สถาบันวิจัยญาณสังวร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๐, บทคัดย่อ.

สรุป พระสงฆ์เป็นผู้มีบทบาทในการพัฒนาสังคมอย่างหลากหลาย การที่ท่านได้เสียสละเวลาในการปฏิบัติธรรมมาทำหน้าที่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางเสพติดนั้น ถือว่าเป็นการเสียสละที่น่ายกย่องอย่างยิ่ง เพราะการทำหน้าที่ดังกล่าวต้องมีความพร้อมทั้งทางด้านภูมิรู้และภูมิธรรม เสี่ยงต่อการถูกครหาในทางจากประชาชน หรือจากผู้ค้า ผู้เสพ การวิจัยครั้งนี้ได้เล็งเห็นความสำคัญของพระสงฆ์และเชื่อมั่นในการแสดงบทบาทที่ได้กระทำว่า เป็นการกระทำภายใต้กรอบพระธรรมวินัย เป็นการช่วยจรโลงสังคมให้เกิดความสงบสุขได้ แต่วิธีที่ได้แสดงนั้นพระสงฆ์ยอมแสดงแตกต่างกันไปแล้วแต่บริบทที่อยู่อาศัย ซึ่งจะเป็นข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เพื่อหาคำตอบที่เป็นจริงและนำเสนอตามลำดับต่อไป

๒.๔.๓ บทบาทของพระสังฆพัฒนา

๒.๔.๓.๑ พระสังฆพัฒนาคือใคร

พระสังฆพัฒนา คือ พระสงฆ์ในท้องถิ่นที่ทำงานใกล้ชิดกับชาวบ้าน เป็นผู้กระตุ้นให้มีการส่งเสริมทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตัวของชาวบ้านเอง เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดการสร้างคุณภาพชีวิต และการยกระดับมาตรฐานการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน อีกนิยามหนึ่งคือ พระสงฆ์นักพัฒนาเป็นพระสงฆ์ที่ทุ่มเทชีวิตของตนเอง เพื่อการทำงานในแนวทางพุทธศาสนาเพื่อสังคม โดยมุ่งเป้าไปที่การปลดปล่อยทุกข์ยากของชาวบ้าน

จากการศึกษาข้อมูล พบประเด็นที่น่าสนใจคือ พระนักพัฒนาท่านเริ่มทำงานมาก่อนที่จะมีแผนพัฒนาฉบับที่ ๑ หลังจากที่ท่านทำงาน ท่านไม่เคยสนใจว่าแนวคิดของการพัฒนาคืออะไร คำว่าการพัฒนาคืออะไร ท่านไม่เคยได้ยินคำว่าพัฒนาด้วยซ้ำไป แม้แต่เรื่องความเป็นธรรมทางสังคมคืออะไร ท่านก็ไม่เคยสนใจว่าความเป็นธรรมทางสังคมคืออะไร แต่ท่านทำงานบนพื้นฐานของสิ่งที่ท่านได้พบได้เห็น แล้วท่านคิดว่า นั่นจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชน

พินิจ ลาภธนานนท์ กล่าวว่า จากการศึกษาข้อมูลในช่วงแรก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 พระสงฆ์นักพัฒนาที่มีการทำงานพัฒนามานานที่สุดเท่าที่สืบค้นได้ แล้วขณะนั้นยังมีชีวิตอยู่ ก็คือท่านเริ่มต้นทำงานในปี พ.ศ. 2496 ในปี พ.ศ. 2506 มีมหาวิทยาลัยสงฆ์ภายใต้โครงการธรรมพัฒนา และส่งพระสงฆ์ไปเป็นครูสอนธรรมะในชนบทห่างไกล ในปี พ.ศ. 2508 กรมการศาสนาจัดอบรมและส่งพระธรรมทูตไปส่งเสริมงานพัฒนาในชนบทห่างไกล ทั้ง 2 ประเด็นนี้คือรวมถึงอีสาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเน้นอีสาน จากการที่ส่งไปทั้ง 2 โครงการนี้ จากข้อมูลที่ได้ ทั้งนักวิชาการไทยและต่างประเทศพูดถึงความสำเร็จของภาครัฐในการส่งพระสงฆ์เหล่านี้เข้าไปในชุมชนอีสาน เพื่อที่จะเข้าไปพัฒนาชนบท ปัญหาคือพระสงฆ์ที่ถูกส่งไปส่วนใหญ่ไม่ใช่พระท้องถิ่น เป็นพระจากกรุงเทพฯ จากที่อื่น เมื่อเข้าไปอยู่ที่นั่นแล้ว ปัญหาในเรื่องของวัฒนธรรม ปัญหาเรื่องวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ความเข้าใจในปัญหาของชุมชนห่างกันมาก เพราะฉะนั้นท่านไม่สามารถที่จะทำในลักษณะที่จะสื่อหรือกระตุ้นให้ชนบทของอีสานก้าวหน้าไปได้

ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๑๖-๒๕๑๙ ซึ่งเป็นช่วงที่มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองของพระนิสิต หลังจากปี พ.ศ. ๒๕๑๙ นักศึกษาหลายคนเข้าป่า มีพระสงฆ์ส่วนหนึ่งกลับสู่ชนบท เป็นพระที่เข้ามาเรียนในกรุงเทพฯ กลับสู่ชนบท รวมทั้งในขณะเดียวกัน กลุ่มบุคคลกลุ่มหนึ่งที่เป็นผู้ร่วมอุดมการณ์ก็เข้าไปบวชเรียนในชนบทด้วย พระเหล่านี้ส่วนหนึ่งก็ได้ไปกระตุ้นการทำงานในชนบท แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าการทำงานของพระสงฆ์นักพัฒนาในภาคอีสานจะเริ่มต้นจากคนกลุ่มนี้ แต่หมายความว่า

ว่า กระแสตรงนี้เข้าไปกระตุ้นส่วนหนึ่ง และที่สำคัญกว่านั้นคือ ในช่วงเวลานั้น ภาครัฐมองว่า ใครก็ตามที่ทำงานขัดแย้งหรือไม่สอดคล้องกับแนวทางของภาครัฐ คือ คอมมิวนิสต์ และพระสงฆ์นักพัฒนา ท่านก็มักถูกเรียกว่า พระคอมมิวนิสต์ เพราะสิ่งที่ท่านทำท่านไม่ได้สนใจแนวทางของภาครัฐ ท่านพยายามทำบนพื้นฐานของแนวทางของชุมชน ชุมชนมีปัญหาอะไร ชุมชนต้องการอะไร จะผลักดันชุมชนได้อย่างไร แล้วท่านสามารถทำโดยการโน้มนำชาวบ้านให้เข้ามาร่วมได้มากกว่าภาครัฐ เพราะนั้นความอิจฉาก็เกิดขึ้น แล้วท่านก็ถูกตีตราว่าท่านเป็นพระคอมมิวนิสต์ ผลก็คือ เมื่อท่านยังทำงานอยู่ชาวบ้านไม่กล้าเข้าร่วม เพราะกลัวว่าตนเองจะกลายเป็นคอมมิวนิสต์ไปด้วย ถ้าพูดถึงเรื่องความเป็นธรรมทางสังคม หรือความไม่เป็นธรรมทางสังคม ตรงช่วงเวลานี้มันเห็นชัด ในเรื่องความไม่เป็นธรรมที่พระสงฆ์นักพัฒนาได้รับ

การเปลี่ยนแปลงเริ่มเกิดขึ้นอีกครั้งหนึ่งเมื่อช่วงปี พ.ศ. ๒๕๒๓ เมื่อรัฐบาลใช้นโยบาย ๖๖/๒๕๒๓ ดึงคนให้ออกจากป่า ในช่วงนั้นสิ่งที่เกิดขึ้นคือ กลุ่มคนที่กลับออกมา ก็เข้ามารวมตัวกันทำงานเพื่อชนบท และกระตุ้นให้เกิดการขยายตัวและเกิดการงานชนบทในภาคอีสานมากพอสมควร รวมทั้งกระแสการทำงานของ NGO ด้วย พอถึงช่วงปี พ.ศ. ๒๕๒๔-๒๕๓๐ ช่วงนี้เป็นช่วงที่ NGO ขยายตัวทำงานในภาคอีสานค่อนข้างเด่นชัดมาก พอถึงปี พ.ศ. ๒๕๒๗ รัฐบาลเริ่มพยายามที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม เข้าไปแสดงถึงว่าตนเองก็มีส่วนในการพัฒนาชนบท พยายามผลักดันโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองขึ้น และพยายามดึงพระสงฆ์เข้ามามีส่วนร่วมการทำงานกับภาครัฐ ปี พ.ศ. ๒๕๒๙ ช่วงนั้นมีปัญหาเรื่องป่าไม้ ปัญหาความแห้งแล้ง ปัญหาเรื่องการอนุรักษ์ในภาคอีสานค่อนข้างเยอะ จึงเกิดมีพระสงฆ์นักพัฒนาส่วนหนึ่งหันมาจับงานด้านนี้ จึงเป็นที่มาของกลุ่มคนที่เรียกว่า “พระสงฆ์นักอนุรักษ์”

พอถึงปี พ.ศ. ๒๕๓๐ เนื่องจากช่วงนั้นมีปัญหาความแห้งแล้งอย่างต่อเนื่องมายาวนานหลายปี รัฐบาลจึงประกาศโครงการอีสานเขียว เน้นหนักในการที่จะช่วยเหลือชนบทในอีสานเพื่อแก้ปัญหาความแห้งแล้ง ปี พ.ศ. ๒๕๓๕ เกิดยุคพฤษภาทมิฬ สมัยรัฐบาลสุจินดา คราประยูร เกิดปัญหาทางการเมืองช่วงนั้น เมื่อเกิดปัญหาขึ้นมา NGO ส่วนหนึ่งก็ปรับแนวทางไปเล่นกิจกรรมทางด้านสิทธิมนุษยชนมากขึ้น อันนี้เป็นผลกระทบส่วนหนึ่งที่กระทบให้เกิดการทำงานในชนบทของอีสาน มีลักษณะที่ได้รับการสนับสนุนน้อยลง ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ เกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้การทำงานของพระสงฆ์ถูกดึงเข้ามาให้เป็นการทำงานเชิงสนับสนุนหน่วยงานของรัฐและองค์กรระหว่างประเทศมากขึ้น พอถึงปี พ.ศ. ๒๕๔๖ ช่วงนั้นเกิดสงครามยาเสพติด พระสงฆ์ก็ถูกดึงมาเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องของการทำงานแก้ไขปัญหายาเสพติด นี่คือช่วงระยะเวลาของความแตกต่างที่พระสงฆ์นักพัฒนาเข้ามามีส่วนร่วมการทำงาน

การทำงานในช่วงแรก ๆ ของพระสงฆ์นักพัฒนาท่านเริ่มพัฒนาถนนหนทางให้ชุมชนได้สามารถติดต่อสื่อสารหรือมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จัดหาน้ำสะอาด สร้างส้วมให้ถูกสุขลักษณะ ส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ เพื่อให้เกิดการพึ่งตนเอง มีการรักษาโรคด้วยยาสมุนไพร มีการสร้างสาธารณสุขมูลฐาน มีเรื่องสหกรณ์ยา มีการตั้งธนาคารโคกระบือ มีกลุ่มออมทรัพย์ร้านค้าชุมชน รวมทั้งมีการตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อชาวบ้านจะได้เอาลูกเล็กมาฝากไว้ก่อนที่จะออกไปทำนา เพื่อทำไร่นาได้อย่างสะดวกสบาย มีการส่งเสริมอาชีพเพื่อให้เป็นรายได้เสริม มีโครงการบำบัดรักษา

เสพติด ในช่วงปีวิกฤตเศรษฐกิจปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ก็มีโครงการธนาคารรีไซเคิล อยู่ในหลายพื้นที่ของ อีสาน มีการทำส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ บัญชีชีวภาพ

๒.๔.๓.๒ แแรงจูงใจของพระสงฆ์พัฒนาที่ช่วยเหลือสังคม

พระสงฆ์นักพัฒนาที่ทำงานร่วมกับชุมชนเพราะมีแรงจูงใจสรุปได้ ๑ ประเด็นหลักคือ

๑) พระสงฆ์นักพัฒนาท่านพบเห็นปัญหาความทุกข์ยากของชาวบ้านในชุมชน เบื้องต้นพระสงฆ์นักพัฒนาส่วนใหญ่เกือบทั้งหมดเป็นพระท้องถิ่น คำว่าพระท้องถิ่นคือท่านอยู่ใน ชุมชนนั่นเอง ชีวิตตั้งแต่เริ่มเกิดมาจนทำงาน ท่านได้พบเห็น ได้คลุกคลีกับปัญหาอยู่ตลอด ดังนั้น ท่าน ทราบดีว่า คนในชุมชนของท่านมีปัญหาอะไร ประสบปัญหาความทุกข์ยากอย่างไร เดือดร้อนอย่างไร

๒) พระสงฆ์นักพัฒนาท่านมองเห็นว่า ท่านต้องการฟื้นฟูบทบาทเพื่อสังคม ของพระพุทธศาสนา พระสงฆ์นักพัฒนาหลายรูปท่านมองว่า ในเวลาปัจจุบัน ศาสนากับชาวบ้าน ฆราวาสเริ่มห่างเหินกันมาก มีลักษณะที่เป็นช่องว่างกันมากพอสมควร แล้วในที่สุดแล้ว บทบาทของ พระสงฆ์กับสังคมก็เริ่มลดลงเรื่อย ๆ ดังนั้น ท่านจึงคิดอยากจะฟื้นฟูบทบาท เพื่อให้พระพุทธศาสนา ได้สามารถสร้างประโยชน์ เอื้อประโยชน์ให้กับสังคม

๓) พระสงฆ์นักพัฒนาท่านพูดถึงเรื่องของความต้องการที่จะส่งเสริมคุณภาพ ชีวิตที่ดีให้กับญาติโยม ซึ่งที่จริงแล้วส่วนใหญ่ญาติโยมที่ท่านพูดถึงก็คือเป็นญาติพี่น้องใกล้ชิด หรือคน ใกล้ชิดกับตัวท่านทั้งนั้น ก็คือหมายความว่า ในชุมชนหมู่บ้าน ชาวบ้านก็คือพี่น้องกัน เป็นคนใกล้ชิด เป็นญาติพี่น้อง เป็นคนรู้จักสนิทสนมกัน ดังนั้นสิ่งที่ท่านทำ เหมือนกับท่านช่วยเหลือญาติพี่น้องของ ท่าน และคนในครอบครัวของท่าน สิ่งที่ท่านทำ ไม่ได้ทำเพื่อตัวท่านเอง สิ่งที่ท่านทำไม่ได้ทำเพื่อคน ข้างนอก การทำงานของพระสงฆ์นักพัฒนาไม่เคยคิดถึงเรื่องของยศถาบรรดาศักดิ์ งานของพระสงฆ์ นักพัฒนาไม่สามารถที่จะไปอ้างอิงเพื่อขอตำแหน่งพระครูได้ หรืออ้างอิงเพื่อขอตำแหน่งในคณะสงฆ์ ได้ ดังนั้นสิ่งที่ท่านทำ ท่านทำด้วยใจ ทำเพื่อชุมชนของท่าน

๔) มีพระสงฆ์ส่วนหนึ่งในระยะหลัง ท่านได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน โดยเข้า มา โดยเข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัยสงฆ์ในพื้นที่ต่างๆ ทั้งในวิทยาเขตภาคอีสาน และในกรุงเทพฯ เมื่อ เรียนจบแล้ว มีพระสงฆ์บัณฑิตทั้งหลายส่วนหนึ่ง พยายามอยากจะกลับเข้าไปสู่ชุมชน นำเอาความรู้ที่ ท่านได้มาศึกษาเล่าเรียน กลับไปช่วยเหลือชุมชนของท่าน ท่านคิดว่าท่านเป็นบุคคลผู้มีโอกาสดีทาง สังคม มีชาวบ้านอีกจำนวนไม่น้อยที่มีโอกาสได้เรียนได้ศึกษา ดังนั้นท่านเป็นกลุ่มบุคคลหนึ่งที่มีโอกาส ดี ดังนั้น ท่านอยากจะคืนสิ่งที่ดีเหล่านี้กลับสู่ชุมชนของท่าน ท่านถึงกลับไปทำงานพัฒนา ทั้ง ๆ ที่ท่าน มีโอกาสหลายอย่าง ทั้งอาจจะไปเป็นพระอาจารย์สอนในมหาวิทยาลัยสงฆ์ก็ได้ หรือไปสอนตาม มหาวิทยาลัยต่างๆ ก็มี แต่หลายท่านเลือกกลับสู่ชุมชน เพื่อท่านจะได้ทำงานในสิ่งที่ท่านคิดหวังว่าจะ เป็นประโยชน์

๕) พระสงฆ์นักพัฒนาท่านคิดว่า การทำงานของท่านเป็นความพยายามที่จะ อุทิศตัวเองเพื่อช่วยเหลือสังคม เพราะที่จริงแล้วท่านยึดว่า พระสงฆ์ก็อยู่ได้ด้วยปัจจัย ๔ และอาหาร ของชาวบ้าน ถ้าชาวบ้านไม่สนับสนุนปัจจัย ๔ ทั้งหลาย พระสงฆ์ก็อยู่ไม่ได้ เพราะ ฉะนั้นเมื่อ พระสงฆ์สามารถอยู่ได้ ท่านก็คิดว่าชาวบ้านก็ควรจะต้องอยู่ได้ด้วย ชาวบ้านอยู่ไม่ได้ พระสงฆ์ก็อยู่ ไม่ได้ ปัญหาของชาวบ้านก็เป็นปัญหาส่วนหนึ่งของพระสงฆ์ ดังนั้น ท่านจึงคิดทำงานทุกอย่างเพื่อให้ ชาวบ้านหลุดพ้นจากปัญหา

ส่วนสนิทสุดา เอกชัย กล่าวว่า พระสงฆ์ยังมีบทบาทสำคัญมากในสังคมที่เราต้องการหาที่พึ่งทางใจได้ พระสงฆ์ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบจะเป็นทางออกของชีวิตที่วุ่นวายของเรา พระสงฆ์ท่านมีกิจกรรมอะไร ทำอย่างไร มีวิธีการทำงานอย่างไร มีวิธีการใช้ธรรมะเข้าถึงชาวบ้านอย่างไร นักพัฒนามีเยอะ แต่พระท่านมีมิติของพุทธศาสนา มิติจิตวิญญาณ ท่านมีวิถีใช้ธรรมะ ใช้จิตวิญญาณของพุทธศาสนา มาแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ ปากท้องและวิถีชีวิตของชาวบ้านอย่างไร โดยที่ให้มีเป้าหมายชีวิตที่ดีในความหมายของพระพุทธศาสนาอย่างไร เพราะพระไม่ใช่ นักพัฒนาปกติ แต่มีมิติในการทำงาน การทำงานของท่านจะมีหลายรูปแบบ โดยที่ใช้การจัดการความรู้ คือ ให้ความรู้ทางปัจจุบันแก่ชาวบ้านเพื่อที่จะเลื่อนฐานะทางสังคมของชาวบ้านให้ได้ ท่านจะช่วยหามา เช่น คอมพิวเตอร์ และอื่นๆ ขณะเดียวกันท่านก็ช่วยเรื่องการจัดการ เรื่องความโปร่งใสของการบริหารในหมู่บ้านด้วย มีวิธีหลายวิธีที่ให้ชาวบ้านอยู่ได้โดยบนรากฐานของประชาธิปไตยชาวบ้าน ซึ่งพระสงฆ์ท่านก็มีวิธีของท่าน นอกจากนั้น สนิทสุดา เอกชัย ได้ตั้งประเด็นข้อสงสัยว่าพระสงฆ์นักพัฒนามีความเห็นกับองค์กรสงฆ์ในปัจจุบันอย่างไร แล้วคิดว่าองค์กรสงฆ์ควรจะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง เพื่อที่จะได้มีพระที่มีบทบาทกับชุมชนและสังคมให้มากยิ่งขึ้น เพราะว่าปัจจุบันองค์กรสงฆ์ไม่ได้สนับสนุนพระที่ทำงานกับชาวบ้าน เราต้องยอมรับว่าองค์กรสงฆ์คือองค์กรที่อำนาจนิยมมาก เป็นองค์กรที่ปิดปากพระอย่างยิ่ง เพราะฉะนั้นก็จะไม่มีใครไปกล้าพูดกล้าโต้แย้ง แต่อยากได้ข้อมูลตรงนี้จากอาจารย์ว่า พระท่านคิดอย่างไร อยากจะให้องค์กรสงฆ์เปิดกว้างอย่างไร เราจะได้มีอิสระทางด้านความคิด การทำงาน และอยากรู้ว่าอะไรที่เป็นปัจจัยให้พระบางรูปทำงานได้อย่างมั่นคงอย่างหลงพอหรือมันเป็นเรื่องของปัจจัย ความตั้งใจมั่น หรือเป็นเรื่องของการมีเครือข่ายช่วย อะไรเป็นปัจจัยที่ให้พระบางรูปเลิกทำ และมีปัจจัยอะไรบ้างที่จะทำให้มี จำนวนพระสงฆ์นักพัฒนาแบบนี้มากยิ่งขึ้น หรือปัจจัยอะไรที่ช่วยให้ท่านทำงานได้ดีขึ้น^{๓๗}

๒.๔.๓.๓ ตัวอย่างของพระสังฆพัฒนา

๑) พระครูพิพิงประชานาถ หรือ หลวงพ่อนาน สุทนต์โล (มรณภาพวันที่ ๒๐ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๕๘) อดีตเจ้าอาวาสวัดสามัคคี อำเภอมะเอนก จังหวัดสุรินทร์ ผู้จุดประกายความคิดให้ชาวสุรินทร์สนใจการทำเกษตรอินทรีย์ เกษตรที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม จนกลายเป็นตำนาน พระสงฆ์นักพัฒนาเครือข่ายพระกลุ่มสหธรรมเพื่อการพัฒนาและกลุ่มเสขิยธรรม เป็นผู้คิดวิธีทำลายวงจรหนี้สิน ให้ชาวบ้านลด ละ เลิก อดายมุข ริเริ่มส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตปุ๋ยหมักอินทรีย์ ต่อมาท่านได้ปรับประยุกต์ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น มาใช้เป็นแกนนำในการระดมทุน เช่น บุญเทศน์มหาชาติ บุญเข้าพรรษา บุญทอดผ้าป่า เป็นต้น และได้จัดตั้งสหบาลคน เพื่อเป็นการรวมพลังชาวบ้านในการทำนากะชัษมิตรที่ได้ผลดียิ่ง จัดตั้งโครงการสหบาลข้าวจนประสบความสำเร็จก้าวหน้าตราบเท่าปัจจุบัน สร้างจิตสำนึกให้ชาวบ้านได้ตระหนักถึงการพึ่งพาตนเอง ซึ่งท่านทำกิจกรรมหลายอย่างประกอบด้วย

๑. ประธานกลุ่มสหธรรมเพื่อการพัฒนา จังหวัดสุรินทร์
๒. ประธานกรรมการบริหารมูลนิธิพิพิธประชานาถ

^{๓๗} สนิทสุดา เอกชัย, การเสริมสร้างเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในภาคอีสาน, <<http://social-agenda.org/>>.

๓. ประธานกองทุนหมุนเวียน มูลนิธิพัฒนาอีสาน จังหวัดสุรินทร์
๔. กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านท่าสว่าง
๕. อดีตกรรมการบริหาร สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น
๖. อดีตกรรมการบริหาร สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๗. อดีตประธานกลุ่มเสขิยธรรม
๘. อดีตกรรมการติดตามเงินกองทุนเพื่อสังคม
๙. อดีตประธานของคณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนาสุรินทร์
๑๐. อดีตที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ของชุมชนเพื่อการพัฒนา
๑๑. อดีตประธานกองทุนเสริมประสิทธิภาพของเกษตรกรในจังหวัดสุรินทร์
๑๒. อดีตประธานกองทุนพัฒนาท้องถิ่นไทย – แคนาดา จังหวัดสุรินทร์

ภาพที่ ๒.๒ พระครูพิพิจประชานถ หรือ หลวงพ่อนาน อดีตเจ้าอาวาสวัดสามัคคี
อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

๒) พระครูศีลวราภรณ์ หรือ หลวงพ่อเฉลิม กิตติสีโล ปัจจุบันท่านเน้นหนักเรื่องการพัฒนาโรงเรียนมัธยมพุทธเกษตร เพื่อช่วยเหลือเด็กที่ด้อยโอกาส เด็กที่ไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือ ได้เข้ามามีโอกาสได้เรียนในโรงเรียนของท่าน เป็นการสงเคราะห์การศึกษา เรียนฟรี

ภาพที่ ๒.๓ พระครูศีลวราภรณ์ หรือหลวงพ่อเฉลิม กิตติสีโล

๓) พระครูโพธิวิริคุณ วัดโพธิการาม บ้านโพธิ์น้อย โพธิ์ศรีสวัสดิ์ ตำบลโพนสูง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

พระครูโพธิวิริคุณ เป็นประธานในการจัดสร้างศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเฉลิมพระเกียรติวัดโพธิการาม เป็นผู้สนับสนุนการศึกษานอกโรงเรียนดีเด่นของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นผู้นำพาชุมชนพัฒนาให้วัดโพธิการามเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนสังคมแห่งการเรียนรู้ต้นแบบ ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเฉลิมพระเกียรติวัดโพธิการาม ศูนย์การเรียนรู้ ICT ชุมชนเฉลิมพระเกียรติวัดโพธิการาม สำนักงานเจ้าคณะอำเภอปทุมรัตน์ ที่ทำการกองทุนหมู่บ้าน บ้านโพธิ์น้อย ดีเด่นระดับภาคที่ทำการกองทุนหมู่บ้าน (บ้านโพธิ์ ศรีสวัสดิ์) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด วัดโพธิการาม ที่ทำการกลุ่มแม่บ้าน โพธิ์น้อย ที่ทำการกลุ่มแม่บ้านโพธิ์ศรีสวัสดิ์ ที่ทำการกลุ่มเยาวชนบ้านโพธิ์น้อย-โพธิ์ศรีสวัสดิ์ สถาบันการเงินชุมชนโพธิ์น้อยศรีสวัสดิ์ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนของ อ.ก.ส. สาขาปทุมรัตน์ สำนักงาน อ.ก.ส.จังหวัดร้อยเอ็ด ร้านจำหน่ายสินค้าชุมชน "เขาเขิน" วัดส่งเสริมสุขภาพ (นวดแผน ไทย-อบสมุนไพร) ศูนย์เรียนรู้มหาวิทยาลัยชีวิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เป็นสถานที่ประชุม อบรม สัมมนา ปฏิบัติธรรม แหล่งศึกษาดูงาน จัดการศึกษา จัดกิจกรรมของชุมชน

ปี ๒๕๔๙ พระครูโพธิวิริคุณ คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้ริเริ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนขึ้นโดยได้รับการสนับสนุนจากศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอปทุมรัตน์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาปทุมรัตน์ องค์การบริหารส่วนตำบลโพนสูง สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปทุมรัตน์ ซึ่งโครงการที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย กลุ่มอาชีพ เกษตรผสมผสาน เกษตรอินทรีย์กลุ่มทอ ผ้า กลุ่มตุ๊กตาไหมพรม กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์กลุ่มจักสาน กลุ่มเลี้ยงผึ้ง กลุ่มเลี้ยงโค สถาบันการเงินชุมชน ร้านค้าสินค้า OTOP ชุมชน ร้านค้าสวัสดิการ “เขาเขิน” เป็นต้น โดยทุกกิจกรรมเน้นการส่งเสริมการเรียนรู้ให้ชุมชนประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทุกขั้นตอน^{๓๘}

^{๓๘}พระมหาสุระพงษ์ สุรวโส (สีหมอก), ภาวะผู้นำของพระสงฆ์ในการบริหารการพัฒนาชุมชน: กรณีศึกษา พระครูโพธิวิริคุณ วัดโพธิการาม ตำบลโพนสูง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด, ศิลปะศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริหารการพัฒนาสังคม), (บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์), ๒๕๕๕, หน้า ๙๕-๙๖.

ภาพที่ ๒.๔ พระครูโพธิวิรุณ เข้ารับประทานพัดพัฒนา โล่ ย่าม และเกียรติบัตร จากสมเด็จพระสังฆราช ที่ได้รับคัดเลือกเป็นวัดพัฒนาตัวอย่างที่มีผลงานดีเด่น และอุทยานการศึกษาในวัด ประจำปี ๒๕๕๙

ภาพที่ ๒.๕ จัดการประชุม “สืบสานตำนาน พระสังฆพัฒนาภาคอีสาน”

เมื่อวันที่ ๑๔ - ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๙ ท่านพระครูโพธิวิรุณได้จัดการประชุม “สืบสานตำนาน พระสังฆพัฒนาภาคอีสาน” โดยมีประเด็นสำหรับการจัดประชุมคือ “บทบาทสำคัญกับการพัฒนาสุขภาวะของพระสงฆ์และควบคุมปัจจัยเสี่ยง” ประจำปี ๒๕๕๙ ณ ศาลาอเนกประสงค์วัดโพธิการาม ตำบลโพธิ์สูง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ภาพที่ ๒.๖ การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ

วันที่ ๑๘-๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ กิจกรรมเครือข่ายพระสังฆพัฒนาภาคอีสาน ร่วมกับตัวแทนของ สช./สสส.เครือข่ายเพื่อลดกลุ่มเสี่ยง สร้างสุขภาวะองค์กรรวมของประเทศ จัดกิจกรรมเพื่อห่างไกลอบายมุข ผ่านการใช้กิจกรรมสวดมนต์ทางพุทธศาสนา ณ วัดโพธิการาม อ.ปทุมรัตน์ จ.ร้อยเอ็ด

สรุป พระสงฆ์พัฒนา คือ พระสงฆ์ในท้องถิ่นที่ทำงานใกล้ชิดกับชาวบ้าน เป็นผู้ทุ่มเทชีวิตของตนเองเพื่อการทำงานตามแนวทางพุทธศาสนา โดยมุ่งเป้าไปที่การปลดปล่อยทุกข์ยากของชาวบ้านที่มีปัญหา โดยมีแรงจูงใจคือ เห็นปัญหาความทุกข์ยากของชาวบ้านในชุมชน ท่านจึงต้องการฟื้นฟูบทบาทของพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม ต้องการที่จะส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับญาติโยม นำเอาความรู้ที่ท่านได้มาศึกษาเล่าเรียนกลับไปช่วยเหลือชุมชนของท่าน และการทำงานของ ท่านเป็นความพยายามที่จะอุทิศตัวเองเพื่อช่วยเหลือสังคม

การทำงานของพระสงฆ์นักพัฒนาในภาคอีสานนั้น กล่าวได้ว่าไม่ได้เน้นเรื่องผลประโยชน์ส่วนตัว แต่มุ่งเน้นการขจัดทุกข์เวทนาทางสังคม โดยเฉพาะปัญหาความยากจนของคนชนบท การช่วยสร้างสรรค์สังคมให้พ้นจากทุกขเวทนาในมุมมองของพระสงฆ์นักพัฒนาในภาคอีสาน ก็คือการเข้าสู่กระบวนการช่วยเหลือสังคมในรูปแบบต่างๆ เข้าร่วมในกระบวนการเปลี่ยนแปลงสังคม เข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาสังคมในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม โดยมีความคิดพื้นฐานว่าพระสงฆ์และพุทธศาสนาจะต้องเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างโลกและสังคมที่น่าอยู่ มีความสงบสุข สังคมแห่งกัลยาณมิตร และสังคมแห่งการพัฒนา

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สรุปผล พรหมกุล ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ๑ ผลการวิจัยพบว่า ๑. สภาพปัญหา ยาเสพติดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ๑ ปัจจุบันสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ยังคงต้องเฝ้าติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด เนื่องจากกลุ่มขบวนการ

การค้ำยาเสพติดยังคงยังใช้พื้นที่ภาคเหนือและประเทศเพื่อนบ้านเป็นเส้นทางการลำเลียงยาเสพติดเข้ามาในประเทศไทย ก่อนจะส่งพักตามจังหวัดขนาดใหญ่ เพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจสอบของทางเจ้าหน้าที่ ขบวนการค้ำยาเสพติดเริ่มปรับเปลี่ยนเส้นทางมาอยู่แถวๆ ๕ จังหวัดชายแดนอีสานเหนือ ได้แก่ จังหวัดเลย หนองคาย นครพนม บึงกาฬ และจังหวัดมุกดาหาร ๒. แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของคณะสงฆ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ๑ พบว่า ๒.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านสภาพการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พบว่า พระสงฆ์ได้จัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเพื่อให้ยาเสพติดลดลงคือ ใช้การเทศน์หรือการแสดงธรรม การอบรมคุณธรรม จริยธรรม เข้าร่วมกับหน่วยงานภาครัฐเพื่ออบรมเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด จัดนิทรรศการรณรงค์ให้เห็นโทษภัยของยาเสพติด ๒.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านวิธีคิดและวิธีการที่ใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พบว่า พระสงฆ์ได้ใช้วิธีการเพื่อให้ตนเองเกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเสียก่อนโดยการเข้ารับการอบรมจากภาครัฐ ทำการศึกษาจากเอกสาร หนังสือ ที่ได้รับ จากนั้นจึงขยายผลองค์ความรู้นั้นไปสู่ประชาชน ๓.แนวทางการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดนั้น พบว่า ต้องมีการสร้างเครือข่ายกลไกการขับเคลื่อนการป้องกันและแก้ไขการรณรงค์และป้องกัน ต้องมีการบูรณาการกระบวนการและรูปแบบการจัดกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาอันแท้จริงที่เกิดขึ้นในชุมชนอย่างเหมาะสม การใช้วีปัสสนากรรมฐาน การใช้ยาสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยเหลือในการฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ที่ติดยาเสพติด^{๓๙}

วรรณวิมล เมฆวิมล และมานพ คณะโต ได้ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลของการบำบัดฟื้นฟูผู้เสพยาเสพติดโดยภูมิปัญญาพื้นบ้าน กรณีศึกษาที่วัดถ้ำกระบอก ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลของการบำบัดฟื้นฟูผู้เสพยาเสพติดโดยภูมิปัญญาพื้นบ้าน กรณีศึกษาที่วัดถ้ำกระบอก เมื่อผู้ติดยาเสพติดผ่านการบำบัดฟื้นฟูไปแล้วหลัง ๑ ปี คิดเป็นร้อยละ ๙๔.๑ ทั้งนี้สาเหตุสำคัญที่ทำให้การบำบัดล้มเหลวคือ

- ๑) ผู้ติดยาเสพติด สภาพจิตใจไม่มีความพร้อมที่จะเลิก ครอบครัวยุติไปเลิก
- ๒) สภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเข้าถึงยาเสพติดได้ง่าย (มีญาติพี่น้องเสพ และเป็นผู้จำหน่ายยาบ้าหาซื้อได้ง่าย และราคาถูก)
- ๓) บริบทในครอบครัวและชุมชนเอื้อให้ไปใช้ยา (ทะเลาะกับบุคคลในครอบครัวเป็นประจำ)
- ๔) รับรู้ผลจากการใช้ยาในทางบวก (สบายตัว สบายใจ เมื่อเสพแล้วรู้สึกสบาย ทำงานได้นาน และไม่่วงนอน)

หลักการให้ความช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติดของที่พักสงฆ์ถ้ำกระบอก คือ การใช้ สัจจะ ควบคู่ สมุนไพร โดยแบ่งขั้นตอนการช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติด แบ่งออกเป็น ๔ ขั้นตอนคือ

- ๑) ระยะก่อนให้ความช่วยเหลือ
- ๒) ระยะบำบัดรักษาหรือการถอนพิษยาเสพติด

^{๓๙}สุรพล พรหมกุล, บทบาทของพระสงฆ์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ๑, รายงานการวิจัย, (สถาบันวิจัยญาณสังวร : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), ๒๕๕๕, บทคัดย่อ.

- ๓) ระยะพักฟื้น
๔) ระยะติดตามผล^{๔๐}

พุทธชาติ คำสำโรง พระสงฆ์กับการส่งเสริมเยาวชนและประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ผลการวิจัย พบว่า ๑. สภาพการส่งเสริมเยาวชน และประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยภาพรวมและรายด้าน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ บทบาทของพระสงฆ์ในด้านการจัดอบรมศีลธรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด รองลงมา คือ บทบาทของพระสงฆ์ในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ตามลำดับ ๒. ปัญหาการส่งเสริมเยาวชน และประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยภาพรวมและรายด้านมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ๑ ด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดย เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ บทบาทของพระสงฆ์ในด้านการป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติด รองลงมา บทบาทของพระสงฆ์ในด้านการจัดอบรมศีลธรรมป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติด ตามลำดับ^{๔๑}

พรภัก พานพิศ ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันปัญหายาเสพติดของนักเรียนอกระบบของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ๑) นักศึกษาการศึกษานอกระบบของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอพระประแดง มีพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดอยู่ในระดับดี ๒) นักศึกษาที่มีเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ที่ได้รับต่อเดือน ระดับการศึกษาของบิดาและมารดา การอาศัย อยู่กับบิดา มารดา สถานภาพครอบครัว และความสัมพันธ์กับครอบครัวที่ต่างกัน มีพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดไม่แตกต่างกัน ๓) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักศึกษานอกระบบ คือ ความสัมพันธ์ในครอบครัวและเจตคติที่มีต่อยาเสพติดตามลำดับที่ระดับ ๐.๐๕^{๔๒}

ราไพ ไชยพาลี ได้ทำวิจัยเรื่อง เจตคติต่อยาเสพติดและการป้องกันตนเองจากยาเสพติดของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมืองร้อยเอ็ด พบว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีเจตคติต่อยาเสพติดโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับที่ถูกต้องมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านความรู้ด้านสังคม และด้านกฎหมาย ด้านการป้องกันตนเอง พบว่านักเรียนหญิงและนักเรียนชายมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยนักเรียนหญิง มีพฤติกรรมการ

^{๔๐}วรรณวิมล เมฆวิมล และมานพ คณะโต, ประสิทธิผลของการบำบัดฟื้นฟูผู้เสพยาเสพติดโดยภูมิปัญญาพื้นบ้าน กรณีศึกษาที่วัดถ้ำกระบอก, รายงานการวิจัย, เครือข่ายพัฒนาวิชาการและข้อมูลสารเสพติดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, (กรุงเทพมหานคร : จริยสนิทวงศ์การพิมพ์), ๒๕๕๔, บทคัดย่อ.

^{๔๑}พุทธชาติ คำสำโรง, พระสงฆ์กับการส่งเสริมเยาวชนและประชาชนในการป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสพติด, รายงานการวิจัย, (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๔๙, บทคัดย่อ.

^{๔๒}พรภัก พานพิศ, ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันปัญหายาเสพติดของนักเรียนอกระบบของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๒), บทคัดย่อ.

ป้องกันตนเองจากยาเสพติดมากกว่านักเรียนชาย ส่วนนักเรียนที่พักอาศัยอยู่กับบิดา มารดา และนักเรียนที่พักอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นที่มีโชบิดามารดา มีพฤติกรรมการป้องกันตนเองโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบระดับเจตคติต่อยาเสพติดและพฤติกรรมการป้องกันตนเองของนักเรียนที่มีเพศต่างกัน พบว่า นักเรียนหญิงมีเจตคติต่อยาเสพติดอยู่ในระดับที่ถูกต้องมากกว่านักเรียนชาย และมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดมากกว่านักเรียนชาย แสดงให้เห็นว่านักเรียนหญิงมีความรู้ ความเข้าใจและมีความเชื่อมั่นในโทษและพิษภัย ตลอดจนผลกระทบที่จะได้รับจากยาเสพติดมากกว่านักเรียนชาย^{๔๓}

จุฬาลักษณ์ ศรีคงอยู่ ได้ทำวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของเยาวชนในศูนย์เยาวชนตำบล อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม พบว่า ความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว การได้รับการสนับสนุนทางสังคม และการรับรู้ ความสามารถของตนเอง สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของเยาวชนได้ร้อยละ ๕๒.๕ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ และสามารถทำนายพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดด้านการป้องกันตนเอง ได้ร้อยละ ๓๙.๔^{๔๔}

ไพโรจน์ จูณอม ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของพลทหารที่เข้ามารับการฝึกในหลักสูตรทหารใหม่: ศึกษากรณี ณ ศูนย์ฝึกทหารใหม่กองทัพเรือ พบว่าสาเหตุของการเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เกิดจากการอยากลองมากกว่าอย่างอื่น จึงส่งผลให้มีพฤติกรรมในด้านสังคมกับการกระทำผิดในด้านต่างๆ คือเกิดปัญหาครอบครัว ปัญหาด้านการศึกษา ปัญหาอาชญากรรม และการกระทำความผิดอื่นๆตามกฎหมาย ส่วนพฤติกรรมในด้านส่วนตัวซึ่งส่งผลกระทบต่อตนเองและครอบครัว คือ เสียนาคต เสียเงินเสียสุขภาพ เสียความไว้วางใจจากบุคคลอื่น ทำให้ผลของการศึกษาในครั้งนี้ได้แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด คือการส่งเสริมความรู้ สร้างความตระหนัก และการมีส่วนร่วม สร้างพลังในพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด ระดมพลังทางสังคมค้นหาผู้เสพยาเสพติด และนำส่งเข้าควบคุมบำบัดรักษาและฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ การสร้างกระแสการต่อต้านยาเสพติดให้เห็นถึงโทษและพิษภัยและทราบถึงความผิดต่างๆ โดยการยกตัวอย่างให้เห็นอย่างชัดเจน และในสุดท้ายจะต้องมีการตรวจสอบและมีการติดตามเพื่อให้ได้ผลที่ต้องการคือ พลทหารใหม่แต่ละผลัดที่เข้ามารับการฝึกในหลักสูตรทหารใหม่ปลอดภัยจากยาเสพติดและกลายเป็นพื้นที่สีขาวที่ปลอดภัยจากยาเสพติดอันจะทำให้เกิดประโยชน์กับหน่วยงานโดยตรงและกองทัพเรื่องได้เป็นอย่างดีต่อไป^{๔๕}

^{๔๓}รพี ไชยพาลี, เจตคติต่อยาเสพติดและการป้องกันตนเองจากยาเสพติดของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมืองร้อยเอ็ด, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), ๒๕๕๖, หน้า ๗๖-๗๘.

^{๔๔}จุฬาลักษณ์ ศรีคงอยู่, พฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของเยาวชนในศูนย์เยาวชนตำบล อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปกร, ๒๕๕๖), หน้า ๑๔๒.

^{๔๕}ไพโรจน์ จูณอม, การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของพลทหารที่เข้ามารับการฝึกในหลักสูตรทหารใหม่ : ศึกษากรณี ณ ศูนย์ฝึกทหารใหม่กองทัพเรือ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา), ๒๕๕๙, บทคัดย่อ.

ศศิประภา สุขแจ่ม ได้ทำวิจัยเรื่อง พฤติกรรมในการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นขององค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่งในจังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมพฤติกรรมในการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นขององค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่งในจังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา มีความรู้ในการป้องกันยาเสพติด ทักษะคติในการป้องกันยาเสพติด และพฤติกรรมในการป้องกันยาเสพติดในระดับสูง ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะคือ ด้านการประชาสัมพันธ์ โครงการต่อต้านยาเสพติด ด้านการอบรมให้ความรู้แก่นักเรียนเป็นเกราะป้องกันเบื้องต้นไม่ให้หลงผิดไปใช้ยาเสพติด เพื่อมาตรการป้องกันตรวจสอบนักเรียนที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและปรับปรุงการเรียนการสอนในชั้นเรียนเรื่องโทษของยาเสพติด^{๔๖}

พิสุทธิ์ ภูเงิน ได้ทำวิจัยเรื่อง ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลในการป้องกันและแก้ไข ปัญหา ยาเสพติด : กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวงโสภนระ อำเภอลพ จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดอยู่ในระดับปานกลาง ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดอยู่ในระดับมาก โดยมีศักยภาพในการป้องกันยาเสพติดมากกว่าด้านการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด ปัจจัยที่นำมาศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดคือสถานภาพหรือตำแหน่งในชุมชน การฝึกอบรม การมีส่วนร่วมของประชาชนและปัจจัยด้านองค์กร โอกาสและภาวะคุกคามต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในระดับชุมชน พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีระดับโอกาสในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดมากกว่าภาวะคุกคามการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดโดยในด้านโอกาสและสถานการณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด ผู้นำชุมชน แกนนำ เยาวชน ผ่านการอบรมเกี่ยวกับยาเสพติด ปัจจุบันรัฐบาลมีนโยบายแก้ไข ปัญหา ยาเสพติดอย่างชัดเจน ส่วนสิ่งที่จะคุกคามหรือเป็นอุปสรรคทำให้การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ คือ ประชาชนไปรับจ้างทำงานต่างจังหวัด ค่านิยมทางวัตถุและการบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป ปัญหาหนี้สิน และการว่างงาน^{๔๗}

อุกฤษฏ์ กรับทอง ได้ทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการแก้ไข ปัญหา ยาเสพติดในเขตอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติด (ยาบ้า) ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี อยู่ระดับมาก โดยมีร้อยละด้านความรู้ทั่วไป และความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด เท่ากับ ๙๗.๗๐ และ ๘๑.๓๓ ตามลำดับการมีส่วนร่วมในการแก้ไข ปัญหา ยาเสพติด (ยาบ้า) ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย ๑.๗๗) ๓) เมื่อ

^{๔๖}ศศิประภา สุขแจ่ม, พฤติกรรมในการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นขององค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่งในจังหวัดสระแก้ว, (วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น : มหาวิทยาลัย ขอนแก่น), ๒๕๕๑, บทคัดย่อ.

^{๔๗}พิสุทธิ์ ภูเงิน, ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลในการป้องกันและแก้ไข ปัญหา ยาเสพติด : กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวงโสภนระ อำเภอลพ จังหวัดขอนแก่น, (วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น), ๒๕๕๑, บทคัดย่อ.

เปรียบเทียบ ปัจจัยส่วนบุคคลของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อการมีส่วนร่วมพบว่า มีสองปัจจัยคือระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง และรายได้ต่อเดือน มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเสพติด แตกแยกกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ หมายความว่าระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง และรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมแตกต่างกันส่วนปัจจัยด้านอื่นๆ ได้แก่ความแตกต่างทางด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติด ไม่แตกต่างกัน^{๔๘}

สุรจุมิ โชติธำรงกุล ได้ทำวิจัยเรื่อง บทบาทของโครงการประชาชนกับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด กรณีศึกษา ตำบลเมืองกาฐัง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ผลการวิจัยพบว่า การประเมินประสิทธิภาพทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมของโครงการ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการดำเนินงาน และด้านผลลัพธ์ มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก โดยประสิทธิภาพด้านสภาพแวดล้อมของโครงการมีค่าเฉลี่ย ๔.๑๖ ประสิทธิภาพด้านการมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ย ๔.๑๓ ประสิทธิภาพด้านการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ย ๔.๐๔ และประสิทธิผลด้านผลลัพธ์ มีค่าเฉลี่ย ๓.๙๓^{๔๙}

^{๔๘}อุกฤษฏ์ กรีบทอง, การมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการแก้ไขปัญหาเสพติดในเขตอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี, (วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น), ๒๕๕๐, บทคัดย่อ.

^{๔๙}สุรจุมิ โชติธำรงกุล, บทบาทของโครงการประชาชนกับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด กรณีศึกษา ตำบลเมืองกาฐัง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี, (วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น), ๒๕๕๑, บทคัดย่อ.

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเกี่ยวกับการจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้า เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ พื้นที่และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- ๓.๓ เครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๖ การนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในภาคสนาม (Field Study) เพื่อทราบถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบ ความสัมพันธ์ กระบวนการจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในพื้นที่ที่เป็นกรณีศึกษา โดยมีขั้นตอนการศึกษาดังนี้

๓.๑.๑ ทำการศึกษาและคัดเลือกวัด โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นวัดที่มีบทบาทในการจัดกิจกรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๓.๑.๒ ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา จำนวน ๑๔ รูป/คน

๓.๑.๓ ดำเนินการศึกษาค้นคว้าวิเคราะห์แนวคิด รูปแบบ แนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการวิจัย

๓.๑.๔ สรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้จากภาคสนาม โดยนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่สำคัญ คือแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบ กระบวนการสร้าง และแนวทางการจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาเน้นนำผลการศึกษาค้นคว้ามาเผยแพร่ให้กับสังคมคือ สำนักงานพระพุทธศาสนาของแต่ละจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๓.๑.๕ สรุปผลการศึกษาค้นคว้า และข้อเสนอแนะ

๓.๒ พื้นที่และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

๓.๒.๑ การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาวัดที่ได้จัดกิจกรรมการจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ขอนแก่น ร้อยเอ็ด หนองบัวลำภู สุรินทร์ มหาสารคาม นครราชสีมา อุตรดิตถ์ และจังหวัดอุบลราชธานี

๓.๒.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ที่เป็นประชากรกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะจงตัวแทนพระสงฆ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน ๑๙ รูป กล่าวคือ ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะจงพระสงฆ์ที่มีผลงานปรากฏชัดเจนเป็นที่ยอมรับของท้องถิ่น และสังคม ได้ดำเนินงานโครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดมาตลอด ถือเป็นบุคคลต้นแบบในกิจกรรมด้านนี้ เช่น ได้รับรางวัลเกี่ยวกับกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดระดับจังหวัด หรือระดับประเทศ เป็นต้น

๓.๒.๓ ผู้ให้ข้อมูลการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน ๘ ipp รวม ๘ ipp (พระสงฆ์ที่มีผลงานปรากฏชัดเจนเป็นที่ยอมรับของท้องถิ่นและสังคม และมีคุณสมบัติเช่นเดียวกันหรือใกล้เคียงกันกับข้อ ๓.๒.๒

๓.๓ เครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือการวิจัย ดังนี้

๓.๓.๑ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

๑) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview Form)

เครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง มีวัตถุประสงค์เพื่อสัมภาษณ์พระสงฆ์ในประเด็นเกี่ยวกับสถานการณ์ยาเสพติด บทบาท และการจัดการความรู้ในการป้องกันยาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนา ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการความรู้ในการป้องกันยาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนา

๒) แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Groups Form)

แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ มีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามความคิดเห็นของพระสงฆ์ในประเด็นเกี่ยวกับสถานการณ์ยาเสพติด บทบาท และการจัดการความรู้ในการป้องกันยาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนา ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการความรู้ในการป้องกันยาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนา

๓) แบบสังเกตการณ์ (Observation Form)

แบบสังเกตการณ์มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ที่ศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยมีลักษณะเป็นการสังเกตโดยเข้าร่วมเป็นสมาชิก (Participant observation) ดังนั้น จึงมีเครื่องมือที่ใช้มีดังนี้

๑) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview Form)

๒) แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Groups Form)

๓) แบบสังเกต (Observation Form)

๓.๓.๒ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

๑) การสร้างเครื่องมือการวิจัย

การสร้างเครื่องมือวิจัย คณะผู้วิจัยได้ร่วมกันสร้างโดยดำเนินการ ดังนี้

๑.๑) ศึกษาเอกสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหา
เสพติด

- ๑.๒) สร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์
- ๑.๓) สร้างแบบสนทนากลุ่มเฉพาะตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์
- ๑.๔) สร้างแบบสังเกตตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์

๒) การตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ ท่านพิจารณาความตรงเชิง
เนื้อหา (Content Validity) ประกอบด้วย

๑.๑) รศ.ดร.พรอัมรินทร์ พรหมเกิด อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

๑.๒) รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ ประธานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

๑.๓) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หอมหวล บัวระภา ประธานหลักสูตรปรัชญาดุษฎี
บัณฑิตสาขาปรัชญา มหาวิทยาลัยขอนแก่น

๑.๔) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมปอง สุวรรณภูมิ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐ
ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

๑.๕) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

๓) ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบไปปรึกษากับที่ปรึกษาโครงการวิจัย

๔) ปรับปรุงให้เป็นเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปเก็บข้อมูลในการวิจัยต่อไป

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลภาคสนามนั้นได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการดังนี้

๓.๔.๑ การเตรียมการก่อนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

๑) ขอนหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
ถึงกลุ่มประชากรที่ต้องการเก็บข้อมูล เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๒) นำแบบบันทึกการสนทนากลุ่มให้กับผู้ช่วยนักวิจัย ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้จดบันทึก
ข้อมูล พร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียดการจดบันทึก

๓.๔.๒ การลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลภาคสนาม

๑) เข้าพบบกลุ่มประชากรเพื่อแนะนำตนเอง และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย
และขอความร่วมมือพร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียดในการตอบคำถาม

๒) การสัมภาษณ์ (Interview) ที่ผู้วิจัยเลือกใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพราะเป็น
วิธีการเก็บข้อมูลที่มีความยืดหยุ่น ซึ่งในการสัมภาษณ์นั้นได้ใช้วิธีการ ๒ วิธีดังนี้คือ

(๑) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) การสัมภาษณ์เชิงลึกเป็น
การสัมภาษณ์หรือสนทนาตัวต่อตัวหรือแบบเผชิญหน้า ซึ่งในการสัมภาษณ์นั้นได้เลือกสถานที่ที่จะ

สัมภาษณ์ โดยเลือกสถานที่ที่เงียบสงบ ปราศจากสิ่งรบกวนใดๆ เพื่อให้การสัมภาษณ์เป็นไปอย่างต่อเนื่องและได้รายละเอียดที่ต้องการมากที่สุด

(๒) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เป็นการรวบรวมข้อมูลเพื่อต้องการวัดความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมของมนุษย์ รวมทั้งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม คำตอบที่ได้เป็นคำตอบในเชิงเหตุผลที่ได้จากการถกเถียงจากสมาชิกในวงสนทนา คำถามจะถามถึงความรู้สึก การให้เหตุผล แรงจูงใจ ตลอดจนการตัดสินใจของบุคคลและรวมถึงทัศนคติต่อปรากฏการณ์หรือสิ่งต่างๆ ที่ศึกษาโดยเน้นให้ผู้เข้าร่วมสนทนาได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นมากที่สุด

๓) การสังเกตการณ์ (Observation) ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสังเกตการณ์โดยเข้าร่วม (Participation observation) ได้ลงพื้นที่เพื่อจะเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่การวิจัย การสังเกต ภาระณของผู้วิจัยนั้น ได้ใช้การสังเกตการณ์ ๒ ระยะ คือ ก่อนการวิจัย และในระยะที่ ๒ ในระหว่างทำวิจัย หรือการเก็บรวบรวมข้อมูล ในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ตลอดจนถึงการดำเนินชีวิตของชุมชน โดยใช้การสังเกตการณ์อย่างมีโครงสร้าง (Structures Observation) เป็นวิธีการสังเกตที่ผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อประเด็นที่จะสังเกตไว้อย่างชัดเจนและแน่นอนแล้วบันทึกเฉพาะประเด็นที่ต้องการทราบ

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๕.๑ การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytical induction) คณะผู้วิจัยได้สรุปปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและสรุปประเด็นต่างๆ ที่กำหนดไว้ ตามประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการตามแนวพุทธ

๓.๕.๒ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงบรรยายเช่นเดียวกับวิธีแรก แต่เป็นการประมวลและสรุปข้อมูลที่ได้จากเอกสารและข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศรวมทั้งจากการสัมภาษณ์ สนทนากลุ่มเฉพาะ และจากการสังเกต

๓.๖ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

การนำเสนอข้อมูลจะอยู่ในลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) การจัดการความรู้ในการป้องกันยาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนา เพื่อให้เห็นสถานการณ์ยาเสพติดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและบทบาทของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในการป้องกันยาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนา องค์ความรู้ที่ได้การจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา การจัดการกิจกรรมการป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา วิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

บทที่ ๔

ผลการศึกษา

การดำเนินการวิจัยเรื่อง “การจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ซึ่งผลการศึกษาจะนำเสนอตามลำดับดังนี้

ตอนที่ ๑ สถานการณ์ยาเสพติดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและบทบาทของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในการป้องกันยาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนา

ตอนที่ ๒ การจัดการความรู้ในการป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนที่ ๓ การจัดกิจกรรมการป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนที่ ๔ วิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนที่ ๕ ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนที่ ๖ องค์ความรู้ที่ได้การจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนที่ ๑ สถานการณ์ยาเสพติดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และบทบาทของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในการป้องกันยาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนา

๑.๑ สถานการณ์ยาเสพติดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑.๑.๑ สถานการณ์ยาเสพติดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

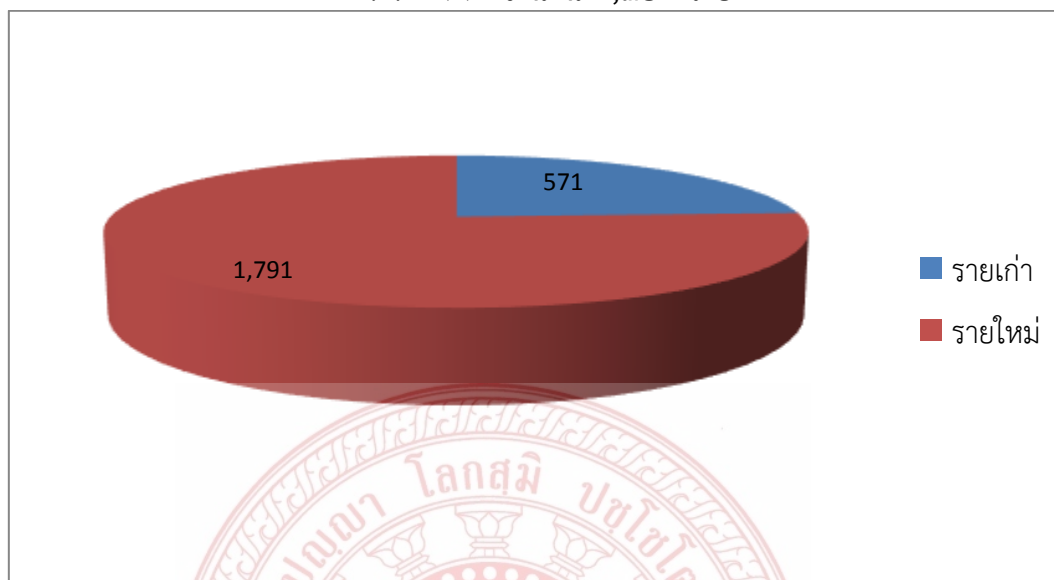
สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ยังคงต้องเฝ้าติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด เนื่องจากกลุ่มขบวนการค้ายาเสพติดยังคงใช้พื้นที่ภาคเหนือและประเทศเพื่อนบ้านเป็นเส้นทางลำเลียงยาเสพติดเข้ามาในประเทศไทย ก่อนจะส่งพัสดุตามจังหวัดขนาดใหญ่ เพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจสอบของทางเจ้าหน้าที่ ขบวนการค้ายาเสพติดเริ่มปรับเปลี่ยนเส้นทางมาอยู่แถวๆ ๕ จังหวัดชายแดนอีสานเหนือ ได้แก่ จังหวัดเลย หนองคาย นครพนม บึงกาฬ และจังหวัดมุกดาหาร รวมความยาวกว่า ๘๐๔ กม. โดยมีพื้นที่เฝ้าระวัง ๒๓ อำเภอ ๘๘ ตำบล และอีก ๓๔๓ หมู่บ้านติดแนวชายแดนแม่น้ำโขงและแม่น้ำโขง ตลอดจนพื้นที่สันดอนตามลำน้ำ ๖๙ แห่ง รวมถึงจุดผ่อนปรนถาวร ๑๐ จุด จุดผ่อนปรนเพื่อการค้า ๑๘ จุด ยาบ้ายังคงเป็นยาเสพติดหลัก ที่แพร่ระบาดในพื้นที่ภาคอีสานตอนบน รองลงมาคือ กัญชา ขณะที่การกวาดล้างจับกุมยังคงมี

อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการตรวจค้นผู้ต้องสงสัย และการตั้งจุดตรวจยาเสพติด ร่วมกับทางเจ้าหน้าที่ ตำรวจ ซึ่งสามารถจับกุมผู้ค้า และผู้เสพได้เป็นจำนวนมาก^๑

สถานการณ์ การค้าและแพรรระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ตอนในของภาค ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน (จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดนครพนม จังหวัดบึงกาฬ จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดเลย จังหวัดสกลนคร จังหวัดหนองคาย จังหวัดหนองบัวลำภู และจังหวัดอุดรธานี) ช่วงเดือนธันวาคม ๒๕๕๗ มีการค้าและแพรรระบาดของยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง เมื่อพิจารณาสถิติจับกุมยาเสพติดเดือนธันวาคม ๒๕๕๗ พบสถิติการจับกุมลดลง ร้อยละ ๑๔.๙๒ เมื่อเปรียบเทียบกับเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๗ สาเหตุที่ส่งผลให้การจับกุมยาเสพติดในพื้นที่ตอนในลดลง เนื่องจาก ๑. เจ้าหน้าที่เพิ่มปฏิบัติการสกัดกั้นยาเสพติดบริเวณแนวชายแดน ส่งผลให้สถิติการจับกุม แนวชายแดนเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๔ เมื่อเปรียบเทียบกับสถิติการจับกุมยาเสพติดเดือน พฤศจิกายน ๒๕๕๗ ๒. เจ้าหน้าที่มีภารกิจเพิ่มขึ้นในช่วงก่อนเทศกาลปีใหม่ เช่น งานอำนวย การจราจร จุดบริการ ประชาชน ฯลฯ ส่งผลให้การปฏิบัติงานด้านการปราบปรามยาเสพติดไม่เข้มข้น ๓. การสกัดกั้นยาเสพติดในพื้นที่ตอนใน อาจส่งผลกระทบต่อการเดินทางกลับของประชาชน เนื่องจากการจราจรหนาแน่น จึงส่งผลให้ลดปฏิบัติการสกัดกั้นยาเสพติดในพื้นที่ตอนใน สำหรับการค้ายาเสพติดในพื้นที่ตอนในส่วนใหญ่จำหน่ายยาเสพติดให้เฉพาะบุคคลที่รู้จัก, บุคคลในเครือข่าย หรือบุคคลที่เครือข่ายแนะนำเท่านั้น ซึ่งกลุ่มนักค้าส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักค้ารายย่อย (ระดับถุงหรือระดับแถว) ตัวยาเสพติดที่พบการค้าและแพรรระบาดในพื้นที่ได้แก่ ยาบ้า กัญชา สารระเหย ไอซ์ และกระท่อม โดยยาบ้าเป็นตัวยาเสพติดที่พบการค้าและแพรรระบาดมากที่สุด ส่วนไอซ์ยังปรากฏ การค้าและแพรรระบาดไม่มากนัก จะพบเฉพาะกลุ่มบุคคล เช่น กลุ่มนักเรียนนักศึกษาที่ประกอบ อาชีพเสริม กลุ่มอาชีพทำงานกลางคืน ฯลฯ

^๑วิมณา เวทีกุล, สถานการณ์ยาเสพติด, <<http://www.dailynews.co.th/thailand>>. ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๖.

แผนภูมิที่ ๑
สถิติผู้เข้ารับการบำบัดรักษาจำแนกตามรายได้-ใหม่
พ.ศ. ๒๕๕๗ จำนวน ๒,๓๖๒ ราย

ที่มา : สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาค ๔, “สถานการณ์เฝ้าระวังยาเสพติดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ตอนบน)”, <https://www.oncb.go.th/ONCB_OR4/PublishingImages/Pages/Event>.

ในขณะที่จังหวัดขอนแก่นโดยผู้ว่าราชการจังหวัดได้มีแผนการดำเนินงานว่าด้วยการปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ประจำปี 2559 ซึ่งจากผลการดำเนินงาน 6 เดือน ทั้ง 26 อำเภอ สามารถจับกุมผู้ต้องหาในคดียาเสพติดไปทั้งหมด 2,804 ราย พร้อมของกลาง กัญชาแห้ง กัญชาสด ยาบ้า ยาไอซ์ กาว ในจำนวนนี้ได้มีการยึดอายัดทรัพย์สินผู้ต้องหา 52 รายซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มขบวนการค้ายาเสพติดรายใหญ่ ได้ทรัพย์สินรวม 15,191,389 บาท ซึ่งจากผลการดำเนินการจับกุมดังกล่าวพบว่า คดียาบ้ามีจำนวนผู้ต้องหามากที่สุด^๒

^๒ขอนแก่นโซวี่ปราบปรามยาเสพติด 6 เดือน, <http://www.kklocal.go.th/rssnews/detail/102/data.html>.

ตารางที่ ๑
การปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ประจำปี 2559
จังหวัดขอนแก่น

ยาเสพติด	จำนวน
กัญชาแห้งอัดแท่ง	20 กก.
กัญชาสด	65 ต้น
ยาบ้า	167,177 เม็ด
ยาไอซ์	230.2 กรัม
กาว	16 กระป๋อง

การปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ประจำปี 2559 จังหวัดขอนแก่น คดียาบ้ามีจำนวนผู้ต้องหามากที่สุด

สถานการณ์ยาเสพติดในจังหวัดอุดรธานี โดยนายสุชัย บุตรสาระ รอง ผวจ.อุดรธานี เป็นประธานประชุมคณะกรรมการรักษาความสงบเรียบร้อย จ.อุดรธานี ครั้งที่ 5/2560 และการประชุมคณะกรรมการศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด จ.อุดรธานี ครั้งที่ 5/2560 โดยมีหัวหน้าส่วน ผู้แทน ฝ่ายปกครอง ทหาร ตำรวจ จากทั้ง 20 อำเภอ ซึ่งมีการรายงานผลการดำเนินการ ในช่วงที่ผ่านมา เกี่ยวกับยาเสพติด พบว่า ยอดสะสมการปราบปรามยาเสพติดตั้งแต่เดือนตุลาคม 2559 ถึงเดือนมีนาคม 2560 ผลการจับกุม 2,206 ราย 2,284 คน ซึ่งเป็นรายสำคัญ 801 ราย 869 คน ดำเนินการยึดทรัพย์ 46 ราย มูลค่ารวม 8,134,475 บาท ของกลางส่วนใหญ่เป็น ยาบ้า ยาไอซ์ กัญชาแห้ง และกัญชาสด ตามลำดับ จับกุมในพื้นที่มากที่สุด สภ.เมือง, สภ.เพ็ญ และสภ.กุมภวาปี ตามลำดับ^๓

การจำแนกกลุ่มนักค้ายาเสพติดในพื้นที่เป็น ๒ กลุ่ม ดังนี้^๔

๑) กลุ่มนักค้ายาเสพติดภายในจังหวัด ส่วนใหญ่เป็นนักค้ารายย่อย ระดับแถวหรือระดับ
 ฝูง

๒) กลุ่มนักค้ายาเสพติดข้ามจังหวัด แบ่งเป็น ๒ ลักษณะ คือ

(๒.๑) กลุ่มนักค้าระหว่างพื้นที่ตอนในกับนักค้าพื้นที่ชายแดน แบ่งเป็น ๒ ลักษณะ ได้แก่ นักค้าพื้นที่ตอนใน เดินทางไปรับยากับนักค้าพื้นที่ชายแดนตามจุดนัดหมาย - นักค้าพื้นที่ชายแดน ติดต่อนักค้าพื้นที่ตอนใน เพื่อกระจายยาเสพติดให้ นักค้าตอนในนำไปจำหน่ายให้ลูกค้า โดย ทั้ง ๒ ลักษณะ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักค้ายาบ้าระดับฝูง ถึงระดับมัด ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลการจับกุมที่

^๓HomecableTV, สถานการณ์ยาเสพติดที่ จ.อุดรธานี ยังน่าห่วง, http://www.homecable.co.th/home-news/local-news/news_12244/.

^๔ สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาค ๔, “สถานการณ์เฝ้าระวังยาเสพติดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ตอนบน)”, <https://www.oncb.go.th/ONCB_OR4/PublishingImages/Pages/Event>.

พบกลุ่มนักค้าในลักษณะดังกล่าว เช่น นักค้าในพื้นที่อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น ไปรับยาบ้าในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร

(๒.๒) กลุ่มนักค้าระหว่างพื้นที่ตอนในกับพื้นที่ตอนใน ส่วนใหญ่เป็นนักค้าพื้นที่จังหวัดติดกัน ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักค้ายาบ้าระดับแถว ถึงระดับมัด ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลการจับกุมที่พบกลุ่มนักค้าในลักษณะดังกล่าว เช่น พบกลุ่มนักค้าในพื้นที่อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร ที่มีพฤติการณ์ซื้อ-ขายยาเสพติดกับนักค้าอำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี

รูปแบบการค้า^๕

๑) การติดต่อซื้อ-ขายยาเสพติด กลุ่มนักค้าส่วนใหญ่มีพฤติการณ์ติดต่อซื้อ-ขายยาเสพติดทางโทรศัพท์หรือโซเชียลเน็ตเวิร์ค เช่น ไลน์เฟสบุ๊ก

๒) การรับยาเสพติด นักค้า (ระดับแถวหรือระดับมัด) ผู้รับจ้างลำเลียง หรือกลุ่มเสพเดินทางไปรับยาเสพติดตามจุดนัดส่งมอบยาเสพติดเช่น สวนสาธารณะ หลังโรงเรียน หลัทธิโลเมตร ใต้ต้นไม้ริมถนน เป็นต้น ซึ่ง จุดนัดหมายในแต่ละครั้งมักไม่ใช้จุดเดิมจะเปลี่ยนจุดนัดหมายตลอดเวลา สำหรับรูปแบบการไปรับยาเสพติดตามจุดนัดหมาย แบ่งเป็น ๒ ลักษณะ คือ

(๒.๑) นักค้าเดินทางไปรับยาเสพติดเองตามจุดนัดหมาย ส่วนใหญ่เป็นนักค้าพื้นที่ตอนใน เดินทางไปรับยาเสพติดในพื้นที่การค้า หรือพื้นที่ชายแดน

(๒.๒) ผู้รับจ้างลำเลียงนำยาเสพติดมาส่งที่จุดนัดหมาย ซึ่งพบข้อมูลราษฎรชาวลาวรับจ้าง ลำเลียงยาเสพติดมาส่งในพื้นที่ชายแดนและพื้นที่ตอนใน เช่น จังหวัดขอนแก่น จังหวัดหนองบัวลำภูโดยอาศัยรถโดยสารประจำทาง หรือรถตู้โดยสาร

๓) การจ่ายเงิน กลุ่มนักค้ารายย่อยหรือผู้เสพ จะจ่ายเป็นเงินสด แบบยื่นหมย่นแมว หรือวางเงินตามจุดวางเงินที่นัดหมาย แต่ถ้าเป็นนักค้าที่ติดต่อทำการค้าจนเชื่อใจกันแล้ว จะให้เครดิตไปก่อนแล้วจึง ชำระเงินภายหลัง โดยโอนเงินเข้าบัญชี

รูปแบบการกระทำผิดในพื้นที่ตอนใน

๑) บุคคลในพื้นที่ตอนในรับจ้างลำเลียงยาเสพติด โดยเดินทางไปรับยาเสพติดบริเวณพื้นที่ชายแดน เช่น จังหวัดมุกดาหาร โดยรถยนต์ส่วนบุคคล เพื่อนำยาเสพติดไปกระจายตามพื้นที่ต่างๆ เช่น จังหวัดขอนแก่น

๒) บุคคลพื้นที่ชายแดน เช่น จังหวัดนครพนม ใช้เส้นทางลำเลียงในพื้นที่ตอนในเป็นเส้นทาง ผ่านในการลำเลียงยาเสพติด เพื่อนำไปกระจายการแพร่ระบาดในพื้นที่ตอนใน เช่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๓) บุคคลพื้นที่ตอนในรับจ้างลำเลียงยาเสพติด โดยเดินทางไปรับยาเสพติดบริเวณพื้นที่จังหวัดตอนใน เช่น จังหวัดอุดรธานีโดยรถยนต์ส่วนบุคคล เพื่อนำยาเสพติดสู่จังหวัดในภาคอื่นๆ เช่น จังหวัดสงขลา หรือลำเลียงยาเสพติดไปยังจังหวัดชายแดน เช่น จังหวัดบึงกาฬ เพื่อลำเลียงยาเสพติดไปยังประเทศ สปป.ลาว

^๕ อ้อ ง แ ล้ ว , ข อ น แ ก่ น โ ข ว ี บ ร า บ ย า เ ส พ ตិ ด ๖ เ ตี อ น
<http://www.kklocal.go.th/rssnews/detail/102/data.html>

๔) บุคคลพื้นที่ตอนในรับจ้างลำเลียงยาเสพติด โดยเดินทางรับยาเสพติดจากต่างประเทศ เช่น ประเทศบราซิล ไปส่งประเทศไทยซึ่งลักลอบนำเข้าทางชายแดน สปป.ลาว เพื่อส่งต่อไปยัง กรุงเทพมหานคร

๕) บุคคลพื้นที่ตอนในรับจ้างลำเลียงยาเสพติด โดยดำเนินการตามคำสั่งการจากนักโทษ ใน เรือนจำ เช่น นักโทษเรือนจำจังหวัดร้อยเอ็ดสั่งการให้นักค้าในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดดำเนินการรับ ยาเสพติดตามจุดนัดหมาย พร้อมทั้งดำเนินการส่งยาเสพติดให้ลูกค้าตามคำสั่งการของนักโทษ

สถานที่หรือแหล่งมั่วสุมที่ควรเฝ้าระวัง

สถานที่ที่ควรเฝ้าระวังปัญหาเสพติด ได้แก่ ร้านเกมส์/อินเทอร์เน็ต สถานบันเทิง หอพัก โต๊ะสนุ๊กเกอร์ ห้องพัก บ้านเช่า บังกะโล รีสอร์ท อพาร์ทเมนท์ บริเวณกระท่อมนาท้ายหมู่บ้าน ฝาย ชะลอน้ำ ห้องน้ำสาธารณะ สนามกีฬา และทุ่งนา

ตารางที่ ๒

พื้นที่อำเภอที่มีการค้าและแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่มากที่สุด ๓ ลำดับ

จังหวัด	อำเภอ
กาฬสินธุ์	เมือง กุฉินารายณ์ ยางตลาด
ขอนแก่น	เมือง ชุมแพ กระนวน
มหาสารคาม	เมือง เขียงยืน โกสุมพิสัย
ร้อยเอ็ด	เมือง โพนทอง เสลภูมิ
สกลนคร	เมือง สว่างแดนดิน พังโคน
หนองบัวลำภู	เมือง ศรีบุญเรือง โนนสัง
หนองคาย	เมือง โพนพิสัย ท่าบ่อ
เลย	เมือง วังสะพุง เขียงคาน
นครพนม	เมือง ท่าอุเทน ธาตุพนม นาแก
บึงกาฬ	บึงโขลงหลง เมือง เซกา
มุกดาหาร	เมือง ดอนตาล นิคมคำสร้อย
อุดรธานี	เมือง นาเยุง บ้านดุง

ตารางที่ ๓
หมู่บ้านปรากฏข่าวสารการค้ำและแพร่ระบาดของยาเสพติด

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน
กาฬสินธุ์	๑๒	๑๙	๓๓
ขอนแก่น	๑๖	๔๙	๑๑๓
มหาสารคาม	๑๐	๑๘	๒๒
ร้อยเอ็ด	๙	๑๒	๑๕
สกลนคร	๐	๐	๐
หนองบัวลำภู	๐	๐	๐
หนองคาย	๑	๑	๑
เลย	๑๑	๓๐	๔๐
นครพนม	๑	๑	๑
บึงกาฬ	๒	๓	๖
มุกดาหาร	๓	๕	๘
อุดรธานี	๓	๓	๓
รวม	๖๘	๑๔๑	๒๔๒

จากข้อมูลการสำรวจสภาพปัญหายาเสพติดของ ๔ หน่วยงาน พบว่าหมู่บ้านที่ปรากฏข่าวสารการค้ำและแพร่ระบาดของยาเสพติด จำนวน ๒๔๒ หมู่บ้าน ๑๔๑ ตำบล ๖๘ อำเภอ ๑๐ จังหวัด จังหวัดที่ปรากฏข้อมูลข่าวสารฯ ได้แก่

- จังหวัดขอนแก่น อำเภอที่ปรากฏข่าวสารยาเสพติดมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเมืองขอนแก่น (๖ ตำบล ๑๗ หมู่บ้าน) รองลงมาคือ อำเภอน้ำพอง (๓ ตำบล ๑๖ หมู่บ้าน) และอำเภอชุมแพ (๓ ตำบล ๑๐ หมู่บ้าน)

- จังหวัดเลย อำเภอที่ปรากฏข่าวสารยาเสพติดมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเมือง (๔ ตำบล ๙ หมู่บ้าน) รองลงมาคือ อำเภอท่าลี่ (๕ ตำบล ๗ หมู่บ้าน) และอำเภอวังสะพุง (๕ ตำบล ๖ หมู่บ้าน)

- จังหวัดกาฬสินธุ์ อำเภอที่ปรากฏข่าวสารยาเสพติดมากที่สุด ได้แก่ อำเภอกำแพง (๓ ตำบล ๗ หมู่บ้าน) รองลงมาคืออำเภอยางตลาด (๓ ตำบล ๖ หมู่บ้าน) และอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ (๒ ตำบล ๓ หมู่บ้าน)

- จังหวัดมหาสารคาม อำเภอที่ปรากฏข่าวสารยาเสพติดมากที่สุด ได้แก่ อำเภอวาปีปทุม (๓ ตำบล ๔ หมู่บ้าน) รองลงมาคือ อำเภอกันทรวิชัย/เมืองมหาสารคาม อำเภอละ (๓ ตำบล ๓ หมู่บ้าน) และอำเภอโกสุมพิสัย (๒ ตำบล ๓ หมู่บ้าน)

- จังหวัดร้อยเอ็ด อำเภอที่ปรากฏข่าวสารยาเสพติดมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด (๒ ตำบล ๓ หมู่บ้าน) รองลงมาคือ อำเภอพนมไพร (๑ ตำบล ๓ หมู่บ้าน) และอำเภอเกษตรวิสัย/โพธิ์ชัย อำเภอละ (๒ ตำบล ๒ หมู่บ้าน)

- จังหวัดบึงกาฬ อำเภอที่ปรากฏข่าวสารยาเสพติดมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเมืองบึงกาฬ (๒ ตำบล ๔ หมู่บ้าน) และอำเภอโซ่พิสัย (๑ ตำบล ๒ หมู่บ้าน)

- จังหวัดมุกดาหาร อำเภอที่ปรากฏข่าวสารยาเสพติดมากที่สุด ได้แก่ อำเภอดอนตาล (๒ ตำบล ๔ หมู่บ้าน) และอำเภอนิคมน้ำอ้อย (๒ ตำบล ๓ หมู่บ้าน) และอำเภอคำชะอี (๑ ตำบล ๑ หมู่บ้าน)

- จังหวัดอุดรธานี อำเภอที่ปรากฏข่าวสารยาเสพติดมากที่สุด ได้แก่ อำเภอศรีธาตุ/วังสามหมอ/น้ำโสม อำเภอละ (๑ ตำบล ๑ หมู่บ้าน)

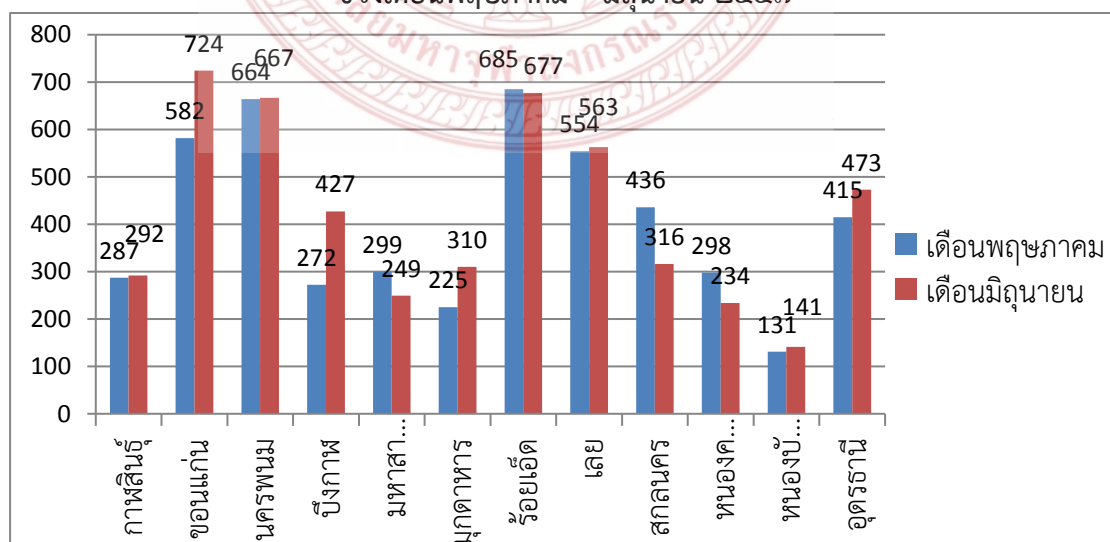
- จังหวัดหนองคาย อำเภอที่ปรากฏข่าวสารยาเสพติดมากที่สุด ได้แก่ อำเภอรัตนวาปี (๑ ตำบล ๑ หมู่บ้าน)

- จังหวัดนครพนม อำเภอที่ปรากฏข่าวสารยาเสพติดมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเมืองนครพนม (๑ ตำบล ๑ หมู่บ้าน)

แผนภูมิที่ ๒

จำนวนคดียาเสพติดทั้งหมด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

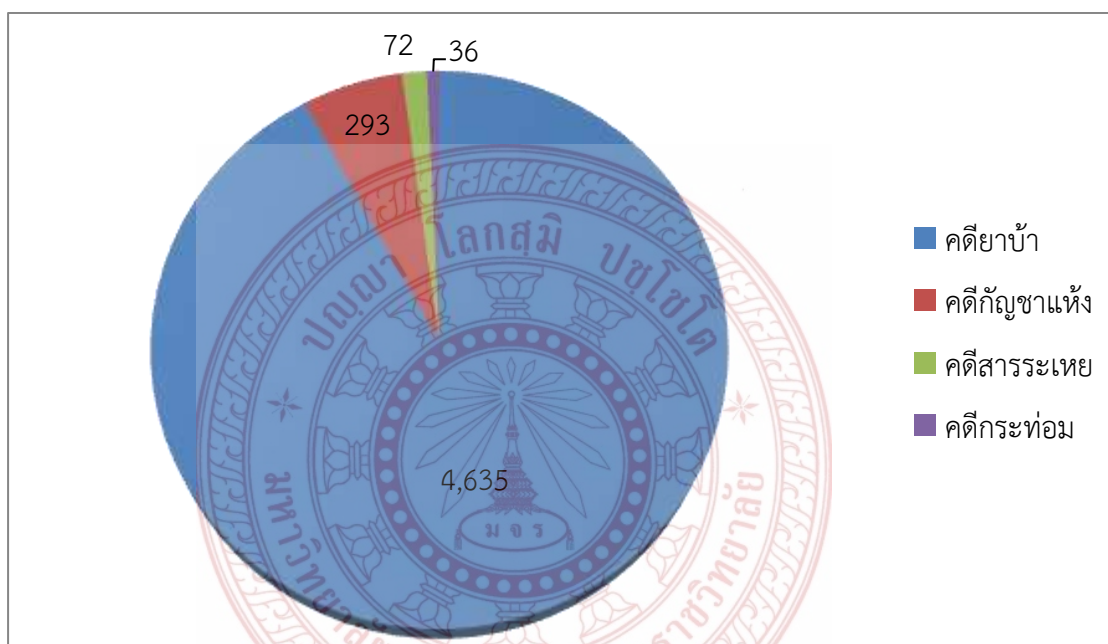
ช่วงเดือนพฤษภาคม - มิถุนายน ๒๕๕๗

ที่มา : สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาค ๔, “สถานการณ์เฝ้าระวังยาเสพติด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน”, <https://www.oncb.go.th/ONCB_OR4/PublishingImages/Pages/Event>.

จำนวนคดียาเสพติดทั้งหมด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ช่วงเดือนพฤษภาคม – มิถุนายน ๒๕๕๗ พบว่า ช่วงเดือนพฤษภาคม มีคดีทั้งหมด ๔,๘๔๘ คดี เดือนมิถุนายน มีคดีทั้งหมด ๕,๐๗๓ คดี โดยที่ จังหวัดขอนแก่นมีจำนวนคดีมากที่สุดในช่วงเดือนมิถุนายนถึง ๗๒๔ คดี รองลงมา คือ จังหวัดร้อยเอ็ดในช่วงเดือนพฤษภาคมมี ๖๘๕ คดี

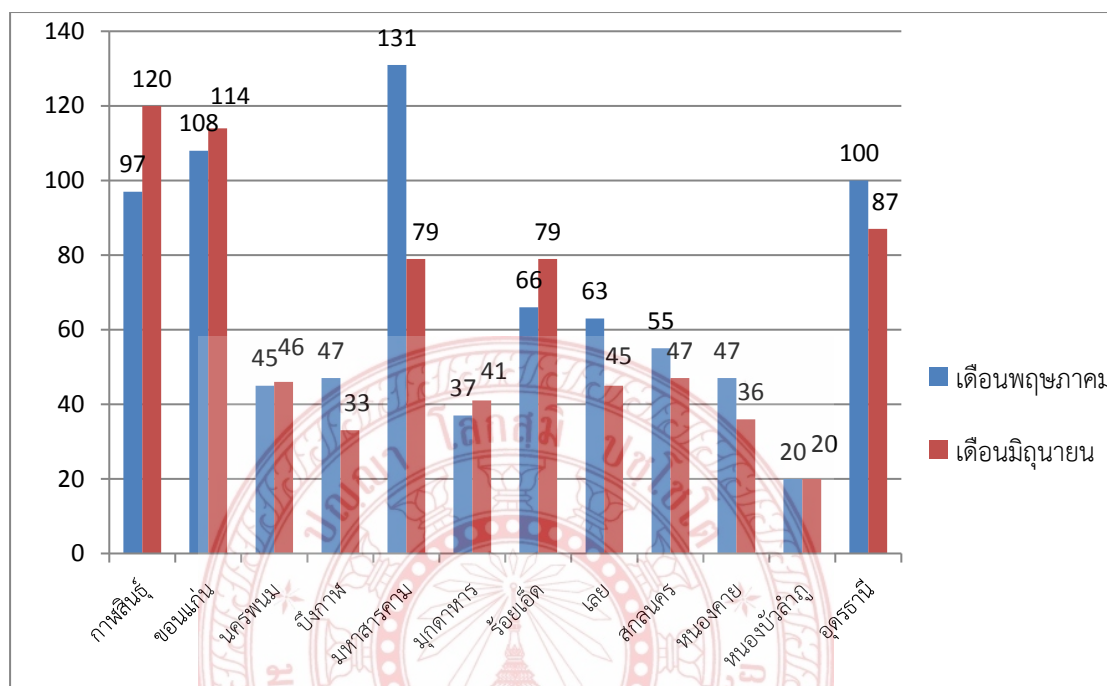
แผนภูมิที่ ๓
สถิติการจับกุมคดียาเสพติดทั้งหมด ช่วงเดือนมิถุนายน ๒๕๕๗ จำแนกตามตัวยา

ที่มา : สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาค ๔, “สถานการณ์เฝ้าระวังยาเสพติด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน”, <[https://www.oncb.go.th/ONCB_OR4/PublishingImages/Pages/ Event](https://www.oncb.go.th/ONCB_OR4/PublishingImages/Pages/Event)>.

สถิติการจับกุมคดียาเสพติดทั้งหมด ช่วงเดือนมิถุนายน ๒๕๕๗ จำแนกตามตัวยา พบว่า คดียาบ้ามีจำนวนมากที่สุดถึง ๔,๖๓๕ คดี รองลงมาคือ คดีกัญชาแห้ง ๒๙๓ คดี ตามลำดับ

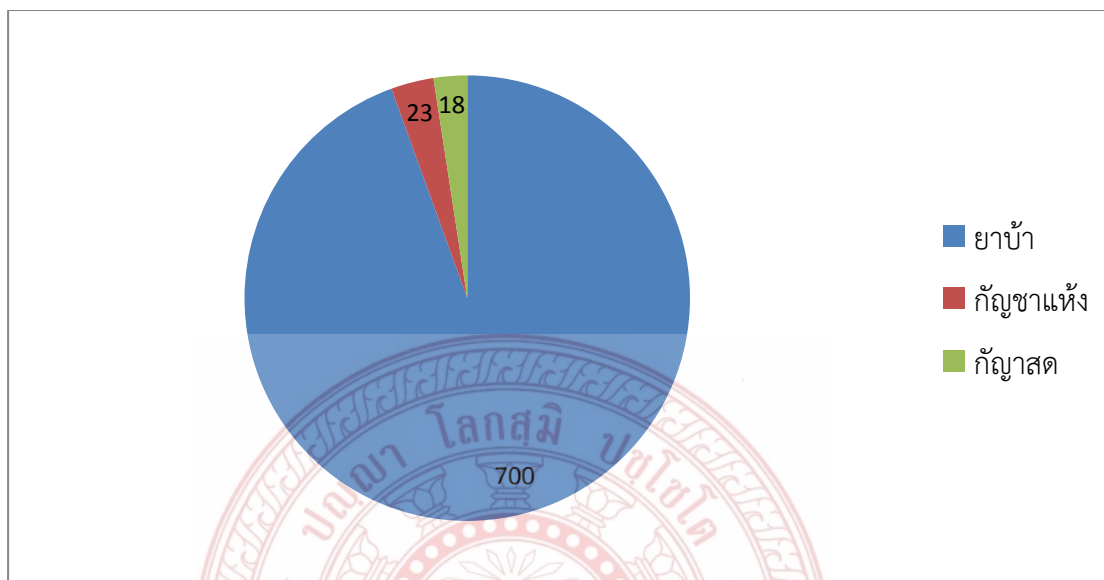
แผนภูมิที่ ๔
สถิติจับกุมคดียาเสพติด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
ช่วงเดือนพฤษภาคม – มิถุนายน ๒๕๕๗

ที่มา : สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาค ๔, “สถานการณ์เฝ้าระวังยาเสพติด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน”, <https://www.oncb.go.th/ONCB_OR4/Publishingimages/Pages/Event>.

สถิติจับกุมคดียาเสพติด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ช่วงเดือนพฤษภาคม – มิถุนายน ๒๕๕๗ จำแนกตามรายจังหวัด พบว่า มีการจับกุมในจังหวัดมหาสารคามในเดือนพฤษภาคม มากที่สุดถึง ๑๓๑ คดี รองลงมาคือ จังหวัดกาฬสินธุ์ในเดือนมิถุนายน ๑๒๐ คดีตามลำดับ

แผนภูมิที่ ๕
สถิติการจับกุมคดีค้ายาเสพติด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
จำแนกตามตัวยาเดือนมิถุนายน ๒๕๕๗

(คดีค้า : ประกอบด้วย ข้อหาผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย และครอบครองเพื่อจำหน่าย)

ที่มา : สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาค ๔, “สถานการณ์เฝ้าระวังยาเสพติด ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน”, <[https://www.oncb.go.th/ONCB_OR4/PublishingImages/Pages/ Event](https://www.oncb.go.th/ONCB_OR4/PublishingImages/Pages/Event)>.

สถิติการจับกุมคดีค้ายาเสพติด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำแนกตามตัวยาเดือนมิถุนายน ๒๕๕๗ พบว่า มีการจับกุมคดียาบ้ามากที่สุดถึง ๗๐๐ คดี รองลงมาคือ กัญชาแห้ง ๒๓ คดี ตามลำดับ

รูปแบบการชุกซ่อน

รูปแบบการชุกซ่อนจะพบว่ายาบ้าพบการชุกซ่อนในสิ่งของสัมภาระที่นำมาด้วย ในกรณีกัญชาเป็นการชุกซ่อนในรถยนต์ส่วนบุคคลโดย แล้วใช้สิ่งของปกปิดอำพรางสายตาเพื่อนำส่งปลายทาง และพบว่าในกรณีที่ตรวจยึดในเรือ่นจำพบการชุกซ่อนในกล่องโฟมขนาดใหญ่สำหรับบรรจุอาหารเข้าไปขายภายในเรือ่นจำ

ภาพที่ ๑ ซุกซ่อนยาบ้าในถุงผ้าอ้อมสำเร็จรูปของเด็ก

ภาพที่ ๒ ซุกซ่อนยาเสพติดในกระเป๋าเดินทาง

รูปแบบการติดต่อซื้อขาย

กลุ่มนักค้ายังคงใช้วิธีการสั่งซื้อทางโทรศัพท์และจัดหาคนลำเลียง ในการนำเข้ายาเสพติด โดยรับส่งถึงริมแม่น้ำโขง ซึ่งจะเป็นคนลาวเป็นส่วนใหญ่ ก่อนจะมีการมารับช่วงต่อเป็นทอดๆ โดยในช่วงเดือนมิถุนายน ๒๕๕๗ จากคดี สำคัญ ๑๕ คดี เป็นการจับกุมพื้นที่ชายแดน ๑๓ คดี และเป็นการจับกุมได้ในพื้นที่ตอนใน ๒ คดี

รูปแบบการนำเข้า

ใช้ช่องทางธรรมชาติ ช่องข้าม ท่าข้ามประเพณี ในการนำเข้ายาเสพติด ซึ่งสามารถนำเข้าได้ตลอดเวลาโดยใช้เรือหางยาวเป็นพาหนะในการนำเข้า และจะมีผู้ขนลำเลียงมารับช่วงต่อ เพื่อนำยาเสพติดไปยังพื้นที่ปลายทาง

ต้นทางและปลายทางของยาเสพติด

ในเดือนมิถุนายน ๒๕๕๗ พบว่าต้นทางของยาเสพติดส่วนใหญ่มาจาก สปป.ลาว ซึ่งจะนำเข้ามาทางด้านจังหวัดชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนและส่งปลายทางพื้นที่ตอนในของประเทศ ต้นทาง-ปลายทางของยาเสพติดที่พบในห่วงนี้ ได้แก่

๑. ต้นทาง สปป.ลาว – นำเข้าที่มุกดาหาร -ส่งปลายทางจังหวัดอำนาจเจริญ ร้อยเอ็ด ศรีสะเกษ ชัยภูมิ และอุบลราชธานี (ยาบ้า)
๒. ต้นทาง สปป.ลาว –นำเข้าที่มุกดาหาร –ส่งปลายทางยโสธร กรุงเทพมหานคร (ยาบ้า)
๓. ต้นทาง สปป.ลาว– นำเข้าจังหวัดนครพนม-ส่งปลายทางจังหวัดสกลนคร (กัญชา)
๔. ต้นทาง สปป.ลาว – นำเข้านครพนม- ส่งปลายทางภาคใต้

ตัวอย่างการจับกุมคดีสำคัญ

เมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๖๐ ที่ศูนย์ปฏิบัติการส่วนหน้า (ศปก.) สภ.เมืองขอนแก่น นายสมศักดิ์ จังตระกุล ผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น พร้อมด้วย พล.ต.ต.สุรชัย ควรเดชะคุปต์ รักษาการ ผบช.ภ.4 ร่วมกันแถลงข่าวผลการจับกุม "เจ้หมี" นางวลาสิ อาดัม อายุ 40 ปี ชาวขอนแก่น พร้อมของกลาง ยาไอซ์ 1,012.67 กรัม ยาบ้า 4,400 เม็ด ยาอี 4 เม็ด อาวุธปืนบีบีกันอัดแก๊ส จำนวน 1 กระบอก เครื่องกระสุนปืนขนาด .38 จำนวน 61 นัด โทรศัพท์มือถือสมาร์ตโฟน 2 เครื่อง รถเก๋งยี่ห้อเบนซ์ รุ่น CLA 250 สีดำ หมายเลขทะเบียน 4 กค 3289 กทม. เงินสดจำนวน 53,600 บาท พร้อมอุปกรณ์การเสพยาเสพติดจำนวนมาก หลังถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดปราบปรามยาเสพติดวางแผนเข้าทำการจับกุมได้ที่ "ปากกลางเมือง อพาร์ทเมนท์" ต.ในเมือง อ.เมืองขอนแก่น ขณะขับรถเบนซ์คันดังกล่าวนำยาเสพติดมาส่งให้กับลูกค้า

จากการสืบสวนสอบสวนขยายผลตรวจค้นที่ห้องพักของเจ้หมี ภายในคอนโดมิเนียมแห่งหนึ่งริมบึงแก่นนคร ต.ในเมือง อ.เมืองขอนแก่น พบยาไอซ์ซุกซ่อนอยู่ภายในห้องอีกจำนวน 990.47 กรัม ยาบ้าอีกจำนวน 4,400 เม็ด ยาอี 4 เม็ด และอุปกรณ์การเสพยาเสพติด^๖

^๖ไทยรัฐออนไลน์, จับ เจ้หมีขอนแก่น ขับเบนซ์ส่งยาบ้าบริการครบวงจร, <https://www.thairath.co.th/content/1114889,2w> . ย . 2560.

ภาพที่ ๓ นายสมศักดิ์ จังตระกุล ผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น พร้อมด้วย พล.ต.ต.สุรชัย ควรเดชะ
 คุปต์ รักษาการ ผบช.ภ.4 ร่วมกันแถลงข่าวผลการจับกุมยาเสพติด

๑.๑.๒ สถานการณ์ยาเสพติดในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีพื้นที่รับผิดชอบ ๘ จังหวัด เป็นจังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ๕ จังหวัด คือ จังหวัดอำนาจเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดบุรีรัมย์เป็นจังหวัดตอนใน ๓ จังหวัด คือ จังหวัดยโสธร จังหวัดชัยภูมิ และจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านทั้ง ๕ จังหวัด เป็นจังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกับสปป.ลาว ทั้งชายแดนที่มีแม่น้ำโขงเป็นแนวกัน และชายแดนส่วนที่เป็นพื้นดิน ๒ จังหวัด คือ จังหวัดอำนาจเจริญ และจังหวัดอุบลราชธานี เป็นจังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศกัมพูชา ๔ จังหวัด คือ จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดบุรีรัมย์

สถานการณ์ยาเสพติดภายนอกประเทศ^๓

สถานการณ์ด้านการผลิตและแหล่งพักยาเสพติด

จากข้อมูลด้านการข่าวและการจับกุมในช่วงเดือน ตุลาคม๕๗ - กันยายน๕๘ ยังไม่ปรากฏข่าวสารด้านแหล่งผลิตประเภทเฮโรอีน ยาบ้า และไอซ์ ทั้งการผลิตหัวเชื้อหรือการอัดเม็ดในพื้นที่ฝั่งประเทศเพื่อนบ้านตรงข้ามอำเภอชายแดนของ จังหวัดอำนาจเจริญ และ จังหวัดอุบลราชธานี รวมทั้งฝั่งประเทศเพื่อนบ้านตรงข้าม จังหวัดสุรินทร์ และ จังหวัดศรีสะเกษ แต่จากข่าวสารและการจับกุมพบว่าแหล่งพักยาเสพติดโดยเฉพาะ ยาบ้า และ ไอซ์ ที่สำคัญอยู่ในพื้นที่ฝั่งประเทศเพื่อนบ้านตรงข้ามอำเภอชายแดน จังหวัดอำนาจเจริญ และ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งผู้ค้ายาเสพติดฝั่งประเทศเพื่อน

^๓https://www.oncb.go.th/ONCB_OR3/Documents.

บ้าน จะลักลอบลำเลียงมาพักไว้ตามหมู่บ้านชายแดนริมฝั่งแม่น้ำโขง เกาะ ดอน กลางแม่น้ำโขงตรงข้าม อำเภอเขมรราช จนถึง อำเภอโขงเจียม โดยแหล่งพักยาเสพติดสำคัญอยู่ที่ เมืองสองคอน แขวงสะหวันเขตตรงข้าม อำเภอชานุมาน จังหวัดอำนาจเจริญ, อำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี รองลงมาเป็นพื้นที่แขวงสาละวัน ตรงข้าม อำเภอนาตาล, อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี และแขวงจำปาสัก ตรงข้าม อำเภอโขงเจียม และชายแดนส่วนที่เป็นพื้นดินในพื้นที่ชุมชน/ตลาดวังเต่า ฝั่งตรงข้ามจุดผ่านแดนถาวรช่องเม็ก อำเภอสิรินธร รวมทั้งฝั่งตรงข้ามจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องตาอุ ในพื้นที่ ตำบลโพรงงาน อำเภอบุญทริก ของ จังหวัดอุบลราชธานี สำหรับฝั่งประเทศเพื่อนบ้านตรงข้าม อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดศรีสะเกษ และ จังหวัดสุรินทร์มีแหล่งพักยาเสพติดที่สำคัญ คือ

- ชุมชน ร้านค้า บ่อนการพนัน ตรงข้ามจุดผ่านแดนถาวรช่องสะง่า บ้านไพรพัฒนา ตำบลไพรพัฒนา อำเภออุบลราชธานี จังหวัดศรีสะเกษ และช่องทางธรรมชาติใกล้จุดผ่านแดนถาวรฯ
- ชุมชน ตลาดออร์เสม็ด บ่อนการพนัน ตรงข้ามจุดผ่านแดนถาวรช่องจอม บ้านด่าน ตำบลด่าน อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ และช่องทางธรรมชาติใกล้จุดผ่านแดนถาวรฯ
- ชายแดนฝั่งตรงข้ามช่องอานม้า บ้านน้ำยืน ตำบลโขง อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี ยังไม่ปรากฏข่าวสารพื้นที่แหล่งพักยาเสพติดที่ชัดเจน

สภาพยาเสพติดภายในประเทศ^๘

๑) สถานการณ์ด้านการผลิตยาเสพติด

จากข้อมูลด้านการข่าวและการจับกุม ในช่วง ตุลาคม ๕๗ - กันยายน ๕๘ ยังไม่ปรากฏข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งผลิตยาเสพติดประเภท เฮโรอีน, ยาบ้า และไอซ์ ทั้งการผลิตหั่วเชื้อหรือการอัดเม็ด ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบเพียงการผลิต (ปลูก) พืชเสพติด ทั้งกัญชา และพืชกระท่อม ส่วนใหญ่เป็นการปลูกในปริมาณเล็กน้อยในสวนหลังบ้าน ที่ไร่ ที่นา สวนยางพารา และป่าสาธารณะ เพื่อไว้เสพหรือใช้บริโภคภายในครัวเรือน ไม่ใช้การปลูกในลักษณะเพื่อการค้า ในช่วงเดือน ตุลาคม ๕๗- กันยายน ๕๘ มีการจับกุมการลักลอบ ผลิต (ปลูก) พืชเสพติด ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จำนวน ๒๑๘ คดี เป็นคดีกัญชา ๑๕๔ คดี เป็นคดีพืชกระท่อม ๖๔ คดีของกลางกัญชาสดประมาณ ๔๓๙ ตัน และ ๓๐ กิโลกรัม ๒๖๘ กรัม พืชกระท่อมประมาณ ๕๕ ตัน และ ๗๒ กิโลกรัม ๙๙๐ กรัมพื้นที่ที่มีการจับกุมมากที่สุด คือ จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน ๖๔ คดี รองลงมาเป็น จังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๓๓ คดี จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน ๓๐ คดี จังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๒๙ คดี และ จังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน ๑๘ คดี พื้นที่ที่จับกุม คดีกัญชาสดได้มากที่สุด คือ จังหวัดอุบลราชธานี รองลงมาเป็น จังหวัดชัยภูมิ และ จังหวัดนครราชสีมา พื้นที่ที่จับกุมคดีพืชกระท่อมได้มากที่สุด คือ จังหวัดอุบลราชธานี รองลงมาเป็น จังหวัดศรีสะเกษ และ จังหวัดนครราชสีมา

^๘ https://www.oncb.go.th/ONCB_OR3/Documents.

ตารางที่ ๔
เปรียบเทียบคดีผลิต (ปลูก) พืชเสพติด ช่วงเดียวกัน 4 ปี

ช่วงเวลา	จำนวนคดี		จำนวนคดี
	กัญชาสด	พืชกระท่อม	
ตุลาคม ๒๕๕๔- กันยายน ๒๕๕๕	๗๑	๑๘	๘๙
ตุลาคม ๒๕๕๕- กันยายน ๒๕๕๖	๕๖	๒๑	๗๗
ตุลาคม ๒๕๕๖- กันยายน ๒๕๕๗	๑๕๘	๓๘	๑๙๖
ตุลาคม ๒๕๕๗- กันยายน ๒๕๕๘	๑๕๔	๖๔	๒๑๘

จากการเปรียบเทียบสถิติคดีผลิต(ปลูก)พืชเสพติด จะเห็นได้ว่าในช่วงนี้ผลการจับกุมคดีผลิต(ปลูก) พืชเสพติดเพิ่มสูงขึ้นจากช่วง 3 ปีก่อนหน้า ค่อนข้างมาก ซึ่งการจับกุมคดีผลิต (ปลูก) พืชเสพติดมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นมาตั้งแต่เดือน ตุลาคม ๒๕๕๖ – กันยายน ๒๕๕๗ โดยเป็นการเพิ่มขึ้นทั้งคดีผลิต (ปลูก)กัญชาสดและคดีปลูกพืชกระท่อม แต่ส่วนใหญ่เป็นคดีกัญชาสด แสดงให้เห็นว่าสภาพปัญหาการผลิต (ปลูก) พืชเสพติดยังคงมีอยู่ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

พื้นที่ที่มีการจับกุมคดีผลิต (ปลูก) พืชเสพติดมากที่สุด คือ จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดชัยภูมิ ทุกช่วงเวลา

๒) สถานการณ์ด้านการลักลอบนำเข้ายาเสพติด

๒.๑) ชายแดนด้าน จังหวัดอำนาจเจริญ และจังหวัดอุบลราชธานี ในช่วงนี้ ยังคงปรากฏข่าวสารและการจับกุมการลักลอบนำยาเสพติด ทั้งยาบ้า ไอซ์ และกัญชาแห้ง จากฝั่งประเทศเพื่อนบ้านตรงข้าม จังหวัดอำนาจเจริญ และจังหวัดอุบลราชธานี เข้ามาทางอำเภอชายแดน ทั้งส่วนที่มีลำแม่น้ำโขงเป็นแนวพรมแดน ได้แก่ อำเภอขามนาวน จังหวัดอำนาจเจริญ อำเภอเขมราฐ อำเภอนาตาล อำเภอโพธิ์ไทร อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี และชายแดนส่วนที่เป็นพื้นดิน ได้แก่ จุดผ่านแดนถาวรและจุดผ่อนปรนทางการค้า ในพื้นที่ อำเภอสิรินธร และ อำเภอบุญชริก จังหวัดอุบลราชธานี และช่องทางธรรมชาติใกล้เคียงจุดผ่านแดนดังกล่าว ในลักษณะ เป็นการลักลอบนำเข้าเพื่อการค้าทั้งในพื้นที่ จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดใกล้เคียง และพื้นที่ตอนในอื่นๆ กลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการลักลอบนำเข้ายาเสพติด ๑. เครือข่ายการค้ายาเสพติดฝั่งประเทศเพื่อนบ้านตรงข้าม จังหวัดอำนาจเจริญ และ จังหวัดอุบลราชธานีซึ่งมีทั้ง ผู้ค้ายาเสพติดฝั่งประเทศเพื่อนบ้าน และผู้ค้ายาเสพติดชาวไทย ที่ไปมีครอบครัว หรือพักอาศัย หรือหลบหนีคดี ไปอยู่ที่ฝั่งประเทศเพื่อนบ้าน ๒. เครือข่ายการค้ายาเสพติดในพื้นที่ชายแดน จังหวัดอำนาจเจริญ และ จังหวัดอุบลราชธานี ๓. เครือข่ายการค้ายาเสพติดพื้นที่ตอนใน ทั้งในจังหวัดอำนาจเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดในพื้นที่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และพื้นที่ตอนในอื่นๆ ๔. ผู้เสพและค้ายาเสพติดรายย่อยในพื้นที่ชายแดน ที่ข้าม

ไปเสฟและซื้อยาเสฟติดในปริมาณไม่มาก เพื่อนำมาเสฟและจำหน่ายรายย่อยในพื้นที่ ๕. เจ้าหน้าที่รัฐ บางรายและราษฎรในพื้นที่ ทั้งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสฟติด หรืออำนวยความสะดวก สนับสนุน ช่วยเหลือ ติดตามความเคลื่อนไหวของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่สกัดกั้นและปราบปราม เครือข่ายการค้ายาเสฟติดฝั่งประเทศเพื่อนบ้าน และเครือข่ายการค้ายาเสฟติดพื้นที่ชายแดน โดยเฉพาะ อำเภอชานุมาน จังหวัดอำนาจเจริญ และ อำเภอเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี มีการ ดำเนินการที่เป็นขบวนการ มีการแบ่งหน้าที่ ทั้งเจ้าของยาเสฟติดหรือนายทุนยาเสฟติด ผู้จัดหาผู้ ลำเลียง กลุ่มผู้รับจ้างลำเลียง กลุ่มผู้ดำเนินการด้านการเงิน ซึ่งดำเนินการปิดลับและตัดตอนกันเป็น ช่วงๆ มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินการอยู่ตลอดเวลา มีความสัมพันธ์กันทางเครือข่าย ทั้ง ระหว่างเครือข่ายการค้ายาเสฟติดพื้นที่ชายแดนไทยด้วยกัน และระหว่าง เครือข่ายการค้ายาเสฟติด พื้นที่ชายแดนไทยกับฝั่งประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งประชาชนทั่วไปในพื้นที่หมู่บ้าน ชายแดน มีความ ชำนาญภูมิประเทศ ทราบวิธีการและช่วงเวลาการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่เป็นอย่างดี มีการว่าจ้าง ผู้เสฟ และชาวบ้านในพื้นที่ ให้ติดตาม สอดส่อง และรวบรวมการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ ยังมี เจ้าหน้าที่รัฐทั้งข้าราชการ และนักการเมืองท้องถิ่นในพื้นที่บางราย มีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสฟ ติด หรืออำนวยความสะดวกในการดำเนินการค้ายาเสฟติด ทำให้ยากต่อการที่เจ้าหน้าที่ฝ่าย ปราบปราม จะสืบสวน หาข่าวสาร รวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อทำการจับกุมและดำเนินคดี ผู้ค้าและ รับจ้างลำเลียงที่ถูกจับกุมได้ส่วนใหญ่จึงเป็นคนมาจากต่างพื้นที่หรือเป็นราษฎรฝั่งประเทศเพื่อนบ้าน

๒.๒) ชายแดนด้านจังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดสุรินทร์ การลักลอบนำยาเสฟติดจาก ฝั่งประเทศเพื่อนบ้าน ตรงข้ามชายแดน จังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดสุรินทร์ ส่วนใหญ่เป็นผู้เสฟ กลุ่ม นักท่องเที่ยว นักพนัน ที่ข้ามไปท่องเที่ยว หรือเล่นการพนันที่บ่อนในพื้นที่ฝั่งประเทศเพื่อนบ้าน มีการ เสฟแล้วนำติดตัวกลับเข้ามาเพื่อเสฟ หรือจำหน่ายรายย่อยในกลุ่มของตน ไม่ใช่การ ลักลอบนำเข้าไป ในลักษณะเพื่อการค้า ยาเสฟติดที่มีการลักลอบนำเข้า ได้แก่ ยาบ้า รองลงมาเป็นไอซ์ และกัญชาแห่ง ตามลำดับ ในช่วงเดือน ตุลาคม ๒๕๕๗ - กันยายน ๒๕๕๘ มีการจับกุมการลักลอบนำยาเสฟติดจาก ฝั่งประเทศเพื่อนบ้าน เข้ามาทางจุดผ่านแดนถาวรช่องจอม ตำบลด่าน อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ ประมาณ ๔ คดี ผู้ต้องหาประมาณ ๗ ราย ของกลางยาบ้าประมาณ ๕๕ เม็ด และไอซ์ ๑ ฝู และ จับกุมการลักลอบนำเข้ายาเสฟติดจากฝั่งประเทศเพื่อนบ้าน เข้ามาทางจุดผ่านแดนถาวรช่องสะง่า ตำบลไพรพัฒนา อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน ๑ คดี ผู้ต้องหาชาวกัมพูชา ๒ ราย ของกลาง ยาบ้า ๑๐๐ เม็ด

๓) สถานการณ์ด้านการค้าและแพร่ระบาดของยาเสฟติด

สถานการณ์ด้านการค้าและแพร่ระบาดของยาเสฟติดในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่าง อยู่ในระดับปานกลางเมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่นๆ ยาเสฟติดที่มีปัญหาการค้าและแพร่ ระบาดมากที่สุด คือ ยาบ้า รองลงมาเป็นกัญชาแห้ง และสารระเหย ตามลำดับ ส่วนไอซ์ กัญชาสด และพืชกระท่อม สภาพปัญหา อยู่ในระดับไม่รุนแรง พื้นที่ที่มีปัญหาการค้าและแพร่ระบาดของยาเสฟ ติดมากที่สุด คือ จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดอุบลราชธานี เนื่องจากเป็นจังหวัดขนาดใหญ่ มีความเจริญในด้านต่างๆ มีสถานที่ท่องเที่ยว สถานที่ทำงาน สถานศึกษา สถานประกอบการประเภท ต่างๆ สถานบันเทิง หอพัก/ห้องเช่า อยู่เป็นจำนวนมาก รวมทั้งมีประชากรอาศัยอยู่ มากกว่าพื้นที่ อื่นๆ ทั้งประชากรที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่เอง และประชากรจากต่างพื้นที่ ที่เข้ามาพักอาศัย ประกอบ

อาชีพ ศึกษาเล่าเรียน ซึ่งในกลุ่มประชากรเหล่านี้ ก็มีผู้เสพและกลุ่มเสี่ยงอยู่เป็นจำนวนมากด้วยเช่นกัน จึงทำให้ผู้ค้ายาเสพติดนำยาเสพติดเข้ามาจำหน่ายและแสวงหาลูกค้ายาเสพติดรายใหม่ๆ ในพื้นที่ ดังกล่าวเป็นจำนวนมากด้วยเช่นกัน นอกจากนี้พบปัญหาการค้าและแพร่ระบาดของยาเสพติดในทุกจังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยเฉพาะเขตอำเภอเมืองและอำเภอขนาดใหญ่ของแต่ละจังหวัด จากสถิติจับกุมคดียาเสพติดภาพรวมปี ๒๕๕๘ (ตุลาคม ๕๗ – กันยายน ๕๘) มีการจับกุมคดียาเสพติดภาพรวมในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จำนวน ๓๗,๐๐๓ คดีผู้ต้องหาจำนวน ๓๘,๑๑๗ ราย ประเภทยาเสพติดที่มีการจับกุมมากที่สุด คือ ยาบ้า คิดเป็นร้อยละ ๙๓.๑๑ (จำนวน ๓๕,๔๕๒ คดี) รองลงมา เป็นคดีกัญชาแห้ง ร้อยละ ๓.๖๑ (๑,๓๓๖ คดี) คดีสารระเหยร้อยละ ๑.๘๖ (๖๘๙ คดี) คดีไอซ์ ประมาณ ๑๘๐ คดี คดีกัญชาสด ประมาณ ๑๗๕ คดี และคดีพืชกระท่อม ประมาณ ๑๖๙ คดี นอกจากนี้ ในช่วงนี้ มีการจับกุมคดี เฮโรอีน จำนวน ๒ คดี ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา

ตารางที่ ๕

เปรียบเทียบคดียาเสพติดตามประเภทยาเสพติด
ช่วงตุลาคม ๒๕๕๗-กันยายน ๒๕๕๘ รายจังหวัด

จังหวัด	กัญชา	ยาบ้า	เฮโรอีน	สาร	กระท่อม	กัญชา	ไอซ์	รวม
	แห้ง	คดีย	คดีย	ระเหย	คดีย	สด	คดีย	
	คดีย	คดีย	คดีย	คดีย	คดีย	คดีย	คดีย	คดีย
ชัยภูมิ	๑๑๕	๒,๖๖๐	-	๙๐	๒๖	๒๗	๑๒	๒,๙๓๐
นครราชสีมา	๕๙๑	๘,๔๔๓	๒	๒๓๗	๕๖	๒๗	๙๕	๙,๔๕๑
บุรีรัมย์	๗๕	๓,๕๗๕	-	๖๒	๑๕	๑๑	๑๙	๓,๗๕๗
ยโสธร	๔๖	๒,๓๓๙	-	๕๓	๒	๙	๕	๒,๔๕๔
ศรีสะเกษ	๗๒	๓,๖๙๕	-	๗๖	๒๔	๑๖	๑๓	๓,๘๙๖
สุรินทร์	๓๙	๒,๐๙๕	-	๓๖	๑๕	๑๒	๑๑	๒,๒๐๘
อำนาจเจริญ	๙๑	๒,๔๗๐	-	๔๓	๘	๑๖	๑๑	๒,๖๓๙
อุบลราชธานี	๓๐๗	๙,๑๗๕	-	๙๒	๒๕	๕๕	๑๔	๙,๖๖๘
รวม	๑,๓๓๖	๓๕,๔๕๒	๒	๖๘๙	๑๗๑	๑๗๓	๑๘๐	๓๗,๐๐๓

ยาเสพติดที่มีการจับกุมมากที่สุดในทุกจังหวัด คือ ยาบ้า โดยจับกุมได้มากที่สุดในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี รองลงมาคือ จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดศรีสะเกษ

ส่วนยาเสพติดชนิดอื่นๆ ที่จับกุม ได้แก่ กัญชาแห้ง จับกุมได้มากในจังหวัดนครราชสีมา รองลงมาเป็นจังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดชัยภูมิ

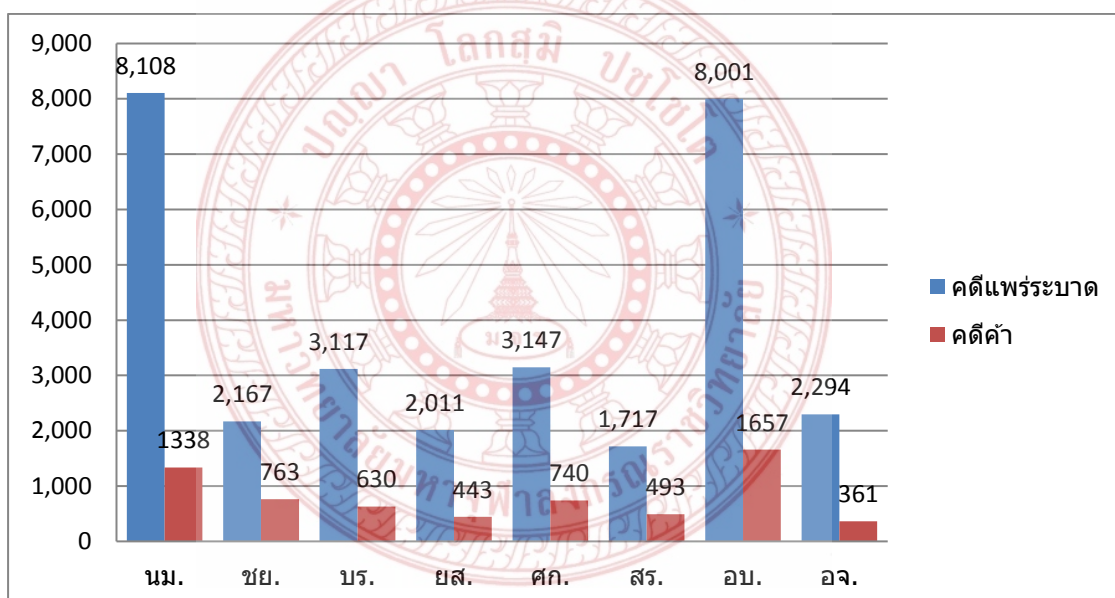
สารระเหย จับกุมได้มากใน จังหวัดนครราชสีมา รองลงมาคือ จังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดชัยภูมิ

พืชกระท่อม จับกุมได้มากใน จังหวัดนครราชสีมา รองลงมาเป็นจังหวัดชัยภูมิ จังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดศรีสะเกษ

กัญชาสด จับกุมได้มากใน จังหวัดอุบลราชธานี รองลงมาเป็นจังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดชัยภูมิ

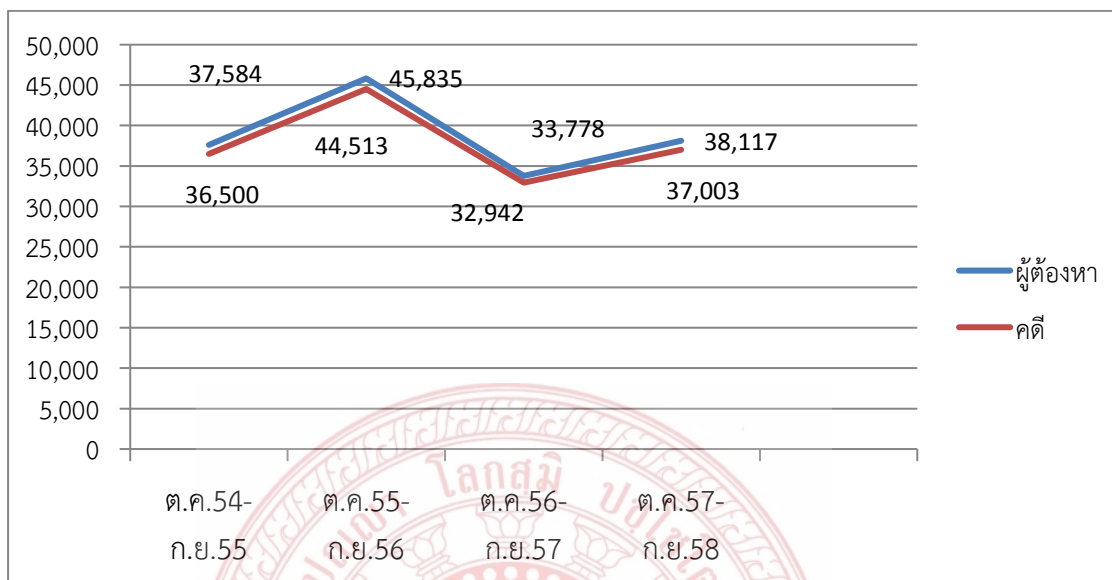
คดีไอซ์ จับกุมได้มากในจังหวัดนครราชสีมา รองลงมาเป็นจังหวัดบุรีรัมย์

สัดส่วนคดีการค้า : คดีแพรร่ระบาด ช่วงเดือนตุลาคม ๒๕๕๗ – กันยายน ๒๕๕๘ รายจังหวัด

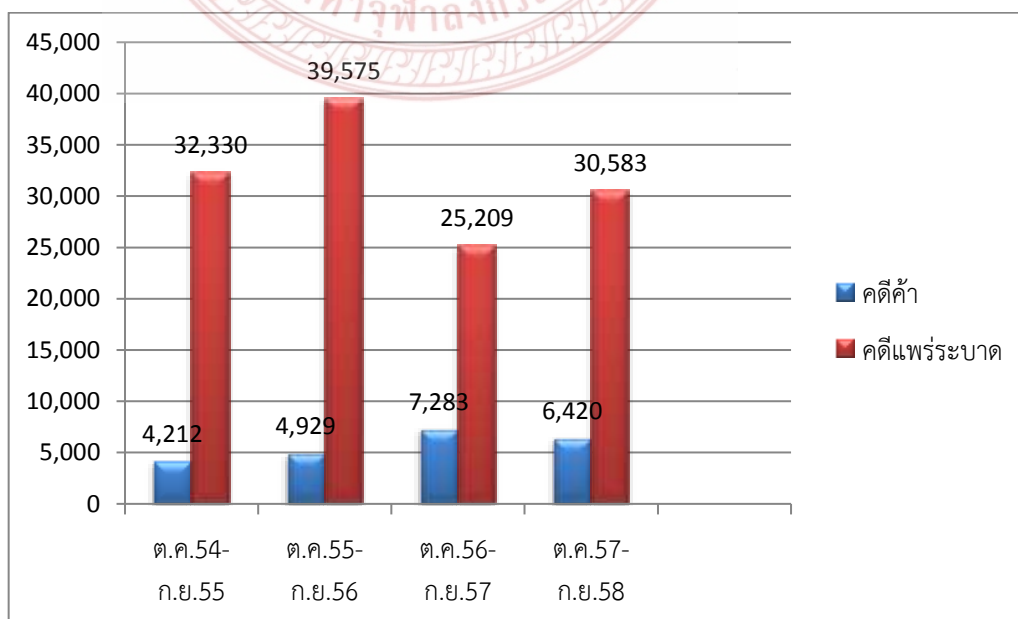
เปรียบเทียบสัดส่วนคดีการค้ายาเสพติด (ข้อหาผลิต นำเข้า จำหน่าย ครอบครองเพื่อจำหน่าย สมคบ สนับสนุน ช่วยเหลือฯ) จะเห็นว่าจังหวัดอุบลราชธานี เป็นจังหวัดที่มีการจับกุมคดีการค้ายาเสพติดมากที่สุด รองลงมาคือ จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งทั้งสองจังหวัดเป็นพื้นที่ที่มีการจับกุมคดียาเสพติดภาพรวมสูงกว่าจังหวัดอื่นๆ ด้วยเช่นกัน จังหวัดที่มีการจับกุมคดีการค้ายาเสพติดค่อนข้างมาก ได้แก่ จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดบุรีรัมย์

เปรียบเทียบคดียาเสพติดภาพรวม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
ช่วงเดือนตุลาคม ๒๕๕๗ - กันยายน ๒๕๕๘

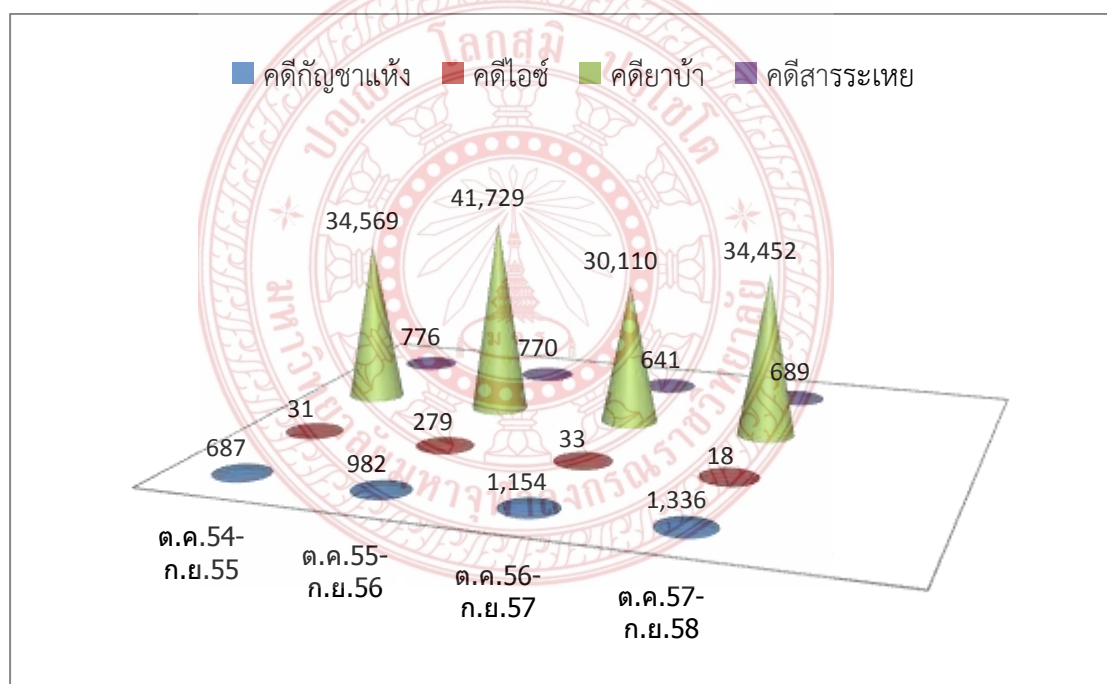
เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเดียวกันของ 3 ปีก่อนหน้านี้ จะเห็นว่าผลการจับกุมในช่วงนี้ ก็ยังคงสูงอยู่ในระดับเกิน 30,000 คดี

สัดส่วนคดี : คดีแพร์ระบาด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
ช่วงเดือนตุลาคม ๒๕๕๗ - กันยายน ๒๕๕๘

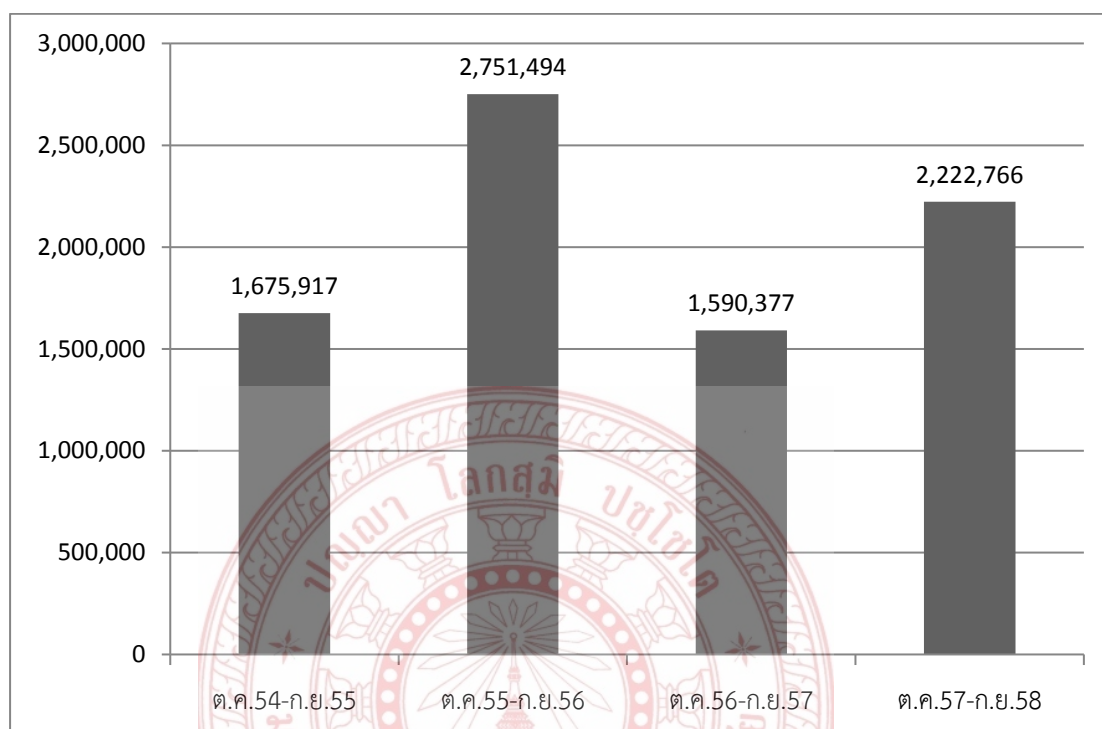
เปรียบเทียบคดีการค้ายาเสพติด จะเห็นได้ว่าช่วงเดือน ตุลาคม ๒๕๕๗-กันยายน ๒๕๕๘ มีผลการจับกุมคดีการค้ายาเสพติดสูงกว่าช่วง ตุลาคม ๒๕๕๔-กันยายน ๒๕๕๕ และตุลาคม ๒๕๕๕-กันยายน ๒๕๕๖ ค่อนข้างมาก แต่น้อยกว่าช่วงเดือนตุลาคม ๒๕๕๖-กันยายน ๒๕๕๗ การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของคดียาเสพติดภาพรวม ส่วนใหญ่เป็นการลดลงของคดีแพรระบาด(ข้อหา ครอบครอง และข้อหาเสพ) โดยเฉพาะข้อหาเสพจากการตรวจพบสารเสพติดในปีสภาวะ ส่วนจำนวนคดีการค้ายาเสพติดยังอยู่ในระดับสูง เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงก่อนหน้า และในช่วงตุลาคม ๒๕๕๗-กันยายน ๒๕๕๘ นี้ การจับกุมคดีแพรระบาด กลับมาเพิ่มสูงขึ้น แสดงว่าสภาพปัญหาการค้ำและแพรระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ยังคงมีอยู่และยังไม่มีแนวโน้มลดลง

เปรียบเทียบคดียาเสพติดที่เป็นปัญหาหลักในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ช่วงเดือนตุลาคม ๒๕๕๗ – กันยายน ๒๕๕๘

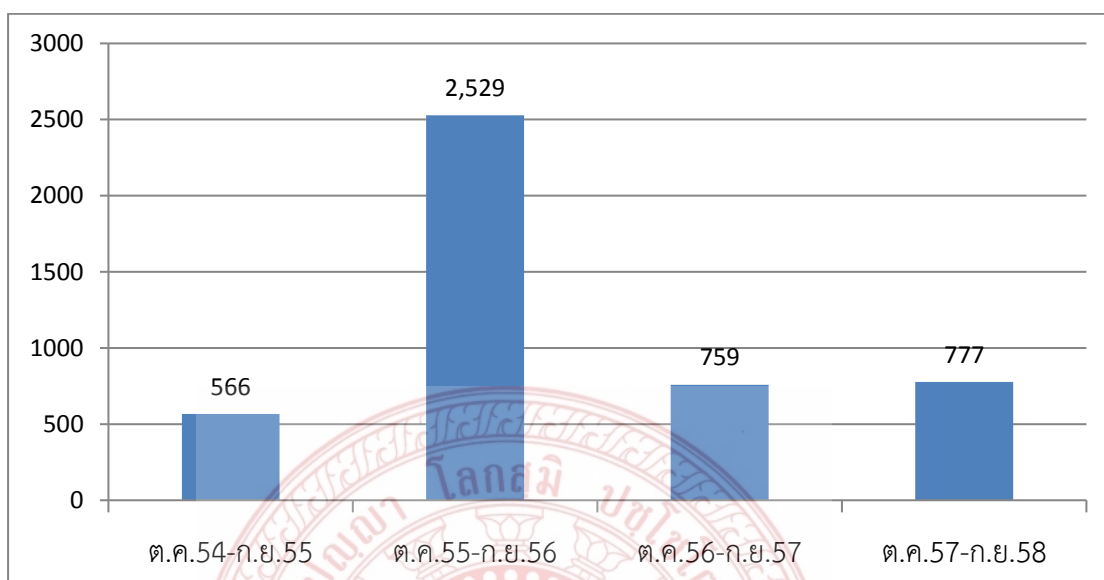
เปรียบเทียบจำนวนคดียาเสพติดที่มีปัญหาการค้ำและแพรระบาดมากในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จะเห็นได้ว่ายาเสพติดที่มีปัญหาการค้ำและแพรระบาดมากที่สุดคือ ยาบ้า รองลงมาเป็นกัญชาแห้ง สารระเหย และไอซ์ ทุกช่วงเวลา โดยกัญชาแห้งมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง สารระเหยมีแนวโน้มลดลง จากช่วง ตุลาคม ๒๕๕๔-กันยายน ๒๕๕๕ และตุลาคม ๒๕๕๖-กันยายน ๒๕๕๗ อยู่ในระดับเดียวกับตุลาคม ๒๕๕๖-กันยายน ๒๕๕๗ ส่วนคดีไอซ์ ในตุลาคม ๒๕๕๗-กันยายน ๒๕๕๘ จำนวนคดีลดลงจากช่วง 3 ปีก่อนหน้าค่อนข้างมาก

เปรียบเทียบปริมาณของกลางยาบ้า (เม็ด) ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
ช่วงเดือนตุลาคม ๒๕๕๗ - กันยายน ๒๕๕๘

เปรียบเทียบปริมาณของกลางยาบ้าที่ตรวจยึดได้ จะเห็นว่าช่วงเดือนตุลาคม ๒๕๕๕-กันยายน ๒๕๕๖ มีการตรวจยึดยาบ้าของกลางได้มากที่สุดคือ ๒,๗๕๑,๔๙๔ เม็ด รองลงมาคือ ช่วงเดือนตุลาคม ๒๕๕๗-กันยายน ๒๕๕๘ จำนวน ๒,๒๒๒,๗๖๖ เม็ด ตามลำดับ

เปรียบเทียบปริมาณของกัญชาแห้ง (กิโลกรัม) ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
ช่วงเดือนตุลาคม ๒๕๕๗ - กันยายน ๒๕๕๘

เปรียบเทียบปริมาณของกลางกัญชาแห้งที่ตรวจยึดได้ จะเห็นว่าช่วงเดือนตุลาคม ๒๕๕๕-กันยายน ๒๕๕๖ มีการตรวจยึดของกลางได้มากที่สุดคือ ๒,๕๒๙ กิโลกรัม รองลงมาคือ ช่วงเดือนตุลาคม ๒๕๕๗-กันยายน ๒๕๕๘ จำนวน ๗๗๗ กิโลกรัม ตามลำดับ

ปัจจัยที่ส่งผลให้ปัญหาการค้าและการแพร่ระบาดของยาเสพติดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่หมดไปจากสังคม

สำหรับปัจจัยที่ส่งผลให้ปัญหาการค้าและการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ปรากฏอย่างต่อเนื่อง เนื่องจาก

๑) ผู้เสพรายใหม่เพิ่มจำนวนมากขึ้น พร้อมทั้งพัฒนาตัวเองเป็นผู้เดินยา ผู้ลำเลียงยา หรือนักค้า รายย่อย (นักค้ารายย่อยส่วนมากจะเป็นกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งอาศัยค่าเพื่อเสพ)

๒) ผู้ผ่านการบำบัดรักษายาเสพติด ยังคงกลับมา มีพฤติกรรมเสพยาเสพติด (ผู้เสพซ้ำ)

๓) นักค้าจากประเทศเพื่อนบ้าน เข้ามา มีบทบาทในการจัดส่งยาเสพติดให้กับนักค้า ยาเสพติดในพื้นที่มากขึ้น

๔) นักค้ารายย่อยเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะนักค้ารายใหม่

๕) นักค้ากลุ่มเดิม และกลุ่มผู้ต้องขังที่พ้นโทษ กลับมา มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอีก

๖) ผู้ต้องขังในเรือนจำบางกลุ่มยังพบพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ทั้งเสพ ค่า และสั่งการ เครือข่ายนอกเรือนจำ ชนิดยาเสพติดที่มีการค้าและแพร่ระบาดในพื้นที่ ส่วนใหญ่ยังคงเป็นยาบ้า กัญชาแห้ง สารระเหย กระท่อม และไอซ์ จังหวัดที่พบปัญหาการค้าและแพร่ระบาดของยา

เสพติดมากที่สุด ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น ร้อยเอ็ด และนครพนมซึ่งผลการจับกุมเพิ่มขึ้นเกือบทุกจังหวัดยกเว้นจังหวัดมหาสารคาม ร้อยเอ็ด สกลนคร และหนองคาย

ผลกระทบต่อการบริหารจัดการภาครัฐ

๑) คดียาเสพติดที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นภาระต่องานด้านกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบตั้งแต่ในระดับตำรวจ อัยการ ศาล ราชทัณฑ์ และการคุมประพฤติ นำไปสู่การปรับปรุงกฎหมาย การขยายงาน ขยายอัตรากำลัง การขอผลตอบแทนที่เพิ่มขึ้น และการก่อสร้างสถานที่รองรับผู้ติดยาเสพติด ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาระค่าใช้จ่ายของรัฐที่เพิ่มสูง และทำให้การดำเนินคดีด้านอื่นๆ เกิดความล่าช้า

๒) นอกจากนี้ ปัญหายาเสพติดได้ก่อให้เกิดการทุจริต คอร์รัปชัน โดยเฉพาะการทุจริตต่อหน้าที่ การรับสินบน การกลั่นแกล้งรีดไถ แสวงหาผลประโยชน์จากผู้กระทำความผิดซึ่งทำให้ประชาชนและสังคมเกิดความไม่ศรัทธาและเชื่อมั่นในการทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ผลกระทบต่อครอบครัว ชุมชนและสังคม

๑) ครอบครัวที่มีผู้ติดยา มักได้รับความเดือดร้อนจากผู้ติดยาในทุกด้าน นำไปสู่ความยุ่งยาก ชัดแย้ง แยกแยก และสิ้นเปลืองในการแก้ปัญหา

๒) ปัญหายาเสพติด ได้ก่อให้เกิดความหวาดระแวงจากประชาชน และสังคมในวงกว้างเนื่องจากเกรงว่าบุตรหลานจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือถูกประทุษร้ายจากผู้เสพยาที่มีอาการผิดปกติทางจิต

๓) ผู้ติดยา มักก่อให้เกิดอาชญากรรมต่อเนื่อง ตั้งแต่การเข้าไปเกี่ยวข้องกับแหล่งอขายมูข การลักเล็กขโมยน้อย การประทุษร้ายต่อชีวิตและทรัพย์สิน การพนันและอาชญากรรมต่างๆ

๔) สำหรับผู้ค้าและหรือผู้เสพซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัว เมื่อถูกจับกุมและดำเนินการทางกฎหมาย จะส่งผลกระทบต่อสมาชิกภายในครอบครัวได้รับความเดือดร้อนในการดำรงชีวิตทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนที่อยู่ภายใต้การปกครองจะต้องออกจากโรงเรียน ซึ่งเป็นการทำลายอนาคตของประเทศชาติ

ผลกระทบต่อตัวบุคคล

๑) ยาเสพติดทุกชนิด จะมีผลกระทบโดยตรงต่อร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะด้านบุคลิกภาพและสุขภาพอนามัย กรณีผู้ใช้ยาเสพติดชนิดฉีดจะมีโอกาสติดและแพร่เชื้อเอชไอวีร้อยละ ๕๐ นอกจากนี้ด้วยบางตัว เช่น แอมเฟตามีน หากมีการใช้อย่างต่อเนื่องในระยะยาวจะส่งผลกระทบต่อระบบจิตและประสาทส่วนกลาง และทำลายสมองโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนทำให้ผู้เสพมีความสับสน กังวลใจและนอนไม่หลับ รวมถึงพฤติกรรมความรุนแรงต่างๆ

๒) ผู้ติดยาจะไม่ได้รับการยอมรับ และถูกจำกัดสิทธิทางกฎหมายในการสมัครเป็นผู้แทนหรือสมาชิกทางการเมือง รวมทั้งการเข้ารับราชการ

๓) ผู้ใช้สารเสพติดที่เป็นผู้ใช้แรงงาน โดยเฉพาะกลุ่มผู้ขับขี่ยานพาหนะมักปฏิบัติงานด้วยความประมาทก่อให้เกิดอุบัติเหตุ และอุบัติเหตุที่นำไปสู่ความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สิน

๑.๒ บทบาทของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในการป้องกันยาเสพติดตามหลักพระพุทธ

ศาสนา

พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาได้มีส่วนร่วมด้วยหน่วยงาน/องค์กรที่มีส่วนร่วมในการป้องกันยาเสพติด โดยได้เข้าร่วมกับสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่สำคัญในการป้องกันยาเสพติดในระดับประเทศและระดับภูมิภาค อีกทั้งได้มีส่วนร่วมด้วยคณะสงฆ์ โดยได้นิมนต์พระสงฆ์ให้เป็นวิทยากรอบรมประชาชน จนมีพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาเกิดขึ้นเพื่อเป็นวิทยากรในการพัฒนาชุมชน/สังคม ตลอดถึงการป้องกันยาเสพติดพระสงฆ์จึงเป็นวิทยากรอบรมประชาชนให้กับ ป.ป.ส.มาอย่างต่อเนื่อง

การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด พระสงฆ์ได้เข้าร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล เป็นวิทยากรอบรมกลุ่มเด็ก เยาวชน ที่เป็นนักเรียนให้ห่างไกลยาเสพติด

ภาพรวมบทบาทของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในการป้องกันยาเสพติด คือ

- เป็นวิทยากร อบรม เผยแพร่/ชี้แจงโทษของยาเสพติด ด้วยการใช้สื่อการสอน เช่น เป็นวิทยากรอบรมให้กับผู้ถูกคุมประพฤติจากกรมคุมประพฤติ เทศนาในเรือนจำ เป็นต้น

- เป็นผู้นำในการจัดโครงการ เช่น จัดโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน จัดค่ายอบรมคุณธรรม เป็นต้น

- ส่งเสริมให้ผู้ผ่านการอบรมแล้วนำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดต่อ

- แนะนำให้ห่างไกลยาเสพติดด้วยการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ให้ประชาชนเข้าร่วมรักษาสิ่งแวดล้อมภายในบริเวณวัด ลดน้ำต้นไม้ ปลุกต้นไม้ ตัดหญ้า เป็นต้น

- สร้างแรงจูงใจให้เห็นคุณค่าของชีวิตปลอดสิ่งเสพติด รณรงค์อบรมเยาวชนให้ห่างไกลยาเสพติด ชักชวนให้ประชาชนปฏิญาณตนให้งดเหล้า อบายมุข ในวันสำคัญของชาติหรือของศาสนา ส่งเสริมให้มีชุมชนคุณธรรม เผยแพร่ความรู้ทางสถานีวิทย์

- นำผู้ติดยาเสพติดทำกายบำบัด จิตบำบัด เวชบำบัด และอาชีวบำบัด

- พยายามชี้ให้เห็นโทษของยาเสพติด ชี้ทางออก ชี้ทางป้องกัน

- สร้างความสนิทสนมคุ้นเคยกับคนในพื้นที่ เข้าเยี่ยมบ้านประชาชนเน้นให้กำลังใจครอบครัวที่ติดยาเสพติด

- เป็นพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

วิธีการในการสร้างความรู้เพิ่มเติมคือ

๑) เข้าร่วมอบรมเป็นวิทยากรกับหน่วยงานภาครัฐให้มีความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด

๒) ร่วมกับทางจังหวัด เช่น สำนักงานจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาล จัดกิจกรรมเพื่อต่อต้านยาเสพติดในวันสำคัญทางศาสนา วันสำคัญของโลก เช่น วันเข้าพรรษา วันงดบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กิจกรรมที่จัด คือ “งดเหล้า เข้าพรรษา” “เทเหล้า เมาบุรี” โดยเอื้อเฟื้อสถานที่ภายในวัดเป็นที่จัดกิจกรรม

๓) จัดนิทรรศการรณรงค์ให้เห็นโทษภัยของยาเสพติด โดยทำบอร์ดประชาสัมพันธ์ในศาลาวัด มุมใดมุมหนึ่งภายในวัดที่มีประชาชนผ่านไปมาสามารถมองเห็นได้ชัดเจน

๔) เชิญบุคลากรจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาล เจ้าหน้าที่ตำรวจ ได้จัดอบรมพระสงฆ์พัฒนา เพื่อให้รับทราบมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเพื่อนำความรู้ไปขยายผลต่อไป

ฐานคตินำไปสู่การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาคือพระสงฆ์ในท้องถิ่นที่ทำงานใกล้ชิดกับชาวบ้าน เป็นผู้กระตุ้นให้มีการส่งเสริมทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตัวของชาวบ้านเอง เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดการสร้างคุณภาพชีวิต และการยกระดับมาตรฐานการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน ดังนั้นท่านจึงได้มีส่วนร่วมกับโรงเรียน หรือสถานศึกษาได้ทำการป้องกันการติดยาเสพติด เพราะภัยอันน่ากลัวของยาเสพติดได้ขยายตัวลุกลามเข้าไปในรั้วโรงเรียนเพิ่มมากขึ้นทุกที จนเป็นที่น่าห่วงเกรงว่า หากไม่ดำเนินการแก้ไขปัญหายาอย่างเร่งด่วน อาจสายเกินไปสำหรับเยาวชนและกลายเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต ในการที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงได้มีการกำหนดมาตรการต่างๆ ขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหายา กล่าวคือหลายโรงเรียนได้เป็นโรงเรียนวิถีพุทธ บางโรงเรียนจึงมีพระสอนศีลธรรมเข้าไปสอนหนังสือ เพื่อสร้างส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับเด็ก เยาวชน ในขณะเดียวกันที่สอนหนังสือนั้น พระสงฆ์เป็นผู้ให้ความรู้ด้านยาเสพติด จัดกิจกรรม จัดนิทรรศการร่วมกับทางโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนได้ลด ละ เลิก ยาเสพติด กิจกรรมที่โดดเด่น เช่น การตัดบาตร ซึ่งการตัดบาตรเป็นประเพณีที่เป็นการสร้างกุศล ทำให้จิตใจแจ่มใส ถือเป็นการให้อภัย และให้โอกาสแก่ผู้เสพยา เพื่อบำบัดรักษาให้หายและกลับตัวกลับใจเป็นคนดีสู่สังคม นอกจากนี้ ถือเป็นอีกแนวทางหนึ่งสำหรับผู้เสพยาที่ต้องการเริ่มต้นชีวิตใหม่ โดยใช้หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาหล่อมเกล่าจิตใจ ตามแนวคิด คีนชีวิตใหม่ คีนอนาคตสดใส ให้ลูกหลาน

ดังนั้น พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาจึงมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการช่วยเหลือสังคมด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด อย่างน้อยก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่มีส่วนช่วยเหลือชุมชนของตนเองไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด อันจะทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นอย่างยั่งยืน

ตอนที่ ๒ การจัดการความรู้เรื่องการป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏการณ์ปัจจุบันของการจัดการความรู้ของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาทำให้เกิดกระบวนการจัดการความรู้การทำงานป้องกันยาเสพติดใน ๓ ด้านคือ ๑) ด้านการกำหนดเป้าหมาย และการสร้างองค์ความรู้ ๒) ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์ ๓) ด้านการสร้างคลังความรู้ โดยการสัมภาษณ์ การสังเกต และการศึกษาเอกสาร ปรากฏตามแผนภูมิที่ ๑

แผนภูมิที่ ๑ แสดงกระบวนการจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติด

๒.๑ ด้านการกำหนดเป้าหมาย

๑) ความเข้าใจในเรื่องการจัดการความรู้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความเข้าใจในเรื่องการจัดการความรู้ของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา พบว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา มีความเข้าใจในเรื่องการจัดการความรู้ว่าเป็นการประมวลองค์ความรู้จากตัวบุคคล ข้อมูลสารสนเทศ ความคิด การกระทำ รวมถึงประสบการณ์ของตัวบุคคล ซึ่งนำมาสร้างความรู้และพัฒนาอย่างเป็นระบบหรือเป็นนวัตกรรม จัดเก็บในลักษณะที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย โดยจัดเก็บในรูปแบบของแฟ้มเอกสาร คู่มือการปฏิบัติงาน และจัดเก็บระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ๔ ประการคือ ๑) เป้าหมายของงาน ๒) เป้าหมายการพัฒนาคน ๓) เป้าหมายการพัฒนาองค์กร ๔) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

๒) ความสำคัญของการจัดการความรู้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต การประชุมพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาเกี่ยวกับความสำคัญของการจัดการความรู้ พบว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา ได้ให้ความสำคัญของการจัดการความรู้ว่ามีประโยชน์ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมประจำวันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การทำงาน ความสามารถของคนถ่ายทอดต่อคนอื่น ทำให้สามารถรวบรวม

ความรู้ที่หลากหลายมาจัดการอย่างเป็นระบบให้เป็นองค์ความรู้ของกลุ่ม ทำให้มีการพัฒนาวิธีการทำงาน ทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย ทำให้บรรลุเป้าหมายของงานเป็นการพัฒนาคน และพัฒนาองค์กรให้สามารถเติบโตและแข่งขันกับองค์กรอื่นได้ และการนำไปสู่การเป็นกลุ่มแห่งการเรียนรู้ และมีคลังข้อมูลความรู้ที่เป็นระบบ ความรู้กับการถ่ายทอดไม่สูญหายไปกับพระสงฆ์ที่มรณภาพไปแล้ว ส่งผลให้กลุ่มพระสงฆ์พัฒนาความสามารถในการป้องกันยาเสพติดได้

อีกทั้งจากการสังเกตนั้น พบว่า นอกจากพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาที่ได้ทำหน้าที่ในการป้องกันยาเสพติด ยังมีคณะสงฆ์กลุ่มอื่น ๆ เช่น คณะผู้บริหารคณะสงฆ์ตั้งแต่เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เป็นต้น ที่ให้ความสำคัญกับการจัดการความรู้ โดยจะมีการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น การสะท้อนผลการปฏิบัติงานของแต่ละรูป ที่อยู่ในแต่ละอำเภอ แต่ละตำบล ซึ่งในการประชุมจะมีการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นประสบการณ์การทำงาน ปัญหา อุปสรรค และได้ร่วมกันพิจารณาข้อเสนอแนะในการทำงานร่วมกับชุมชน สังคม ให้มีความราบรื่น

๓) การกำหนดเป้าหมายการจัดการความรู้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต การประชุมพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาเกี่ยวกับการจัดการความรู้ การศึกษาเอกสาร การกำหนดเป้าหมายการจัดการความรู้ของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา พบว่า มีการกำหนดเป้าหมายการจัดการความรู้ตามหลักพระพุทธศาสนา กล่าวคือมีคณะสงฆ์ตั้งแต่เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา มีการประชุมประจำเดือนเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งจะมีการกำหนดเป้าหมายร่วมกันโดยเน้นการพัฒนางาน พัฒนาวิธีการทำงาน เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ มีประสิทธิภาพ ทุกคนเห็นความสำคัญของการป้องกันภัยจากยาเสพติด สามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ มีการทำงานในลักษณะ Team Work

นอกจากนั้น จากการสังเกตการประชุมคณะสงฆ์ ได้มีการสร้างเครือข่ายการจัดการความรู้ทางด้านการป้องกันยาเสพติด ซึ่งเป็นการขยายเครือข่ายระบบงาน และพัฒนาคณะสงฆ์ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในหลักการขั้นตอนของการจัดการความรู้

๔) วิธีการกำหนดเป้าหมายของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต การประชุมพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา การอบรมสัมมนา และการศึกษาเอกสารโครงการประจำปีเกี่ยวกับวิธีการกำหนดเป้าหมาย (วิสัยทัศน์) ของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา พบว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี (Improvement Plan) การจัดประชุมสัมมนาเพื่อเป็นการระดมสมองจากคณะสงฆ์ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร คณะทำงาน โดยวิธีการจัดประชุม อบรม สัมมนา ซึ่งทุกคนจะมีส่วนร่วมให้การแสดงความคิดเห็น ระดมสมองโดยใช้ปัญหาจากการดำเนินงานที่ผ่านมาเป็นประเด็นหลักร่วมกับการพิจารณาสภาพแวดล้อมขององค์กรทั้งภายในและภายนอก เพื่อกำหนดเป้าหมาย (วิสัยทัศน์) ของกลุ่ม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของงาน และบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

จากการศึกษาเอกสาร แผนปฏิบัติงานประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๐ พบว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา ได้กำหนดให้มีโครงการพัฒนาบุคลากร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โครงการจัดการความรู้สู่การปฏิบัติ ซึ่งพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาได้กำหนดกลยุทธ์ไว้ว่า ศักยภาพของทรัพยากร

มนุษย์มีความสำคัญและจำเป็นต่อการประสบผลสำเร็จของงาน พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนามีหน้าที่ให้ความรู้เพื่อป้องกันให้ประชาชนห่างไกลยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง จัดการฝึกอบรมที่เป็นความต้องการ ความจำเป็นของพระสงฆ์ ให้บริการและจัดเตรียมพระสงฆ์ที่มีศักยภาพเพื่อสนับสนุนให้พันธกิจของกลุ่มสังฆพัฒนาประสบผลสำเร็จ เป็นต้น

นอกจากนั้น จากการสังเกต และการศึกษาเอกสารรายงานผลการอบรมสัมมนา เรื่อง การพัฒนาองค์การเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน (Organization Development : OD) ประจำปี ๒๕๖๐ เพื่อพัฒนาบุคลากรคือพระสงฆ์ให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ต่อกลุ่มคณะสงฆ์ด้วยกัน และผู้บริหารคณะสงฆ์ ในด้านพฤติกรรมการทำงานร่วมกันตลอดจนเพื่อส่งเสริมให้พระสงฆ์มีความเข้าใจกัน มีทัศนคติที่ดีต่อกัน ก่อให้เกิดการประสานที่ดี ทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ และตระหนักถึงความรับผิดชอบของตนเองในบทบาทหน้าที่การทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ ตลอดจนเป็นการสร้างบรรยากาศในที่ดี เมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๖๐ ที่ได้มี การอบรมสัมมนา ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ซึ่งในการอบรมสัมมนา พระสงฆ์มีการระดมสมอง แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นประสบการณ์ และร่วมกันลงมือปฏิบัติเกี่ยวกับแนวทางเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน จากกันนั้น สรุปผล นำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา

๕) วิธีการหรือกลยุทธ์ที่นำไปสู่เป้าหมาย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาได้บอกถึงวิธีการหรือกลยุทธ์ที่นำไปสู่เป้าหมาย คือ ประธานกลุ่มสังฆพัฒนาได้เชิญพระสงฆ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เป็นกลุ่มพระสังฆพัฒนาเข้าร่วมประชุม เพื่อชี้แจงแผนการปฏิบัติงานประจำปี ให้ทุกรูปทราบทุกปี โดยมีการระดมความคิดเห็น วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนและโอกาส เพื่อนำมาจัดทำแผนกลยุทธ์ของกลุ่ม จากนั้นสรุปและปรับปรุงแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยการจัดประชุม/สัมมนา การฝึกอบรม หรือการไปศึกษาดูงานร่วมกัน

๖) เป้าหมายที่พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาต้องการให้บรรลุ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า เป้าหมายที่พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาต้องการให้บรรลุ คือ ความเป็นผู้นำในด้านการป้องกันยาเสพติดในชุมชน สังคม เป็นผู้นำด้านจิตสาธารณะ เน้นการปฏิบัติงานด้านสาธารณะสงเคราะห์ เป็นศูนย์กลางการเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด โดยมีเป้าหมายที่ชัดเจน ได้แก่ ๑) เป้าหมายของการพัฒนา งาน ๒) เป้าหมายของการพัฒนาคน ๓) เป้าหมายของการพัฒนาองค์กร ๔) เป้าหมายของการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้

๒.๒ ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้การป้องกันยาเสพติด

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถือว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญในการจัดการความรู้ พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาต้องการให้บรรลุเป้าหมายต่าง ๆ ที่ตั้งไว้จึงมีแนวทางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้คือ ๑) พิจารณาว่าความรู้ที่ต้องการมีอะไรบ้าง กล่าวคือ มีปัญหาหรือวิกฤตอย่างไร ต้องแก้ปัญหาอย่างไร ๒) พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนามีความรู้อะไรบ้าง เพราะความรู้มีอยู่หลายชนิด อย่างน้อยสามกลุ่มได้แก่ ความรู้เปิดเผย (explicit knowledge) เป็นความรู้ที่คุ้นเคยกัน สามารถแลกเปลี่ยน

หรือถ่ายทอดกันได้ง่าย เช่น จากการพูดคุย บอกเล่า สนทนา สาธิต ตลอดจนศึกษาค้นคว้าได้ จากหนังสือหรือเอกสารต่าง ๆ แต่ยังมีความรู้อีกที่ไม่ค่อยคุ้นเคย คือความรู้แฝง (embedded knowledge) ซึ่งเป็นความรู้ที่แฝงอยู่ในกระบวนการทำงานหรือขั้นตอนการทำงาน แฝงอยู่ในวัฒนธรรมองค์กรหรืออยู่ในกฎเกณฑ์กติกาของหน่วยงาน และความรู้ฝังลึก (tacit knowledge) ซึ่งมีอยู่ในตัวคน เป็นความรู้ที่ฝังลึกอยู่ในความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ประสบการณ์ที่สั่งสมมาของบุคคล เป็นความรู้ที่มีพลังสูงหรือนำไปสู่ประโยชน์ได้มากที่สุดแต่ดึงมาใช้ได้ยากที่สุด ความรู้นี้ ชุมรมใช้วิธีการทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนหรือถ่ายทอดได้ โดยการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างคนหรือกลุ่มคน เห็นหน้ากัน พูดคุยแลกเปลี่ยนกัน มีการทำงานร่วมกัน มีความสามัคคีเกิดความสุขสาน ร่วมกัน เกิดแรงบันดาลใจร่วมกันถึงนำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แล้วนำเอาความรู้ไปใช้ในการใช้ ประโยชน์ ๓) พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาที่ไม่ควรทำตัวเป็นครูใหญ่ที่คอยชี้แนะหรือสอนอยู่ตลอด ๔) พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนามีโอกาสในการแสดงศักยภาพของตนเอง ๕) มีเวทีการสื่อสารแบบ เผิชูหน้ากัน ๖) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม โดยนำหลักการซึ่งชมมาใช้เพื่อให้เกิด บรรยากาศที่ดีในการประชุม

๑) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต การประชุมพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา การอบรมสัมมนา และการศึกษาเอกสารโครงการประจำปี พบว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปรึกษาหารือกันเมื่อมีการประชุม ถ่ายทอดประสบการณ์การทำงาน มีการแลกเปลี่ยนในการเข้าร่วมการประชุมทุก ๓ เดือน มีการประชุมกลุ่มย่อย นอกจากนั้นพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาหลายรูปยังเข้าร่วมโครงการรณรงค์ให้ลด ละ เลิก ยาเสพติดของหน่วยงานราชการจัดขึ้น ทั้งเป็นวิทยากร ทั้งเป็นผู้เข้าร่วมงานสลับสับเปลี่ยนตามโอกาสที่เหมาะสม

นอกจากนั้น ผลการสังเกตการณ์การประชุมพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา ประธานกลุ่ม จะให้ความสำคัญกับการจัดการความรู้ โดยจะให้พระสงฆ์แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น การสะท้อนผลการ ปฏิบัติงานของแต่ละรูป ซึ่งในการประชุมจะมีการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น ประสบการณ์การทำงาน ปัญหา อุปสรรคในการทำงาน และได้พิจารณาข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการทำงานของแต่ละ รูปด้วย

๒) การนำข้อผิดพลาดจากการทำงานมาปรับปรุงคุณภาพงาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต การประชุมพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา พบว่า ประธานพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา มีนโยบายให้พระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกกลุ่มสังฆพัฒนา เข้าร่วมการประชุมตามที่กำหนด ซึ่งเป็นการประชุมที่สะท้อนผลการปฏิบัติงานของแต่ละแห่ง เพื่อ พูดคุยแลกเปลี่ยนถึงข้อผิดพลาดของงานที่เกิดขึ้น แล้วร่วมกันวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข ปัญหาเหล่านั้นไม่ให้เกิดขึ้นในการทำงานครั้งต่อไป เพราะการทำงานเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด เป็นสิ่งที่อันตรายทั้งต่อตนเองและคนรอบข้าง หากเกิดข้อผิดพลาดหรือเกิดความไม่พอใจของ ฝ่ายตรงข้ามอาจมีอันตรายถึงชีวิตได้

จากการสังเกตการประชุมกลุ่มย่อย ซึ่งในการประชุมหัวหน้ากลุ่มจะให้พระสงฆ์แต่ละรูปรายงานผลการปฏิบัติงานของตนเอง แจ้งปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน มีการแลกเปลี่ยน

ข้อคิดเห็น ประสบการณ์การทำงานร่วมกันจากนั้นจะมีการพิจารณาข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาการทำงานของแต่ละรูป เพื่อเป็นการหาแนวทางในการปรับปรุงงานร่วมกัน

๓) การอภิปราย แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น และวิธีการทำงาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต การประชุมพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา พบว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา มีการแลกเปลี่ยนแนวคิดกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น หากไม่สามารถเข้าร่วมประชุมได้จะมีช่องทางในการติดต่อประสานงานคือ เฟสบุ๊ก ไลน์ ซึ่งสามารถประชุมกลุ่มได้และเป็นช่องทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี ซึ่งในการประชุมจะมีการพูดคุยกัน และอภิปรายกันอย่างชัดเจน และมีการรับฟังเหตุผลซึ่งกันและกัน ส่วนความคิดเห็นที่แตกต่างก็มีค่อนข้างมาก แต่ที่รับฟังเสียงส่วนใหญ่เป็นหลัก

และจากการศึกษาเอกสารโครงการประจำปี พ.ศ.๒๕๕๙ พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา มีการโครงการฝึกอบรมพระสงฆ์เกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะการปฏิบัติงาน ระดมสมองแก้ไขปัญหา และปรับปรุงวิธีการทำงาน ทำให้เกิดความเป็นเอกภาพและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ทั้งยังเป็นการช่วยเสริมสร้างบรรยากาศของการร่วมแรงร่วมใจภายในกลุ่มพระสงฆ์พัฒนาอีกด้วย

๔) วิธีการแลกเปลี่ยน แบ่งปันความรู้ และการเชื่อมโยงกับกิจกรรม

พบว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา มีการแลกเปลี่ยนแบ่งปันความรู้กัน โดยการพูดคุยปรึกษาหารือ การนำความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมอบรม ประชุม สัมมนา มาสรุปและจัดทำเป็นรายงานเสนอผ่านประธานพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา เพื่อนำเสนอที่ประชุมประจำเดือน ซึ่งเป็นการแบ่งปันความรู้ที่ได้รับมาให้พระสงฆ์ที่ไม่ได้เข้าร่วมได้รับรู้ร่วมกันทุกรูป มีการเชื่อมโยงกับกิจกรรมตามโครงการที่คณะสงฆ์ได้จัดขึ้นในระดับจังหวัด ระดับภาค โดยมุ่งไปที่การดำเนินงานการประชาสัมพันธ์ของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา และมีการแจ้งข้อมูลหรือแจ้งข่าวสารประชาสัมพันธ์เรื่องการป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาให้คณะสงฆ์รับทราบ

๒.๓ ด้านการสร้างคลังความรู้

๑) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรวบรวมผลงาน

พบว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรวบรวมผลงาน โดยการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การปรับเปลี่ยนทัศนคติ การเรียนรู้ร่วมกันเมื่อเกิดสิ่งใหม่ นำเสนอผลงานผ่านเว็บไซต์ โดยรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบจัดเก็บในแฟ้มของแต่ละรูป และรวบรวมผลงานเป็นหมวดหมู่ในรูปแบบไฟล์ข้อมูล ซึ่งเก็บไว้ในคอมพิวเตอร์

จากการสังเกตในห้องทำงานของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา ได้รวบรวมผลงานในรูปแบบเอกสาร โดยจัดทำเป็นแฟ้มข้อมูล ในงานที่แต่ละรูปปฏิบัติและได้รับมอบหมาย เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานและการค้นหาข้อมูลอย่างเป็นระเบียบ เรียบร้อย

นอกจากนั้น จากการสังเกตการณ์ปฏิบัติงาน พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา มีการใช้คอมพิวเตอร์ในการรวบรวมเอกสารผลงาน ซึ่งเก็บเป็นหมวดหมู่ในรูปแบบไฟล์ข้อมูล

๒) การนำความสำเร็จหรือความรู้ที่มีอยู่แล้วมาขยายผล

พบว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา มีการนำความรู้ที่มีอยู่ไปขยายผลหลายแนวทาง ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ข้อมูล หรือนำความรู้ลงในเวปบอร์ด เพื่อให้บุคคลอื่นสามารถนำความรู้ที่

มีไปใช้ประโยชน์ต่อไป การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในโครงการการประชุมพระสังฆาธิการประจำระดับภาค จัดแสดงผลงานในรอบปี เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะการปฏิบัติงาน การปรับปรุงวิธีการทำงาน ซึ่งเป็นการช่วยให้ทุกคนสามารถปฏิบัติงานแทนกันได้ การนำไปประยุกต์ใช้กับงานอื่น ๆ ที่มีความสอดคล้องกัน เป็นต้น

๓) วิธีการจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบ

พบว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนามีการจัดเก็บรูปแบบแฟ้มข้อมูล แฟ้มเอกสาร และไฟล์ข้อมูลในเครื่องคอมพิวเตอร์ แบ่งตามประเภทของความรู้ เพื่อง่ายต่อการสืบค้น

๔) วิธีการเข้าถึงความรู้ หรือการนำความรู้ออกมาใช้

พบว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาที่ได้รับการฝึกอบรมหรือผ่านเวทีแลกเปลี่ยนความรู้จากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับยาเสพติด ส่วนใหญ่ได้นำความรู้ออกมาใช้และปฏิบัติจริง ซึ่งข้อมูลสามารถเชื่อมโยงและสื่อสารกันได้อย่างทั่วถึง

ตอนที่ ๓ การจัดกิจกรรมการป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เครือข่ายพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาได้เริ่มมีบทบาทตั้งปี พ.ศ. ๒๕๒๕ โดยจัดกิจกรรมแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ต่อมาจึงได้เพิ่มกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนมากขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะสิ่งที่เป็นปัญหากระทบกับสังคมอย่างรุนแรงและต่อเนื่องนั่นคือ ปัญหายาเสพติด ทำให้พระสงฆ์กลุ่มนี้ได้เล็งเห็นความสำคัญของคุณค่าของทรัพยากรมนุษย์โดยเฉพาะเด็ก เยาวชน มีสติการติดยาเสพติดเพิ่มขึ้น ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมจึงมิได้นิ่งนอนใจ ได้แสดงบทบาทของตนเองเพื่อช่วยเหลือสังคมให้เด็ก เยาวชน ห่างไกลยาเสพติด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต และสนทนากลุ่ม ทำให้ทราบถึงแนวทางการสร้างความรู้ของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาซึ่งเริ่มต้นจากการประชุมพูดคุย ปรึกษาหารือกันว่ามีความต้องการอะไร จนเกิดเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด เป็นแนวทางที่ได้นำไปใช้ปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดผลดีต่อชุมชน สังคม เป็นอย่างมาก การจัดกิจกรรมการป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือนั้น มีกิจกรรมที่สามารถรวบรวมเป็นองค์ความรู้ได้ ๕ กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ ๑ เรื่องสวดมนต์ข้ามปีเพื่อส่งเสริมการป้องกันยาเสพติดตามหลักพุทธศาสนา

พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาได้จัดกิจกรรมที่จรรโลงสังคมให้ห่างไกลยาเสพติดคือ กิจกรรมสวดมนต์ข้ามปี นับตั้งแต่ปี พุทธศักราช ๒๕๔๘ เป็นต้นมา กระทรวงวัฒนธรรม โดยกรมการศาสนา ได้ริเริ่มจัดกิจกรรม “สวดมนต์ข้ามปี” ในวัดเป็นครั้งแรกภายใต้โครงการส่งท้ายปีเก่าวิถีไทย ต้อนรับปีใหม่วิถีพุทธเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเข้าวัดใกล้ชีวิตพระศาสนามากยิ่งขึ้น โดยจัดทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค ซึ่งได้รับความร่วมมือ เป็นอย่างดียิ่งจากภาคคณะสงฆ์ วัดทุกวัด หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ว่าราชการจังหวัดวัฒนธรรมจังหวัด สภาวัฒนธรรมจังหวัด อำเภอ ตำบล ทั่วประเทศ เป็นการเริ่มต้นของการนำมิติทางศาสนาเข้ามาสู่กิจกรรมส่งท้ายปีเก่า ต้อนรับปีใหม่ นับถอยหลังเข้าสู่

ปีใหม่ด้วยเสียงเจริญพระพุทธรูปเพื่อความเป็นสิริมงคลเริ่มต้นชีวิตใหม่ที่เจริญรุ่งเรือง พร้อมกับการต้อนรับปีใหม่ ซึ่งได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องเรื่อยมา ปัจจุบัน “สวดมนต์ข้ามปี” เป็นกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่พุทธศาสนิกชนให้ความสนใจ และแพร่หลายไปทั่วประเทศ ซึ่งนำ “ความสุขที่แท้จริงมาสู่คนไทย” โดยมีพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและเป็นการรักษาประเพณีวัฒนธรรมในมิติทางศาสนา สืบสานวิถีถิ่น วิถีไทยอย่างมั่นคงและยั่งยืน ซึ่งมีเด็ก เยาวชนและประชาชน เข้าร่วมกิจกรรมเพิ่มขึ้นทุกปีกรมการศาสนาได้สรุปผลการดำเนินงานสวด มนต์ข้ามปี โดยเมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๕๗ มีวัดจัดกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปี จำนวน ๔,๕๘๓ วัด ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรวม ๑๑ ล้านคน และพุทธศักราช ๒๕๕๘ มีวัดจัดกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปี จำนวน ๑๑,๓๖๔ วัด ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรวม ๑๗ ล้านคน และปี ๒๕๕๙ มีวัดจัดกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปี ๒๓,๔๒๓ วัดมีผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน ๑๘,๒๗๗,๕๒๔ คน ในปี ๒๕๖๐ กระทรวงวัฒนธรรม โดยกรมการศาสนา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงมหาดไทย สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานครและภาคีเครือข่ายร่วมกันจัดโดยได้ดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล ในการนำศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและความเป็นไทยมาสร้างสรรค์สังคมไทยให้ดำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ให้คงอยู่คู่สังคมไทยอย่างมั่นคง โดยได้ส่งเสริมกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปี เชิญชวนประชาชนทุกพื้นที่ร่วมทำบุญ รักษาศีล เจริญภาวนา ปฏิบัติ ธรรม ฟังพระธรรม เทศนาสวดมนต์ ร่วมพิธีเจริญพระพุทธรูป ลั่นฆ้องชัยต้อนรับปีใหม่ในวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๐ เพื่อสงบจิตใจต้อนรับปีใหม่ด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์แจ่มใส เป็นมงคลกับชีวิต รวมทั้งร่วมสวดมนต์ข้ามปี แสดงความจงรักภักดี เพื่ออุทิศถวายพระราชกุศลแด่สมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราช พระบรมวงศานุวงศ์ ทุกพระองค์ และสวดมนต์ให้ประเทศไทย ประชาชน ครอบครัว พร้อมทั้งตนเองให้มีความสุขตลอดปีใหม่ ตลอดจนเป็นแรงจูงใจให้ประชาชนลด ละ เลิกอบายมุขในเทศกาลปีใหม่

ความสำคัญของการสวดมนต์ข้ามปี การสวดมนต์เป็นมงคลชีวิต ที่เราสามารถสร้างขึ้นด้วยตัวของเราเองเป็นการฝึกสมาธิ ฝึกจิตใจให้สงบนิ่งต่อสิ่งที่เรากระทำอยู่เบื้องหน้า การสวดมนต์นั่งสมาธิ เป็นการสร้างผลบุญและบารมีให้กับตัวเองทางหนึ่งโดยที่เราไม่ต้องลงทุนเสียเงินทองจำนวนมาก เพียงแค่มุ่งใจที่ศรัทธา แรกๆ อาจต้องใช้หนังสือสวดมนต์เพราะยังสวดไม่คล่องแต่เมื่อสวดบ่อยๆ ก็จะจำบทสวดได้เอง เราจะสวดมนต์คนเดียวอยู่ที่บ้าน หรือออกมาสวดกับเพื่อนตามวัดหรือตามลานกิจกรรมที่เจ้าหน้าที่ได้จัดไว้ให้

การสวดมนต์ข้ามปี มีข้อควรปฏิบัติ ดังนี้

๑) การคัดเลือกพื้นที่ ควรคัดเลือกสถานที่ภายในวัดบริเวณกลางแจ้ง ภายในศาลาการเปรียญ หรือรอบเจดีย์ วิหาร ตามความเหมาะสม

๒) กลุ่มเป้าหมาย เด็ก เยาวชน ประชาชนทั่วไป ผู้สูงอายุ

๓) วัดอุปถัมภ์ เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชน ประชาชนทั่วไป ตลอดถึงผู้สูงอายุได้เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจให้ห่างไกลยาเสพติด โดยไม่ให้ไปฉลองปีใหม่ด้วยการดื่มสุรา

๔) กำหนดการกิจกรรมการสวดมนต์ข้ามปี “ส่งท้ายปีเก่าวิถีไทย ต้อนรับปีใหม่วิถีพุทธ”

กำหนดการกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปี: ส่งท้ายปีเก่าวิถีไทย ต้อนรับปีใหม่วิถีพุทธ
ระหว่างวันที่ ๓๑ ธันวาคม - ๑ มกราคม

๓๑ ธันวาคม

เวลา ๑๙.๐๐ - ๒๐.๐๐ น. - ชมการแสดงทางศิลปวัฒนธรรมไทยเทิดพระเกียรติ
สถาบันพระมหากษัตริย์ (ถ้ามี)

เวลา ๒๐.๐๐ น. - ผู้ร่วมพิธีพร้อมกัน ณ บริเวณประกอบพิธี

เวลา ๒๐.๓๐ น. - ประธานพิธี เดินทางถึงสถานที่ประกอบพิธี

- ประธานพิธี จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย

- ประธานพิธี ถวายสักการะประธานสงฆ์

- ประธานพิธี จุดธูปเทียนเครื่องทองน้อย เบื้องหน้า
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

- เจ้าหน้าที่อาราธนาศีล

- ประธานสงฆ์ให้ศีล

- เจ้าหน้าที่ลาดภาษาโยง

- ประธานพิธี ทอดผ้าไตร ๑๐ ไตร

- พระสงฆ์สดับปกรณ์

- พระสงฆ์อนุโมทนา

- ประธานพิธี กรวดน้ำอุทิศถวายพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระ
พระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

- เจ้าหน้าที่เก็บภาษาโยง

เวลา ๒๑.๐๐ น. - ประธานสงฆ์ นำสวดมนต์ส่งท้ายปีเก่าบทธรรเสริญคุณพระ
รัตนตรัย (นะโม ๓ จบ / อิติปิโส ภควา)

เวลา ๒๒.๔๕ น. - เจริญจิตภาวนา ๓ นาที

เวลา ๒๓.๕๐ น. - เตรียมเข้าสู่ปีใหม่

เวลา ๒๔.๐๐ น. - ประธานพิธี ถิ่นซึ้งชัย จำนวน ๙ ครั้ง / พระสงฆ์สวดชัยมงคล
คาถา (ชยันโต)

เวลา ๐๐.๐๙ น. - สวดมนต์รับปีใหม่ บทธสวดชัยมงคลคาถา (พาหุง)
(เป็นการสวดมนต์ถวายสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราช และ
พระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์และสวดมนต์ให้ประเทศไทย
ประชาชน ครอบครัว และตนเองให้มีความสุขตลอดปีใหม่)
- เสร็จพิธี

๑ มกราคม

เวลา ๐๗.๐๐ น. - พร้อมกันที่บริเวณพิธี

- ประธานพิธี จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย

- เจ้าหน้าที่อาราธนาศีล

- ประธานสงฆ์ให้ศีล
- พระสงฆ์สวดถวายพรพระ
- เจ้าหน้าที่ นำกล่าวถวายภัตตาหาร
- พระสงฆ์อนุโมทนา
- ประธานพิธี กรวดน้ำ รับพร
- ประธานพิธี ตักบาตรพระสงฆ์
- เสร็จพิธี

๕) การแต่งกาย แต่งกายด้วยชุดสีอ่อน หรือชุดขาวปฏิบัติธรรม

๖) ข้อดีของการสวดมนต์ข้ามปี

- ๖.๑) เป็นการรักษานามธรรมนิยมประเพณีไทยให้คงไว้ไม่สูญหาย
- ๖.๒) ฝึกสมาธิ ฝึกจิตใจให้สงบนิ่ง ไม่ฟุ้งซ่าน
- ๖.๓) เป็นสิริมงคล และเสริมสร้างบารมีให้กับชีวิต
- ๖.๔) เป็นการแสดงความเคารพต่อพระพุทธศาสนา อันได้แก่ พระพุทธ พระธรรม

พระสงฆ์

๖.๕) เป็นการทบทวนหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า

สุภาพจิตไม่เสื่อมโทรม

๖.๖) เป็นการฉลองปีใหม่แบบวิถีพุทธ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติดสุขภาพกาย

วัตถุประสงค์การดำเนินงาน

เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชน ประชาชนทั่วไป ตลอดจนผู้สูงอายุได้เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจให้ห่างไกลยาเสพติด โดยไม่ให้เกิดปีใหม่ด้วยการดื่มสุรา

เป้าหมายการดำเนินงาน

ให้เด็กและเยาวชน ประชาชนทั่วไป ผู้สูงอายุ ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน จำนวน 2,000 คน ได้เข้าร่วมสวดมนต์ข้ามปี โดยมีการทำกิจกรรมเกี่ยวกับการแสดงทาง ศิลปวัฒนธรรมไทยเทิดพระเกียรติสถาบันพระมหากษัตริย์ และสวดมนต์ข้ามปีในวัดใกล้บ้าน

รูปแบบและกิจกรรมการดำเนินงาน

ในวันที่ ๓๑ ธันวาคม เวลา ๑๙.๐๐ น. ประธานในพิธีจตุรปูเทียมนุชาพระรัตนตรัย ถวาย สักการะประธานสงฆ์ จตุรปูเทียนครื่องทองน้อยเบื้องหน้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เจ้าหน้าที่ อารารนาศีล ประธานสงฆ์ให้ศีล เจ้าหน้าที่ลาดภูษาโยง ประธานพิธี ทอดผ้าไตร ๑๐ ไตร พระสงฆ์ สดับปกรณ์ พระสงฆ์อนุโมทนา ประธานพิธีกรวดน้ำอุทิศถวายพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระ ปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เจ้าหน้าที่เก็บภูษาโยง ประธานสงฆ์ นำสวดมนต์ส่งท้ายปีเก่าบ ทสรรเสริญคุณพระรัตนตรัย (นะโม ๓ จบ / อิติปิโส ภควา) เวลา ๒๔.๐๐ น. เจริญจิตภาวนา เตรียม เข้าสู่ปีใหม่ ประธานพิธี ถิ่นฆ้องชัย จำนวน ๙ ครั้ง / พระสงฆ์สวดชัยมงคลคาถา (ชยันโต) สวดมนต์ รับปี ใหม่ บทสวดชัยมงคลคาถา (พาหุง) (เป็นการสวดมนต์ถวายสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราช และพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์และสวดมนต์ให้ประเทศไทย ประชาชน ครอบครัว และตนเองให้ มีความสุขตลอดปีใหม่)

๑ มกราคม เวลา ๐๗.๐๐ น. ประชาชนพร้อมกันที่บริเวณพิธี ประธานพิธี จตุรปูเทียณ บุษยาพระรัตนตรัย เจ้าหน้าที่อาราธนาศีล ประธานสงฆ์ให้ศีล พระสงฆ์สวดถวายพรพระ เจ้าหน้าที่นำกล่าวถวายภัตตาหาร พระสงฆ์อนุโมทนา ประธานพิธี กรวดน้ำ รับพร ประธานพิธี ตักบาตร พระสงฆ์

ผลลัพธ์ของการดำเนินงาน

ทำให้เด็กและเยาวชน ประชาชนทั่วไป ผู้สูงอายุ ตลอดถึงหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ได้เข้าร่วมสวดมนต์ เป็นการฉลองปีใหม่โดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติด และอบายมุขต่าง ๆ ทำให้สุขภาพกาย สุขภาพจิตดี ไม่สิ้นเปลืองเงินทอง อีกทั้งเป็นศรัทธาแก่ชีวิตทำให้จิตใจสงบเยือกเย็น

ภาพที่ ๔ สวดมนต์ข้ามปีทำความดีข้าม พ.ศ. ณ วัดนันทิการาม จังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ ๔.๑

การสวดมนต์ข้ามปีเพื่อส่งเสริมการป้องกันยาเสพติดตามหลักพุทธศาสนา

พื้นที่	ชื่อกิจกรรม/โครงการ	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย	กลุ่มเป้าหมาย/ภาคีการพัฒนา
๑) กทม ๒) ขอนแก่น ๓) ร้อยเอ็ด ๔) มหาสารคาม	สวดมนต์ข้ามปีเพื่อส่งเสริมการป้องกันยาเสพติดตามหลักพุทธศาสนา	เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชน ประชาชนทั่วไป ตลอดจนผู้สูงอายุ ได้เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจให้ห่างไกลยาเสพติด โดยไม่ให้เกิดช่องว่างใหม่ด้วยการดื่มสุรา	เด็กและเยาวชน ประชาชนทั่วไป ผู้สูงอายุ ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนจำนวน 2,000 คน

การบูรณาการกับกิจกรรม

โครงการนี้ได้ประยุกต์ “หลักอาณานิคม” ในการพัฒนาจิตใจและปัญญา แม้ว่าการสวดนั้นจะสวดได้แบบปากเปล่าหรือจะต้องดูหนังสือสวดก็ตาม สำคัญอยู่ที่การสวดมนต์นั้นต้องอยู่บนพื้นฐานของความตั้งใจจริง มีสมาธิที่ดี หรือมีสติตลอดเวลา นำจิตไปจับที่ตัวอักษรที่จะสวดออกมาอย่างจดจ่อ เปล่งเสียงให้ดังฟังชัดเจน การมีจิตเป็นสมาธิสติจะคงอยู่เสมอ จะก่อให้เกิดปัญหาตามมาเมื่อมีสติ ปัญญาย่อมสามารถพิจารณาไตร่ตรองก่อนจะทำอะไรลงไป ทำให้ยับยั้งการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้เป็นอย่างดี

กิจกรรมที่ ๒ เรื่องโครงการศาสนธรรมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด

ในปัจจุบัน สถานการณ์ยาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญและมีแนวโน้มที่จะขยายตัวมีความรุนแรงมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ปัจจัยสำคัญมาจากการที่ทุกภาคส่วนยังไม่เข้มแข็งพอที่จะร่วมแก้ไขปัญหาย่างจริงจัง รวมทั้งปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคมภายในประเทศ อาทิเช่น สภาพความเป็นอยู่ที่แออัด ครอบครัวขาดความอบอุ่น เยาวชนหญิงตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ทำให้ขาดขวัญกำลังใจในการดำเนินชีวิต ส่งผลให้ผู้คนส่วนหนึ่งตกเป็นเหยื่อของยาเสพติด โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนที่มีปัญหาการติดยาเสพติดอย่างมาก ปัญหาต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมานี้ นำมาซึ่งความทุกข์ของครอบครัว รวมทั้งชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ร่วมกับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดทั้ง ๗๗ จังหวัด คณะสงฆ์ โรงเรียนจัดทำโครงการ “ศาสนธรรมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด” โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษา เป็นวัยเสี่ยงอันดับแรกสุดที่มีโอกาสจะเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยใช้แนวทางการปฏิบัติ ตามหลักศาสนา เพื่อให้เยาวชนเกิดความรู้ความเข้าใจในหลักของการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง และแนวทางการประพฤติตนตามแบบอย่างอันดีงามของสังคม และสร้างความ

อบอุ้มให้เกิดในครอบครัวของตนเอง อันจะส่งผล ให้เยาวชนกลุ่มนี้เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติต่อไป

๑) การคัดเลือกพื้นที่ วัดหรือโรงเรียนที่มีพื้นที่ในการจัดกิจกรรม

๒) กลุ่มเป้าหมาย นักเรียนชั้นประถมศึกษา นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ประมาณ ๑๐๐

คน

๓) วัตถุประสงค์

๓.๑) เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้แก่เยาวชน โดยใช้หลักศาสนา

๓.๒) เพื่อสร้างแกนนำเยาวชนในการป้องกัน เฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติด

๔) ลักษณะโครงการ

๔.๑) เป็นโครงการที่สอดคล้องกับแนวนโยบายของคณะรัฐบาลในการขจัดปัญหา ยาเสพติดอย่างยั่งยืนโดยการใช้ศาสนา

๔.๒) เป็นโครงการที่ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ใช้ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรม ประเพณี

๔.๓) เป็นโครงการพัฒนาจิตใจ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

๕) กิจกรรม

๕.๑) การฝึกปฏิบัติตามแนวมหาสติปัฏฐานสี่ (กำหนด ยืน เดิน นั่ง และอิริยาบถ ย่อย)

๕.๒) ฟังการบรรยายธรรม หัวข้อธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน (คิดดี พูดดี ทำดี) รู้เท่าทันปัญหา ยาเสพติด (สถานการณ์/โทษ พิษภัย ยาเสพติด) ธรรมะเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ธรรมะบรรยาย ความกตัญญูรู้คุณ/การรู้จักสามัคคี และธรรมะกับการพัฒนาชีวิต โดยมีกิจกรรมที่ ละเอียดดังนี้

ตารางที่ ๔.๒
กิจกรรมโครงการค่ายศาสนธรรมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดวันแรก

เวลา	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ
๐๘.๐๐ - ๐๙.๐๐น.	คณะครู นักเรียน ลงทะเบียน รายงานตัวเข้าร่วมกิจกรรม	พระวิทยากร คณะครู
๐๙.๐๐ - ๑๐.๐๐น.	พิธีเปิดโครงการ/กล่าวต้อนรับ / กล่าวสัมมนานี้ยกถา	พระวิทยากร คณะครู
๑๐.๐๐ - ๑๑.๐๐ น	ธรรมนันทนาการ ชี้แจงนำเข้ากิจกรรม โครงการปฐมนิเทศ /แจ้งกฎกติกา	เจ้าหน้าที่, คณะครู
๑๑.๐๐ - ๑๒.๐๐น.	รับประทานอาหารกลางวัน พักผ่อนอริยาบถตามอัยาศัย	เจ้าหน้าที่,คณะครู
๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น.	ธรรมนันทนาการ	คณะพระวิทยากร
๑๓.๐๐ - ๑๔.๓๐ น.	ถวายตัวเป็นพุทธมามกะ / สมาทานศีล (พักรับประทานอาหารว่าง)	คณะพระวิทยากร
๑๔.๔๕- ๑๖.๐๐ น.	ศึกษาปัญหาการดำเนินชีวิต / เจริญสติ ปุณฐาน ๔ * ฐานที่ ๑ มารยาท ชาวพุทธ * ฐานที่ ๒ ความสำคัญของพระพุทธศาสนา * ฐานที่ ๓ ความสำคัญของความเป็นมนุษย์	คณะพระวิทยากร
๑๖.๐๐-๑๗.๐๐ น.	ภารกิจจิตอาสา บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ทำภารกิจส่วนตัว (อาบน้ำ)	เจ้าหน้าที่,คณะครู
๑๗.๐๐ - ๑๘.๐๐ น.	รับประทานอาหารเย็น	คณะพระวิทยากร
๑๘.๐๐ - ๑๙.๐๐ น.	สวดมนต์ทำวัตร / ฟังสมาธิ / เจริญจิตภาวนา / ธรรมนันทนาการ	คณะพระวิทยากร
๑๙.๐๐-๒๑.๐๐ น.	ธรรมะสำหรับเด็กและเยาวชน (คิดดี พูดดี ทำดี)	คณะพระวิทยากร
๒๑.๐๐-๐๔.๓๐ น.	พักผ่อนตามอัยาศัยอย่างมีสติ	

ตารางที่ ๔.๓

กิจกรรมโครงการค่ายศาสนธรรมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดวันที่สอง

เวลา	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ
๐๔.๓๐ - ๐๕.๐๐ น.	ตื่นนอน / ทำภารกิจส่วนตัว เตรียมทำதியามเช้า	คณะครู
๐๕.๐๐ - ๐๖.๐๐ น.	สวดมนต์ทำวัตรเช้า / ฟีกสมาธิ / เจริญจิตภาวนา	พระวิทยากร
๐๖.๐๐-๐๗.๐๐ น.	ออกกำลังกาย ทำความสะอาดวัด/โรงเรียน พัฒนาจิตอาสา บำเพ็ญสาธารณประโยชน์	พระวิทยากร/คณะครู
๐๗.๐๐ - ๐๘.๓๐ น.	-รับประทานอาหารเช้า พักผ่อนตามอัธยาศัย	เจ้าหน้าที่,คณะครู
๐๘.๓๐ - ๐๙.๐๐น.	-ธรรมนันทนาการ	พระวิทยากร คณะครู
๐๙.๐๐ - ๑๐.๐๐น.	รู้เท่าทันโทษของยาเสพติด อบายมุข ของมีนเมา พักรับประทานอาหารว่าง	เจ้าหน้าที่ตำรวจ
๑๐.๐๐ - ๑๑.๐๐ น	ธรรมนันทนาการ ชี้แจงนำเข้ากิจกรรม โครงการ	เจ้าหน้าที่, คณะครู
๑๑.๐๐ - ๑๒.๐๐น.	รับประทานอาหารกลางวัน พักผ่อนนิริยาบถ ตามอัธยาศัย ภายในวัด ๑ โรงเรียน	เจ้าหน้าที่,คณะครู
๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น.	ธรรมนันทนาการ แบ่งกลุ่มเข้าฐานการเรียนรู้ ธรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด / ปัญหาการ ท้องก่อนวัย	คณะพระวิทยากร
๑๓.๐๐ - ๑๔.๐๐ น.	* ฐานที่ ๑ โทษและการไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด	เจ้าหน้าที่ตำรวจ
๑๔.๐๐- ๑๕.๐๐ น.	* ฐานที่ ๒ ภัยของยาเสพติด ของมีนเมา	คณะพระวิทยากร
๑๕.๐๐-๑๕.๑๕	พักรับประทานอาหารว่าง	เจ้าหน้าที่,คณะครู
๑๕.๑๕-๑๖.๐๐ น.	* ฐานที่ ๓ เด็กยุคใหม่ใส่ใจคุณภาพ “การ ป้องกันการท้องก่อนวัย”	เจ้าหน้าที่โรงพยาบาล
๑๖.๐๐-๑๗.๐๐ น	ภารกิจจิตอาสา บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ทำ ภารกิจส่วนตัว (อาบน้ำ)	เจ้าหน้าที่,คณะครู
๑๗.๐๐ - ๑๘.๐๐ น.	รับประทานอาหารเช้า	คณะครู
๑๘.๐๐ - ๑๙.๐๐ น.	สวดมนต์ทำวัตร / ฟีกสมาธิ / เจริญจิตภาวนา / ธรรมนันทนาการ	คณะพระวิทยากร
๑๙.๐๐-๒๑.๐๐ น.	ธรรมบรรยายเรื่องความกตัญญูรู้คุณ / การรู้จัก สามัคคี	คณะพระวิทยากร
๒๑.๐๐-๐๔.๓๐ น.	พักรับประทานอาหารว่างอย่างมีสติ	

ตารางที่ ๔.๔
กิจกรรมโครงการค่ายศาสนธรรมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดวันที่สาม

เวลา	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ
๐๔.๓๐ - ๐๕.๐๐ น.	ตื่นนอน / ทำภารกิจส่วนตัว เตรียมทำดียามเช้า	คณะครู
๐๕.๐๐ - ๐๖.๐๐ น.	สวดมนต์ทำวัตรเช้า / ฟีกสมาธิ / เจริญจิตภาวนา	พระวิทยากร
๐๖.๐๐-๐๗.๐๐ น.	ออกกำลังกาย ทำความสะอาดวัด พัฒนาจิตอาสา บำเพ็ญสาธารณประโยชน์	พระวิทยากร,คณะครู
๐๗.๐๐ - ๐๘.๓๐ น.	-รับประทานอาหารเช้า พักผ่อนตามอัธยาศัย	เจ้าหน้าที่,คณะครู
๐๘.๓๐ - ๐๙.๐๐ น.	-ธรรมนันทนาการ	พระวิทยากร
๐๙.๐๐ - ๑๐.๐๐ น.	ธรรมกับชีวิตประจำวัน	พระวิทยากร
๑๐.๐๐ - ๑๐.๑๕ น.	พักรับประทานอาหารว่าง	เจ้าหน้าที่,คณะครู
๑๐.๑๕ - ๑๑.๐๐ น.	กิจกรรมบูชาครู	คณะพระวิทยากร
๑๑.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.	รับประทานอาหารกลางวัน พักผ่อนอิริยาบถตามอัธยาศัย ภายในวัด	เจ้าหน้าที่,คณะครู
๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น.	ธรรมนันทนาการ แบ่งกลุ่มเข้าฐานการเรียนรู้ ธรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด / ปัญหาการท้องก่อนวัย	คณะพระวิทยากร
๑๓.๐๐ - ๑๔.๐๐ น.	สรุปผลที่จะได้รับการอบรม	คณะพระวิทยากร
๑๔.๐๐-๑๔.๑๕	พักรับประทานอาหารว่าง	เจ้าหน้าที่,คณะครู
๑๔.๑๕-๑๖.๐๐ น.	พิธีมอบวุฒิบัตร	เจ้าหน้าที่, คณะครู
๑๖.๐๐-๑๗.๐๐ น.	พิธีปิดโครงการ	คณะครู

๖) แนวทางการดำเนินงาน

- ๖.๑) จัดตั้งคณะทำงานดำเนินงานตามโครงการ
- ๖.๒) มอบหมายหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการ
- ๖.๓) กำหนดหลักสูตรการอบรม
- ๖.๔) ประชุมเตรียมการและวางแผนการอบรม
- ๖.๕) ประสานผู้บริหารโรงเรียนเพื่อขออนุญาตนำนักเรียนเข้าร่วมโครงการ

๖.๖) ดำเนินการอบรมตามแผนปฏิบัติการ

๖.๗) ติดตามและประเมินผลโครงการ

๗) ระยะเวลา ลักษณะค่ายพักค้าง ๓ วัน ๒ คืน

๘) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๘.๑) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๕ ที่ผ่านการอบรมมีภูมิคุ้มกันและมีทักษะการปฏิบัติการใช้ยาเสพติด

๘.๒) เกิดแกนนำเยาวชนในการป้องกัน เฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติดในโรงเรียนและชุมชน

๙) การแต่งกายของนักเรียน วันแรก แต่งชุดนักเรียน วันที่สอง แต่งชุดลำลอง เสื้อสีขาว กางเกงขาสั้นสีขาว วันที่สาม แต่งชุดนักเรียน กลางคืน ชุดลำลอง เสื้อโทนสีขาว กางเกงขาสั้นสีขาว

ภาพที่ ๕ โครงการค่ายศาสนธรรมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด

วัตถุประสงค์การดำเนินงาน

เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชน ได้เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจให้ห่างไกลยาเสพติด

เป้าหมายการดำเนินงาน

เด็กและเยาวชน จำนวน 2,000 คน ได้เข้าร่วมโครงการ โดยมีการทำกิจกรรมเกี่ยวกับการที่สร้างสรรค์เพื่อให้ห่างไกลจากยาเสพติด

รูปแบบและกิจกรรมการดำเนินงาน

โรงเรียนทำโครงการเพื่อนำเด็กและเยาวชนศึกษาปัญหาการดำเนินชีวิต ศึกษาโทษของยาเสพติด อบรมมุข ของมีนเมาต่าง ๆ โดยนิมนต์พระวิทยากรที่ทรงความรู้ความสามารถเพื่อบรรยาย นำปฏิบัติกัมมัฏฐาน สวดมนต์ทำวัตร / ฝึกสมาธิ / เจริญจิตภาวนา / ธรรมนันทนาการ ภารกิจจิตอาสา บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ แบ่งกลุ่มเข้าฐานการเรียนรู้ ธรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด / ปัญหาการท้องก่อนวัย

ผลลัพธ์ของการดำเนินงาน

เด็กและเยาวชน ได้เข้าร่วมโครงการที่สร้างสรรค์ เข้าใจหลักธรรมขั้นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต ได้ปฏิบัติธรรม เจริญสติ ภาวนา รู้เท่าทันยาเสพติด และอบายมุขต่าง ๆ ทำให้มีสติยั้งคิด ทำให้เกิดความกลัวโทษภัยของยาเสพติด โทษภัยตามกฎหมายหากกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการค้า การเสพยาเสพติด

ตารางที่ ๔.๕

โครงการค่ายศาสนธรรมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด

พื้นที่	ชื่อกิจกรรม/โครงการ	วัตถุประสงค์/ เป้าหมาย	กลุ่มเป้าหมาย/ภาคี การพัฒนา
๑) กภาพสินธุ์ ๒) ขอนแก่น ๓) ร้อยเอ็ด ๔) มหาสารคาม	โครงการค่ายศาสนธรรมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด	เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชน ได้เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจให้ห่างไกลยาเสพติด	เด็กและเยาวชน จำนวน 2,000 คน

การบูรณาการกับหลักธรรม

โครงการนี้ได้ประยุกต์ “หลักขันติธรรม” คือ ความอดทน บุคคลผู้มีความอดทน ย่อมไม่มีอันตรายแก่ใครๆ มีแต่จะนำประโยชน์สุขมาให้แก่บุคคลผู้ที่คบหาเสวนาด้วยอย่างเดียว เพราะบุคคลผู้มีความอดทน ย่อมเป็นผู้มีมงคลคือเหตุแห่งความเจริญในตนอยู่แล้ว จะทำอะไรก็ทำด้วยปัญญาอันประกอบด้วยเหตุผลทั้งสิ้น อีกทั้งเป็นผู้หนักแน่น ไม่หวั่นไหวได้ง่าย การที่เด็กและเยาวชนได้เข้าร่วมโครงการค่ายศาสนธรรมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดซึ่งใช้เวลา ๒ คืน ๓ วัน แต่ละช่วงเวลาจะมีกิจกรรมที่ทางพระวิทยากรได้จัดไว้ให้เรียบร้อยแล้ว เด็กและเยาวชนจะต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดถึงแม้จะฝืนความรู้สึกมากแค่ไหนก็ต้องอดทน อดกลั้น ให้ผ่านไปได้ทุกกิจกรรม เพราะเป็นการฝึกจิตใจให้มั่นคง ให้สามารถบังคับใจตนเองได้ โดยเฉพาะการบังคับใจไม่ให้หลงมัวเมาไปกับยาเสพติด เมื่อปฏิบัติได้แล้วย่อมทำให้เป็นที่รักใคร่ของเพื่อน ๆ ของคณะครู ตลอดถึงผู้ปกครองด้วย

กิจกรรมที่ ๓ เรื่องโครงการงดเหล้าเข้าพรรษา

ประเทศไทยได้ขึ้นชื่อว่าเป็นประเทศที่บริโภคสุราติดเป็นอันดับ ๕ ของโลก สุราหรือเบียร์ที่เราดื่มจะให้ความเพลิดเพลิน บางคนใช้สุราแก้ความเครียดบางคนใช้สุราเพื่อความผ่อนคลาย ผลของการดื่มสุรานอกจากจะทำให้เกิดปัญหากับสุขภาพของผู้ดื่มแล้วยังก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วย การดื่มสุราเป็นปริมาณมากจะให้ผลเสียต่อร่างกาย ทำให้เป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดโรคตับแข็ง มะเร็ง ความดันโลหิตสูง เลือดออกทางเดินอาหาร ฯลฯ และก่อให้เกิดอุบัติเหตุเป็นผลให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินของตนเองและผู้อื่นอีกด้วย

จากการที่คณะรัฐมนตรีเห็นชอบกำหนดให้วันเข้าพรรษาเป็น “วันงดดื่มสุราแห่งชาติ” ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง วันงดดื่มสุราแห่งชาติ ลงวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๑ เพื่อส่งเสริมธรรมเนียมปฏิบัติอันดีงามของชาวพุทธ ที่เมื่อถึงช่วงเวลาเข้าพรรษาลดอด ๓ เดือน จะมีการตั้งสัจจะอธิษฐาน ลด ละ เลิก เหล้าเบียร์ และตั้งใจศึกษาปฏิบัติธรรม รักษาศีล ทั้งยังเป็นการส่งเสริมวิถีความพอเพียง ลด ละ เลิก อบายมุขและรายจ่ายฟุ่มเฟือย ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง อันเป็นการลดปัญหาความสูญเสียทางเศรษฐกิจ สังคม ความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งมีต้นเหตุมาจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้เสียค่าใช้จ่ายจากความสูญเสียมากถึงปีละ ๒ แสนล้านบาท

- ๑) การคัดเลือกพื้นที่ หมู่บ้านที่มีความพร้อมโดยร่วมกันทั้ง บ้าน วัด โรงเรียน
- ๒) กลุ่มเป้าหมาย ผู้นำชุมชน ส่วนราชการ เยาวชน ประชาชนทั่วไป
- ๓) ระยะเวลาดำเนินการ ตลอด ๓ เดือนในช่วงเข้าพรรษาของทุกปี

ภาพที่ ๖ โครงการงดเหล้าเข้าพรรษา

วัตถุประสงค์การดำเนินงาน

- ๑) เพื่อร่วมรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษา พัฒนาคณะ บวชใจ งดเหล้าเข้าพรรษาสู่การเป็นคนต้นแบบและยกระดับสู่การเป็นครอบครัวปลอดเหล้าโดยการชักชวนคนในครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้น
- ๒) เพื่อสกัดกั้นนักดื่มหน้าใหม่และเปิดโอกาสให้เยาวชนมาทำกิจกรรมที่ดี มีศีลธรรมและสร้างสรรค์
- ๓) เพื่อขยายผลสมาชิกชมรมคนบวชใจงดเหล้าเข้าพรรษา จากรายบุคคลเป็นหน่วยระดับครอบครัว
- ๔) เพื่อเชิญชวนทุกภาคส่วน ร่วมลงนามปฏิญาณตนงดเหล้าเข้าพรรษา
- ๕) เพื่อส่งเสริมให้ เยาวชน ประชาชนทั่วไปมีสุขภาพร่างกาย จิตใจที่แข็งแรง
- ๖) เพื่อส่งเสริมให้สถาบันครอบครัว และสังคมมีความเข้มแข็ง

เป้าหมายการดำเนินงาน

ผู้นำชุมชน ส่วนราชการ เยาวชน ประชาชนทั่วไป จำนวน 2,000 คน ได้เข้าร่วมโครงการ โดยมีการทำกิจกรรมเกี่ยวกับการที่สร้างสรรค์เพื่อให้ห่างไกลจากยาเสพติด

รูปแบบและกิจกรรมการดำเนินงาน

ประชุมร่วมกันระหว่างพระสงฆ์ ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาฯ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน สภาวัฒนธรรม เพื่อกำหนดโครงการ กิจกรรม จัดกิจกรรมฟังธรรมให้แก่เยาวชน ประชาชน และผู้นำชุมชน ติดตั้งป้ายประชาสัมพันธ์องค์เด็ล้าเข้าพรรษาตามศาลากลางหมู่บ้าน จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ในการจัดตั้งขบวนรณรงค์ และขบวนแห่เทียนพรรษา รวมทั้งการนำเทียนพรรษาไปถวายตามวัดต่าง ๆ ในพื้นที่

ผลลัพธ์ของการดำเนินงาน

ประชาชนในเขตพื้นที่บริการได้รับการพัฒนา บวชใจ งดเหล้าเข้าพรรษาสู่การเป็นคนต้นแบบ และยกระดับสู่การเป็นครอบครัวปลอดเหล้า เด็กและเยาวชนได้รับการปกป้องจากภัยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และเปิดโอกาสให้เยาวชนมาทำกิจกรรมที่ดี มีศีลธรรมและสร้างสรรค์ ผู้ป่วยด้วยโรคที่เกิดจากการดื่มสุรา ลดน้อยลง อุบัติเหตุจากผลของการดื่มสุราลดน้อยลง

ตารางที่ ๔.๖

โครงการงดเหล้าเข้าพรรษา

พื้นที่	ชื่อกิจกรรม/ โครงการ	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย	กลุ่มเป้าหมาย/ภาคี การพัฒนา
๑) กาทสินธุ์ ๒) ขอนแก่น ๓) ร้อยเอ็ด ๔) มหาสารคาม	โครงการงด เหล้า เข้าพรรษา	๑) เพื่อร่วมรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษา พัฒนาคน บวชใจ งดเหล้าเข้าพรรษาสู่ การเป็นคนต้นแบบและยกระดับสู่การ เป็นครอบครัวปลอดเหล้าโดยการ ชักชวนคนในครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้น ๒) เพื่อสกัดกั้นนักดื่มหน้าใหม่และเปิด โอกาสให้เยาวชนมาทำกิจกรรมที่ดี มี ศีลธรรมและสร้างสรรค์ ๓) เพื่อขยายผลสมาชิกชมรมคนบวชใจ งดเหล้าเข้าพรรษา จากรายบุคคลเป็น หน่วยระดับครอบครัว ๔) เพื่อเชิญชวนทุกภาคส่วน ร่วมลง นามปฏิญาณตนงดเหล้าเข้าพรรษา ๕) เพื่อส่งเสริมให้ เยาวชน ประชาชน ทั่วไปมีสุขภาพร่างกาย จิตใจที่แข็งแรง ๖) เพื่อส่งเสริมให้สถาบันครอบครัว และสังคมมีความเข้มแข็ง	ประชาชน เยาวชน จำนวน 2,000 คน

การบูรณาการกับหลักธรรม

โครงการนี้ได้ประยุกต์ “หลักอิทธิบาท ๔” ซึ่งเป็นบทรธรรมซึ่งช่วยให้เกิดความสำเร็จในสิ่งนั้น ประกอบด้วย **ฉันทะ** มีความปรารถนาที่จะลด ละ เลิกการดื่มเหล้าให้ได้ ซึ่งอาจจะตั้งสัจจะอธิษฐาน หรือให้สัญญาแก่ตัวเองว่าจะเลิกเหล้า แล้วจะรักษาสัจจะนั้นให้ได้ **วิริยะ** มีความเพียรที่จะเลิก ห้ามใจอ่อนกับตนเองเป็นอันขาด เช่น อาจบอกกับตัวเองว่า “อีกสักแก้วคงไม่เป็นไร” หรือ “ไว้ก่อนพุงนี้ ค่อยเลิก” เหล้านี้ขอให้ห้ามใจตนเองโดยเด็ดขาด **จิตตะ** มีความตั้งใจอย่างอมแนกับตัวเอง อย่าปล่อยให้โอกาสที่สามารถนำคุณกลับไปสูบบุหรี่ได้อย่างง่ายดาย ไม่ว่าจะเพื่อนจะชวน หรือมีสิ่งดึงดูดก็ตาม ขอให้ใจแข็งไว้ ให้ทำตามสัจจะอธิษฐานของการเลิกเหล้าตามที่ตั้งใจไว้ก็พอ **วิมังสา** ใช้ปัญญาพิจารณา คือ เห็นโทษภัยของสิ่งเสพติดว่าเป็นสิ่งอันตรายของการเหล้า โอกาสเป็นมะเร็งที่ดับ โรคภัยรุมเร้า ส่งผลต่อสุขภาพตนเอง จะต้องรู้จักคิด คอยย้ำเตือนตนเองอยู่เสมอว่าที่เลิกนั้นเพื่ออะไร เพื่อสุขภาพ ตัวเราเอง เพื่อคนที่เรารัก เพื่อลดค่าใช้จ่าย ฯลฯ สิ่งที่เราได้ทำมานั้นไม่ได้มีค่าหรือเกิดประโยชน์ใดๆ กับตัวเราเลย ซ้ำทำให้เกิดโทษมากกว่า ต้องใจแข็งและผ่านมันไปให้ได้

กิจกรรมที่ ๔ เรื่องกฐินปลอดเหล้า สร้างบุญด้วยศรัทธา

ตลอด ๓ เดือนในช่วงเข้าพรรษามีผู้ตั้งใจแน่วแน่ไม่แตะต้องเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เนื่องจากของมีเงินมาเป็นสิ่งต้องห้ามในพระพุทธศาสนา ตั้งปณิธานลด ละ เลิกเหล้า เมื่อออกพรรษาจะมีงานบุญประเพณีทอดกฐินเกิดขึ้น เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการงดดื่มเหล้า ดังนั้น วัด ชุมชน รวมถึงเครือข่ายเลิกเหล้าได้รณรงค์งานบุญกฐินปลอดเหล้า ทำกิจกรรมปลูกกระแสให้สังคมตระหนักถึงปัญหาที่เกิดจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เน้นย้ำหากงานบุญมีกฐินเหล้า คนที่มาทำบุญก็กลับได้บาป ทำให้คนไทยรู้จักกับสโลแกน “กฐินเมา คือ กฐินบาป” จากการให้สัมภาษณ์ของ พระครูโพธิวิริคุณ เจ้าอาวาสวัดโพธิการาม อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด บอกว่า “เราเป็นวัดส่งเสริมสุขภาพ แต่การดื่มเหล้า-เบียร์ทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิต ร่างกายทรุดโทรม แล้วยังเป็นสาเหตุของอุบัติเหตุทำให้เกิดการบาดเจ็บและเสียชีวิตด้วย ช่วงเข้าพรรษา ๓ เดือนที่คนงดเหล้า อุบัติลดลง ก็ต้องการให้คนลด ละ เลิกเหล้าต่อเนื่องจากเข้าพรรษา ก็มีโครงการกฐินปลอดเหล้าขึ้น เพราะหลังเทศกาลออกพรรษาจะมีการจัดทอดกฐิน ผ้าป่า ทั่วทุกภาคของไทย ต้องรณรงค์ให้ชาวบ้านเปลี่ยนค่านิยมดื่มเหล้าในงานบุญประเพณี ซึ่งนอกจากจะช่วยลดความสิ้นเปลืองในการจัดงานแต่ละครั้งแล้วยังช่วยลดปัญหาอื่นๆ ที่จะตามมาด้วย” จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่เกิดกับสังคมนี้ การจัดงานกฐินปลอดเหล้าจึงเป็นโครงการที่ดีเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนห่างไกลยาเสพติดมีสุขภาพแข็งแรงต่อเนื่องตลอดปี

๑) การคัดเลือกพื้นที่ ชุมชนที่จัดงานกฐิน

๒) การรณรงค์เรื่องนี้จะบรรลุเป้าหมายนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากเจ้าภาพงานกฐิน วัด คนร่วมบุญกฐิน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้เห็นความสำคัญจากผลกระทบของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร่วมถึงการบังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะการผลักดันมาตรการห้ามดื่มในรถหรือทำกิจกรรม ซึ่งเป็นสาเหตุหลักของการเสียชีวิต

ภาพที่ ๗ งานกฐินปลอดภัย

วัตถุประสงค์การดำเนินงาน

เพื่อยกระดับประชากรให้มีคุณภาพ ทั้งยังให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติตามคำสอนทางพุทธศาสนา เพื่อร่วมรณรงค์กฐินปลอดภัย พัฒนาคน พัฒนาชุมชน ยกย่องผู้การเป็นสังคมปลอดภัย

เป้าหมายการดำเนินงาน

เจ้าภาพงานกฐิน ประกอบด้วย ประชาชน เยาวชน จำนวน 2,000 คน ได้เข้าร่วมโครงการ โดยมีการทำกิจกรรมเกี่ยวกับการที่สร้างสรรค์เพื่อให้ห่างไกลจากยาเสพติด

รูปแบบและกิจกรรมการดำเนินงาน

กลุ่มพระสงฆ์พัฒนาร่วมกับสำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า (สคล.) เพื่อรณรงค์ในเรื่องนี้โดยเริ่มจากภาคีเครือข่ายงดเหล้าในหลายจังหวัดคอยช่วยเหลือเป็นแรงหนุนสำคัญ สร้างการรับรู้ ควบคุมกันไปในหลายๆ ด้าน ทั้งมาตรการทางสังคม การกระตุ้นให้เกิดการบังคับใช้กฎหมาย เพราะต้องไม่ลืมว่าสถานที่ทอดกฐินเป็นบริเวณวัด ซึ่งหากมีการจำหน่ายหรือดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถือว่า มีความผิดตาม พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ พ.ศ.๒๕๕๑ ตามมาตรา ๒๗ และ ๓๑ เพราะวัดหรือสถานที่ สำหรับปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา เป็นเขตห้ามดื่มและซื้อขายเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ มีโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ขณะที่กฎหมายห้ามดื่มเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์บนรถขณะอยู่บนทาง ก็มีผลบังคับใช้แล้วเช่นกัน การกินดื่มเมากันบนรถโดยอ้างว่าเป็นการฉลองกฐินนั้น ไม่สามารถทำได้เพราะมีบทลงโทษ เช่นเดียวกับการขายหรือดื่มในวัด

ผลลัพธ์ของการดำเนินงาน

เจ้าภาพงานกฐินมีความพึงพอใจ เพราะเมื่อไม่มีเหล้าในงานทำให้ช่วยลดความสิ้นเปลืองในการจัดงานกฐินแต่ละครั้ง ยังช่วยลดปัญหาที่จะตามมา เช่น ปัญหาหนี้สิน จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงเหล้า ลง ๑ ใน ๓ ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด ซึ่งเงินเหล่านี้ควรเป็นเงินถวายวัด ทำให้เกิดบุญ ไม่ควรเสียไปให้ธุรกิจ น้ำเมา และได้บาปแทน อีกทั้งสุขภาพทรุดโทรม ปัญหาครอบครัว การก่อ

อาชญากรรม อุบัติเหตุและการเสียชีวิต แต่เมื่อจัดงานกฐินปลอดเหล้าได้แล้วทำให้สังคม ชุมชน ครอบครัว มีความสุขปราศจากการทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกายกัน ทั้งนี้ จากการติดตามและสอบถามเจ้าภาพจัดงานบุญงานกฐินแต่ละครั้งที่ผ่านมา พบว่า เป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเครื่องดื่มประเภทแอลกอฮอล์ งานละ ๓๐,๐๐๐-๕๐,๐๐๐ บาท ปี ๒๕๖๐ เจ้าภาพงานกฐินปลอดเหล้าในจังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น ร้อยเอ็ด มหาสารคาม ประมาณ ๔๐๐ วัด คาดว่าจะสามารถลดรายจ่ายได้ ๒๐ ล้านบาทตลอดช่วง ๓๐ วันที่อยู่ในช่วงที่มีการทอดกฐิน

ตารางที่ ๔.๗

โครงการกฐินปลอดเหล้า สร้างบุญด้วยศรัทธา

พื้นที่	ชื่อกิจกรรม/ โครงการ	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย	กลุ่มเป้าหมาย/ภาคี การพัฒนา
๑) กาฬสินธุ์ ๒) ขอนแก่น ๓) ร้อยเอ็ด ๔) มหาสารคาม	โครงการกฐิน ปลอดเหล้า สร้างบุญด้วย ศรัทธา	เพื่อยกระดับประชากรให้มี คุณภาพ ทั้งยังให้ความสำคัญ ต่อการปฏิบัติตามคำสอนทาง พุทธศาสนา เพื่อร่วมรณรงค์ กฐินปลอดเหล้า พัฒนาคน พัฒนาชุมชน ยกย่องผู้ เป็นสังคมปลอดเหล้า	เจ้าภาพงานกฐิน ประชาชนเยาวชน จำนวน 2,000 คน

การบูรณาการกับหลักธรรม

โครงการนี้ได้ประยุกต์ “หลักสติ สมาธิ ปัญญา” ในแนวทางพระพุทธศาสนานั้น เป็นอัญมณีมัญญะปัจจัย เป็น “ธรรมอาศัยซึ่งกันและกันให้เกิดสืบเนื่องกัน” หมายถึงเป็นไปเพื่อความสิ้นสุดแห่งทุกข์ กล่าวคือ สติ คือ การระลึกได้ว่าจะต้องไม่นำเหล้าซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพมาในงานกฐิน ผู้ไปร่วมงานก็จะได้ดื่มเหล้าโดยปริยาย สมาธิ คือความตั้งมั่นว่าจะไม่นำเหล้าเข้าไปในงาน ถึงแม้จะมีผู้มารบเร้าให้นำเหล้าเข้าไปในงานหรือให้ซื้อเข้าไปในงานก็จะปฏิเสธทันที ด้วยเหตุผลเมื่อมีสติ และสมาธิตั้งมั่นไม่หวั่นไหว ปัญญารู้เห็นตามความเป็นจริง ย่อมเกิดขึ้นมาตามลำดับ รู้ว่าสิ่งไหนเป็น “การกระทำที่ถูกต้อง” สิ่งไหนเป็น “การกระทำที่ผิด” ดังนั้น สติ สมาธิ ปัญญา เป็นหลักธรรมที่ต้องอาศัยซึ่งกันและกันให้เกิดสืบเนื่องต่อกัน ตามลำดับ

กิจกรรมที่ ๕ เรื่องงานศพปลอดเหล้า

จากข้อมูลขององค์การอนามัยโลก พบว่า คนไทยบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เท่ากับ ๑๓.๕๙ ลิตรต่อคนต่อปี จัดเป็นอันดับ ๕ ของโลกและมีการใช้เงินประมาณ ๒ แสนล้านบาท เพื่อซื้อแอลกอฮอล์มาดื่มกิน ซึ่งพฤติกรรมการดื่มดังกล่าวส่งผลกระทบต่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ทั้งในด้านสุขภาพ อุบัติเหตุจากรางจร คดีอาญา และด้านเศรษฐกิจครอบครัวและชุมชน และจะเห็นได้ว่าในงานฌาปนกิจศพแต่ละงานที่ผ่านมา จะขาดเสียมิได้คือการนำเหล้าหรือของมีนเมาอย่างอื่น มาเลี้ยงแขกผู้

มาร่วมงาน ซึ่งเกือบจะเป็นประเพณีไปแล้ว เพิ่มภาระความสูญเสียเงินทองกับญาติของผู้เสียชีวิต ที่สิ้นเปลืองเงินทองในการจัดงานศพตามประเพณีแล้ว ยังมาสิ้นเปลือง นำเงินมาซื้อเหล้าหรือของมีนเมาอย่างอื่นมาจัดเลี้ยงแขกผู้มาร่วมงานอีกด้วย

นับเป็นความจำเป็นอย่างเร่งด่วนของสังคมไทยในปัจจุบัน ในการผลักดันโครงการและกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการรณรงค์ ลด ละ เลิก ต้มเครื่องต้มแอลกอฮอล์ เพราะปัญหาที่เกิดจากเครื่องดื่มประเภทนี้มีความรุนแรงและส่งผลกระทบต่อในทุกมิติของสังคม โดยมีเหล้าเป็นต้นเหตุแห่งปัญหา สร้างความทุกข์รุกรานความอยู่ดีมีสุขของผู้คนตลอดมา

พฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ในงานประเพณีต่างๆ ของประเทศไทย พบว่า ทุกกิจกรรม เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ ขึ้นบ้านใหม่ แต่งงาน งานบวช งานกฐิน หรือผ้าป่า รวมถึงงานศพ ล้วนแล้วแต่มีการบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ทั้งสิ้น ปัญหาที่พบมากในปัจจุบัน คือ เมื่อมีการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ จะเกิดการทะเลาะวิวาททุกครั้งไปไม่เว้นแม้กระทั่งงานบุญหรืองานศพ โดยเฉพาะงานศพเป็นงานที่พบว่ามีการใช้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากในลำดับต้นๆ เนื่องจากงานศพเป็นงานที่เกิดขึ้นโดยที่เจ้าภาพไม่ได้ตั้งใจและไม่อยากให้เกิดขึ้นกับครอบครัว เมื่อเกิดขึ้นแล้วจำเป็นต้องจัดการตามประเพณี ซึ่งเจ้าภาพจะต้องจัดหาอาหารพร้อมเครื่องดื่ม เหล้า เบียร์ มาเลี้ยงแขกที่มาช่วยงาน บางคนเก็บศพไว้นานต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก พองานเสร็จบางครอบครัวต้องติดหนี้ ยิ่งถ้าผู้เสียชีวิตเป็นผู้นำครอบครัวด้วยแล้ว ผู้อยู่เบื้องหลังต้องลำบากเดือดร้อน นำไปสู่ความยากจนและปัญหาสังคม ปัญหาและผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน และแสวงหาช่องทางต่างๆ ตลอดจนกลวิธีในการแก้ไขปัญหา

ดังนั้น กลุ่มพระสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แคนนำชุมชนทุกภาคส่วน อาสาสมัครสาธารณสุข โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ได้ร่วมระดมแนวคิด เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยกระบวนการแผนชุมชน และการจัดทำประชาคมหมู่บ้าน ได้มีมติว่าจะร่วมมือร่วมใจ เป็นสัญญาประชาคมหมู่บ้านเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยจะงดเหล้าในงานศพ ซึ่งทุกคนมีความฝันและมีเป้าหมายสูงสุดที่จะทำให้เป็นชุมชนปลอดเหล้าและอบายมุข เพื่อให้เกิดเป็นประเพณีและวัฒนธรรม ที่ดีงามให้รุ่นลูกรุ่นหลานได้สืบทอดต่อไป และเป็นโครงการนำร่อง เพื่อนำไปสู่การงดเหล้าในงานบุญ งานประเพณีต่างๆ ต่อไป

๑) ผู้รับผิดชอบโครงการ

- กลุ่มพระสังฆพัฒนา
- กองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นเทศบาลตำบล
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล
- ผู้นำหมู่บ้าน/ผู้นำชุมชน

๒) งบประมาณ

กองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นเทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล
ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุน ดังนี้

๒.๑ ค่าป้ายผ้าไว้นิลสำหรับติดที่หน้างานศพ ข้อความว่า “ขออภัยแทนเจ้าภาพ งานนี้ไม่มีเหล้า ไม่มีน้ำเมา มีแต่น้ำจิต น้ำใจ ให้แก่กัน”

๒.๒ ค่าป้ายผ้าไวเนิล ประชาสัมพันธ์โครงการ

๒.๓ ค่าวัสดุเอกสารประชาสัมพันธ์ (เสื้อกรีน “งานศพ ปลอดภัย”)

๒.๔ ค่าสนับสนุนงานศพปลอดภัยที่ทำได้ตามหลักเกณฑ์ฯ ศพละ ๒,๐๐๐ บาท หรือตามความเหมาะสม

๓) ระยะเวลาดำเนินการ

ตลอดปีช่วงที่มีงานศพ

๔) การติดตามและประเมินผล

ประเมินโดยคณะกรรมการโครงการงดเหล้าฯ ร่วมกับประชาชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล

๑. ประเมินค่าใช้จ่ายในการจัดงานศพ

๒. ประเมินการเกิดอุบัติเหตุ การทะเลาะวิวาท จากบันทึกสถิติ ของคณะกรรมการ

หมู่บ้าน

ภาพที่ ๘ งานศพปลอดภัย

วัตถุประสงค์การดำเนินงาน

เพื่อเป็นหมู่บ้าน/ชุมชน ต้นแบบปลอดภัยในงานศพ เพื่อเป็นการรณรงค์ให้มีการลด ละ เลิก การบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ทุกประเภทในงานศพ เพื่อเป็นการทำบุญด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์ ผ่องใส เป็นการลด ละ เลิก อบายมุข เพื่อเป็นการดำรงไว้ในสถาบันครอบครัวที่อบอุ่น เพื่อเป็นการไว้ทุกข์ แสดงความโศกเศร้า กับญาติที่เสียชีวิต ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นในการจัดงานศพ

เป้าหมายการดำเนินงาน

เจ้าภาพงานกฐิน ประกอบด้วย ประชาชน เยาวชน จำนวน 2,000 คน ได้เข้าร่วมโครงการ โดยมีการทำกิจกรรมเกี่ยวกับการที่สร้างสรรค์เพื่อให้ห่างไกลจากยาเสพติด

รูปแบบและกิจกรรมการดำเนินงาน

ประชุมคณะทำงานบริหารโครงการ ประชาสัมพันธ์และรับสมัครขึ้นทะเบียนครอบครัวที่เข้าร่วมโครงการ จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์งานศพปลอดเหล้า ติดทางเข้าหมู่บ้าน และบริเวณงานหน้างาน เพื่อให้เกิดความสนใจและตระหนักของประชาชน รณรงค์ และดำเนินกิจกรรม ด้านปลอดเหล้า ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในงานศพเป็นงานนาร่อง สมนาคุณหลังคาเรือนที่เข้าร่วมโครงการ ติดตามประเมินผล สรุปผลงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรม และขยายผลการดำเนินงาน

ผลลัพธ์ของการดำเนินงาน

ลดค่าใช้จ่ายในการจัดงานที่ไม่จำเป็นลงได้ ลดอัตราการเกิดอุบัติเหตุทางการจราจร ลดเหตุทะเลาะวิวาท เป็นการกระตุ้นให้ชุมชนได้ตระหนักถึงโทษการดื่มเหล้าหรือของมึนเมาอย่างอื่น เป็นอีกหนึ่งแนวทางของการ ลด ละ เลิกเหล้าอย่างถาวร และสามารถเป็นตัวอย่างแก่บุคคลในครอบครัว และบุคคลอื่น ตำบลอื่นได้ ประหยัดงบประมาณซื้อเหล้าประมาณงานละ ๑๐,๐๐๐-๔๐,๐๐๐ บาท ปี ๒๕๖๐ เจ้าภาพงานกฐินปลอดเหล้าในจังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น ร้อยเอ็ด มหาสารคาม ประมาณ ๔๐๐ งาน คาดว่าจะสามารถลดรายจ่ายได้ ๑๖ ล้านบาท

ตารางที่ ๔.๘

โครงการงานศพปลอดเหล้า

พื้นที่	ชื่อกิจกรรม/โครงการ	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย	กลุ่มเป้าหมาย/ภาคีการพัฒนา
๑) กาฬสินธุ์ ๒) ขอนแก่น ๓) ร้อยเอ็ด ๔) มหาสารคาม	โครงการงานศพปลอดเหล้า	เพื่อเป็นหมู่บ้าน/ชุมชนต้นแบบปลอดเหล้าในงานศพ เพื่อเป็นการรณรงค์ให้มีการลด ละ เลิก การบริโภค เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ทุกประเภทในงานศพ เพื่อเป็นการทำบุญด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์ ผ่องใส เป็นการลด ละ เลิก อบายมุข เพื่อเป็นการดำรงไว้ ในสถาบันครอบครัวที่อบอุ่น เพื่อเป็นการไว้ทุกข์ แสดง ความโศกเศร้า กับญาติที่ เสียชีวิต ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นในการจัดงานศพ	เจ้าภาพงานศพ ประชาชนเยาวชน จำนวน 2,000 คน

การบูรณาการกับหลักธรรม

โครงการนี้ได้ประยุกต์ “หลักฆราวาสธรรม ๔” คือหลักธรรมสำหรับผู้ครองเรือน ได้แก่ สัจจะ การมีความจริงใจต่อผู้ร่วมงานศพ ไม่ว่าจะป็นญาติหรือไม่ใช่ญาติก็ตาม ทมะ การรู้จักข่มจิตของตน ไม่ซื้อเหล้าเข้าไปในงานศพ การห้ามคนอื่นไม่นำเหล้าเข้าไปในงานศพ รวมถึงไม่ทำตามคำร้องเรียกของผู้มาร่วมงานถึงแม้จะถูกรบเร้าให้ซื้อเหล้าก็ตาม ชันติ ความอดทน คือ การรู้จักหักห้ามใจให้ให้ดื่มเหล้า จาคะ การเสียสละแบ่งปันของตนแก่คนอื่น สิ่งของที่จะแบ่งปันในงานศพ อาจไม่ใช่เหล้าแต่เป็นของอย่างอื่น เช่น ของขำร่วย เป็นต้น ต้อนรับผู้มาร่วมงานด้วยอาหาร น้ำดื่ม การสนทนากันถึงความดีของผู้วายชนม์ก็ถือว่าเป็นอันเพียงพอแล้ว ดังนั้น หลักฆราวาสธรรม ๔ จึงถือว่าเป็นการประยุกต์ใช้ในงานศพปลอดเหล้าได้เป็นอย่างดี

ตารางที่ ๔.๙

สรุปการจัดการเรียนรู้เรื่องการจัดการเรียนรู้การป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา

องค์ความรู้เรื่อง	การสร้างองค์ความรู้	การถ่ายทอดแลกเปลี่ยนเรียนรู้	ด้านการสร้างคลังความรู้	ผลการประยุกต์ใช้ความรู้
<p>สวดมนต์ข้ามปีเพื่อส่งเสริมการป้องกันยาเสพติดตามหลักพุทธศาสนา</p>	<p>การกำหนดเป้าหมาย (วิสัยทัศน์)</p> <p>๑) ความเข้าใจในเรื่องการจัดการความรู้</p> <p>๒) ความสำคัญของการจัดการความรู้</p> <p>๓) การกำหนดเป้าหมายการจัดการความรู้</p> <p>๔) วิธีการกำหนดเป้าหมาย (วิสัยทัศน์) ของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา</p> <p>๕) วิธีการหรือกลยุทธ์ที่นำไปสู่เป้าหมาย</p> <p>๖) เป้าหมายที่พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาต้องการให้บรรลุ</p>	<p>๑) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงาน พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ปรึกษาหารือกัน</p> <p>เมื่อมีการประชุมถ่ายทอดประสบการณ์การทำงาน มีการแลกเปลี่ยนในการเข้าร่วมการประชุม</p> <p>ทุก ๓ เดือน มีการประชุมกลุ่มย่อย</p> <p>๒) การนำข้อผิดพลาดจากการทำงานมาปรับปรุงคุณภาพงาน</p> <p>๓) การอภิปรายแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น และวิธีการทำงาน</p> <p>๔) วิธีการแลกเปลี่ยนแบ่งปันความรู้และการเชื่อมโยงกับกิจกรรม</p>	<p>๑) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรวบรวมผลงาน</p> <p>๒) การนำความสำเร็จหรือความรู้ที่มีอยู่แล้วมาขยายผล</p> <p>๓) จัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบ</p> <p>๔) เข้าถึงความรู้หรือการนำความรู้</p> <p>ออกมาใช้</p>	<p>๑) เป็นการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีไทยให้คงไว้ไม่สูญหาย</p> <p>๒) ฝึกสมาธิ ฝึกจิตใจให้สงบนิ่ง ไม่ฟุ้งซ่าน</p> <p>๓) เป็นสิริมงคล และเสริมสร้างบารมีให้กับชีวิต</p> <p>๔) เป็นการแสดงความเคารพต่อพระพุทธศาสนา อันได้แก่ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์</p> <p>๕) เป็นการทบทวนหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า</p>

ตารางที่ ๔.๙ (ต่อ)

องค์ความรู้ เรื่อง	การสร้างองค์ ความรู้	การถ่ายทอด แลกเปลี่ยนเรียนรู้	ด้านการ สร้าง คลังความรู้	ผลการประยุกต์ใช้ความรู้
<p>ศาสนธรรม สร้างภูมิคุ้มกัน ยาเสพติด</p>	<p>การกำหนด เป้าหมาย (วิสัยทัศน์) ๑) ความ เข้าใจในเรื่อง การจัดการ ความรู้ ๒) ความสำคัญ ของการ จัดการความรู้ ๓) การ กำหนด เป้าหมายการ จัดการความรู้ ๔) วิธีการ กำหนด เป้าหมาย (วิสัยทัศน์) ของพระสงฆ์ กลุ่มสังฆ พัฒนา ๕) วิธีการ หรือกลยุทธ์ที่ นำไปสู่ เป้าหมาย ๖) เป้าหมายที่ พระสงฆ์กลุ่ม สังฆพัฒนา ต้องการให้</p>	<p>๑) การ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ กับเพื่อนร่วมงาน พระสงฆ์กลุ่มสังฆ พัฒนา มีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปรึกษาหารือกัน เมื่อมีการประชุม ถ่ายทอด ประสบการณ์การ ทำงาน มีการ แลกเปลี่ยนในการ เข้าร่วมการประชุม ทุก ๓ เดือน มีการ ประชุมกลุ่มย่อย ๒) การนำ ข้อผิดพลาดจาก การทำงานมา ปรับปรุงคุณภาพ งาน ๓) การอภิปราย แลกเปลี่ยน ข้อคิดเห็น และ วิธีการทำงาน ๔) วิธีการ แลกเปลี่ยน แบ่งปันความรู้ และการเชื่อมโยง กับกิจกรรม</p>	<p>๑) การ แลกเปลี่ยน เรียนรู้และ รวบรวม ผลงาน ๒) การนำ ความสำเร็จ หรือความรู้ ที่มีอยู่แล้ว มาขยายผล ๓) จัดเก็บ ความรู้ให้ เป็นระบบ ๔) เข้าถึง ความรู้ หรือการนำ ความรู้ ออกมาใช้</p>	<p>๑) นักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๔-๕ ที่ ผ่านการอบรมมีภูมิคุ้มกัน และมีทักษะการปฏิเสธ การใช้ยาเสพติด ๒) เกิดแกนนำเยาวชนใน การป้องกัน ฝ้าระวัง ปัญหา ยาเสพติดใน โรงเรียนและชุมชน</p>

	บรรลู่			
--	--------	--	--	--

๑๒๗

ตารางที่ ๔.๙ (ต่อ)

องค์ความรู้ เรื่อง	การสร้างองค์ ความรู้	การถ่ายทอดแลกเปลี่ยน เรียนรู้	ด้านการสร้าง คลังความรู้	ผลการ ประยุกต์ใช้ ความรู้
-----------------------	-------------------------	----------------------------------	-----------------------------	---------------------------------

<p>งตเหล่า เข้าพรรษา</p>	<p>การกำหนด เป้าหมาย (วิสัยทัศน์) ๑) ความ เข้าใจในเรื่อง การจัดการ ความรู้ ๒) ความสำคัญ ของการ จัดการความรู้ ๓) การ กำหนด เป้าหมายการ จัดการความรู้ ๔) วิธีการ กำหนด เป้าหมาย (วิสัยทัศน์) ของพระสงฆ์ กลุ่มสังฆ พัฒนา ๕) วิธีการหรือ กลยุทธ์ที่นำไปสู่ เป้าหมาย ๖) เป้าหมายที่ พระสงฆ์กลุ่ม สังฆพัฒนา ต้องการให้ บรรลุ</p>	<p>๑) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กับเพื่อนร่วมงาน พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปรึกษาหารือกันเมื่อมีการ ประชุม ถ่ายทอด ประสบการณ์การทำงาน มีการแลกเปลี่ยนในการ เข้าร่วมการประชุมทุก ๓ เดือน มีการประชุมกลุ่ม ย่อย ๒) การนำข้อผิดพลาด จากการทำงานมาปรับปรุง คุณภาพงาน ๓) การอภิปราย แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น และวิธีการทำงาน ๔) วิธีการแลกเปลี่ยน แบ่งปันความรู้ และการ เชื่อมโยงกับกิจกรรม</p>	<p>๑) การ แลกเปลี่ยน เรียนรู้และ รวบรวมผลงาน ๒) การนำ ความสำเร็จหรือ ความรู้ที่มีอยู่ แล้วมาขยายผล ๓) จัดเก็บ ความรู้ให้เป็น ระบบ ๔) เข้าถึงความรู้ หรือการนำ ความรู้ออกมาใช้</p>	<p>๑) ประชาชนใน เขตพื้นที่บริการ ได้รับการพัฒนา บวชใจงตเหล่า เข้าพรรษาสู่การ เป็นคนต้นแบบ และยกระดับสู่ การเป็น ครอบครัวปลอด เหล้า ๒) เด็กและ เยาวชนได้รับการ ปกป้องจากภัย เครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ และ เปิดโอกาสให้ เยาวชนทำ กิจกรรมที่ดี มี ศีลธรรมและ สร้างสรรค์ ๓) ผู้ป่วยด้วย โรคที่เกิดจาก การดื่มสุรา ลด น้อยลง ๔) อุบัติเหตุ จากผลของการ ดื่มสุราลด น้อยลง ๑๒๘</p>
--	--	--	---	---

ตารางที่ ๔.๙ (ต่อ)

องค์ความรู้ เรื่อง	การสร้างองค์ ความรู้	การถ่ายทอด แลกเปลี่ยนเรียนรู้	ด้านการสร้าง คลังความรู้	ผลการ ประยุกต์ใช้ ความรู้
-----------------------	-------------------------	----------------------------------	-----------------------------	---------------------------------

<p>กลืนปลอด เหล่า สร้าง บุญ ด้วยศรัทธา</p>	<p>การกำหนด เป้าหมาย (วิสัยทัศน์) ๑) ความ เข้าใจในเรื่อง การจัดการ ความรู้ ๒) ความสำคัญ ของการ จัดการความรู้ ๓) การ กำหนด เป้าหมายการ จัดการความรู้ ๔) วิธีการ กำหนด เป้าหมาย (วิสัยทัศน์) ของพระสงฆ์ กลุ่มสังฆ พัฒนา ๕) วิธีการหรือ กลยุทธ์ที่นำไปสู่ เป้าหมาย ๖) เป้าหมายที่ พระสงฆ์กลุ่ม สังฆพัฒนา ต้องการให้บรรลุ</p>	<p>๑) การแลกเปลี่ยน เรียนรู้กับเพื่อนร่วมงาน พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปรึกษาหารือกันเมื่อมี การประชุม ถ่ายทอด ประสบการณ์การทำงาน มีการแลกเปลี่ยนในการ เข้าร่วมการประชุมทุก ๓ เดือน มีการประชุมกลุ่ม ย่อย ๒) การนำข้อผิดพลาด จากการทำงานมา ปรับปรุงคุณภาพงาน ๓) การอภิปราย แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น และวิธีการทำงาน ๔) วิธีการแลกเปลี่ยน แบ่งปันความรู้ และการ เชื่อมโยงกับกิจกรรม</p>	<p>๑) การแลกเปลี่ยน เรียนรู้และรวบรวม ผลงาน ๒) การนำ ความสำเร็จหรือ ความรู้ที่มีอยู่แล้วมา ขยายผล ๓) จัดเก็บความรู้ให้ เป็นระบบ ๔) เข้าถึงความรู้ หรือการนำความรู้ ออกมาใช้</p>	<p>๑) จะช่วยลด ความสิ้นเปลือง ในการจัดงาน แต่ละครั้งแล้ว ยังช่วยลด ปัญหาที่จะ ตามมา เช่น ปัญหาหนี้สิน สุขภาพทรุด โทรม ปัญหา ครอบครัว การ ก่ออาชญากรรม อุบัติเหตุและ การเสียชีวิต ๒) เมื่อจัดงาน กลืนปลอดเหล่า จะช่วยลด ค่าใช้จ่ายในการ เลี้ยงเหล่า ซึ่ง เงินเหล่านี้ควร เป็นเงินถวายวัด ทำให้เกิดบุญ ไม่ควรถูกนำไปให้ ธุรกิจ น้ำเมา และได้บาปแทน</p> <p style="text-align: right;">๑๒๙</p>
---	---	--	---	--

ตารางที่ ๔.๙ (ต่อ)

องค์ความรู้ เรื่อง	การสร้างองค์ ความรู้	การถ่ายทอด แลกเปลี่ยนเรียนรู้	ด้านการสร้าง คลังความรู้	ผลการ ประยุกต์ใช้ ความรู้
-----------------------	-------------------------	----------------------------------	-----------------------------	---------------------------------

<p>งานศพปลอด เหล้า</p>	<p>การกำหนด เป้าหมาย (วิสัยทัศน์) ๑) ความ เข้าใจในเรื่อง การจัดการ ความรู้ ๒) ความสำคัญ ของการ จัดการความรู้ ๓) การ กำหนด เป้าหมายการ จัดการความรู้ ๔) วิธีการ กำหนด เป้าหมาย (วิสัยทัศน์) ของพระสงฆ์ กลุ่มสังฆ พัฒนา ๕) วิธีการ หรือกลยุทธ์ที่ นำไปสู่ เป้าหมาย ๖) เป้าหมายที่ พระสงฆ์กลุ่ม สังฆพัฒนา ต้องการให้ บรรลุ</p>	<p>๑) การแลกเปลี่ยน เรียนรู้กับเพื่อนร่วมงาน พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปรึกษาหารือกันเมื่อมี การประชุม ถ่ายทอด ประสบการณ์การทำงาน มีการแลกเปลี่ยนในการ เข้าร่วมการประชุมทุก ๓ เดือน มีการประชุมกลุ่ม ย่อย ๒) การนำข้อผิดพลาด จากการทำงานมา ปรับปรุงคุณภาพงาน ๓) การอภิปราย แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น และวิธีการทำงาน ๔) วิธีการแลกเปลี่ยน แบ่งปันความรู้ และการ เชื่อมโยงกับกิจกรรม</p>	<p>๑) การแลกเปลี่ยน เรียนรู้และรวบรวม ผลงาน ๒) การนำ ความสำเร็จหรือ ความรู้ที่มีอยู่แล้วมา ขยายผล ๓) จัดเก็บความรู้ให้ เป็นระบบ ๔) เข้าถึงความรู้ หรือการนำความรู้ ออกมาใช้</p>	<p>๑) ลด ค่าใช้จ่ายใน การจัดงานที่ ไม่จำเป็นลง ได้ ๒) ลดอัตรา การเกิด อุบัติเหตุทาง การจราจร ๓) ลดเหตุ ทะเลาะวิวาท ๔) เป็นการ กระตุ้นให้ ชุมชนได้ ตระหนักถึง โทษการดื่ม เหล้าหรือของ มึนเมาอย่าง อื่น ๕) จะเป็น จุดเริ่มต้น ของการ ลด ละ เลิก อย่าง ถาวร และ สามารถเป็น ตัวอย่างแก่ บุคคลใน ครอบครัว และบุคคลอื่น ตำบลอื่นได้</p>
-----------------------------------	---	--	---	---

ตอนที่ ๔ วิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ในการดำเนินการวิจัยเรื่องการจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถรวบรวม พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ได้ทำหน้าที่ในการป้องกันยาเสพติด เพื่อเป็นฐานข้อมูลการจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติด ดังนี้

ภาพที่ ๙ พระครูประภัสร์สารธรรม และยาสมุนไพรร

๑. พระครูประภัสร์สารธรรม

พระครูประภัสร์สารธรรม วัดทุ่งไทรชะยูง บ้านชะยูง หมู่ ๗ ตำบลยางสว่าง อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ รองเจ้าคณะอำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์

ผลงาน

เป็นผู้ก่อตั้งศูนย์สงเคราะห์ผู้ที่ต้องการเลิกสุรา และยาเสพติดทุกชนิดมาตั้งแต่ปี ๒๕๓๖ มีผู้เข้ามาบำบัดยาเสพติด จนถึงปัจจุบันจำนวน ๑๑,๑๐๔ คน มีทั้งชาวบ้านในพื้นที่ จังหวัดสุรินทร์ รวมถึงต่างจังหวัดและกรุงเทพมหานคร เข้ามาบำบัดยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้/เทคนิคที่ใช้

จากการสัมภาษณ์พระครูประภัสร์สารธรรม พบว่า ในการบำบัดแต่ละครั้งจะเริ่มจากผู้เข้าบำบัดต้องมาด้วยความสมัครใจ และกรอกข้อมูลยินยอมด้วยตนเองในใบทะเบียนทำสัญญาเลิกเหล้า เมื่อกรอกข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้เข้ารับการบำบัดจะได้รับการอบรมเกี่ยวกับผลของการติดยาเสพติดเพื่อให้ผู้บำบัดได้เข้าใจยิ่งขึ้น ต่อมาผู้เข้าบำบัดให้คำปฏิญาณตนโดย พระครูประภัสร์สารธรรม เป็นผู้นำกล่าว ผู้เข้าบำบัดจะต้องไหว้พระ อาราธนาศีล สมาทานศีล ๕ ตั้งสัจจะอธิษฐาน กล่าวคำปฏิ

ญาณตน หลังจากนั้น ผู้บ่าบัตจะต้องต้อมน้ำยาสมุนไพโร ๓ รากเพื่อล้างพิษสารเสพติดออกจากร่างกาย เมื่อผู้บ่าบัตต้อมเข้าไปแล้วหากมีสารเสพติดจำนวนมากจะอาเจียนมากขึ้น อยู่กับผู้เสพ ในการบ่าบัตแต่ละครั้งใช้เวลาไม่เกิน ๔๕ นาที ก่อนจะกลับบ้านตามปกติได้

สิ่งที่ใช้ในการรักษาผู้ติดยาเสพทุกชนิดติดคือ รากไม้สมุนไพโร เพียง ๓ ชนิดในการบ่าบัต การเดินทางสะดวกโดยห่างจากอำเภอรันบุรี ไปทางทิศตะวันออก ๑๕ กิโลเมตร และห่างจากตัวเมืองสุรินทร์ ๘๕ กิโลเมตร

ภาพที่ ๑๐ พระครูพัฒนกิจจานุรักษ์ แนะนำวิธีการเลิกยาเสพติด

๒. พระครูพัฒนกิจจานุรักษ์

พระครูพัฒนกิจจานุรักษ์ วัดयोगแยง ตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ผลงาน

วัดแห่งนี้มี "ศูนย์สงเคราะห์บ่าบัตและฟื้นฟูยาเสพติด" โดยมีนายสุรเดช มีชัย (อดีตพระอาจารย์สุรเดช ชยาโคโม) เป็นผู้บ่าบัตประจำศูนย์สงเคราะห์บ่าบัตและฟื้นฟูยาเสพติด และท่านเป็นผู้จัดตั้งศูนย์ดังกล่าวขึ้นมา เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๕ เพื่อบ่าบัตผู้ติดสิ่งเสพติดทุกชนิด อาทิ บุหรี่ เหล้า กัญชา ยาบ้า เป็นต้น ซึ่งทำงานร่วมกับกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข

องค์ความรู้/เทคนิคที่ใช้

นายสุรเดช มีชัย ผู้อำนวยการศูนย์สงเคราะห์บ่าบัตและฟื้นฟูยาเสพติด กล่าวว่า ศูนย์แห่งนี้ไม่คิดค่ารักษา ประชาชนทุกคนสามารถเข้ามาเลิกยาเสพติดได้หากต้องการ ซึ่งประชาชนที่มาเลิกนั้น มีทั้งมาจากจังหวัดนครราชสีมา และจากต่างจังหวัดในภาคอีสาน บางคนได้รับข่าวจากการบอกเล่าจึงได้เดินทางมารักษา สำหรับศูนย์แห่งนี้จะทำการขยายสถานที่เพิ่มเติม คือสร้างอาคารนอน

ห้องน้ำในการรองรับผู้ป่วยที่มารักษา บางคนต้องนอนรักษาอยู่ที่นี่เพราะจะเป็นผลดีต่อสังคมและประเทศชาติ

วิธีการเลิกยาเสพติด จะให้ผู้ที่มาขอเลิกเสพยา ได้เขียนชื่อ-ที่อยู่ และสิ่งเสพติดที่ต้องการเลิกหลังจากนั้น จะมอบยานสมุนไพรให้กับผู้ที่มาเลิก ได้ฝอยยาสมุนไพรทั้ง ๕ ชนิดกับหิน ผสมน้ำคนละ ๑ แก้ว และจุดธูป ๕ ดอก สาบานตนต่อหน้าพระพุทธรูปว่าจะขอเลิกยาเสพติดชนิดนั้นจำนวนกี่ปี หรือตลอดชีวิตทุกประการ อยู่ที่ความต้องการของผู้เลิกเองเป็นสำคัญ หากผู้ใดไม่ทำตามสัญญาในระยะเวลาที่กำหนดและถ้ากลับมาเสพยาเสพติดจะมีอันเป็นไป

ต่อจากนั้น ผู้ที่ต้องการเลิกเสพยาจะเดินไปยังรางซีเมนต์ สำหรับอาเจียนหลังทานยาสมุนไพรคนละ ๑ แก้ว และต้องกินน้ำเปล่าตามอีกคนละ ๕๙ แก้ว ผู้ที่เลิกเสพยา จะนั่งกินยาสมุนไพรเป็นแถว ให้อาเจียน บางคนกินยายังไม่หมดแก้ว ต้องอาเจียนออกมาแทบเป็นแทบตาย บางคนบอกไม่ไหวแล้ว กินน้ำเปล่าไม่ครบ ๕๙ แก้วก็มีเสียงอาเจียนอย่างพะอืดพะอมของแต่ละคนตั้งออกมาเป็นระยะ หลังเสร็จสิ้นการอาเจียน บางคนหมดแรง ต้องให้พักก่อน เมื่อผู้ป่วยทุกคนแน่ใจว่าสามารถเลิกเหล้าหรือยาเสพติดได้ ทางศูนย์จะจัดพิธีสะเดาะเคราะห์ให้กับผู้ผ่านการบำบัดทุกคน ด้วยการให้ลงไปในอนโคโนสพ ตามความเชื่อที่จะเป็นการชุบชีวิตใหม่และทำให้ชีวิตดีขึ้น อีกทั้งเป็นการต่ออายุให้ยืนยาว โดยมีพระสงฆ์ทำพิธีสวดอภิธรรม บังสุกุลเป็น-บังสุกุลตาย เสมือนการสวดในงานศพทุกอย่าง

ช่วง ๓ ปีหลังมานี้ มีผู้มาสาบานตนงดเหล้าเข้าพรรษา เฉลี่ยประมาณปีละ ๒,๐๐๐ คน ซึ่งถือว่าเพิ่มขึ้นจากในอดีตกว่า ๑๐๐% คือ ยาเสพติดที่ต้องการเลิกมากที่สุดคือ สุรา รองลงมา คือ ยาบ้า บุหรี่ และกัญชา ตามลำดับ

สำหรับการเลิกยาเสพติด ไม่เสียค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด โดยส่วนใหญ่ ผู้ที่มาเลิกยาเสพติด มีอายุระหว่าง ๑๔-๗๐ ปี โดยผู้ติดยาเสพติดที่ต้องการเลิก ต้องใช้ยาสมุนไพร ๕ ชนิด ในการรักษา ประกอบด้วย ๑. พญาไฟ มีฤทธิ์ขยายหลอดเลือด ๒. โลดทะนงแดง ทำให้อาเจียน ขับสารพิษในร่างกาย ๓. รางจืดต้น ๔. รางจืดเครือ มีฤทธิ์เหมือนกันคือทำให้เบื่อเหล้า เบื่อบุหรี่ และ ๕. ปลาไหลเผือก เป็นยาบำรุงกำลัง ทำให้ไม่เหนื่อย ไม่หอบ ความรู้เกี่ยวกับยาสมุนไพรนายสุรเดช ได้ศึกษาและคิดค้นเองจากตำรา และศึกษาจากวัดถ้ำกระบอก จังหวัดสระบุรี

๓. พระครูสุวรรณกิจโสภณ

พระครูสุวรรณกิจโสภณ วัดท่าโคม ตำบลปะอ่าว อำเภอมือง จังหวัดอุบลราชธานี

เริ่มแรกเริ่มจากเรื่องเล็กๆไปหาใหญ่วัดเพียงให้ญาติโยมกินน้ำสาบานสมทานเลิกยาเสพติดต่อหน้าพระรัตนตรัย ความมั่นคงของศูนย์ พระครูสุวรรณกิจโสภณได้เข้าร่วมโครงการอบรมศูนย์สมุนไพรในโครงการพระราชดำริ และเริ่มใช้สมุนไพรในการบำบัดผู้เสพยาเสพติด เช่น สุรา กาว เปียร์ ฝิ่น กัญชา ยาบ้า ผงขาว เฮโรอีน การพนัน เป็นต้น สมุนไพรจะส่งผลให้อาเจียน ขับสิ่งเสพติดที่เป็นพิษในร่างกายออกมา ผู้คนต่างหลั่งไหลจากทั่วสารทิศ ชาวไทย ชาวต่างชาติที่มาอาศัยในไทย เข้ามาบำบัด เวลาเปิดให้การบำบัดทุกวัน ไม่มีวันหยุด วันเสาร์และอาทิตย์ผู้บำบัดจะมากเป็นพิเศษ

องค์ความรู้/เทคนิคที่ใช้

วิธีการลงทะเบียน ให้สวดมนต์ไหว้พระ ตั้งสัจจะปฏิญาณต่อหน้าพระรัตนตรัยดื่มน้ำสมุนไพรรากไม้ เพื่อขับสารพิษ รับประทานปฏิญาณระยะเวลาในการเลิก ส่วนสมุนไพรรักษา คือ พญาไฟ หรือ ฮางฮ้อน พญารากเดียว หรือโสมเทวดา โรคนางงดอกแดง หรือนางแข่ง ผู้ผ่านการบำบัด ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๖ ถึงปี ๒๕๕๓ ดังนี้ ผู้ติดยาเสพติดเรื้อรัง จำนวน ๓,๔๖๐๐ คน ผู้ติดยาเสพติดทุกประเภท กัญชา ผงขาว เฮโรอีน กาว ยาบ้า จำนวน ๒๕,๒๐๐ คน ผู้เลิกการพนันจำนวน ๑๒,๘๕๐ คน

รางวัลแห่งความภาคภูมิใจ จากการประเมินผลจากการสัมภาษณ์ผู้ได้รับการสงเคราะห์ ร้อยละ ๘๐ เลิกได้และครอบครัวดีขึ้น มีความสุข ปี พ.ศ.๒๕๓๙ ได้รับโล่เกียรตินิยม รักชีวิตอย่าหลงยาเสพติด สุรายาเสพติดเป็นภัยต่อชีวิตเป็นพิษต่อร่างกาย ให้เป็นหมู่บ้านแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองดีเด่นเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในวันเฉลิมฉลองวันขึ้นครองราชย์สมบัติ ๕๐ พรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยนายบรรหาร ศิลปะอาชา อดีตนายกรัฐมนตรีเป็นผู้แทนพระองค์มอบ ปี พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้รับเสมาธรรมจักร ประเภทส่งเสริมพัฒนาชุมชนและสงเคราะห์ประชาชน สาขาสงเคราะห์ประชาชน จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ภาพที่ ๑๑ ตัวอย่าง ใบปฏิญาณในการเลิกยาเสพติด

๔. พระไชยณรงค์ ปุญญาโกโม/ชนะภูมิ

พระไชยณรงค์ ปุญญาโกโม/ชนะภูมิ วัดนามะเฟือง ตำบลนามะเฟือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

เป็นพระหนุ่มไฟแรงที่ได้ทุ่มเทเสียสละให้กับสังคมมาหลายปี โดยเฉพาะเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด

องค์ความรู้/เทคนิคที่ใช้

ในทุกวันธรรมสวณะหรือวันพระนั้น พระไชยณรงค์ ปุณฺณกาโม จะใช้โอกาสในการแสดงธรรมให้ผู้ที่มาวัดไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ของเยาวชนให้ตื่นตัวรู้ทันอันตรายจากสารเสพติดให้โทษ นอกจากนั้นท่านยังเป็นพระวิทยากรอบรมศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา มัธยมศึกษาเพื่อเอาหลักธรรมไปเผยแพร่ให้เด็กและเยาวชนได้ซึมซับเกิดการเรียนรู้ตั้งแต่เด็ก ๆ อีกทั้งท่านยังร่วมกับคณะสงฆ์จังหวัดหนองบัวลำภูเป็นผู้คัดเลือกทีมพระวิทยากรที่มีเทคนิคประสบการณ์ตรงกับงานการป้องกันยาเสพติด ซึ่งท่านได้แยกเป็นแนวทางไว้ดังนี้

๑) ความรู้ทางพุทธวิธีการสอนของพุทธศาสนานำไปประยุกต์ใช้กับคนในชุมชน ใช้วิเคราะห์คนในชุมชนได้ จากนั้นสร้างเครือข่าย บ้าน วัด โรงเรียน แลกเปลี่ยนความรู้ว่าปัญหาเสพติดมีผลกระทบต่อคนในชุมชนระดับไหนมากที่สุด

๒) การทำความเข้าใจกับประชาชนเรื่องยาเสพติดได้ใช้วัดเป็นศูนย์กลางในการพูดคุยสนทนา ใช้สถานที่ของวัดในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ แล้วสอดแทรกเรื่องยาเสพติดในกิจกรรมในบุญประเพณี ๑๒ เดือน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมมากที่สุด ดึงประชาชนให้มีบทบาทในชุมชน ทั้งต่อโรงเรียนและวัด ให้กล้าแสดงออกต่อสาธารณชน ร่วมระดมเงินสมอบกันเพื่อหาทางจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา จากนั้นค่อยๆ สอดแทรกความรู้การป้องกันยาเสพติดในขณะทำงานหรือจัดกิจกรรม เมื่อเขามีบทบาทที่เด่นชัดจะทำให้เขาห่างไกลยาเสพติดไปเอง

๓) คณะสงฆ์ร่วมกับผู้นำในชุมชนดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ โดยสร้างเครือข่ายระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ทุกส่วนต้องมีบทบาทด้วยกัน

๕. พระครูสุตศาสนการ

พระครูสุตศาสนการ (ไพฑูรย์ เขมธโร) วัดพุทธเกษม ต.หนองกุง อําเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

ทางวัดได้เปิดโรงเรียนการกุศลของวัด โดยใช้ชื่อว่า โรงเรียนพุทธเกษมวิทยาลัย เป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา เริ่มเปิดการเรียนการสอนมาตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๕๓ ซึ่งวัตถุประสงค์ในการเปิดโรงเรียนดังกล่าวเพื่อต้องการเป็นสถานศึกษารองรับกลุ่มเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาจากโรงเรียนต่างๆ เด็กกลุ่มที่เป็นปัญหาสังคม เช่น ติดยาเสพติด ติดเกม เด็กที่ตั้งท้องระหว่างเรียนจนถูกไล่ออกจากโรงเรียน ซึ่งทางวัดจะเปิดรับเฉพาะเด็กกลุ่มดังกล่าวให้มาเข้าเรียนที่โรงเรียนพุทธเกษมวิทยาลัยฟรี และหลังจากที่เปิดทำการเรียนการสอนมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๓ จนถึงปัจจุบัน มีเด็กเข้าเรียนในทุกระดับชั้น และมีจำนวนเด็กเพิ่มขึ้นทุกปี โดยปีแรกที่เปิดรับมีเด็กเข้าเรียน ๖๓ คน จนปัจจุบันมีเด็กเข้าเรียนแล้วจำนวน ๓๘๗ คน

ภาพที่ ๑๒ นักเรียนโรงเรียนพุทธเกษมวิทยาลัย เข้าโครงการต่อต้านยาเสพติด

พระครูสุตศาสนการ กล่าวต่อไปว่า สาเหตุที่วัดเปิดโรงเรียนดังกล่าว เริ่มจากก่อนหน้านี้ทางวัดมีการเปิดโครงการนำเด็กที่ติดยาเสพติดมาบวชที่วัด เพื่อช่วยในการบำบัดให้เลิกยาเสพติด จากนั้นเห็นว่าเด็กที่มาร่วมโครงการบำบัดยาเสพติด ควรที่จะได้รับโอกาสทางการศึกษาด้วย จึงมีการจัดตั้งเป็นโรงเรียนพุทธเกษมวิทยาลัยขึ้น ขณะเดียวกันยังเห็นว่ากลุ่มเด็กที่เป็นปัญหาในสังคม เด็กที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา ยังมีอีกหลายกลุ่ม ซึ่งหากไม่มีใครเข้าไปช่วยเหลือ โรงเรียนไม่รับดูแล เด็กกลุ่มนี้ก็จะออกไปสร้างปัญหาสังคมอีกได้ จึงเปิดรับเด็กทุกกลุ่มที่เป็นปัญหาของสังคมเข้ามาเรียนที่โรงเรียนพุทธเกษมวิทยาลัยฟรี ส่วนหลักสูตรที่ใช้สอนนั้น ยืนยันว่าเป็นหลักสูตรที่ได้รับการรับรองจากกระทรวงศึกษาธิการ(ศธ.) โดยหากเด็กที่มาเข้าเรียนถูกออกจากโรงเรียนเดิมจากชั้นใด ก็จะมาให้เรียนต่อที่โรงเรียนพุทธเกษมวิทยาลัยในระดับชั้นนั้นต่อเนื่องไปจนจบการศึกษา ที่ผ่านมามีเด็กที่จบจากโรงเรียนแห่งนี้บางคนสามารถสอบติดโรงเรียนนายร้อยตำรวจได้ด้วย

ภาพที่ ๑๓ พระครูสุตศาสนการ ผู้จัดการโรงเรียนพุทธเกษมวิทยาลัย

นอกจากนี้ทางวัดยังมีการดำเนินการโครงการบำบัดยาเสพติดให้กลุ่มเด็กที่ติดยา เข้ามาบวชที่วัดซึ่งดำเนินการต่อเนื่องมาเป็นปีที่ ๖ แล้ว โดยเมื่อเข้ามาบวชที่วัดทางวัดจะดำเนินการบำบัดโดยวิธีต่างๆ คือ เวชบำบัดด้วยยาสมุนไพร ภายบำบัดโดยการให้ทำกิจกรรม ออกกำลังกายในวัด และอาชีวบำบัด โดยจะมีการฝึกอาชีพให้ เพื่อให้เมื่อสึกออกไปจะจะสามารถไปประกอบอาชีพได้ ทั้งนี้จากการที่ได้สัมผัสเด็กกลุ่มดังกล่าว พบว่าทุกคนมีจิตใจที่ดี มีความรักเพื่อน พร้อมทั้งจะให้ความช่วยเหลือเพื่อน เพียงแต่ไม่ค่อยมีคนที่จะให้โอกาส มีแต่คนที่จะตามไล่จับเด็กกลุ่มนี้ ทางวัดจึงจัดตั้งโรงเรียน และโครงการบำบัดยาเสพติดขึ้น เพื่อต้องการให้โอกาสเด็กกลุ่มนี้ นำมาขัดเกลาจิตใจ ฝึกอาชีพให้เป็นคนดีคืนสู่สังคมต่อไป

ภาพที่ ๑๔ หนังสือพิมพ์คมชัดลึก ตีพิมพ์ประวัติและผลงานพระครูประดิษฐ์วิริยาภรณ์

ภาพที่ ๑๕ พระครูประดิษฐ์วิริยาภรณ์

๖. พระครูประดิษฐ์วิริยาภรณ์ (แจลัม วิริโย)

พระครูประดิษฐ์วิริยาภรณ์ วัดพุทธประดิษฐ์ (หลวงปู่พระพุทธรูปใหญ่) บ้านโพน ตำบลโพนทอง อำเภอเขียงยืน จังหวัดมหาสารคาม

องค์ความรู้/เทคนิคที่ใช้

ที่วัดมีการเปิดรักษาผู้ติดยาเสพติด นอกจากท่านพระครูประดิษฐ์วิริยาภรณ์จะให้กินสมุนไพรแล้ว ทุกคนที่เข้ารับการรักษาจะต้องสาบานต่อหน้าหลวงปู่ใหญ่ ว่าจะไม่เสพยาเสพติดอย่างสิ้นเชิง แต่ก็มีบางคนที่ไม่ดีคำสาบานกลับไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอีก ก็เกิดความกระวนกระวายอยู่ไม่เป็นสุข สุดท้ายต้องกลับมาขอมาหลวงปู่ใหญ่ อากาณนั้นจึงหายไป

กิจกรรมที่ปฏิบัติสืบเนื่องมาตลอดคือ “เลิกเหล้าเข้าพรรษา” ท่านจะประชาสัมพันธ์ให้กับผู้ที่ต้องการจะเลิกเหล้าตลอดถึงสิ่งเสพติดทุกชนิดไปที่วัดแล้วตั้งสัจจะกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ว่าจะเลิก แล้วให้นำไปปฏิบัติตามที่ได้ตั้งสัจจะไว้แล้ว สิ่งเหล่านี้ว่าเป็นเทคนิควิธีอีกแบบหนึ่งที่ช่วยจรรโลงให้คนในสังคมเกิดพลังทางใจในการที่จะเลิกสิ่งเสพติดได้อีกวิธีหนึ่ง

ภาพที่ ๑๖ พระครูสมุห์ทองล้วน สิริจันทโร ดร. ประธานศูนย์พัฒนาคุณธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภาพที่ ๑๗ พระครูสมุห์ทองล้วน สิริจันทโร ดร. บรรยายธรรมการป้องกันยาเสพติดให้กับนักเรียน

๗. พระครูสมุห์ทองล้วน สิริจันทโร ดร. วัดศรีพิมล ศูนย์ปฏิบัติธรรมสมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภามาหาเถร) ตำบลบ้านไต้ อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น

พระครูสมุห์ทองล้วน สิริจันทโร ดร. เป็นประธานศูนย์พัฒนาคุณธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ท่านได้กล่าวว่า “ปัญหายาเสพติดในปัจจุบัน เราแก้กันที่ใดต้นเหตุ ปลายเหตุ ตรงจุดหรือไม่ จากความรู้และประสบการณ์ที่ได้ร่วมทำงานด้านนี้มาเป็นเวลาพอสมควร คิดว่าเราจะต้องแก้ปัญหาให้ตรงจุด ..ถ้าเด็กนักเรียนเขาอยากจะทำฟุตบอล แล้วเราบังคับให้เขามานั่งเรียน เขาก็จะเป็นทุกข์ และก็คงมีปัญหาในการเรียน.....เช่นเดียวกันกับปัญหาเสพติด...”

“ปัญหา (ทุกข์) ทั้งหลาย เกิดขึ้นที่ใจ (ของตนเอง) ...เยาวชนติดยาเสพติด ก็ต้องแก้ที่ใจของเยาวชน..” “อาตมาให้เขาฝึกสร้างอนาคต กำหนดเป้าหมาย ลงมือทำอย่างมุ่งมั่นและต่อเนื่อง เขาจะประสบผลสำเร็จ” “อาตมายินดีที่จะช่วยเหลือสังคมตรงนี้นะ ที่วัดก็จัดอบรมทั้ง

เยาวชนและคนทั่วไป ไม่เฉพาะแต่เรื่องยาเสพติดนะ ธรรมะของพระพุทธเจ้าประเสริฐที่สุด พวกเราเข้าใจกันอย่างถ่องแท้หรือยัง หากเข้าใจเราจะไม่มีทุกข์อย่างแท้จริง”

การให้สัมภาษณ์ของท่านแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำงานเพื่อสังคม โดยเฉพาะงานด้านยาเสพติดท่านทำอย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้/เทคนิคที่ใช้

๑) การบรรยายธรรม ท่านจะใช้การเป็นบรรยายธรรมให้กับเด็ก เยาวชน ประชาชน เมื่อได้รับเป็นวิทยากรตามสถานที่ต่าง ๆ ทั่วภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และบรรยายธรรมทางสถานีวิทยุ ด้วยจะกล่าวถึงโทษภัยของยาเสพติดแล้วสอดแทรกธรรมะเข้าด้วย ท่านจึงกล่าวว่า “ธรรมะกินได้ ธรรมะง่ายนิดเดียว” สามารถนำไปปฏิบัติได้ทุกที่ ทุกเวลา

๒) การจัดโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน

ในระหว่างปิดภาคการศึกษา โดยจัดให้มีโครงการบรรพชาสามเณรและอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อนในช่วงเดือนเมษายนของทุกปี โดยการอบรมเด็กและเยาวชน ประชาชนให้มีคุณธรรม จริยธรรม ประพฤติปฏิบัติอยู่ในหลักศีลธรรม และสามารถนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อเป็นการห่างไกลอบายมุข โดยเฉพาะยาเสพติดที่เป็นภัยร้ายแรงทำลายสังคมให้เสื่อมลง

๓) การจัดงานปรีวาสกรรม

การอยู่ปรีวาสชื่อว่าเป็นการปฏิบัติกิจสำคัญ ๑ ใน ๑๐ เป็นการชำระศีลให้บริสุทธิ์ เพื่อเป็นเนืองนบุญที่ดีต่อไป การจัดงานปรีวาสเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก ผู้ถวายความอุปถัมภ์ชื่อว่าได้สร้างมหากุศล เป็นการส่งเสริม พระสงฆ์ให้เป็นผู้บริสุทธิ์จากมลทินโทษทั้งปวง

๔) สวดมนต์ข้ามปี

การสวดมนต์นั้น จะทำให้ชีวิตของเรานั้นเป็นคนไม่เคร่งเครียด จิตของเราสงบนิ่ง เยือกเย็น ทำให้หลับสบาย ตื่นมาก็เป็นสุข ทำให้การผิดปกติของระบบทางเดินหายใจและทางเดินอาหารหมดไป เพราะปอดของเราต้องมีกำลัง และที่สำคัญที่สุด คือ การปรับสมดุลของร่างกาย ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้น ท่านจึงจัดกิจกรรมนี้มาตั้งแต่ปี ๒๕๔๙ เป็นต้นมา เพราะสามารถดึงเด็ก เยาวชน ประชาชน เข้าวัด ทำให้งดเว้นอบายมุขไปด้วยทำให้ชุมชนหมู่บ้านกลายเป็นชุมชนสีขาว

ภาพที่ ๑๘ พระครูวิมลสังวรคุณ

๘. พระครูวิมลสังวรคุณ (ล้อม สีลสวโร) พระศรีโพธิ์ชัย วัดป่าเมตตาธรรม อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด

ทุกๆ วันจะมีญาติโยมจากจังหวัดต่างๆ นำลูกหลานมาเลิกยาเสพติด เลิกเหล้า เลิกบุหรี หลวงพ่อล้อมก็เมตตาให้ความสงเคราะห์แก่ทุกคน บางวันก็ไม่ได้พักนอนเลย มีอยู่บ่อยๆ ที่ญาติโยมมาปลุกตอนกลางดึก เพื่อขอความช่วยเหลือจากหลวงพ่อ

องค์ความรู้/เทคนิคที่ใช้

ในการรักษาผู้ติดตาเสพติดทุกชนิด หลวงพ่อล้อมจะให้กินยาสมุนไพร ๑ แก้ว สำหรับผู้ติดบุหรี ยาบ้า กาว ทินเนอร์ ยาแก้ลมประสาทต่างๆ เมื่อผู้มาเลิกยาเสพติดออกไปจากวัดป่าเมตตาธรรมแล้ว ผู้เสพยาเสพติดที่ได้กินยาสมุนไพรไป ๑ อาทิตย์ ผู้นั้นจะถูกหรือได้กลิ่นยาเสพติดชนิดนั้นๆ ไม่ได้เลย จะมีอาการเหมือนยาชนิดนั้นๆ อย่างรุนแรง จะไม่มีอาการอยากยาเสพติดชนิดนั้นๆ อีกเลย

ขณะเดียวกัน หลวงพ่อล้อมยังรักษาผู้ที่มีอาการปวดแหว่ แข็ง ขา ปวดเมื่อยตามร่างกาย ช่วยแผ่เมตตาให้ผู้ที่ค้าขายไม่ค่อยดี รวมทั้งรักษาคุณไสยมนต์ดำต่างๆ ตลอดจนให้ฤกษ์ในงานมงคลพิธีต่างๆ ตามหลักโหราศาสตร์ เพื่ออนุเคราะห์ญาติโยมให้ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

หลวงพ่อล้อม กล่าวว่า เรื่องสมุนไพร หรือยาไทยนั้น ในเบื้องต้นหลวงพ่อล้อมไม่ได้สนใจมากนัก แต่เมื่อมีอายุมากขึ้น ชีวิตได้ผ่านร้อนผ่านหนาวมามาก มองเห็นความเป็นอนิจจังของชีวิตตนเองและญาติโยม หลวงพ่ออยากช่วยให้ญาติโยมหายเจ็บป่วย จึงได้มุ่งศึกษาสมุนไพรไทยจากหมอ ยาไทย จนถือได้ว่ามีความรู้ความสามารถในการรักษาชาวบ้าน ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นปราชญ์ผู้ทรงวิทยาการด้านสมุนไพรระดับหนึ่ง ท่านจึงเป็นที่พึ่งของชุมชนมาโดยตลอด เพราะถ้าหากประชาชนต้องการเลิกยาเสพติดทุกชนิด สามารถรักษาให้หายขาดได้ ซึ่งที่ผ่านมากกว่า ๙๐% มารักษาแล้วหายขาดอย่างน่าอัศจรรย์ใจ โดยใช้ทั้งยาสมุนไพร คาถา รวมทั้งการตั้งสัจจะ โดยท่านรักษามาตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๕๒ มีผู้เข้ามารักษาว่าหมื่นคน แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นเสียสละที่ได้ทำงานเพื่อชุมชนอย่างแท้จริงโดยเฉพาะงานด้านการบำบัดผู้ติดยาเสพติด

ภาพที่ ๑๙ พระครูพิจิตรสิทธิคุณ

๙. พระครูพิจิตรสิทธิคุณ

พระครูพิจิตรสิทธิคุณ วัดหนองหอยไตร ตำบลหนองแสน อำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ปัจจุบันเป็นวัดส่งเสริมสุขภาพต้นแบบของอำเภอหนองกงศรี เป็นศูนย์รวมจิตใจของพุทธศาสนิกชนทั่วไป โดยได้จัดงานปรีวาสกรรม บวชชีพราหมณ์ให้พระสงฆ์และประชาชนได้เข้าร่วมปฏิบัติธรรมเป็นประจำทุกปี

ท่านเป็นพระสังฆพัฒนาที่ทุ่มเทกำลังกายเพื่อประโยชน์ของชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง โดยทำกิจกรรมหลากหลาย หนึ่งในนั้นคือ เป็นวิทยากรกับกองทัพไทยเพื่อป้องกันยาเสพติด ต่อมาได้จัดตั้งเป็นศูนย์พัฒนาคุณธรรม

องค์ความรู้/เทคนิคที่ใช้

การป้องกันยาเสพติดเป็นงานที่ท่านได้ทำมาตลอด ท่านมีแรงบันดาลใจที่เห็นชาวบ้านติดยาเสพติด บางครอบครัวค้ายาบ้า ทำให้เกิดปัญหาครอบครัวที่ส่งผลกระทบต่อลูกหลานเมื่อตำรวจจับได้ ไม่มีผู้ดูแล เกิดปัญหาในระดับชุมชนเพราะมีการลักขโมยสิ่งของเพื่อนำไปขายและซื้อยาเสพติดมาเสพ เป็นวงจรชีวิตที่นำมาซึ่งความทุกข์ ท่านจึงมีความตั้งใจที่จะช่วยเหลือชาวบ้านให้หลีกเลี่ยงยาเสพติดให้ได้โดยเฉพาะยาบ้า

ท่านมีแนวทางในการป้องกันยาเสพติดคือใช้การบรรยายธรรมให้กับเยาวชนและประชาชน โดยเฉพาะเยาวชน เด็กนักเรียนนั้นท่านจะเน้นอบรมเป็นพิเศษ เพราะเป็นวัยที่เสี่ยงต่อการติดยาเสพติดได้ง่าย ที่วัดหนองหอยไตรจึงเป็นศูนย์พัฒนาคุณธรรม ซึ่งศูนย์นี้จะทำงานร่วมกับกองทัพไทยเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด

หลักธรรมที่นำมาอบรมเป็นหลัก คือ หลักความกตัญญู กตเวที และการให้ความรู้เกี่ยวกับโทษภัยของยาเสพติด ในขณะที่อบรมจะให้มีการปฏิบัติธรรม นั่งสมาธิ ไหว้พระ สวดมนต์ ท่านไม่ใช้การบำบัดแต่ใช้การป้องกัน

นอกจากนั้นท่านยังได้จัดกิจกรรมเพื่อป้องกันยาเสพติดคือ

๑) งาน “สู่ขวัญข้าว สู่ขวัญผู้สูงอายุ” งานนี้จะจัดในวันที่ ๓๑ ธันวาคม ของทุกปี โดยงานจะเริ่มตั้งแต่ตอนเช้า ประชาชนจะมาร่วมทำบุญที่วัด และจะนำข้าวเปลือกมารวมกันกองไว้ที่บริเวณวัด เพื่อสู่ขวัญข้าว ตามประเพณีของชาวอีสานเชื่อว่าเจ้าแม่โพสพเป็นผู้ประทานข้าวมาให้มนุษย์บนโลกได้กิน เมื่อเก็บเกี่ยวเสร็จได้ผลผลิตแล้วจึงต้องสู่ขวัญเป็นการตอบแทน นอกจากนั้น ยังมีการสู่ขวัญผู้สูงอายุในหมู่บ้าน เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้ผู้สูงอายุได้มีจิตใจที่เข้มแข็ง ที่สำคัญคือบุตร หลานที่ไปทำงานต่างจังหวัดได้กลับมาเยี่ยมพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย โดยที่ท่านพระครูพิจิตรสิทธิคุณประกาศชัดเจนว่าคนที่มาร่วมงาน “สู่ขวัญข้าว สู่ขวัญผู้สูงอายุ” ห้ามเสพยาเสพติดเป็นอันขาด ทำให้เกิดผลดีต่อเยาวชน ประชาชนเป็นอย่างมาก เพราะวันที่ ๓๑ ธันวาคม แทนที่จะไปฉลองสิ้นปีด้วยการดื่มสุรา แต่ชาวบ้านกลับไปร่วมงานที่วัดทำให้ประชาชนได้อยู่ร่วมกันทำบุญอย่างมีความสุขในวันสิ้นปี

๒) งาน “สวดมนต์ข้ามปี” ซึ่งงานนี้จะทำต่อเนื่องจากงาน “สู่ขวัญข้าว สู่ขวัญผู้สูงอายุ” นั่นคือ หลังจากประชาชนได้ร่วมงานแล้วจะกลับไปบ้านเพื่อเตรียมตัวไปร่วมงานสวดมนต์ข้ามปีที่วัดหนองหอยไตรอีกครั้งหนึ่ง โดยงานจะเริ่มตั้งแต่เวลา ๑๙.๐๐ น. เป็นต้นไป ในงานมีกิจกรรมไหว้พระสวดมนต์จนกระทั่งข้ามคืนไปวันที่ ๑ มกราคม จะเลิกประมาณ ๐๓.๐๐ น. ในงานนี้จะมีประชาชนมาร่วมงานแต่ละปีโดยเฉลี่ย ๒,๐๐๐ คน นอกจากประชาชนในหมู่บ้านแล้วยังมีประชาชนจากหมู่บ้านอื่นที่ใกล้เคียงมาร่วมด้วย

๓) คณะสงฆ์สี่ขาว ท่านเป็นผู้เสนอแนวความคิดว่า คณะสงฆ์อำเภอหนองกุงศรีต้องเป็นผู้ปลอดสิ่งเสพติดโดยเฉพาะยาบ้า เนื่องจากพระสงฆ์เป็นที่พึ่งของประชาชนจะต้องปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี ดังนั้น ท่านจึงเสนอให้มีการตรวจฉีดยาพิษในอำเภอหนองกุงศรีในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา เพราะมีพระบวชใหม่ค่อนข้างเยอะ การตรวจฉีดยาพิษจะสามารถคัดกรองได้ว่า มีพระที่ปลอดจากสิ่งเสพติดทั้งหมดหรือไม่ ซึ่งท่านได้ทำงานร่วมกับทางสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดกาฬสินธุ์ โรงพยาบาล และตำรวจ ทำให้เป็นผลดีต่อคณะสงฆ์ที่สามารถสกัดกั้นผู้ไม่ประสงค์ดีอาศัยการบวชเพื่อซื้อขายยาเสพติด

ภาพที่ ๒๐ พระครูบูรพาธรรมบัณฑิต

๑๐. พระครูบูรพาธรรมบัณฑิต (อารีย์ ปณฺธิโต)

พระครูบูรพาธรรมบัณฑิต วัดป่าหนองโหมงบูรพาราม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด
องค์ความรู้/เทคนิคที่ใช้

๑) การเป็นวิทยากร ท่านเป็นพระวิทยากรที่มีความสามารถสูง ได้ถ่ายทอดความรู้ให้กับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เพื่อให้พระที่สอนศีลธรรมในโรงเรียนมีความตระหนักถึงพิษภัยของสิ่งเสพติด ที่กำลังคุกคามต่อเยาวชนเป็นแนวทางตลอดจนเทคนิค และกระบวนการสอนเพื่อไปถ่ายทอดเยาวชนห่างไกลยาเสพติด อันเป็นวาระแห่งชาติ

๒) ทำหน้าที่เป็นครูพระสอนศีลธรรม บุรณาการวิชาการ วิชาพระพุทธศาสนาสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้กับนักเรียน นักศึกษา ในสถานศึกษา

ภาพที่ ๒๑ พระครูโพธิ์วิรุณบรรยายธรรมเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดให้กับนักเรียน

๑๑. พระครูโพธิ์วิรุณ

พระครูโพธิ์วิรุณ วัดโพธิ์การาม บ้านโพธิ์ก่อง อำเภอบุพผรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

พระครูโพธิ์วิรุณ เจ้าอาวาสวัดโพธิ์การาม ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าคณะอำเภอบุพผรัตน์เมื่อ ๒๖ มีนาคม ๒๕๒๕ พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นประธานในการจัดสร้างศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเฉลิมพระเกียรติวัดโพธิ์การามเป็นผู้สนับสนุนการศึกษานอกโรงเรียนดีเด่นของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดร้อยเอ็ดเป็นผู้พัฒนาชุมชนพัฒนาให้วัดโพธิ์การาม ศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนสังคมแห่งการเรียนรู้ต้นแบบ ได้แก่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเฉลิมพระเกียรติ วัดโพธิ์การาม ศูนย์การเรียนรู้ ICT ชุมชนเฉลิมพระเกียรติ วัดโพธิ์การาม สำนักงานเจ้าคณะอำเภอบุพผรัตน์ ที่ทำการกองทุนหมู่บ้าน บ้านโพธิ์น้อย ต.เด่นระดับภาคที่ทำการกองทุน หมู่บ้าน (บ้านโพธิ์ ศรีสวัสดิ์) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด วัดโพธิ์การาม ที่ทำการกลุ่มแม่บ้าน โพธิ์น้อย ที่ทำการกลุ่มแม่บ้านโพธิ์ ศรีสวัสดิ์ ที่ทำการกลุ่มเยาวชนบ้านโพธิ์น้อย-โพธิ์ศรี สวัสดิ์ สถาบันการเงินชุมชนโพธิ์น้อย ศรีสวัสดิ์ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชน ของ ธ.ก.ส.สาขาบุพผรัตน์ สำนักงาน ธ.ก.ส.จังหวัดร้อยเอ็ด ร้านจำหน่ายสินค้าชุมชน "เขาเขิน" วัดส่งเสริมสุขภาพ (นวดแผน ไทย-อบสมุนไพรม) ศูนย์เรียนรู้มหาวิทยาลัยชีวิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เป็นสถานที่ประชุม อบรม สัมมนา ปฏิบัติธรรม แหล่งศึกษาดูงาน จัดการศึกษา จัดกิจกรรมของชุมชน

องค์ความรู้/เทคนิคที่ใช้

พระครูโพธิ์วิรุณ ท่านได้มีแนวคิดในการป้องกันและแก้ไขยาเสพติดที่หลากหลาย ที่ท่านได้เน้นมากคือการป้องกันยาเสพติด โดยการจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาชน

๑) ศาสนธรรมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด

โครงการ “ศาสนาธรรมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด” มีเป้าหมายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษา เป็นเด็กก่อนวัยเสี่ยงอันดับแรกสุดที่มีโอกาสจะเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง

กัปปยาเสพติด โดยใช้แนวทางการปฏิบัติ ตามหลักศาสนา เพื่อให้เยาวชนเกิดความรู้ความเข้าใจในหลักของการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง และแนวทางการ ประพฤติตนตามแบบอย่างอันดีงามของสังคม และสร้างความอบอุ่นให้เกิดในครอบครัวของตนเอง อันจะส่งผล ให้เยาวชนกลุ่มนี้เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศไทยชาติ

๒) โครงการงดเหล้าเข้าพรรษา จากการศึกษาที่คณะรัฐมนตรีเห็นชอบกำหนดให้วันเข้าพรรษาเป็น “วันงดดื่มสุราแห่งชาติ” ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง วันงดดื่มสุราแห่งชาติ ลงวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๑ เพื่อส่งเสริมธรรมเนียมปฏิบัติอันดีงามของชาวพุทธ ที่เมื่อถึงช่วงเวลาเข้าพรรษาดำเนินการ ๓ เดือน จะมีการตั้งสัจจะอธิษฐาน ลด ละ เลิก เหล้าเบียร์ และตั้งใจศึกษาปฏิบัติธรรม รักษาศีล ทั้งยังเป็นการส่งเสริมวิถีความพอเพียง ละ ลด เลิก อบายมุขและรายจ่ายฟุ่มเฟือย ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง อันเป็นการลดปัญหาความสูญเสียทางเศรษฐกิจ สังคม ความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งมีต้นเหตุมาจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

๓) กลืนปลอดเหล้า สร้างบุญด้วยศรัทธา วัดโพธิ์การาม เป็นวัดส่งเสริมสุขภาพ ได้เล็งเห็นโทษของการดื่มเหล้ามาตลอด ดังนั้น ท่านจึงได้จัดกิจกรรมนี้ขึ้น เพื่อเชิญชวนให้เลิกดื่มเหล้า เพราะการดื่มเหล้าเบียร์ทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิต ร่างกายทรุดโทรม แล้วยังเป็นสาเหตุของอุบัติเหตุทำให้เกิดการบาดเจ็บและเสียชีวิตด้วย ช่วงเข้าพรรษา ๓ เดือนที่คนงดเหล้า อุบัติลดลง ก็ต้องการให้คนลด ละ เลิกเหล้าต่อเนื่องจากเข้าพรรษา ก็มีโครงการกลืนปลอดเหล้าขึ้น เพราะหลังเทศกาลออกพรรษาจะมีการจัดทอดกฐิน ผ้าป่า ทั่วทุกภาคของไทย ต้องรณรงค์ให้ชาวบ้านเปลี่ยนค่านิยมดื่มเหล้าในงานบุญประเพณี ซึ่งนอกจากจะช่วยลดความเสี่ยงในการจัดงานแต่ละครั้งแล้ว ยังช่วยลดปัญหาอื่นๆ ที่ตามมาด้วย”

๔) งานศพปลอดเหล้า พระครูโพธิ์วิรุณ ร่วมกับแกนนำชุมชนทุกภาคส่วน อาสาสมัครสาธารณสุข โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ได้ร่วมระดมแนวคิด เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยกระบวนการแผนชุมชน และการจัดทำประชาคมหมู่บ้าน ได้มีมติว่าจะร่วมมือร่วมใจ เป็นสัญญาประชาคมหมู่บ้านเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยจะงดเหล้าในงานศพ ซึ่งทุกคนมีความฝันและมีเป้าหมายสูงสุดที่จะทำให้เป็นชุมชนปลอดเหล้าและอบายมุข เพื่อให้ เกิดเป็นประเพณีและวัฒนธรรม ที่ดีงามให้รุ่นลูกหลานได้สืบทอดต่อไป และเป็นโครงการนำร่อง เพื่อนำไปสู่การงดเหล้าในงานบุญ งานประเพณีต่างๆ

๕) ประเพณีบุญทอดเทียนโคมและโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบ

ลักษณะกิจกรรมคือ ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา ได้ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ร่วมกันนำเทียนมาจัดทำเป็นต้นเทียนเพื่อทอดถวายให้พระสงฆ์ได้ใช้จุดบูชาพระรัตนตรัย โดยมีวัตถุประสงค์ คือ ต้องการดึงเด็ก เยาวชน ประชาชนทั่วไป ให้เข้าวัด เพื่อทำบุญ รักษาศีล ในวัดที่จัดงาน และให้งดเว้นอบายมุขทุกชนิด ให้ถือปฏิบัติร่วมกันด้วยความบริสุทธิ์ใจ จึงเป็นการควบคุมปัจจัยเสี่ยง เหล้า บุหรี่ หวย การพนัน และยาเสพติดได้เป็นอย่างดี

สรุปข้อมูลการจัดการความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
ของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ที่	ชื่อ - ฉายา - สกุล	ที่อยู่
๑	พระครูประภัสร์สารธรรม	วัดทุ่งไทรชะยูง บ้านชะยูง หมู่ ๗ ตำบลยางสว่าง อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์
๒	พระครูพัฒนกิจจานุรักษ์	วัดयोगแยง ตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
๓	พระครูสุวรรณกิจโสภณ	วัดข้าโคม ตำบลปะอ่าว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
๔	พระไชยณรงค์ ปุณฺณกาโม/ชนะภูมิ	วัดนามะเฟื่อง ตำบลนามะเฟื่อง อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู
๕	พระครูสุตศาสนการ (ไพฑูรย์ เขมธโร)	วัดพุทธเกษม ต.หนองกุง อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น
๖	พระครูสมุห์ทองล้วน สิริจันโท ดร.	วัดศรีพิมล ศูนย์ปฏิบัติธรรมสมเด็จพระพุทธาจารย์ (อจ อาสภมาหาเถร) ตำบลบ้านไต้ อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น
๗	พระครูประดิษฐ์วิริยาภรณ์	วัดพุทธประดิษฐ์ (หลวงพ่อพระพุทธรูปใหญ่) บ้านโพธิ์ ตำบลโพธิ์ทอง อำเภอเขียงยืน จังหวัดมหาสารคาม
๘	พระครูวิมลสังวรคุณ (ล้อม สีลสวโร)	วัดป่าเมตตาธรรม อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด
๙	พระครูพิจิตรสิทธิคุณ	วัดหนองหอยไทร ตำบลหนองแสน อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์
๑๐	พระครูบูรพาธรรมบัณฑิต	วัดป่าหนองโหม่งบูรพาธรรม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด
๑๑	พระครูโพธิ์วีรคุณ	วัดโพธิ์การาม บ้านโพธิ์ก่อ อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ตอนที่ ๕ ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์ กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๕.๑ ด้านการแสวงหาความรู้

๑) พระสงฆ์บางรูปขาดความกระตือรือร้นที่จะเพิ่มทักษะความรู้ให้ตนเอง ทั้งนี้อาจเนื่องจากบางรูปอายุ พรรชามากขึ้น สุขภาพไม่ดีจึงต้องดูแลตนเองก่อน ก่อนที่จะทำอย่างอื่น

๒) การจัดการความรู้ที่ผ่านมายังอยู่ในเฉพาะพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา พระสงฆ์ส่วนใหญ่ยังไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้จากสถาบันต่าง ๆ ทำให้ยังมีความรู้ที่ไม่หลากหลายเท่าที่ควร

๓) การต้องใช้ความพยายามและทรัพยากรอย่างมากในการดำเนินกิจกรรมการจัดการความรู้เพื่อให้ได้มาซึ่ง "องค์ความรู้" อันเป็นทรัพยากรที่สำคัญ กิจกรรมทั้งหลายที่ดำเนินอยู่ล้วนแล้วแต่ดำเนินไปด้วยความพยายามของแต่ละคน ไม่ใช่ดำเนินไปตามธรรมชาติโดยไม่มีการบังคับควบคุม

๕.๒ ด้านการแลกเปลี่ยนความรู้

๑) การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับยาเสพติดแต่ละครั้งทิ้งช่วงเกินไป ทำให้ไม่ต่อเนื่อง

๒) พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาขาดการเรียนรู้ร่วมกัน

๕.๓ ด้านกระบวนการถ่ายทอดความรู้

๑) ปัญหาที่เกิดมาจากการไม่แบ่งปันความรู้ เช่น พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาเมื่อไปสัมมนา หรือฝึกอบรมกลับมาแล้ว ก็เก็บความรู้ไว้คนเดียว แต่พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนารูปอื่นที่ไม่ได้ไปฝึกอบรมหรือสัมมนา จะไม่รู้เลยว่ารูปที่ไปฝึกอบรม หรือไปสัมมนานั้นได้อะไรกลับมา

๒) การทำกิจกรรมแต่ละครั้ง คณะกรรมการจะไม่ครบคณะ ผู้ที่รับผิดชอบการเป็น Facilitator และ Notetaker ทำให้ความต่อเนื่องหรือสร้างองค์ความรู้ไม่เต็มที่

๕.๔ ด้านกระบวนการเก็บรักษาความรู้

๑) ปัญหาที่เกิดจากการจัดเก็บความรู้ของแต่ละวัดซึ่งมีการจัดเก็บไว้หลายแห่ง หลายรูปแบบมีทั้งที่เป็นอิเล็กทรอนิกส์ และไม่เป็นอิเล็กทรอนิกส์ กระจุกกระจายในยามที่ต้องการข้อมูลเพื่อการตัดสินใจแบบเร่งด่วน จะทำไม่ได้เพราะจะต้องใช้เวลารวบรวมข้อมูลนาน อาจทำให้เสียผลประโยชน์ก็ได้

ตอนที่ ๖ องค์ความรู้ที่ได้จากการจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากการวิจัยเรื่อง การจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อสังเคราะห์จากผลการวิจัยแล้ว สามารถสรุปองค์ความรู้ได้ดังนี้

๖.๑ ด้านการกำหนดเป้าหมาย

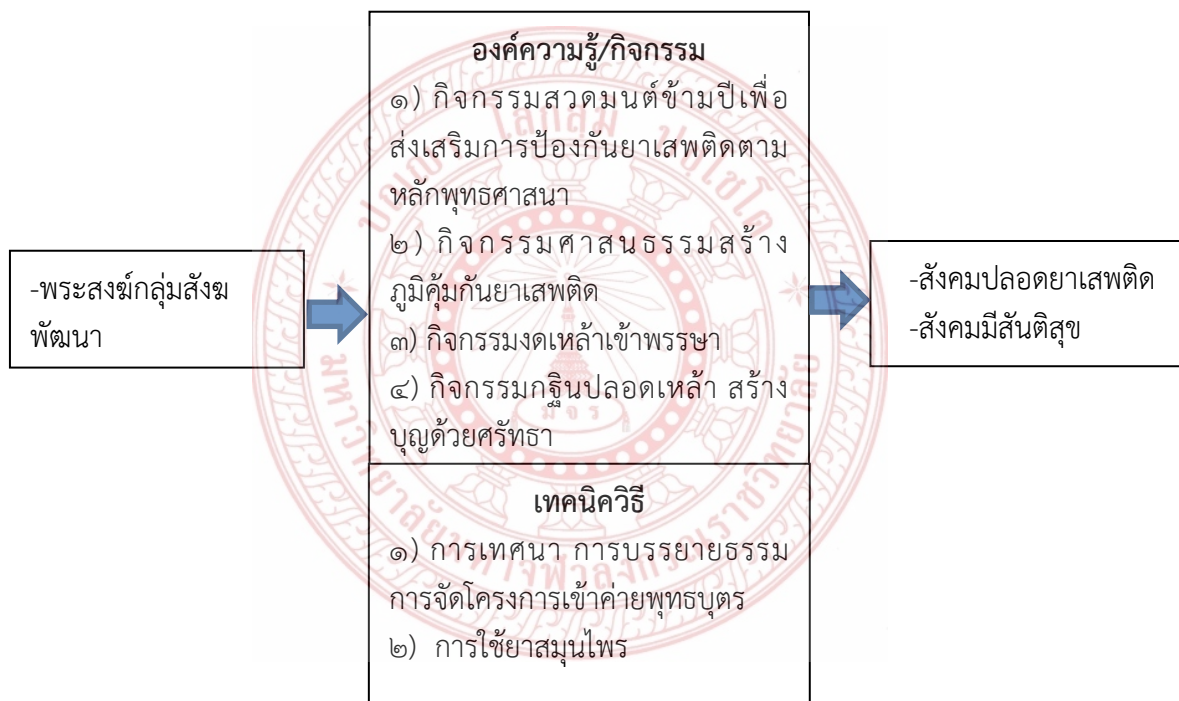
พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาได้กำหนดเป้าหมาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ๔ ประการคือ ๑) เป้าหมายของงาน ๒) เป้าหมายการพัฒนาคน ๓) เป้าหมายการพัฒนาองค์กร ๔) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

๖.๒ องค์ความรู้จากการจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติด

- ๑) กิจกรรมสวดมนต์ข้ามปีเพื่อส่งเสริมการป้องกันยาเสพติดตามหลักพุทธศาสนา
- ๒) กิจกรรมศาสนธรรมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด
- ๓) กิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษา
- ๔) กิจกรรมกฐินปลอดเหล้า สร้างบุญด้วยศรัทธา
- ๕) กิจกรรมงานศพปลอดเหล้า

๖.๓ องค์ความรู้จากการป้องกันและแก้ไขยาเสพติด

- ๑) การเทศนา การบรรยายธรรม การจัดโครงการเข้าค่ายพุทธบุตร
- ๒) การใช้ยาสมุนไพร

แผนภูมิที่ องค์ความรู้ที่ได้จากการจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

การดำเนินการวิจัยเรื่อง “การจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ เพื่อศึกษาสถานการณ์ยาเสพติดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และบทบาทของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในการป้องกันยาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนา การจัดการความรู้ในการป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเพื่อจัดทำฐานข้อมูลการจัดการความรู้ในการป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งจะนำเสนอตามลำดับคือ สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการศึกษา

๕.๑.๑ สถานการณ์ยาเสพติดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและบทบาทของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในการป้องกันยาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนา

สถานการณ์ยาเสพติดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน พบว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ยังคงต้องเฝ้าติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด เนื่องจากกลุ่มขบวนการค้ายาเสพติดยังคงใช้พื้นที่ภาคเหนือและประเทศเพื่อนบ้านเป็นเส้นทางการลำเลียงยาเสพติดเข้ามาในประเทศไทย ก่อนจะส่งพักตามจังหวัดขนาดใหญ่ เพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจสอบของทางเจ้าหน้าที่ ขบวนการค้ายาเสพติดเริ่มปรับเปลี่ยนเส้นทางมาอยู่แถวๆ ๕ จังหวัดชายแดนอีสานเหนือ ได้แก่ จังหวัดเลย หนองคาย นครพนม บึงกาฬ และจังหวัดมุกดาหาร

สถานการณ์ยาเสพติดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า สถานการณ์ด้านการค้าและแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง อยู่ในระดับปานกลางเมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่นๆ ยาเสพติดที่มีปัญหาการค้าและแพร่ระบาดมากที่สุด คือ ยาบ้า รองลงมา เป็นกัญชาแห้ง และสารระเหย ตามลำดับ ส่วนไอซ์ กัญชาสด และพืชกระท่อม สภาพปัญหา อยู่ในระดับไม่รุนแรง พื้นที่ที่มีปัญหาการค้าและแพร่ระบาดของยาเสพติดมากที่สุด คือ จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดอุบลราชธานี เนื่องจากเป็นจังหวัดขนาดใหญ่ มีความเจริญในด้านต่างๆ มีสถานที่ท่องเที่ยว สถานที่ทำงาน สถานศึกษา สถานประกอบการประเภทต่างๆ สถานบันเทิง หอพัก/ห้องเช่า อยู่เป็นจำนวนมาก รวมทั้งมีประชากรอาศัยอยู่ มากกว่าพื้นที่อื่นๆ ทั้งประชากรที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่เอง และประชากรจากต่างพื้นที่ ที่เข้ามาพักอาศัย ประกอบอาชีพ ศึกษา ซึ่งในกลุ่มประชากรเหล่านี้ก็มีผู้เสพและกลุ่มเสี่ยงอยู่เป็นจำนวนมากด้วยเช่นกัน จึงทำให้ผู้ค้ายาเสพติดนำยาเสพติดเข้ามาจำหน่ายและแสวงหาลูกค้ายาเสพติดรายใหม่ๆ ในพื้นที่ดังกล่าวเป็นจำนวนมากด้วยเช่นกัน นอกจากนี้พบปัญหาการค้าและแพร่ระบาดของยาเสพติดในทุกจังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยเฉพาะเขตอำเภอเมืองและอำเภอขนาดใหญ่ของแต่ละจังหวัด

กลุ่มนักค้ายาเสพติดสามารถจำแนกเป็น ๒ กลุ่ม คือ ๑) กลุ่มนักค้ายาเสพติดภายในจังหวัด ส่วนใหญ่เป็นนักค้ารายย่อย ระดับแถวหรือระดับสูง ๒) กลุ่มนักค้ายาเสพติดข้ามจังหวัด

รูปแบบการค้า ๑) ติดต่อซื้อ-ขายยาเสพติดทางโทรศัพท์หรือโซเชียลเน็ตเวิร์ค เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ก ๒) นักค้า (ระดับแถวหรือระดับสูง) ผู้รับจ้างลำเลียง หรือกลุ่มเสพ เดินทางไปรับยาเสพติดตามจุดนัดส่งมอบยาเสพติดเช่น สวนสาธารณะ หลังโรงเรียน หลักกิโลเมตร ใต้ต้นไม้ริมถนน เป็นต้น ๓) การจ่ายเงิน จะจ่ายเป็นเงิน หรือ วางเงินตามจุดวางเงินที่นัดหมาย แต่ถ้าเป็นนักค้าที่ติดต่อทำการค้าจนเชื่อใจกันแล้ว จะให้เครดิตไปก่อนแล้วจึงชำระเงินภายหลัง โดยโอนเงินเข้าบัญชี

รูปแบบการกระทำผิด ประกอบด้วย ๑) รูปแบบรับจ้างลำเลียงยาเสพติด โดยเดินทางไปรับยาเสพติดบริเวณพื้นที่ชายแดน เช่น จังหวัดมุกดาหาร โดยรถยนต์ส่วนบุคคล เพื่อนำยาเสพติดไปกระจายตามพื้นที่ต่างๆ เช่น จังหวัดขอนแก่น ๒) รูปแบบบุคคลพื้นที่ชายแดน เช่น จังหวัดนครพนม ใช้เส้นทางลำเลียงในพื้นที่ตอนในเป็นเส้นทางผ่านในการลำเลียงยาเสพติด เพื่อนำไปกระจายการแพร่ระบาดในพื้นที่ตอนใน เช่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๓) รูปแบบบุคคลพื้นที่ตอนในรับจ้างลำเลียงยาเสพติด โดยเดินทางไปรับยาเสพติดบริเวณพื้นที่ จังหวัดตอนใน เช่น จังหวัดอุดรธานีโดยรถยนต์ส่วนบุคคล เพื่อลำเลียงยาเสพติดสู่จังหวัดในภาคอื่นๆ เช่น จังหวัดสงขลา หรือลำเลียงยาเสพติดไปยังจังหวัดชายแดน เช่น จังหวัดบึงกาฬ เพื่อลำเลียงยาเสพติดไปยัง ประเทศ สปป.ลาว ๔) รูปแบบบุคคลพื้นที่ตอนในรับจ้างลำเลียงยาเสพติด โดยเดินทางรับยาเสพติดจากต่างประเทศ เช่น ประเทศบราซิล ไปส่งประเทศไทยซึ่งลักลอบนำเข้าทางชายแดน สปป.ลาว เพื่อส่งต่อไปยังกรุงเทพมหานคร ๕) รูปแบบบุคคลพื้นที่ตอนในรับจ้างลำเลียงยาเสพติด โดยดำเนินการตามคำสั่งการจากนักโทษในเรือนจำ เช่น นักโทษเรือนจำจังหวัดร้อยเอ็ดสั่งการให้นักค้าในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดดำเนินการรับยาเสพติดตาม จุดนัดหมาย พร้อมทั้งดำเนินการส่งยาเสพติดให้ลูกค้าตามคำสั่งการของนักโทษ

แหล่งพักยาเสพติดที่สำคัญ คือ ๑) ชุมชน ร้านค้า บ่อนการพนัน ตรงข้ามจุดผ่านแดนถาวรช่องสะง่า บ้านไพรพัฒนา ตำบลไพรพัฒนา อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ และช่องทางธรรมชาติใกล้จุดผ่านแดนถาวรฯ ๒) ชุมชน ตลาดไอร์เสม็ด บ่อนการพนัน ตรงข้ามจุดผ่านแดนถาวรช่องจอม บ้านด่าน ตำบลด่าน อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ และช่องทางธรรมชาติใกล้จุดผ่านแดนถาวรฯ ๓) ชายแดนฝั่งตรงข้ามช่องอานม้า บ้านน้ำเย็น ตำบลโขง อำเภอน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี ยังไม่ปรากฏข่าวสารพื้นที่แหล่งพักยาเสพติดที่ชัดเจน

ปัจจัยที่ส่งผลให้ปัญหาการค้าและการแพร่ระบาดของยาเสพติดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่หมดไปจากสังคม เนื่องจาก ๑) ผู้เสพรายใหม่เพิ่มจำนวนมากขึ้น พร้อมทั้งพัฒนาตัวเองเป็นผู้เดินยา ผู้ลำเลียงยา หรือนักค้ารายย่อย ๒) ผู้ผ่านการบำบัดรักษายาเสพติด ยังคงกลับมามีพฤติการณ์เสพยาเสพติด ๓) นักค้าจากประเทศเพื่อนบ้าน เข้ามามีบทบาทในการจัดส่งยาเสพติดให้กับนักค้ายาเสพติดในพื้นที่มากขึ้น ๔) นักค้ารายย่อยเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะนักค้ารายใหม่ ๕) นักค้ากลุ่มเดิม และกลุ่มผู้ต้องขังที่พ้นโทษ กลับมามีพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับยาเสพติดอีก ๖) ผู้ต้องขังในเรือนจำบางกลุ่มยังพบพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ทั้งเสพ ค้าและสั่งการ เครือข่ายนอกเรือนจำ

ส่วนบทบาทของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในการป้องกันยาเสพติด พบว่า เป็นวิทยากรอบรม เผยแพร่/ชี้แจงโทษของยาเสพติด ด้วยการใช้สื่อการสอน เช่น เป็นวิทยากรอบรมให้กับผู้ถูกคุมประพฤติจากกรมคุมประพฤติ เทศนาในเรือนจำ เป็นต้น เป็นผู้นำในการจัดโครงการการป้องกันยา

เสพติด เช่น จัดโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน จัดค่ายอบรมคุณธรรม เป็นต้น ส่งเสริมให้ผู้ผ่านการอบรมแล้วนำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดต่อ แนะนำให้ห่างไกลยาเสพติดด้วยการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ให้ประชาชนเข้าร่วม รักษาสิ่งแวดล้อมภายในบริเวณวัด ลดน้ำต้นไม้ ปลุกต้นไม้ ตัดหญ้า เป็นต้น สร้างแรงจูงใจให้เห็นคุณค่าของชีวิตปลอดสิ่งเสพติด รณรงค์อบรมเยาวชนให้ห่างไกลยาเสพติด ชักชวนให้ประชาชนปฏิญาณตนในห้วงเวลา อบายมุข ในวันสำคัญของชาติหรือของศาสนา ส่งเสริมให้มีชุมชนคุณธรรม เผยแพร่ความรู้ทางสถานีวิทย์ นำผู้ติดยาเสพติดทำกายบำบัด จิตบำบัด เวชบำบัด และอาชีพบำบัด พยายามชี้ให้เห็นโทษของยาเสพติด ชี้ทางออก ชี้ทางป้องกัน สร้างความสนิทสนมคุ้นเคยกับคนในพื้นที่ เข้าเยี่ยมบ้านประชาชนเน้นให้กำลังใจครอบครัวที่ติดยาเสพติด สอนศีลธรรมในโรงเรียน

๕.๑.๒ การจัดการความรู้เรื่องการป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา

๑) ด้านการกำหนดเป้าหมายการป้องกันยาเสพติด

ความเข้าใจในเรื่องการจัดการความรู้ พบว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา มีความเข้าใจในเรื่องการจัดการความรู้ว่าเป็นการประมวลองค์ความรู้จากตัวบุคคล ข้อมูลสารสนเทศ ความคิด การกระทำ รวมถึงประสบการณ์ของตัวบุคคล ซึ่งนำมาสร้างความรู้และพัฒนาอย่างเป็นระบบหรือเป็นนวัตกรรม จัดเก็บในลักษณะที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย โดยจัดเก็บในรูปแบบของแฟ้มเอกสาร คู่มือการปฏิบัติงาน และจัดเก็บระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ๔ ประการคือ ๑) เป้าหมายของงาน ๒) เป้าหมายการพัฒนาคน ๓) เป้าหมายการพัฒนาองค์กร ๔) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ความสำคัญของการจัดการความรู้ พบว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา ได้ให้ความสำคัญของการจัดการความรู้ว่ามีประโยชน์ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมประจำวันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การทำงาน ความสามารถของคนถ่ายทอดต่อกันอื่น ทำให้สามารถรวบรวมความรู้ที่หลากหลายมาจัดการอย่างเป็นระบบให้เป็นองค์ความรู้ของกลุ่ม ทำให้มีการพัฒนาวิธีการทำงาน ทุกรูปสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย ทำให้บรรลุเป้าหมายของงานเป็นการพัฒนาคน และพัฒนาองค์กรให้สามารถเติบโตและแข่งขันกับองค์กรอื่นได้ และการนำไปสู่การเป็นกลุ่มแห่งการเรียนรู้ และมีคลังข้อมูลความรู้ที่เป็นระบบ ความรู้กับการถ่ายทอดไม่สูญหายไปกับพระสงฆ์ที่มรณภาพไปแล้ว ส่งผลให้กลุ่มพระสงฆ์สังฆพัฒนา มีความสามารถในการป้องกันยาเสพติดได้ การกำหนดเป้าหมายการจัดการความรู้ พบว่า มีการกำหนดเป้าหมายการจัดการความรู้ตามหลักพระพุทธศาสนา กล่าวคือมีคณะสงฆ์ตั้งแต่เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา มีการประชุมประจำเดือนเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งจะมีการกำหนดเป้าหมายร่วมกันโดยเน้นการพัฒนางาน พัฒนาวิธีการทำงาน เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพ ทุกรูปเห็นความสำคัญของการป้องกันภัยจากยาเสพติด สามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ มีการทำงานในลักษณะ Team Work วิธีการกำหนดเป้าหมายของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา พบว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี (Improvement Plan) การจัดประชุมสัมมนาเพื่อเป็นการระดมสมองจากคณะสงฆ์ ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร คณะทำงาน โดยวิธีการจัดประชุม อบรม สัมมนา ซึ่งทุกรูปจะมีส่วนร่วมให้การแสดงความคิดเห็น ระดมสมองโดยใช้ปัญหาจากการดำเนินงานที่ผ่านมาเป็นประเด็นหลักร่วมกับการพิจารณาสภาพแวดล้อมขององค์กรทั้งภายในและภายนอก เพื่อกำหนดเป้าหมาย (วิสัยทัศน์) ของ

กลุ่ม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของงาน และบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ วิธีการหรือกลยุทธ์ที่นำไปสู่เป้าหมาย พบว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาได้บอกถึงวิธีการหรือกลยุทธ์ที่นำไปสู่เป้าหมาย คือ ประธานกลุ่มสังฆพัฒนาได้เชิญพระสงฆ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เป็นกลุ่มพระสังฆพัฒนาเข้าร่วมประชุม เพื่อชี้แจงแผนการปฏิบัติงานประจำปีให้ทุกรูปทราบทุกปี โดยมีการระดมความคิดเห็น วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนและโอกาส เพื่อนำมาจัดทำแผนกลยุทธ์ของกลุ่ม จากนั้นสรุปและปรับปรุงแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยการจัดประชุม/สัมมนา การฝึกอบรม หรือการไปศึกษาดูงานร่วมกันเป้าหมายที่พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาต้องการให้บรรลุ พบว่า เป้าหมายที่พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาต้องการให้บรรลุ คือ ความเป็นผู้นำในด้านการป้องกันยาเสพติดในชุมชน สังคม เป็นผู้นำด้านจิตสาธารณะ เน้นการปฏิบัติงานด้านสาธารณะสงเคราะห์ เป็นศูนย์กลางการเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด

๒) ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้การป้องกันยาเสพติด

พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาต้องการให้บรรลุเป้าหมายต่าง ๆ ที่ตั้งไว้จึงมีแนวทางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้คือ ๑) พิจารณาว่าความรู้ที่ต้องการมีอะไรบ้าง ๒) พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนามีความรู้อะไรบ้าง ๓) พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาที่ไม่ควรทำตัวเป็นครูใหญ่ที่คอยชี้แนะหรือสอนอยู่ตลอด ๔) พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนามีโอกาสในการแสดงศักยภาพของตนเอง ๕) มีเวทีการสื่อสารแบบเผชิญหน้ากัน ๖) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม โดยนำหลักการชื่นชมมาใช้เพื่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการประชุม อีกทั้ง พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปรัชญาหรือกันเมื่อมีการประชุม ถ่ายทอดประสบการณ์การทำงาน มีการแลกเปลี่ยนในการเข้าร่วมการประชุม ทุก ๓ เดือน มีการประชุมกลุ่มย่อย นอกจากนั้นพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาหลายรูปยังเข้าร่วมโครงการรณรงค์ให้ลด ละ เลิก ยาเสพติดของหน่วยงานราชการจัดขึ้น ทั้งเป็นวิทยากร ทั้งเป็นผู้เข้าร่วมงาน สลับสับเปลี่ยนตามโอกาสที่เหมาะสม ส่วน การแบ่งปันความรู้ พบว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา มีการแลกเปลี่ยนแบ่งปันความรู้กัน โดยการพูดคุย ปรัชญาหรือ การนำความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมอบรม ประชุม สัมมนา มาสรุปและจัดทำเป็นรายงานเสนอผ่านประธานพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา เพื่อนำเสนอที่ประชุมประจำเดือน ซึ่งเป็นการแบ่งปันความรู้ที่ได้รับมาทำให้พระสงฆ์ที่ไม่ได้เข้าร่วมได้รับรู้ร่วมกันทุกรูป มีการเชื่อมโยงกับกิจกรรมตามโครงการที่คณะสงฆ์ได้จัดขึ้นในระดับจังหวัด ระดับภาค โดยมุ่งไปที่การดำเนินงานการประชาสัมพันธ์ของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา และมีการแจ้งข้อมูลหรือแจ้งข่าวสารประชาสัมพันธ์เรื่องการป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาให้คณะสงฆ์รับทราบ

๓) ด้านการสร้างคลังความรู้

พบว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรวบรวมผลงาน โดยการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การปรับเปลี่ยนทัศนคติ การเรียนรู้ร่วมกันเมื่อเกิดสิ่งใหม่ นำเสนอผลงานผ่านเว็บไซต์ โดยรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบจัดเก็บในแฟ้มของแต่ละรูป และรวบรวมผลงานเป็นหมวดหมู่ในรูปแบบไฟล์ข้อมูล ซึ่งเก็บไว้ในคอมพิวเตอร์ อีกทั้งพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา มีการนำความรู้ที่มีอยู่ไปขยายผลหลายแนวทางได้แก่ การประชาสัมพันธ์ข้อมูล หรือนำความรู้ลงในเวปบอร์ด เพื่อให้บุคคลอื่นสามารถนำความรู้ที่มีไปใช้ประโยชน์ต่อไป การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในโครงการการประชุมพระสงฆ์ภาคีการประจำระดับภาค จัดแสดงผลงานในรอบปี เพื่อเป็นการเพิ่มพูน

ความรู้และทักษะการปฏิบัติงาน การปรับปรุงวิธีการทำงาน ซึ่งเป็นการช่วยให้ทุกคนสามารถปฏิบัติงานแทนกันได้ การนำความรู้ออกมาใช้ พบว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาที่ได้รับการฝึกอบรมหรือผ่านเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ จากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับยาเสพติด ส่วนใหญ่ได้นำความรู้ออกมาใช้และปฏิบัติจริง ซึ่งข้อมูลสามารถเชื่อมโยงและสื่อสารกันได้อย่างทั่วถึง

๕.๑.๓ การจัดกิจกรรมการป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนามีวิธีในการจัดกิจกรรมการป้องกันยาเสพติดจนเกิดเป็นชุดองค์จำนวน ๕ เรื่อง ดังนี้

องค์ความรู้ที่ ๑ เรื่องสวดมนต์ข้ามปีเพื่อส่งเสริมการป้องกันยาเสพติดตามหลักพุทธศาสนา

องค์ความรู้ที่ ๒ เรื่องศาสนธรรมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด

องค์ความรู้ที่ ๓ เรื่องงดเหล้าเข้าพรรษา

องค์ความรู้ที่ ๔ เรื่องกฐินปลอดเหล้า สร้างบุญด้วยศรัทธา

องค์ความรู้ที่ ๕ เรื่องงานศพปลอดเหล้า

๕.๑.๔ วิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สามารถจำแนกได้ ๒ กลุ่มคือ

๑) กลุ่มป้องกันยาเสพติด (ใช้การบรรยายธรรม)

(๑.๑) พระครูพิจิตรสิทธิคุณ วัดหนองหอยไตร ตำบลหนองแสน อำเภอนองสูงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

(๑.๒) พระครูสุตศาสนการ (ไพฑูรย์ เขมธโร) วัดพุทธเกษม ต.หนองสูง อ.น้ำพอง จ.ขอนแก่น

(๑.๓) พระครูบูรพาธรรมบัณฑิต (อารีย์ ปณฺทิต) วัดป่าหนองโฌงบูรพาaram อำเภอนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

(๑.๔) พระครูสมุห์ทองล้วน สิริจันโท ดร. วัดศรีพิมล ศูนย์ปฏิบัติธรรมสมเด็จพระพุทธาจารย์ (อาจ อาสภมาหาเถร) ตำบลบ้านไต้ อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น

(๑.๕) พระไชยณรงค์ ปุญญกาโม/ชนะภูมิ ตำบลนามะเฟือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

(๑.๖) พระครูโพธิวิริคุณ วัดโพธิการาม บ้านโพธิ์ก่อ อำเภอบุรินทร์ จังหวัดร้อยเอ็ด

๒) กลุ่มแก้ไขปัญหายาเสพติด (ใช้ยาสมุนไพร)

(๒.๑) พระครูประภัสร์สารธรรม วัดทุ่งไทรชะยุง บ้านชะยุง หมู่ ๗ ตำบลยางสว่าง อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ รองเจ้าคณะอำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์

(๒.๒) พระครูพัฒนกิจจานุรักษ์ วัดयोगแยง ตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ห่างตัวเมืองนครราชสีมา เพียง ๑๕ กิโลเมตร

(๒.๓) พระครูสุวรรณกิจโสภณ วัดท่าโคก ตำบลปะอ่าว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

(๒.๔) พระครูประดิษฐ์วิริยาภรณ์ วัดพุทธประดิษฐ์ (หลวงปู่พระพุทธรูปใหญ่) บ้านโนน ตำบลโนนทอง อำเภอเขียงยืน จังหวัดมหาสารคาม

(๒.๕) พระครูวิมลสังวรคุณ (ล้อม สีลสวโร) วัดป่าเมตตาธรรม อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด

๕.๑.๕ ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์ กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑) ด้านการแสวงหาความรู้

(๑) พระสงฆ์บางรูปขาดความกระตือรือร้นที่จะเพิ่มทักษะความรู้ให้ตนเอง ทั้งนี้ อาจเนื่องจากบางรูปอายุ พรรษามากขึ้น สุขภาพไม่ดีจึงต้องดูแลตนเองก่อน ก่อนที่จะทำอย่างอื่น

(๒) การจัดการความรู้ที่ผ่านมาอยู่ในเฉพาะพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา พระสงฆ์ ส่วนใหญ่ยังไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้จากสถาบันต่าง ๆ ทำให้ยังมีความรู้ที่ไม่ หลากหลายเท่าที่ควร

(๓) การต้องใช้ความพยายามและทรัพยากรอย่างมากในการดำเนินกิจกรรมการจัดการความรู้เพื่อให้ได้มาซึ่ง "องค์ความรู้" อันเป็นทรัพยากรที่สำคัญ กิจกรรมทั้งหลายที่ดำเนินอยู่ ล้วนแล้วแต่ดำเนินไปด้วยความพยายามของแต่ละคน ไม่ใช่ดำเนินไปตามธรรมชาติโดยไม่มี การบังคับควบคุม

๒) ด้านการแลกเปลี่ยนความรู้

(๑) การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับยาเสพติดแต่ละครั้งทิ้งช่วงเกินไป ทำให้ไม่ต่อเนื่อง

(๒) พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาขาดการเรียนรู้ร่วมกัน

๓) ด้านกระบวนการถ่ายทอดความรู้

(๑) ปัญหาที่เกิดมาจากการไม่แบ่งปันความรู้ เช่น พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาเมื่อ ไปสัมมนา หรือฝึกอบรมกลับมาแล้ว ก็เก็บความรู้ไว้คนเดียว แต่พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนารูปอื่นที่ไม่ได้ไปฝึกอบรมหรือสัมมนา จะไม่รู้เลยว่ารูปที่ไปฝึกอบรม หรือไปสัมมนานั้นได้อะไรกลับมา

(๒) การทำกิจกรรมแต่ละครั้ง คณะกรรมการจะไม่ครบคณะ ผู้ที่รับผิดชอบการ เป็น Facilitator และ Notetaker ทำให้ความต่อเนื่องหรือสร้างองค์ความรู้ไม่เต็มที่

๔) ด้านกระบวนการเก็บรักษาความรู้

ปัญหาที่เกิดจากการจัดเก็บความรู้ของแต่ละวัดซึ่งมีการจัดเก็บไว้หลายแห่ง หลายรูปแบบมีทั้งที่เป็นอิเล็กทรอนิกส์ และไม่เป็นอิเล็กทรอนิกส์ กระจัดกระจายในยามที่ต้องการ ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจแบบเร่งด่วน จะทำไม่ได้เพราะจะต้องใช้เวลารวบรวมข้อมูลนาน อาจทำให้เสีย ผลประโยชน์ก็ได้

๕.๑.๖ องค์ความรู้ที่ได้จากการจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่ม สังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑) ด้านการกำหนดเป้าหมาย

พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาได้กำหนดเป้าหมาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ๔ ประการคือ ๑) เป้าหมายของงาน ๒) เป้าหมายการพัฒนาคน ๓) เป้าหมายการพัฒนาองค์กร ๔) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

๒) องค์ความรู้จากการจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติด

(๑) กิจกรรมสวดมนต์ข้ามปีเพื่อส่งเสริมการป้องกันยาเสพติดตามหลักพุทธศาสนา

(๒) กิจกรรมศาสนธรรมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด

(๓) กิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษา

(๔) กิจกรรมกฐินปลอดเหล้า สร้างบุญด้วยศรัทธา

(๕) กิจกรรมงานศพปลอดเหล้า

๓) องค์ความรู้จากการป้องกันและแก้ไขยาเสพติด

(๑) การเทศนา การบรรยายธรรม การจัดโครงการเข้าค่ายพุทธบุตร

(๒) การใช้ยาสมุนไพร

๕.๒ อภิปรายผลการศึกษา

๕.๒.๑ การจัดการความรู้เรื่องการป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา

๑) ด้านการกำหนดเป้าหมายการป้องกันยาเสพติด

การกำหนดเป้าหมายการป้องกันยาเสพติด พบว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา มีความเข้าใจในเรื่องการจัดการความรู้ว่าเป็นการประมวลองค์ความรู้จากตัวบุคคล ข้อมูลสารสนเทศ ความคิด การกระทำ รวมถึงประสบการณ์ของตัวบุคคล ซึ่งนำมาสร้างความรู้และพัฒนาอย่างเป็นระบบหรือเป็นนวัตกรรม จัดเก็บในลักษณะที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย โดยจัดเก็บในรูปแบบของแฟ้มเอกสาร คู่มือการปฏิบัติงาน และจัดเก็บระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ๔ ประการคือ ๑) เป้าหมายของงาน ๒) เป้าหมายการพัฒนาคน ๓) เป้าหมายการพัฒนาองค์กร ๔) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช ซึ่งกล่าวว่า การจัดการความรู้เป็นกระบวนการที่ดำเนินการร่วมกันโดยผู้ปฏิบัติงานในองค์กรหรือหน่วยงานย่อยขององค์กร เพื่อสร้างและใช้ความรู้ในการทำงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ดีขึ้นกว่าเดิม เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สม่าเสมอ และสอดคล้องกับดร.วรณ ทอดทอง พบว่า คณะศึกษาศาสตร์มีการกำหนดเป้าหมายโดยการยึดตามแนวนโยบายมหาวิทยาลัยขอนแก่น และของคณะศึกษาศาสตร์ ซึ่งมีการกำหนดวิสัยทัศน์ของหน่วยงานไว้อย่างชัดเจน และกระตุ้นให้บุคลากรมุ่งอนาคต วิสัยทัศน์ พันธกิจมีความสอดคล้องกัน โดยมาจากการกำหนดร่วมกันระหว่างผู้บริหาร บุคลากรสายผู้สอน และบุคลากรสายสนับสนุนมีการเผยแพร่วิสัยทัศน์อย่างชัดเจน การประชุมกลุ่มงาน การประชุมหัวหน้างาน เปิดโอกาสให้มีการนำความรู้ของแต่ละคนมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงาน การจัดทำแผนปฏิบัติการราชการประจำปี การจัดประชุมสัมมนาเพื่อเป็นการระดมสมองจากบุคลากรภายในคณะศึกษาศาสตร์

ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร บุคลากรสายผู้สอนและสายสนับสนุน ซึ่งทุกคนจะมีส่วนร่วมให้การแสดงความคิดเห็น ระดมสมองโดยใช้ปัญหาจากการดำเนินงานที่ผ่านมาเป็นประเด็นหลัก ร่วมกับการพิจารณาสภาพแวดล้อมขององค์กรทั้งภายในและภายนอก เพื่อเป็นการกำหนดเป้าหมายของหน่วยงาน และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา หรือ ก.พ.ร. เสนอกระบวนการจัดการความรู้ไว้ ๗ ขั้นตอนคือ การบ่งชี้ความรู้ คือ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายคืออะไร และเพื่อบรรลุเป้าหมาย การสร้างและแสวงหาความรู้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันความรู้ และการเรียนรู้

นอกจากนั้นยังพบว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาามีวิธีในการจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดจนเกิดเป็นชุดองค์ความรู้ ผ่านกิจกรรม จำนวน ๕ กิจกรรมคือ สวดมนต์ข้ามปีเพื่อส่งเสริมการป้องกันยาเสพติดตามหลักพุทธศาสนา โครงการค่ายศาสนธรรมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด โครงการงดเหล้าเข้าพรรษา กลืนปลอดเหล้าสร้างบุญด้วยศรัทธา งานศพปลอดเหล้า ผลการจัดกิจกรรมดังกล่าวทำให้เด็ก เยาวชน ประชาชน ได้ห่างไกลยาเสพติดมากขึ้น ทำให้สังคมปลอดยาเสพติดมากขึ้น สอดคล้องกับ สุรพล พรหมกุล พบว่า พระสงฆ์ได้จัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเพื่อให้ยาเสพติดลดลงคือ ใช้การเทศน์หรือการแสดงธรรม การอบรมคุณธรรม จริยธรรม เข้าร่วมกับหน่วยงานภาครัฐเพื่ออบรมเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด จัดนิทรรศการรณรงค์ให้เห็นโทษภัยของยาเสพติด สอดคล้องกับ พุทธชาติ คำสำโรง พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในด้านการจัดอบรมศีลธรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

๒) ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้การป้องกันยาเสพติด

พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาต้องการให้บรรลุเป้าหมายต่าง ๆ ที่ตั้งไว้จึงมีแนวทางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ชัดเจน มีการประชุม ถ่ายทอดประสบการณ์การทำงาน มีการแลกเปลี่ยนในการเข้าร่วมการประชุมทุก ๓ เดือน มีการประชุมกลุ่มย่อย พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา มีการแลกเปลี่ยนแบ่งปันความรู้กัน โดยการพูดคุย ปรีक्षाหารือ การนำความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมอบรมประชุม สัมมนา มาสรุปและจัดทำเป็นรายงานเสนอผ่านประธานพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา เพื่อนำเสนอที่ประชุมประจำเดือน สอดคล้องกับ เข้มชาติ ไชยโหวหาร พบว่า ด้านการแบ่งปันความรู้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการแบ่งปันแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารความรู้ประสบการณ์ของบุคลากรภายนอกในสถานศึกษา มีการสอบถามแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการพัฒนาครูและบุคลากรให้เป็นกลไกในการบริหารจัดการโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยพัฒนาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาและการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศน์ใหม่ ผู้เรียนมีการแบ่งปัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับชญาดา ตีมาลัย พบว่า กระบวนการของการแบ่งปันความรู้ในองค์กรมหาชน ประกอบไปด้วย กำหนดเป้าหมาย กำหนดผู้รับผิดชอบ กำหนดองค์ความรู้ที่ต้องการ ค้นหา และรวบรวม เลือกรูปแบบเป้าหมาย รูปแบบ และเครื่องมือ ดำเนินการแบ่งปันความรู้

ประเมินผล และจัดเก็บ ทั้งนี้ในการ นำไปปฏิบัติอาจมีเพิ่มขึ้นตอนอื่นๆ หรือไม่มีขึ้นตอนใดได้ขึ้นอยู่กับ
กับการปรับใช้ในแต่ละองค์กร รูปแบบของกิจกรรม และเครื่องมือสรุปได้ตามประเภทของความรู้^๑

๓) ด้านการสร้างคลังความรู้

พบว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนามีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรวบรวมผลงาน โดยการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การปรับเปลี่ยนทัศนคติ การเรียนรู้ร่วมกันเมื่อเกิดสิ่งใหม่ นำเสนอผลงานผ่านเว็บไซต์ โดยรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบจัดเก็บในแฟ้มของแต่ละรูป และรวบรวมผลงานเป็นหมวดหมู่ในรูปแบบไฟล์ข้อมูล ซึ่งเก็บไว้ในคอมพิวเตอร์ อีกทั้งพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนามีการนำความรู้ที่มีอยู่ไปขยายผลหลายแนวทางได้แก่ การประชาสัมพันธ์ข้อมูล หรือนำความรู้ลงในเวปบอร์ด เพื่อให้บุคคลอื่นสามารถนำความรู้ที่มีไปใช้ประโยชน์ต่อไป สอดคล้องกับเข็มชาติ ไซยโวหาร ได้ศึกษาพบว่า ด้านการสร้างคลังความรู้ของสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีการจัดระบบห้องสมุดที่พร้อมแก่การเรียนสามารถจัดทำระบบเทคโนโลยีเพื่อการบริหาร การบริการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพมีจำนวนคอมพิวเตอร์เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการศึกษาค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ต ส่วนสถานศึกษาขนาดเล็กยังขาดความพร้อมของห้องสมุด แหล่งเรียนรู้และจำนวนเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ สอดคล้องกับคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ที่ได้กล่าวว่า การจัดการความรู้เป็นการรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กร ซึ่งกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสาร มาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถในเชิงแข่งขันสูงสุด

๔) ฐานข้อมูลการจัดการความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของพระสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สามารถจำแนกได้ ๒ กลุ่มคือ ๑) กลุ่มป้องกันยาเสพติด (ใช้การบรรยายธรรม) ๒) กลุ่มแก้ไขปัญหาเสพติด (ใช้ยาสมุนไพร) แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ได้แสดงบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างต่อเนื่อง โดยได้ปฏิบัติตามความถนัดของท่านเอง และปฏิบัติตามจิตของผู้เข้าไปรับบริการ อีกทั้งได้ปฏิบัติร่วมกับหน่วยงานของรัฐเป็นหลัก เช่น ตำรวจ โรงพยาบาล เป็นต้น จากงานวิจัยนี้ สะท้อนให้เห็นว่า การทำงานของพระสงฆ์พัฒนาในภาคอีสานนั้น มุ่งเน้นการจัดทุกขเวทนาทางสังคม โดยเฉพาะปัญหาความยากจนของคนชนบท การช่วยสร้างสรรค์สังคมให้พ้นจากทุกขเวทนาในมุมมองของพระสงฆ์นักพัฒนาในภาคอีสาน ก็คือการเข้าสู่กระบวนการช่วยเหลือสังคมในรูปแบบต่าง ๆ เข้าร่วมในกระบวนการเปลี่ยนแปลงสังคม เข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาสังคม ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม โดยมีความคิดพื้นฐานว่าพระสงฆ์และพุทธศาสนาจะต้องเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างโลกและสังคมที่น่าอยู่ มีความสงบสุข สังคมแห่งกัลยาณมิตร และสังคมแห่งการพัฒนา สอดคล้องกับสุรพล พรหมกุล ที่ได้ศึกษาพบว่า พระสงฆ์ได้จัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดเพื่อให้ยาเสพติดลดลงคือ ใช้การเทศน์หรือการแสดงธรรม การอบรมคุณธรรม

^๑ชญาดา ตีมาลัย, การแบ่งปันความรู้ในองค์กรมหาชน, (กรุงเทพมหานคร: บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๙), หน้า ๔๕.

จริยธรรม เข้าร่วมกับหน่วยงานภาครัฐเพื่ออบรมเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด จัดนิทรรศการรณรงค์ให้เห็นโทษภัยของยาเสพติด และพระสงฆ์ได้ใช้วิธีการเพื่อให้ตนเองเกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเสียก่อนโดยการเข้ารับการอบรมจากภาครัฐ ทำการศึกษาจากเอกสาร หนังสือ ที่ได้รับ จากนั้นจึงขยายผลองค์ความรู้นั้นไปสู่ประชาชน สอดคล้องกับวรรณวิมล เมฆวิมล และมานพ คณะโต ได้ศึกษาหลักการให้ความช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติดของที่พักสงฆ์ถ้ากระบอก คือ การใช้ สัจจะ ควบคุม สมุนไพรรักษา โดยแบ่งขั้นตอนการช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติด แบ่งออกเป็น ๔ ขั้นตอนคือ ๑) ระยะก่อนให้ความช่วยเหลือ ๒) ระยะบำบัดรักษาหรือการถอนพิษยาเสพติด ๓) ระยะพักฟื้น ๔) ระยะติดตามผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะในระดับนโยบาย

จากผลการวิจัยพบว่า สถานการณ์ยาเสพติดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ยังคงต้องเฝ้าติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด เนื่องจากกลุ่มขบวนการค้ายาเสพติดยังคงใช้พื้นที่ภาคเหนือและประเทศเพื่อนบ้านเป็นเส้นทางการลำเลียงยาเสพติดเข้ามาในประเทศไทย ก่อนจะส่งพักตามจังหวัดขนาดใหญ่ เพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจสอบของทางเจ้าหน้าที่ เริ่มปรับเปลี่ยนเส้นทางมาอยู่จังหวัดเลย หนองคาย นครพนม บึงกาฬ และจังหวัดมุกดาหาร นอกจากนี้พบปัญหาการค้าและแพร่ระบาดของยาเสพติดในทุกจังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยเฉพาะเขตอำเภอเมืองและอำเภอขนาดใหญ่ของแต่ละจังหวัด ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งควรขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีศักยภาพในการปราบปรามยาเสพติดด้วย เช่น ทหาร ตำรวจ เป็นต้น

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนามีวิธีในการจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดจนเกิดเป็นชุดองค์ความรู้ ผ่านกิจกรรม จำนวน ๕ กิจกรรมคือ สวดมนต์ข้ามปีเพื่อส่งเสริมการป้องกันยาเสพติดตามหลักพุทธศาสนา โครงการค่ายศาสนธรรมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด โครงการงดเหล้าเข้าพรรษา กฐินปลอดเหล้าสร้างบุญด้วยศรัทธา งานศพปลอดเหล้า ผลการจัดกิจกรรมดังกล่าวทำให้เด็ก เยาวชน ประชาชน ได้ห่างไกลยาเสพติดมากขึ้น ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมดังกล่าวควรสนับสนุนส่งเสริมให้กิจกรรมอยู่กับสังคมไทยให้นานที่สุด และควรประชาสัมพันธ์ในหลายรูปแบบเพื่อให้เด็ก เยาวชน ประชาชนทั่วไปได้เข้าร่วมกิจกรรมให้มากที่สุด เพราะเป็นกิจกรรมที่สามารถจรรโลงสังคมให้เกิดสันติสุขได้อย่างยั่งยืน

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- ๑) ควรมีการศึกษาถึงรูปแบบการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการป้องกันยาเสพติดในทุกภาคของประเทศไทย
- ๒) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์ในทุกภาคของประเทศไทย

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

๑.๑ ข้อมูลวิทยุภูมิ

๑.๑.๑ หนังสือ

กองพัฒนาคุณภาพ. การจัดการความรู้ในหน่วยงานของมหาวิทยาลัยมหิดล. นครปฐม: กองพัฒนาคุณภาพมหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๒.

คุณ โทจันทร์. บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนา. ขอนแก่น: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๒๕.

ทินพันธ์ นาคะตะ. พระพุทธศาสนากับสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: สหายบล็อกและการพิมพ์, ๒๕๔๓.

บุญดี บุญญากิจ และคณะ. การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน), ๒๕๔๙.

ภราดร จินดาวงศ์. การจัดการความรู้. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสกายบุ๊กส์ จำกัด, ๒๕๔๙.

เสนาะ กลิ่นงาม. การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, สำนักหอสมุดกลาง, ๒๕๕๑.

สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด. ความรู้และแนวทางแก้ไขปัญหาเสพติด. กรุงเทพมหานคร: บางกอกเทคโนโลยีสแกนนิ่งแอนเซอร์วิส.

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. ยุทธศาสตร์การวิจัย (พ.ศ.๒๕๕๕-๒๕๕๙) : ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ๒๕๕๓.

๑.๑.๒ วิทยานิพนธ์

จุฬาลักษณ์ ศรีคงอยู่. พฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของเยาวชนในศูนย์เยาวชนตำบล อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๖.

ฉลองรัฐ อินทรีย์. การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๐.

เดือนใจ รักษาพงศ์. การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๑.

นันทา ดีดิษฐ์. รูปแบบการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยนาท. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ๒๕๕๖.

พรภัก พานพิศ. ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันปัญหาเสพติดของนักเรียนนอกระบบของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๒.

- พระธงชัย อุปคุตโต. บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคม กรณีศึกษาเครือข่าย สังฆพัฒนา แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ, บัณฑิตศึกษา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘
- พระมหาสุระพงษ์ สุรวโส (สีหมอก). ภาวะผู้นำของพระสงฆ์ในการบริหารการพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษา พระครูโพธิวิริคุณ วัดโพธิการาม ตำบลโพนสูง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด. บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๕.
- พิสุทธิ ภูเงิน. ศึกษาศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลในการป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวงโสภนระ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๑.
- พีรศักดิ์ วงศ์ชนเวทย์. การกระทำคามผิดฐานคดีที่เกี่ยวกับยาเสพติด : กรณีศึกษาผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดสุโขทัย. ส่วนวิชาการด้านยาเสพติด สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส., ๒๕๕๔.
- พุทธชาติ คำสำโรง. พระสงฆ์กับการส่งเสริมเยาวชนและประชาชนในการป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสพติด”. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.
- ไพโรจน์ จุณอม. การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของพลทหารที่เข้ามารับการฝึกในหลักสูตรทหารใหม่ : ศึกษากรณี ณ ศูนย์ฝึกทหารใหม่กองทัพเรือ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๙.
- มานิช เวชพันธ์. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการประจำ : ศึกษาเปรียบเทียบข้าราชการพลเรือน ทหารตำรวจ. กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๓๒.
- รำไพ ไชยพาลี. เจตคติต่อยาเสพติดและการป้องกันตนเองจากยาเสพติดของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมืองร้อยเอ็ด. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๖.
- รุ่งทิwa มโนวิชิตสรณ์. บทบาทการมีส่วนของผู้นำทางศาสนาในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษาวัดในจังหวัดพิจิตร, พิจิตร : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิจิตร, ๒๕๕๒.
- วรรณวิมล เมฆวิมล และมานพ คณะโต. ประสิทธิผลของการบำบัดฟื้นฟูผู้เสพยาเสพติดโดยภูมิปัญญาพื้นบ้าน กรณีศึกษาที่วัดถ้ำกระบอก. เครือข่ายพัฒนาวิชาการและข้อมูลสารเสพติดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยขอนแก่น”. กรุงเทพมหานคร : จริยสุนิทวงศ์การพิมพ์, ๒๕๕๔.
- ศศิประภา สุขแจ่ม. พฤติกรรมในการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นขององค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่งในจังหวัดสระแก้ว. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๑.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). **การพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในลักษณะไตรภาคี**. ส่วนวิชาการด้านยาเสพติด สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส., ๒๕๕๔.

สุพิมล ศรศักดิ์. **พระหมอกับการรักษาโรค : ทางเลือกใหม่ของชุมชน**. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี, ๒๕๕๐.

สุรพล พรหมกุล. **บทบาทของพระสงฆ์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ๑**. สถาบันวิจัยญาณสังวร : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

สุรวุฒิ โชติธำรงกุล. **บทบาทของโครงการประชชนกับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด กรณีศึกษา ตำบลเมืองกาจ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๑.

อักร สวัสดิ์. **ความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย : กรณีศึกษาในเขตบางกะปิกรุงเทพมหานคร**. บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๒.

อุกฤษฏ์ กรับทอง. **การมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการแก้ไขปัญหาเสพติดในเขตอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี**. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๐.

๑.๑.๓ เอกสารอัดสำเนา

บดีรินทร์ วิจารณ์. **การจัดการความรู้ (Knowledge Management - KM) และองค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization)**. ขอนแก่น : เอกสารสัมมนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๘, (อัดสำเนา).

พระมหาสุริยา สุนทรธมโม. **การดำเนินกิจกรรมการอบรมเพื่อป้องกันภัยยาเสพติดในจังหวัดเลย**. เลย: สรุปรการดำเนินกิจกรรมการอบรมเพื่อป้องกันภัยยาเสพติดในจังหวัดเลย ๒๕๕๒, (อัดสำเนา).

๑.๑.๔ เว็บไซต์

Archkm knowledge sharing, **ความหมายของการจัดการความรู้**. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://archkm.kmitl.ac.th/kmmean/>.

คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.), **นิยามของการจัดการความรู้**. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://sites.google.com/site/affanit57/1/1/7-niyam-khxng-kar-cadkar-khwam-ru>.

คัชรินทร์ มหาวงศ์, **โมเดลปลาทู**, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.gotoknow.org/posts/204439>.

บ้านจอมยุทธ์, **สารานุกรมเกี่ยวกับสุขภาพ**, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.baanjomyut.com/library/drugs/index.html>.

- พ ย ั ต ุ ฒ ิ ร ง ค์ , ก า ร จ ั ด ก า ร ค ว า ม ร ู้ , [อ อ น ไ ล น์] . แห ล่ ง ที่ มา :
<https://tomsumalee.wordpress.com/2014/02/23>.
- พระมหารัฐธิ ปณญารัฐโธ, **หนูนพื้นฟู-เสริมสุขภาพของพระสงฆ์**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
 พิเชฐ บัญญัติ, **KM Tools : เครื่องมือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
<http://gotoknow.org/blog/practicallykm/119306>.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สถาบันการพลศึกษาและสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์, **เครื่องมือการ
 จั ด ก า ร ค ว า ม ร ู้** , [อ อ น ไ ล น์] . แห ล่ ง ที่ มา :
<http://kaewpanya.rmutl.ac.th/rmutkm/index.php/14-2016-9th-rmut-km/9th-rmutlkm-general-information/about-km/20-km-tools>.
- วคิน บำรุงชีพ, **ปัญหายาเสพติด ภูมิคุ้มกันสังคมบกพร่อง**, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
<http://www.thaihealth.or.th/partnership/Content/>.
- ศูนย์สารสนเทศ ราชบัณฑิตยสถาน, **ความหมาย**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา :
<http://rirs3.royin.go.th/word32/word-32-a2.asp>.
- ศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด จังหวัดอุดรธานี (ศพส.จ.อด) : อุดรธานี, **สาระความรู้
 เกี่ยวกับยาเสพติด**, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.udon-ncoc.com>.
- สนิหสุดา เอกชัย, **การเสริมสร้างเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในภาคอีสาน**, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
<http://social-agenda.org/>.
- สมชาย สุรชาติ, **บทบาทของพระในการป้องกันยาเสพติด**, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
http://www1.onab.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id
- ส่วนวิชาการด้านยาเสพติด สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สำนักงาน ปปส.
 [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://nctc.oncb.go.th/new/index>.
- สารานุกรมเสรีวิกิพีเดีย, **ความรู้**. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://th.wikipedia.org/wiki/>.
- สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดมหาสารคาม, **ข่าวสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายา
 ย า เ ส พ ต ิ ต ภา ค ๔** , [อ อ น ไ ล น์] . แห ล่ ง ที่ มา :
<http://province.prd.go.th/mahasarakham/index.php?ct=newsDetail&id=2009-00246>.
- สิริกร คำภูไทย, **การแพร่ระบาดของปัญหายาเสพติดในรอบ ๑๐ ปี**, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
http://www.hiso.or.th/hiso/tonkit/tonkits_18.php.
- เสาวลักษณ์ พรหมประกอบ, **นิยามของความรู้ในรูปแบบปิรามิด**, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
<https://sites.google.com/a/parichat.skru.ac.th/saowalak-km/niyam-khxng-khwam-ru-ni-rup-baeb-pi-ra-mid>.
- เอกวินิต พรหมรักษา, **ทฤษฎีองค์การและการจัดการเชิงกลยุทธ์ขั้นสูง**, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
<http://promruca-dba04.blogspot.com/2012/10/robert-e-wood.html>.

ภาคผนวก ก
บทความวิจัย

ภาคผนวก ก

บทความวิจัย

การจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์ กลุ่มสังฆพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

The Drug Free Knowledge Management of Buddhist Monk
Develop Sanga Groups in North East Area

สุรพล พรหมกุล ชาญชัย ฮวดศรี บุรินทร์ ภู่สกุล
Suraphon promgun Chanchai Huadsri Burin Poosakul

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาสถานการณ์ยาเสพติดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และบทบาทของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในการป้องกันยาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนา ๒) เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ในการป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๓) เพื่อจัดทำฐานข้อมูลการจัดการความรู้ในการป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาใน ๙ จังหวัดคือ จังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น ร้อยเอ็ด หนองบัวลำภู สุรินทร์ มหาสารคาม นครราชสีมา อุรธานี และจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน ๑๙ รูป เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ และแบบสังเกต การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัย พบว่า

๑) สถานการณ์ยาเสพติดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยังคงต้องเฝ้าติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด เนื่องจากกลุ่มขบวนการค้ายาเสพติดยังคงใช้พื้นที่ภาคเหนือและประเทศเพื่อนบ้านเป็นเส้นทางลำเลียงยาเสพติดเข้ามาในประเทศไทย ก่อนจะส่งพักตามจังหวัดขนาดใหญ่ เพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจสอบของทางเจ้าหน้าที่ ยาเสพติดที่มีการค้าและแพร่ระบาดมากที่สุด คือ ยาบ้า รองลงมาคือกัญชาแห้งและสารระเหย บทบาทของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในการป้องกันยาเสพติด พบว่าเป็นวิทยากร อบรม เผยแพร่ชี้แจงโทษของยาเสพติดด้วยการใช้สื่อ เป็นผู้นำในการจัดโครงการการป้องกันยาเสพติด สร้างแรงจูงใจให้เห็นคุณค่าของชีวิตปลอดภัยห่างไกลยาเสพติด รณรงค์อบรมเยาวชนให้ห่างไกลยาเสพติด ชักชวนให้ประชาชนปฏิบัติตามนี้ให้หมดเหล่า อบายมุขในวันสำคัญของชาติหรือของศาสนา ส่งเสริมให้มีชุมชนคุณธรรม เผยแพร่ความรู้ทางสถานีวิทย์ นำผู้ติดยาเสพติดทำกายบำบัดจิตบำบัด เวชบำบัด และอาชีวบำบัด

๒) การจัดการความรู้เรื่องการป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา พบว่า

๑) ด้านการกำหนดเป้าหมายการป้องกันยาเสพติด พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาให้ความสนใจในเรื่องการจัดการความรู้ว่า การจัดการความรู้ว่าเป็นการประมวลองค์ความรู้จากตัวบุคคล ข้อมูลสารสนเทศ ความคิด การกระทำ รวมถึงประสบการณ์ของตัวบุคคล ซึ่งนำมาสร้างความรู้และพัฒนาอย่างเป็นระบบหรือเป็นนวัตกรรม จัดเก็บในลักษณะที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย โดยจัดเก็บในรูปแบบของแฟ้มเอกสาร คู่มือการปฏิบัติงาน และจัดเก็บระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒) ด้านการแบ่งปันความรู้ พบว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา มีการแลกเปลี่ยนแบ่งปันความรู้กัน โดยการพูดคุยปรึกษาหารือ การนำความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมอบรม ประชุม สัมมนา มาสรุปและจัดทำเป็นรายงานเสนอผ่านประธานพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา เพื่อนำเสนอที่ประชุมประจำเดือน ซึ่งเป็นการแบ่งปันความรู้ที่ได้รับมาให้พระสงฆ์ที่ไม่ได้เข้าร่วมได้รับรู้ร่วมกันทุกรูป มีการเชื่อมโยงกับกิจกรรมตามโครงการที่คณะสงฆ์ได้จัดขึ้นในระดับจังหวัด ระดับภาค โดยมุ่งไปที่การดำเนินงานการประชาสัมพันธ์ของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา และมีการแจ้งข้อมูลหรือแจ้งข่าวสารประชาสัมพันธ์เรื่อง การป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาให้คณะสงฆ์รับทราบ

๓) ด้านการสร้างคลังความรู้ พบว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรวบรวมผลงาน โดยการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การปรับเปลี่ยนทัศนคติ การเรียนรู้ร่วมกันเมื่อเกิดสิ่งใหม่ นำเสนอผลงานผ่านเว็บไซต์ โดยรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบจัดเก็บในแฟ้มของแต่ละรูป และรวบรวมผลงานเป็นหมวดหมู่ในรูปแบบไฟล์ข้อมูล ซึ่งเก็บไว้ในคอมพิวเตอร์

๓) การจัดกิจกรรมการป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา มีวิธีในการจัดกิจกรรมจนเกิดเป็นชุดองค์ความรู้จำนวน ๕ เรื่อง คือ ๑) เรื่องสวดมนต์ข้ามปีเพื่อส่งเสริมการป้องกันยาเสพติดตามหลักพุทธศาสนา ๒) เรื่องศาสนธรรมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ๓) เรื่องงดเหล้าเข้าพรรษา ๔) เรื่องกฐินปลอดเหล้า สร้างบุญด้วยศรัทธา ๕) เรื่องงานศพปลอดเหล้า

๔) วิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งได้ ๒ กลุ่มคือ ๑) กลุ่มป้องกันยาเสพติด ใช้การบรรยายธรรม ๒) กลุ่มแก้ไขปัญหายาเสพติด ใช้ยาสมุนไพร

๕) ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า พระสงฆ์บางรูปขาดความกระตือรือร้นที่จะเพิ่มทักษะความรู้ให้ตนเอง การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับยาเสพติดแต่ละครั้งทิ้งช่วงนานเกินไปทำให้ไม่ต่อเนื่อง ตลอดจนการไม่แบ่งปันความรู้ทำให้ความรู้ที่มีฝังอยู่ในตัวคนเดียว **คำหลัก** : การจัดการความรู้, ยาเสพติด, พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาพระสงฆ์รูปอื่นไม่สามารถรับรู้ได้

คำหลัก : การจัดการความรู้, ยาเสพติด, พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา

ABSTRACT

This research aims: 1) to study the drug situation in the North East area and the role of Buddhist Monk Develop Sanga Groups for Drug Free in North East Area. 2) to study Drug Free Knowledge Management of Buddhist Monk Develop Sanga Groups in North East Area. 3) to prepare a database of Drug Free Knowledge Management of Buddhist Monk Develop Sanga Groups in North East Area. The population in this study was Buddhist Monk Develop Sanga Groups of 9 provinces of Khon Kaen, Kalasin, Maha Sarakham, Roi Et, Surin, Nakhon Ratchasima, Udon Thani, Ubon Ratchathani total of 19 person. Instruments were interviewed form, focus groups form, observation form and data analysis, content analysis assembly context.

The research found that

1) The drug situation in the Northeast. Continue to monitor the situation closely. Because drug trafficking continues to use northern areas and neighboring countries as a route for transporting drugs into Thailand. Stay drugs in order to avoid large-scale validation of the staff. The drug trade and is most prevalent, followed by cannabis, amphetamines, dried and evaporated. The role of Buddhist Monk Develop Sanga Groups in the diocese of drug prevention were published as a lecturer for clarification on the use of drugs by the media. The Buddhist Monk Develop Sanga Groups is a leader in developing programs to prevent drug abuse. The Buddhist Monk Develop Sanga Groups incentives to the value of a life free of drugs. Campaign for Youth far the drug. Persuade people vow to abstain from alcohol in a major national or religious. The priest Maximus develops, promotes moral community radio stations disseminating knowledge leading to addiction, physical therapy, psycho therapy medical Therapy and Occupational Therapy.

2) Drug Free Knowledge Management of Buddhist Monk Develop Sanga Groups were: 1) targeting anti-drug. The Buddhist Monk Develop Sanga Groups an understanding of how knowledge management. Knowledge management as an art review of personal information, thoughts, actions, and experiences of individuals who bring knowledge and develop a systematic or innovative storage in a manner that is easily accessible by files stored in the form of documentation, operational and storage systems to operate more efficiently 2) Shares aspect found that according to the clergy of the diocese of exchange, sharing of knowledge by talking consultations. Knowledge gained from attending a training seminar was finalized and prepared a report presented by the Chairman of the Buddhist Monk Develop Sanga Groups for presentation at the monthly meeting, sharing knowledge has been

brought to the priest, who did not attend join together, get to know all the activities associated with the project, the ministry has set up a provincial-level regions by focusing on the public. Whether association of Buddhist Monk Develop Sanga Groups, the diocese and have information or news releases on prevention of drug clergy group Maximus develop a fraternal note 3) generating knowledge that the Buddhist Monk Develop Sanga Groups exchange of learning and collected works by modifying the knowledge, attitudes, learning new things together when presented through the website chipped was site, gathering data is stored in the file system of each. And systems integration portfolio is categorized in a data file that is stored on the computer.

3) The drug prevention activities of Buddhist monk develop sanga groups in the Northeast. There are 5 ways to organize the activities: 1) praying over the year to promote anti-narcotics, 2) the narrative of narcotics, 3) the problem of alcohol abuse. 4) The story of alcohol free. Make a donation by faith. 5) A funeral pyre.

4) How to prevent and solve drug problems of Buddhist monk develop Sanga Groups in the Northeast. There are 2 groups: 1) drug prevention group 2) The problem solving group uses medicinal herbs.

5) Problems and obstacles in knowledge management for drug prevention of Buddhist monk develop sanga groups in the northeast region revealed that some monks lack the enthusiasm to increase their knowledge. Each drug activity was discontinued for too long. In the absence of knowledge sharing, knowledge is buried in a single person. Some Buddhist monks can not be recognized.

Keywords: Knowledge management, Drug, Buddhist monk develop sanga groups.

๑. ความหมาย

ผลของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในช่วง ๓ ทศวรรษที่ผ่านมาได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจของประเทศความเปลี่ยนแปลงสำคัญที่เกิดขึ้นคือ โครงสร้างทางการผลิตของประเทศได้เปลี่ยนจากเกษตรสู่ความเป็นอุตสาหกรรม สังคมชนบทเปลี่ยนเป็นสังคมเมือง ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตและค่านิยมของคนในสังคม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ก่อให้เกิดปัญหาเสพติดซึ่งเป็นปัญหาสังคมที่มีองค์ประกอบสำคัญของปัญหา อันได้แก่ คน ยาเสพติด และสิ่งแวดล้อม โดยมีผลการสำรวจประเมินปฏิบัติการรวมพลังไทยขจัดภัยยาเสพติด ร่วมเทิดไถ่องค์ราชัน ระยะเวลาที่ ๒ (มี.ค.-พ.ค.๕๐) ของศูนย์วิจัยเอแบคฯ มหาวิทยาลัย อัสสัมชัญ รายงานว่า สถานการณ์ปัญหาเสพติดในภาพรวมของหมู่บ้าน/ชุมชน ในระดับรุนแรง อยู่ที่ร้อยละ ๗.๒ เพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ ๑.๕ เมื่อเทียบกับผลการสำรวจ ระยะเวลาที่ ๑ (ธ.ค.๔๙-ก.พ.๕๐) ประชาชนประมาณ

๑ ใน ๔ (ร้อยละ ๒๘.๓ ระบุว่า เคยพบเห็น/รับรู้ว่ามีแหล่งมั่วสุมเสพยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนของตน)^๑ “ยาเสพติดเป็นภัยต่อชีวิตเป็นพิษต่อสังคม” วลีนี้จึงเป็นคำพูดที่คุ้นหูและเตือนให้ทุกคนระลึกถึงโทษของยาเสพติดมาช้านานแล้ว โดยมีความเชื่อว่าผู้ติดยาเสพติดมักจะประกอบอาชญากรรมเกี่ยวกับการลักทรัพย์เพื่อนำไปซื้อยาเสพติด อีกทั้งฤทธิ์จากการเสพยาจะทำให้ผู้เสพยาคลุ้มคลั่งหวาดระแวงจนทำร้ายผู้อื่น ดังจะเห็นได้จากข่าวอาชญากรรมซึ่งมีให้เห็นโดยตลอดว่าการกระทำผิดนั้นมีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเสมอ ด้วยเหตุนี้ปัญหาเสพยาเสพติดจึงเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง^๒

จากสภาพปัญหาเสพยาเสพติดของชาติในปัจจุบัน ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาใหญ่ที่แผ่ขยายกว้างขึ้นจึงเป็นภาระหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกันของทุกคนที่จะร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวเพื่อร่วมกันสร้างอนาคตที่ดีให้แก่ประเทศชาติไม่ให้ประชาชนเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และตามที่รัฐบาลได้กำหนดแนวทางการดำเนินการด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้หน่วยงานราชการ องค์กรต่าง ๆ บูรณาการแผนงาน/งบประมาณในระดับพื้นที่ โดยมีศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดจังหวัด (ศพ.ส.) และศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดกรุงเทพมหานคร (ศพ.ส.กทม.) เป็นผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

การจัดการองค์ความรู้ (Knowledge management) เป็นเครื่องมือเพื่อใช้ในการบรรลุเป้าหมายอย่างน้อย ๓ ประการ คือ บรรลุเป้าหมายของงาน บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาคน และบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาองค์กรไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ที่ช่วยให้องค์กรเรียนรู้ และสร้างความรู้ให้เร็ว ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีการเชื่อมโยงการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจะต้องถูกนำมาจัดการ โดยการจัดเก็บ แบ่งปันและนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางในและนอกองค์กร ซึ่งการดำเนินงานด้านยาเสพติดก็มีการจัดองค์ความรู้เช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อพัฒนาพระสงฆ์ งาน และคณะสงฆ์ให้มีความสามารถทำงานกับกลุ่มเป้าหมายต่างๆได้อย่างเหมาะสม โดยพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาเป็นกลุ่มพระนักพัฒนาที่สำคัญ ซึ่งมีบทบาทในการพัฒนาจิตใจและสังคม จำเป็นต้องมีการจัดการองค์ความรู้ เพื่อนำไปสู่การเอาชนะยาเสพติดอย่างเข้มแข็งต่อไป

๒. เครื่องมือและวิธีการศึกษา

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา จำนวน ๑๙ รูป ใน ๙ จังหวัดคือ จังหวัดกาฬสินธุ์

^๑ สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด, *ความรู้และแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติด*, (กรุงเทพมหานคร : บางกอกเทคโนโลยีส์แอนด์นิงแอนด์เซอร์วิส), หน้า ๗๔.

^๒ สิริกร คำภูไทย, การแพร่ระบาดของปัญหายาเสพติดในรอบ ๑๐ ปี, สำนักงานพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสุขภาพ, http://www.hiso.or.th/hiso/tonkit/tonkits_18.php

ขอนแก่น ร้อยเอ็ด หนองบัวลำภู สุรินทร์ มหาสารคาม นครราชสีมา อุตรธานี และจังหวัดอุบลราชธานี เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ และแบบสังเกต การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

๓. ผลการศึกษา

๑. สถานการณ์ยาเสพติดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สถานการณ์ยาเสพติดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน พบว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ยังคงต้องเฝ้าติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด เนื่องจากกลุ่มขบวนการค้ายาเสพติดยังคงใช้พื้นที่ภาคเหนือและประเทศเพื่อนบ้านเป็นเส้นทางลำเลียงยาเสพติดเข้ามาในประเทศไทย ก่อนจะส่งพักตามจังหวัดขนาดใหญ่ เพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจสอบของทางเจ้าหน้าที่ ขบวนการค้ายาเสพติดเริ่มปรับเปลี่ยนเส้นทางมาอยู่แถวๆ ๕ จังหวัดชายแดนอีสานเหนือ ได้แก่ จังหวัดเลย หนองคาย นครพนม บึงกาฬ และจังหวัดมุกดาหาร

สถานการณ์ยาเสพติดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า สถานการณ์ด้านการค้าและแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง อยู่ในระดับปานกลางเมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่นๆ ยาเสพติดที่มีปัญหาการค้าและแพร่ระบาดมากที่สุด คือ ยาบ้า รongลงมา เป็นกัญชาแห้ง และสารระเหย ตามลำดับ ส่วนไอซ์ กัญชาสด และพืชกระท่อม สภาพปัญหา อยู่ในระดับไม่รุนแรง พื้นที่ที่มีปัญหาการค้าและแพร่ระบาดของยาเสพติดมากที่สุด คือ จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดอุบลราชธานี เนื่องจากเป็นจังหวัดขนาดใหญ่ มีความเจริญในด้านต่างๆ มีสถานที่ท่องเที่ยว สถานที่ทำงาน สถานศึกษา สถานประกอบการประเภทต่างๆ สถานบันเทิง หอพัก/ห้องเช่า อยู่เป็นจำนวนมาก รวมทั้งมีประชากรอาศัยอยู่ มากกว่าพื้นที่อื่นๆ ทั้งประชากรที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่เอง และประชากรจากต่างพื้นที่ ที่เข้ามาพักอาศัย ประกอบอาชีพ ศึกษา ซึ่งในกลุ่มประชากรเหล่านี้ก็มีผู้เสพและกลุ่มเสี่ยงอยู่เป็นจำนวนมากด้วยเช่นกัน จึงทำให้ผู้ค้ายาเสพติดนำยาเสพติดเข้ามาจำหน่ายและแสวงหาลูกค้ายาเสพติดรายใหม่ๆ ในพื้นที่ดังกล่าวเป็นจำนวนมากด้วยเช่นกัน นอกจากนี้พบปัญหาการค้าและแพร่ระบาดของยาเสพติดในทุกจังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยเฉพาะเขตอำเภอเมืองและอำเภอขนาดใหญ่ของแต่ละจังหวัด

กลุ่มนักค้ายาเสพติดสามารถจำแนกเป็น ๒ กลุ่ม คือ ๑) กลุ่มนักค้ายาเสพติดภายในจังหวัด ส่วนใหญ่เป็นนักค้ารายย่อย ระดับแถวหรือระดับสูง ๒) กลุ่มนักค้ายาเสพติดข้ามจังหวัด

รูปแบบการค้า ๑) ติดต่อซื้อ-ขายยาเสพติดทางโทรศัพท์หรือโซเชียลเน็ตเวิร์ค เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ก ๒) นักค้า (ระดับแถวหรือระดับสูง) ผู้รับจ้างลำเลียง หรือกลุ่มเสพ เดินทางไปรับยาเสพติดตามจุดนัดส่งมอบยาเสพติดเช่น สวนสาธารณะ หลังโรงเรียน หลักกิโลเมตร ใต้ต้นไม้ริมถนน เป็นต้น ๓) การจ่ายเงิน จะจ่ายเป็นเงิน หรือ วางเงินตามจุดวางเงินที่นัดหมาย แต่ถ้าเป็นนักค้าที่ติดต่อทำการค้าจนเชื่อใจกันแล้ว จะให้เครดิตไปก่อนแล้วจึงชำระเงินภายหลัง โดยโอนเงินเข้าบัญชี

รูปแบบการกระทำผิด ประกอบด้วย ๑) รูปแบบรับจ้างลำเลียงยาเสพติด โดยเดินทางไปรับยาเสพติดบริเวณพื้นที่ชายแดน เช่น จังหวัดมุกดาหาร โดยรถยนต์ส่วนบุคคล เพื่อนำยาเสพติดไปกระจายตามพื้นที่ต่างๆ เช่น จังหวัดขอนแก่น ๒) รูปแบบบุคคลพื้นที่ชายแดน เช่น จังหวัดนครพนม ใช้เส้นทางลำเลียงในพื้นที่ตอนในเป็นเส้นทางผ่านในการลำเลียงยาเสพติด เพื่อนำไปกระจายการแพร่

ระบาดในพื้นที่ตอนใน เช่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๓) รูปแบบบุคคลพื้นที่ตอนในรับจ้างลำเลียงยาเสพติด โดยเดินทางไปรับยาเสพติดบริเวณพื้นที่ จังหวัดตอนใน เช่น จังหวัดอุดรธานีโดยรถยนต์ส่วนบุคคล เพื่อลำเลียงยาเสพติดสู่จังหวัดในภาคอื่นๆ เช่น จังหวัดสงขลา หรือลำเลียงยาเสพติดไปยังจังหวัดชายแดน เช่น จังหวัดบึงกาฬ เพื่อลำเลียงยาเสพติดไปยัง ประเทศ สปป.ลาว ๔) รูปแบบบุคคลพื้นที่ตอนในรับจ้างลำเลียงยาเสพติด โดยเดินทางรับยาเสพติดจากต่างประเทศ เช่น ประเทศบราซิล ไปส่งประเทศไทยซึ่งลักลอบนำเข้าทางชายแดน สปป.ลาว เพื่อส่งต่อไปยังกรุงเทพมหานคร ๕) รูปแบบบุคคลพื้นที่ตอนในรับจ้างลำเลียงยาเสพติด โดยดำเนินการตามคำสั่งการจากนักโทษในเรือนจำ เช่น นักโทษเรือนจำจังหวัดร้อยเอ็ดสั่งการให้นักค้าในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดดำเนินการรับยาเสพติดตาม จุดนัดหมาย พร้อมทั้งดำเนินการส่งยาเสพติดให้ลูกค้าตามคำสั่งการของนักโทษ

แหล่งพักยาเสพติดที่สำคัญ คือ ๑) ชุมชน ร้านค้า บ่อนการพนัน ตรงข้ามจุดผ่านแดนถาวรช่องสะง่า บ้านไพรพัฒนา ตำบลไพรพัฒนา อำเภอกงสุรินทร์ จังหวัดศรีสะเกษ และช่องทางธรรมชาติใกล้จุดผ่านแดนถาวรฯ ๒) ชุมชน ตลาดโอรส์เมียด บ่อนการพนัน ตรงข้ามจุดผ่านแดนถาวรช่องจอม บ้านด่าน ตำบลด่าน อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ และช่องทางธรรมชาติใกล้จุดผ่านแดนถาวรฯ ๓) ชายแดนฝั่งตรงข้ามช่องอานม้า บ้านน้ำเย็น ตำบลโขง อำเภอน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี ยังไม่ปรากฏข่าวสารพื้นที่แหล่งพักยาเสพติดที่ชัดเจน

ปัจจัยที่ส่งผลให้ปัญหาการค้าและการแพร่ระบาดของยาเสพติดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่หมดไปจากสังคม เนื่องจาก ๑) ผู้เสพยาใหม่เพิ่มจำนวนมากขึ้น พร้อมทั้งพัฒนาตัวเองเป็นผู้เดินยา ผู้ลำเลียงยา หรือนักค้ารายย่อย ๒) ผู้ผ่านการบำบัดรักษายาเสพติด ยังคงกลับมามีพฤติการณ์เสพยาเสพติด ๓) นักค้าจากประเทศเพื่อนบ้าน เข้ามามีบทบาทในการจัดส่งยาเสพติดให้กับนักค้ายาเสพติดในพื้นที่มากขึ้น ๔) นักค้ารายย่อยเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะนักค้ารายใหม่ ๕) นักค้ากลุ่มเดิม และกลุ่มผู้ต้องขังที่พ้นโทษ กลับมามีพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับยาเสพติดอีก ๖) ผู้ต้องขังในเรือนจำบางกลุ่มยังพบพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ทั้งเสพ ค้าและสั่งการ เครือข่ายนอกเรือนจำ

๒. บทบาทของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในการป้องกันยาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนา

ภาพรวมบทบาทของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในการป้องกันยาเสพติด พบว่า เป็นวิทยากร อบรม เผยแพร่/ชี้แจงโทษของยาเสพติด ด้วยการใช้สื่อการสอน เช่น เป็นวิทยากรอบรมให้กับผู้ถูกคุมประพฤติจากกรมคุมประพฤติ เทศนาในเรือนจำ เป็นต้น เป็นผู้นำในการจัดโครงการป้องกันยาเสพติด เช่น จัดโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน จัดค่ายอบรมคุณธรรม เป็นต้น ส่งเสริมให้ผู้ผ่านการอบรมแล้วนำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดต่อ แนะนำให้ห่างไกลยาเสพติดด้วยการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ให้ประชาชนเข้าร่วม รักษาสิ่งแวดล้อมภายในบริเวณวัด ลดน้ำต้นไม้ ปลูกต้นไม้ ตัดหญ้า เป็นต้น สร้างแรงจูงใจให้เห็นคุณค่าของชีวิตปลอดสิ่งเสพติด รณรงค์อบรมเยาวชนให้ห่างไกลยาเสพติด ชักชวนให้ประชาชนปฏิญาณตนให้งดเหล้า อบายมุข ในวันสำคัญของชาติหรือของศาสนา ส่งเสริมให้มีชุมชนคุณธรรม เผยแผ่ความรู้ทางสถานีวิทย์ นำผู้ติดยาเสพติดทำกายบำบัดจิตบำบัด เวชบำบัด และอาชีวบำบัด พยายามชี้ให้เห็นโทษของยาเสพติด ชี้ทางออก ชี้ทางป้องกัน

สร้างความสนิทสนมคุ้นเคยกับคนในพื้นที่ เข้าเยี่ยมบ้านประชาชนเน้นให้กำลังใจครอบครัวที่ติดยาเสพติด สอนศีลธรรมในโรงเรียน

๓. การจัดการความรู้เรื่องการป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา

๑) ด้านการกำหนดเป้าหมายการป้องกันยาเสพติด

ความเข้าใจในเรื่องการจัดการความรู้ พบว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา มีความเข้าใจในเรื่องการจัดการความรู้ว่าเป็นการประมวลองค์ความรู้จากตัวบุคคล ข้อมูลสารสนเทศ ความคิด การกระทำ รวมถึงประสบการณ์ของตัวบุคคล ซึ่งนำมาสร้างความรู้และพัฒนาอย่างเป็นระบบหรือเป็นนวัตกรรม จัดเก็บในลักษณะที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย โดยจัดเก็บในรูปของแฟ้มเอกสาร คู่มือการปฏิบัติงาน และจัดเก็บระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ๔ ประการคือ ๑) เป้าหมายของงาน ๒) เป้าหมายการพัฒนาคน ๓) เป้าหมายการพัฒนาองค์กร ๔) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ความสำคัญของการจัดการความรู้ พบว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา ได้ให้ความสำคัญของการจัดการความรู้ว่ามีประโยชน์ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมประจำวันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การทำงาน ความสามารถของคนถ่ายทอดต่อคนอื่น ทำให้สามารถรวบรวมความรู้ที่หลากหลายมาจัดการอย่างเป็นระบบให้เป็นองค์ความรู้ของกลุ่ม ทำให้มีการพัฒนาวิธีการทำงาน ทุกรูปสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย ทำให้บรรลุเป้าหมายของงานเป็นการพัฒนาคน และพัฒนาองค์กรให้สามารถเติบโตและแข่งขันกับองค์กรอื่นได้ และการนำไปสู่การเป็นกลุ่มแห่งการเรียนรู้ และมีคลังข้อมูลความรู้ที่เป็นระบบ ความรู้กับการถ่ายทอดไม่สูญหายไปกับพระสงฆ์ที่มรณภาพไปแล้ว ส่งผลให้กลุ่มพระสังฆพัฒนามีความสามารถในการป้องกันยาเสพติดได้ การกำหนดเป้าหมายการจัดการความรู้ พบว่า มีการกำหนดเป้าหมายการจัดการความรู้ตามหลักพระพุทธศาสนา กล่าวคือมีคณะสงฆ์ตั้งแต่เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา มีการประชุมประจำเดือนเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งจะมีการกำหนดเป้าหมายร่วมกันโดยเน้นการพัฒนางาน พัฒนาวิธีการทำงาน เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพอย่างมีประสิทธิภาพ ทุกรูปเห็นความสำคัญของการป้องกันภัยจากยาเสพติด สามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ มีการทำงานในลักษณะ Teem Work วิธีการกำหนดเป้าหมายของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา พบว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี (Improvement Plan) การจัดประชุมสัมมนาเพื่อเป็นการระดมสมองจากคณะสงฆ์ ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร คณะทำงาน โดยวิธีการจัดประชุม อบรม สัมมนา ซึ่งทุกรูปจะมีส่วนร่วมให้การแสดงความคิดเห็น ระดมสมองโดยใช้ปัญหาจากการดำเนินงานที่ผ่านมาเป็นประเด็นหลักร่วมกับการพิจารณาสภาพแวดล้อมขององค์กรทั้งภายในและภายนอก เพื่อกำหนดเป้าหมาย (วิสัยทัศน์) ของกลุ่ม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของงาน และบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้วิธีการหรือกลยุทธ์ที่นำไปสู่เป้าหมาย พบว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาได้บอกถึงวิธีการหรือกลยุทธ์ที่นำไปสู่เป้าหมาย คือ ประธานกลุ่มสังฆพัฒนาได้เชิญพระสงฆ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เป็นกลุ่มพระสังฆพัฒนาเข้าร่วมประชุม เพื่อชี้แจงแผนการปฏิบัติงานประจำปีให้ทุกรูปทราบทุกปี โดยมีการระดมความคิดเห็น วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนและโอกาส เพื่อนำมาจัดทำแผนกลยุทธ์ของกลุ่ม จากนั้นสรุปและปรับปรุงแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยการจัดประชุม/สัมมนา การฝึกอบรม หรือการไป

ศึกษาดูงานร่วมกันเป้าหมายที่พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาต้องการให้บรรลุ พบว่า เป้าหมายที่พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาต้องการให้บรรลุ คือ ความเป็นผู้นำในด้านการป้องกันยาเสพติดในชุมชน สังคม เป็นผู้นำด้านจิตสาธารณะ เน้นการปฏิบัติงานด้านสาธารณะสงเคราะห์ เป็นศูนย์กลางการเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด

๒) ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้การป้องกันยาเสพติด

พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาต้องการให้บรรลุเป้าหมายต่าง ๆ ที่ตั้งไว้จึงมีแนวทางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้คือ ๑) พิจารณาว่าความรู้ที่ต้องการมีอะไรบ้าง ๒) พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา มีความรู้อะไรบ้าง ๓) พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาที่ไม่ควรทำตัวเป็นครูใหญ่ที่คอยชี้แนะหรือสอนอยู่ตลอด ๔) พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนามีโอกาสในการแสดงศักยภาพของตนเอง ๕) มีเวทีการสื่อสารแบบเผชิญหน้ากัน ๖) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม โดยนำหลักการชื่นชมมาใช้เพื่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการประชุม อีกทั้ง พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปรัชญาหรือกันเมื่อมีการประชุม ถ่ายทอดประสบการณ์การทำงาน มีการแลกเปลี่ยนในการเข้าร่วมการประชุม ทุก ๓ เดือน มีการประชุมกลุ่มย่อย นอกจากนั้นพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาหลายรูปยังเข้าร่วมโครงการ รมรงค์ให้ลด ละ เลิก ยาเสพติดของหน่วยงานราชการจัดขึ้น ทั้งเป็นวิทยากร ทั้งเป็นผู้เข้าร่วมงาน สลับสับเปลี่ยนตามโอกาสที่เหมาะสม ส่วน การแบ่งปันความรู้ พบว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา มีการแลกเปลี่ยนแบ่งปันความรู้กัน โดยการพูดคุย ปรัชญาหรือ การนำความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมอบรม ประชุม สัมมนา มาสรุปและจัดทำเป็นรายงานเสนอผ่านประธานพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา เพื่อนำเสนอที่ประชุมประจำเดือน ซึ่งเป็นการแบ่งปันความรู้ที่ได้รับมาทำให้พระสงฆ์ที่ไม่ได้เข้าร่วม ได้รับรู้ร่วมกันทุกรูป มีการเชื่อมโยงกับกิจกรรมตามโครงการที่คณะสงฆ์ได้จัดขึ้นในระดับจังหวัด ระดับภาค โดยมุ่งไปที่การดำเนินงานการประชาสัมพันธ์ของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา และมีการแจ้งข้อมูลหรือแจ้งข่าวสารประชาสัมพันธ์เรื่องการป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาให้คณะสงฆ์รับทราบ

๓) ด้านการสร้างคลังความรู้

พบว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรวบรวมผลงาน โดยการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การปรับเปลี่ยนทัศนคติ การเรียนรู้ร่วมกันเมื่อเกิดสิ่งใหม่ นำเสนอผลงานผ่านเว็บไซต์ โดยรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบจัดเก็บในแฟ้มของแต่ละรูป และรวบรวมผลงานเป็นหมวดหมู่ในรูปแบบไฟล์ข้อมูล ซึ่งเก็บไว้ในคอมพิวเตอร์ อีกทั้งพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา มีการนำความรู้ที่มีอยู่ไปขยายผลหลายแนวทาง ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ข้อมูล หรือนำความรู้ลงในเวปบอร์ด เพื่อให้บุคคลอื่นสามารถนำความรู้ที่มีไปใช้ประโยชน์ต่อไป การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในโครงการการประชุมพระสังฆาธิการประจำระดับภาค จัดแสดงผลงานในรอบปี เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะการปฏิบัติงาน การปรับปรุงวิธีการทำงาน ซึ่งเป็นการช่วยให้ทุกคนสามารถปฏิบัติงานแทนกันได้ การนำความรู้ออกมาใช้ พบว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาที่ได้รับการฝึกอบรมหรือผ่านเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ จากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับยาเสพติด ส่วนใหญ่ได้นำความรู้ออกมาใช้ และปฏิบัติจริง ซึ่งข้อมูลสามารถเชื่อมโยงและสื่อสารกันได้อย่างทั่วถึง

๔. การจัดกิจกรรมการป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนามีวิธีในการจัดกิจกรรมการป้องกันยาเสพติดจนเกิดเป็นชุดองค์จำนวน ๕ เรื่อง ดังนี้

องค์ความรู้ที่ ๑ เรื่องสวดมนต์ข้ามปีเพื่อส่งเสริมการป้องกันยาเสพติดตามหลักพุทธศาสนา

องค์ความรู้ที่ ๒ เรื่องศาสนธรรมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด

องค์ความรู้ที่ ๓ เรื่องงดเหล้าเข้าพรรษา

องค์ความรู้ที่ ๔ เรื่องกฐินปลอดเหล้า สร้างบุญด้วยศรัทธา

องค์ความรู้ที่ ๕ เรื่องงานศพปลอดเหล้า

๕. วิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สามารถจำแนกได้ ๒ กลุ่มคือ

๑) กลุ่มป้องกันยาเสพติด (ใช้การบรรยายธรรม)

(๑.๑) พระครูพิจิตรสิทธิคุณ วัดหนองหอยไทร ตำบลหนองแสน อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

(๑.๒) พระครูสุตศาสนการ (ไพฑูรย์ เขมธโร) วัดพุทธเกษม ต.หนองกุง อ.น้ำพอง จ.ขอนแก่น

(๑.๓) พระครูบูรพาธรรมบัณฑิต (อารีย์ ปณฺทิต) วัดป่าหนองโมงบูรพาaram อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

(๑.๔) พระครูสมุห์ทองล้วน สิริจันโท ดร. วัดศรีพิมล ศูนย์ปฏิบัติธรรมสมเด็จพระพุทธาจารย์ (อาจ อาสภมาหาเถร) ตำบลบ้านไต้ อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น

(๑.๕) พระไชยณรงค์ ปุญญกาโม/ชนะภูมิ ตำบลนามะเฟือง อำเภอเมืองจังหวัดหนองบัวลำภู

(๑.๖) พระครูโพธิ์วีรคุณ วัดโพธิ์การาม บ้านโพธิ์ก่อ อำเภอปทุมรัตน์จังหวัดร้อยเอ็ด

๒) กลุ่มแก้ไขปัญหายาเสพติด (ใช้ยาสมุนไพร)

(๒.๑) พระครูประภัสร์สารธรรม วัดทุ่งไทรชะยูง บ้านชะยูง หมู่ ๗ ตำบลยางสว่าง อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ รองเจ้าคณะอำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์

(๒.๒) พระครูพัฒนกิจจานุรักษ์ วัดयोगแยง ตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ห่างตัวเมืองนครราชสีมา เพียง ๑๕ กิโลเมตร

(๒.๓) พระครูสุวรรณกิจโสภณ วัดป่าโคม ตำบลปะอ่าว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

(๒.๔) พระครูประดิษฐ์วิริยาภรณ์ วัดพุทธประดิษฐ์ (หลวงปู่พระพุทธรูปใหญ่) บ้านโพน ตำบลโพนทอง อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม

(๒.๕) พระครูวิมลสังวรคุณ (ล้อม สีลสวโร) วัดป่าเมตตาธรรม อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด

๖. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑) ด้านการแสวงหาความรู้

(๑) พระสงฆ์บางรูปขาดความกระตือรือร้นที่จะเพิ่มทักษะความรู้ให้ตนเอง ทั้งนี้เนื่องจากบางรูปอายุ พรรชามากขึ้น สุขภาพไม่ดีจึงต้องดูแลตนเองก่อน ก่อนที่จะทำอย่างอื่น

(๒) การจัดการความรู้ที่ผ่านมาขึ้นอยู่กับเฉพาะพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา พระสงฆ์ส่วนใหญ่ยังไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้จากสถาบันต่าง ๆ ทำให้ยังมีความรู้ที่ไม่หลากหลายเท่าที่ควร

(๓) การต้องใช้ความพยายามและทรัพยากรอย่างมากในการดำเนินกิจกรรมการจัดการความรู้เพื่อให้ได้มาซึ่ง "องค์ความรู้" อันเป็นทรัพยากรที่สำคัญ กิจกรรมทั้งหลายที่ดำเนินอยู่ล้วนแล้วแต่ดำเนินไปด้วยความพยายามของแต่ละคน ไม่ใช่ดำเนินไปตามธรรมชาติโดยไม่มีการบังคับควบคุม

๒) ด้านการแลกเปลี่ยนความรู้

(๑) การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับยาเสพติดแต่ละครั้งทิ้งช่วงเกินไป ทำให้ไม่ต่อเนื่อง

(๒) พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาขาดการเรียนรู้ร่วมกัน

๓) ด้านกระบวนการถ่ายทอดความรู้

(๑) ปัญหาที่เกิดมาจากการไม่แบ่งปันความรู้ เช่น พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาเมื่อไปสัมมนา หรือฝึกอบรมกลับมาแล้ว ก็เก็บความรู้ไว้คนเดียว แต่พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนารูปอื่นที่ไม่ได้ไปฝึกอบรมหรือสัมมนา จะไม่รู้เลยว่ารูปที่ไปฝึกอบรม หรือไปสัมมนานั้นได้อะไรกลับมา

(๒) การทำกิจกรรมแต่ละครั้ง คณะกรรมการจะไม่ครบคณะ ผู้ที่รับผิดชอบการเป็น Facilitator และ Notetaker ทำให้ความต่อเนื่องหรือสร้างองค์ความรู้ไม่เต็มที่

๔) ด้านกระบวนการเก็บรักษาความรู้

ปัญหาที่เกิดจากการจัดเก็บความรู้ของแต่ละวัดซึ่งมีการจัดเก็บไว้หลายแห่ง หลายรูปแบบมีทั้งที่เป็นอิเล็กทรอนิกส์ และไม่เป็นอิเล็กทรอนิกส์ กระจัดกระจายในยามที่ต้องการข้อมูลเพื่อการตัดสินใจแบบเร่งด่วน จะทำไม่ได้เพราะจะต้องใช้เวลารวบรวมข้อมูลนานอาจทำให้เสียผลประโยชน์ก็ได้

๗. องค์ความรู้ที่ได้จากการจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑) ด้านการกำหนดเป้าหมาย

พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาได้กำหนดเป้าหมาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ๔ ประการคือ ๑) เป้าหมายของงาน ๒) เป้าหมายการพัฒนาคน ๓) เป้าหมายการพัฒนาองค์กร ๔) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

๒) องค์ความรู้จากการจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติด

(๑) กิจกรรมสวดมนต์ข้ามปีเพื่อส่งเสริมการป้องกันยาเสพติดตามหลักพุทธศาสนา

(๒) กิจกรรมศาสนธรรมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด

(๓) กิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษา

(๔) กิจกรรมกฐินปลอดเหล้า สร้างบุญด้วยศรัทธา

(๕) กิจกรรมงานศพปลอดเหล้า

๓) องค์ความรู้จากการป้องกันและแก้ไขยาเสพติด

(๑) การเทศนา การบรรยายธรรม การจัดโครงการเข้าค่ายพุทธบุตร

(๒) การใช้ยาสมุนไพร

๔. อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

๑) ด้านการกำหนดเป้าหมายการป้องกันยาเสพติด

การกำหนดเป้าหมายการป้องกันยาเสพติด พบว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา มีความเข้าใจในเรื่องการจัดการความรู้ว่าเป็นการประมวลองค์ความรู้จากตัวบุคคล ข้อมูลสารสนเทศ ความคิด การกระทำ รวมถึงประสบการณ์ของตัวบุคคล ซึ่งนำมาสร้างความรู้และพัฒนาอย่างเป็นระบบหรือเป็นนวัตกรรม จัดเก็บในลักษณะที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย โดยจัดเก็บในรูปของแฟ้มเอกสาร คู่มือการปฏิบัติงาน และจัดเก็บระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ๔ ประการคือ ๑) เป้าหมายของงาน ๒) เป้าหมายการพัฒนาคน ๓) เป้าหมายการพัฒนาองค์กร ๔) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช ซึ่งกล่าวว่า การจัดการความรู้เป็นกระบวนการที่ดำเนินการร่วมกันโดยผู้ปฏิบัติงานในองค์กรหรือหน่วยงานย่อยขององค์กร เพื่อสร้างและใช้ความรู้ในการทำงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ดีขึ้นกว่าเดิม เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สม่าเสมอ และสอดคล้องกับดร.วรณ ทอดทอง พบว่า คณะศึกษาศาสตร์มีการกำหนดเป้าหมายโดยการยึดตามแนวนโยบายมหาวิทยาลัยขอนแก่น และของคณะศึกษาศาสตร์ ซึ่งมีการกำหนดวิสัยทัศน์ของหน่วยงานไว้อย่างชัดเจน และกระตุ้นให้บุคลากรมุ่งอนาคต วิสัยทัศน์ พันธกิจมีความสอดคล้องกัน โดยมาจากการกำหนดร่วมกันระหว่างผู้บริหาร บุคลากรสายผู้สอน และบุคลากรสายสนับสนุนมีการเผยแพร่วิสัยทัศน์อย่างชัดเจน การประชุมกลุ่มงาน การประชุมหัวหน้างาน เปิดโอกาสให้มีการนำความรู้ของแต่ละคนมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงาน การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี การจัดประชุมสัมมนาเพื่อเป็นการระดมสมองจากบุคลากรภายในคณะศึกษาศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร บุคลากรสายผู้สอนและสายสนับสนุน ซึ่งทุกคนจะมีส่วนร่วมให้การแสดงความคิดเห็น ระดมสมองโดยใช้ปัญหาจากการดำเนินงานที่ผ่านมาเป็นประเด็นหลักร่วมกับการพิจารณาสภาพแวดล้อมขององค์กรทั้งภายในและภายนอก เพื่อเป็นการกำหนดเป้าหมายของหน่วยงาน และสำนักงานคณะกรรมการการพัฒน์ราชการ หรือ ก.พ.ร. เสนอกระบวนการจัดการความรู้ไว้ ๗ ขั้นตอนคือ การบ่งชี้ความรู้ คือ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายคืออะไร และเพื่อบรรลุ

เป้าหมาย การสร้างและแสวงหาความรู้ การจัดความรู้ให้เป็นระบบ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันความรู้ และการเรียนรู้

นอกจากนี้ยังพบว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนามีวิธีในการจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดจนเกิดเป็นชุดองค์ความรู้ ผ่านกิจกรรม จำนวน ๕ กิจกรรมคือ สวดมนต์ข้ามปีเพื่อส่งเสริมการป้องกันยาเสพติดตามหลักพุทธศาสนา โครงการค่ายศาสนธรรมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด โครงการงดเหล้าเข้าพรรษา ภูมิจนปลอดเหล้าสร้างบุญด้วยศรัทธา งานศพปลอดเหล้า ผลการจัดกิจกรรมดังกล่าวทำให้เด็ก เยาวชน ประชาชน ได้ห่างไกลยาเสพติดมากขึ้น ทำให้สังคมปลอดยาเสพติดมากขึ้น สอดคล้องกับสุรพล พรหมกุล พบว่า พระสงฆ์ได้จัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เพื่อให้ยาเสพติดลดลงคือ ใช้การเทศน์หรือการแสดงธรรม การอบรมคุณธรรม จริยธรรม เข้าร่วมกับหน่วยงานภาครัฐเพื่ออบรมเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด จัดนิทรรศการรณรงค์ให้เห็นโทษภัยของยาเสพติด สอดคล้องกับ พุทธชาติ คำสำโรง พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในด้านการจัดอบรมศีลธรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

๒) ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้การป้องกันยาเสพติด

พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาต้องการให้บรรลุเป้าหมายต่าง ๆ ที่ตั้งไว้จึงมีแนวทางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ชัดเจน มีการประชุม ถ่ายทอดประสบการณ์การทำงาน มีการแลกเปลี่ยนในการเข้าร่วมการประชุมทุก ๓ เดือน มีการประชุมกลุ่มย่อย พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนามีการแลกเปลี่ยนแบ่งปันความรู้กัน โดยการพูดคุย ปรีกษาหารือ การนำความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมอบรมประชุม สัมมนา มาสรุปและจัดทำเป็นรายงานเสนอผ่านประธานพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา เพื่อนำเสนอที่ประชุมประจำเดือน สอดคล้องกับเข็มชาติ ไชยโวหาร พบว่า ด้านการแบ่งปันความรู้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการแบ่งปันแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารความรู้ประสบการณ์ของบุคลากรภายนอกในสถานศึกษา มีการสอบถามแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการพัฒนาครูและบุคลากรให้เป็นกลไกในการบริหารจัดการโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยพัฒนาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาและการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ใหม่ ผู้เรียนมีการแบ่งปัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับชญาดา ตีมาลัย พบว่า กระบวนการของการแบ่งปันความรู้ในองค์กรมหาชน ประกอบไป ด้วย กำหนดเป้าหมาย กำหนดผู้รับผิดชอบ กำหนดองค์ความรู้ที่ต้องการ ค้นหา และรวบรวม เลือกรูปแบบเป้าหมาย รูปแบบ และเครื่องมือ ดำเนินการแบ่งปันความรู้ ประเมินผล และจัดเก็บ ทั้งนี้ใน การ นำไปปฏิบัติอาจมีเพิ่มขึ้นตอนอื่นๆ หรือไม่มีขั้นตอนใดได้ขึ้นอยู่กับการใช้ในแต่ละองค์กร รูปแบบของกิจกรรม และเครื่องมือสรุปได้ตามประเภทของความรู้^๓

๓) ด้านการสร้างคลังความรู้

พบว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนามีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรวบรวมผลงาน โดยการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การปรับเปลี่ยนทัศนคติ การเรียนรู้ร่วมกันเมื่อเกิดสิ่งใหม่ นำเสนอผลงานผ่านเว็บไซต์ โดยรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบจัดเก็บในแฟ้มของแต่ละรูป และรวบรวมผลงานเป็นหมวดหมู่ในรูปแบบไฟล์ข้อมูล ซึ่งเก็บไว้ในคอมพิวเตอร์ อีกทั้งพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนามี

^๓ ชญาดา ตีมาลัย, การแบ่งปันความรู้ในองค์กรมหาชน, บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559.

การนำความรู้ที่มีอยู่ไปขยายผลหลายแนวทางได้แก่ การประชาสัมพันธ์ข้อมูล หรือนำความรู้ลงในเวปบอร์ด เพื่อให้บุคคลอื่นสามารถนำความรู้ที่มีไปใช้ประโยชน์ต่อไป สอดคล้องกับเข็มชาติ ไชยโวหาร ได้ศึกษาพบว่า ด้านการสร้างคลังความรู้ของสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีการจัดระบบห้องสมุดที่พร้อมแก่การเรียนสามารถจัดทำระบบเทคโนโลยีเพื่อการบริหาร การบริการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพมีจำนวนคอมพิวเตอร์เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนการศึกษาค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ต ส่วนสถานศึกษาขนาดเล็กยังขาดความพร้อมของห้องสมุด แหล่งเรียนรู้และจำนวนเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ สอดคล้องกับคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ที่ได้กล่าวว่า การจัดการความรู้เป็นการรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กร ซึ่งกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสาร มาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถในเชิงแข่งขันสูงสุด

๔) ฐานข้อมูลการจัดการความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของ พระสงฆ์พัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สามารถจำแนกได้ ๒ กลุ่มคือ ๑) กลุ่มป้องกันยาเสพติด (ใช้การบรรยายธรรม) ๒) กลุ่มแก้ไขปัญหายาเสพติด (ใช้ยาสมุนไพร) แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ได้แสดงบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดมาอย่างต่อเนื่อง โดยได้ปฏิบัติตามความถนัดของตนเอง และปฏิบัติตามจรรยาบรรณของผู้เข้าไปรับบริการ อีกทั้งได้ปฏิบัติร่วมกับหน่วยงานของรัฐเป็นหลัก เช่น ตำรวจ โรงพยาบาล เป็นต้น จากงานวิจัยนี้ สะท้อนให้เห็นว่า การทำงานของพระสงฆ์พัฒนาในภาคอีสานนั้น มุ่งเน้นการจัดทุกเขตทางสังคม โดยเฉพาะปัญหาความยากจนของคนชนบท การช่วยสร้างสรรค์สังคมให้พ้นจากทุกเขตทางในมุมมองของพระสงฆ์นักพัฒนาในภาคอีสาน ก็คือการเข้าสู่กระบวนการช่วยเหลือสังคมในรูปแบบต่าง ๆ เข้าร่วมในกระบวนการเปลี่ยนแปลงสังคม เข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาสังคม ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม โดยมีความคิดพื้นฐานว่าพระสงฆ์และพุทธศาสนาจะต้องเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างโลกและสังคมที่น่าอยู่ มีความสงบสุข สังคมแห่งกาลยาณมิตร และสังคมแห่งการพัฒนา สอดคล้องกับสุรพล พรหมกุล ที่ได้ศึกษาพบว่า พระสงฆ์ได้จัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติดเพื่อให้ยาเสพติดลดลงคือ ใช้การเทศน์หรือการแสดงธรรม การอบรมคุณธรรม จริยธรรม เข้าร่วมกับหน่วยงานภาครัฐเพื่ออบรมเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด จัดนิทรรศการณรงค์ให้เห็นโทษภัยของยาเสพติด และพระสงฆ์ได้ใช้วิธีการเพื่อให้ตนเองเกิดองค์ความรู้ เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเสียก่อนโดยการเข้ารับการอบรมจากภาครัฐ ทำการศึกษาจากเอกสาร หนังสือ ที่ได้รับ จากนั้นจึงขยายผลองค์ความรู้นั้นไปสู่ประชาชน สอดคล้องกับบรรณวิมล เมฆวิมล และมานพ คณะโต ได้ศึกษาหลักการให้ความช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติดของที่พักสงฆ์ถ้ากระบอก คือ การใช้ สัจจะ ควบคุม สมุนไพร โดยแบ่งขั้นตอนการช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติด แบ่งออกเป็น ๔ ขั้นตอนคือ ๑) ระยะก่อนให้ความช่วยเหลือ ๒) ระยะบำบัดรักษาหรือการถอนพิษยาเสพติด ๓) ระยะพักฟื้น ๔) ระยะติดตามผล

๕. ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะในระดับนโยบาย

จากผลการวิจัยพบว่า สถานการณ์ยาเสพติดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ยังคงต้องเฝ้าติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด เนื่องจากกลุ่มขบวนการค้ายาเสพติดยังคงใช้พื้นที่ภาคเหนือและประเทศเพื่อนบ้านเป็นเส้นทางลำเลียงยาเสพติดเข้ามาในประเทศไทย ก่อนจะส่งพักตามจังหวัดขนาดใหญ่ เพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจสอบของทางเจ้าหน้าที่ เริ่มปรับเปลี่ยนเส้นทางมาอยู่จังหวัดเลย หนองคาย นครพนม บึงกาฬ และจังหวัดมุกดาหาร นอกจากนี้พบปัญหาการค้าและแพร่ระบาดของยาเสพติดในทุกจังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยเฉพาะเขตอำเภอเมืองและอำเภอขนาดใหญ่ของแต่ละจังหวัด ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งควรขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีศักยภาพในการปราบปรามยาเสพติดด้วย เช่น ทหาร ตำรวจ เป็นต้น

๒. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนามีวิธีในการจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดจนเกิดเป็นชุดองค์ความรู้ ผ่านกิจกรรม จำนวน ๕ กิจกรรมคือ สวดมนต์ข้ามปีเพื่อส่งเสริมการป้องกันยาเสพติดตามหลักพุทธศาสนา โครงการค่ายศาสนธรรมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด โครงการงดเหล้าเข้าพรรษา กฐินปลอดเหล้าสร้างบุญด้วยศรัทธา งานศพปลอดเหล้า ผลการจัดกิจกรรมดังกล่าวทำให้เด็ก เยาวชน ประชาชน ได้ห่างไกลยาเสพติดมากขึ้น ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมดังกล่าวควรสนับสนุนส่งเสริมให้กิจกรรมอยู่กับสังคมไทยให้นานที่สุด และควรประชาสัมพันธ์ในหลายรูปแบบเพื่อให้เด็ก เยาวชน ประชาชนทั่วไปได้เข้าร่วมกิจกรรมให้มากที่สุด เพราะเป็นกิจกรรมที่สามารถจรรโลงสังคมให้เกิดสันติสุขได้อย่างยั่งยืน

๓. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- ๑) ควรมีการศึกษาถึงรูปแบบการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการป้องกันยาเสพติดในทุกภาคของประเทศไทย
- ๒) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์ในทุกภาคของประเทศไทย

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

๑.๑ ข้อมูลวิทยุภูมิ

๑.๑.๑ หนังสือ

กองพัฒนาคุณภาพ. การจัดการความรู้ในหน่วยงานของมหาวิทยาลัยมหิดล. นครปฐม : กองพัฒนาคุณภาพมหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๒.

คุณ โทจันทร์. บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนา. ขอนแก่น : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๒๕.

ทินพันธ์ นาคะตะ. พระพุทธศาสนากับสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : สหายบล็อกและการพิมพ์, ๒๕๔๓.

บุญดี บุญญาภิจ และคณะ. การจัดการความรู้ จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน), ๒๕๔๙.

ภราดร จินดาวงศ์. การจัดการความรู้. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสกายบุ๊กส์ จำกัด, ๒๕๔๙.

เสนาะ กลิ่นงาม, การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ, กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, สำนักหอสมุดกลาง, ๒๕๕๑.

สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด. ความรู้และแนวทางแก้ไขปัญหาเสพติด. กรุงเทพมหานคร : บางกอกเทคโนโลยีสแกนนิ่งแอนเซอร์วิส.

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ยุทธศาสตร์การวิจัย (พ.ศ.๒๕๕๕-๒๕๕๙) : ภาคตะวันออก เชียงเหนือ, ๒๕๕๓.

๑.๑.๒ วิทยานิพนธ์

จุฬาลักษณ์ ศรีคงอยู่. พฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของเยาวชนในศูนย์เยาวชนตำบล อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๖.

ฉลองรัฐ อินทรีย์. การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๐.

เดือนใจ รักษาพงศ์. การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๑.

นันทา ดีดิษฐ์. รูปแบบการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยนาท. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ๒๕๕๖.

พรภักดิ์ พานพิศ. ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันปัญหาเสพติดของนักศึกษานอกระบบของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๒.

๑.๑.๓ เอกสารอัดสำเนา

บดินทร์ วิจารณ์. การจัดการความรู้ (Knowledge Management - KM) และองค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization). ขอนแก่น : เอกสารสัมมนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๘, (อัดสำเนา).

พระมหาสุริยา สุนทรธมโม. การดำเนินกิจกรรมการอบรมเพื่อป้องกันภัยยาเสพติดในจังหวัดเลย. เลย: สรุปรการดำเนินกิจกรรมการอบรมเพื่อป้องกันภัยยาเสพติดในจังหวัดเลย๒๕๕๒, (อัดสำเนา).

๑.๑.๔ เว็บไซต์

Archkm knowledge sharing, ความหมายของการจัดการความรู้. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://archkm.kmitl.ac.th/kmmean/>.

คัชรินทร์ มหาวงศ์, โมเดลปลาทู, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.gotoknow.org/posts/204439>.

บ้านจอมยุทธ์, สารานุกรมเกี่ยวกับสุขภาพ, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.baanjomyut.com/library/drugs/index.html>.

พยัต วุฒิรงค์, การจัดการความรู้, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://tomsumalee.wordpress.com/2014/02/23>.

พระมหารวุฒิ ปญญาวุฑโฒ, หนุนฟื้นฟู-เสริมสุขภาพของพระสงฆ์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

พิเชษฐ บัญญัติ, KM Tools : เครื่องมือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://gotoknow.org/blog/practicallykm/119306>.

ภาคผนวก ข
กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ภาคผนวก ข

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์

หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง การรับรองการใช้ประโยชน์ของผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

นมัสการ รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

ข้าพเจ้า พระมหามิตร ฐิตปญโญ, ผศ.ดร. ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตร์

ดุสิตบัณฑิต วิทยาเขตขอนแก่น

ชื่อหน่วยงาน/องค์กร/ชุมชน

ที่อยู่ ๓๑ หมู่ ๑ ตำบลโคกสี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

โทรศัพท์ ๐๔๓-๒๘๓๕๔๖-๗ โทรสาร ๐๔๓-๒๘๓๓๙๙

ขอรับรองว่า ได้มีการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เรื่อง “การจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”

ซึ่งเป็นของผลงานวิจัยของ ดร.สุรพล พรหมกุล

โดยนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ เช่น การบรรยาย การสอน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

สอน

การใช้ประโยชน์ด้านความรู้ในพระพุทธศาสนา

การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น งานวิจัยและ/หรืองานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนา

สิ่งประดิษฐ์

การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายหรือระดับประเทศ

การใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายของงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

ช่วงเวลาที่น่าไปใช้ประโยชน์ ตั้งแต่เดือน ธันวาคม ๒๕๖๐ จนถึง มกราคม ๒๕๖๑ ซึ่งการนำผลงานวิจัย เรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์นั้น ก่อให้เกิดผลดี ดังนี้

๑) พระสงฆ์ได้มีความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด

๒) พระสงฆ์ได้แนวทางในการป้องกันยาเสพติด

๓) เป็นข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด

ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ

(พระมหามิตร ฐิตปญโญ, ผศ.ดร.)

ตำแหน่ง อาจารย์

หมายเหตุ: ท่านสามารถประทับตราของหน่วยงานในเอกสารนี้ได้ (ถ้ามี)

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ในการวิจัยครั้งนี้มีกิจกรรมที่เกิดขึ้นเพื่อให้พระสงฆ์มีองค์ความรู้ด้านยาเสพติด คือ การจัดสัมมนาพระสงฆ์ในตำบลสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นเพื่อให้รับทราบผลการวิจัยและนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

ภาคผนวก ค
ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้
และกิจกรรมที่ได้ดำเนินการมาและผลที่ได้รับของโครงการ

ภาคผนวก ค

ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้
และกิจกรรมที่ได้ดำเนินการมาและผลที่ได้รับของโครงการ

กิจกรรม	ผลที่ได้รับ	บรรลุ วัตถุประสงค์	โดยทำให้
๑) เพื่อศึกษา สถานการณ์ยาเสพติดในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ และบทบาทของ พระสงฆ์กลุ่มสังฆ พัฒนาในการป้องกัน ยาเสพติดตามหลัก พระพุทธศาสนา	ทราบถึงสถานการณ์ยาเสพติดใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ บทบาทของพระสงฆ์กลุ่มสังฆ พัฒนาในการป้องกันยาเสพติด ติดตามหลักพระพุทธศาสนา	ข้อที่ ๑	ทำให้สามารถรู้เท่าทัน สถานการณ์ยาเสพติด ซึ่งเป็นภัยร้ายของ สังคม นำไปสู่การ ป้องกันตนเองให้หลีกเลี่ยง จากยาเสพติดได้
๒) เพื่อศึกษาการ จัดการความรู้ในการ ป้องกันยาเสพติด ของพระสงฆ์กลุ่ม สังฆพัฒนาในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ	ทราบถึงข้อมูลการจัดการความรู้ ในการป้องกันยาเสพติดของ พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ	ข้อที่ ๒	วิเคราะห์ได้ว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆ พัฒนาในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้ เสียสละเวลาทุ่มเท/ อุทิศชีวิตของตนเอง เพื่อความผาสุกของ ชุมชน/สังคมมาอย่าง ต่อเนื่อง ด้วยวิธีการที่ หลากหลาย สามารถ เชื่อมโยงเข้ากับวิถีชีวิต ของประชาชนได้เป็น อย่างดี
๓) เพื่อจัดทำฐานข้อมูล การจัดการความรู้ในการ ป้องกันยาเสพติดของ พระสงฆ์กลุ่มพัฒนาภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ	มีฐานข้อมูลการจัดการความรู้ใน การป้องกันยาเสพติดของ พระสงฆ์กลุ่มพัฒนาภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ	ข้อที่ ๓	ทำให้ทราบฐานข้อมูล ของพระสงฆ์ที่เป็นแกน นำของชุมชนในการ ป้องกันยาเสพติด

กิจกรรม	ผลที่ได้รับ	บรรลु วัตถุประสงค์	โดยทำให้
๔. รายงานฉบับ สมบูรณ์	<p>ได้รายงานฉบับสมบูรณ์ที่สามารถ ตอบวัตถุประสงค์ของ โครงการวิจัยทั้ง ๓ ข้อ คือ</p> <p>๑) เพื่อศึกษาสถานการณ์ยา เสพติดในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ และ บทบาทของพระสงฆ์กลุ่มสังฆ พัฒนาในการป้องกันยาเสพติด ติดตามหลักพระพุทธศาสนา</p> <p>๒) เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ ในการป้องกันยาเสพติดของ พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ</p> <p>๓) เพื่อจัดทำฐานข้อมูลการ จัดการความรู้ในการป้องกันยา เสพติดของพระสงฆ์กลุ่มพัฒนา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ</p>	ข้อที่ ๑-๓	ได้รายงานการวิจัยที่มี คุณค่าสามารถตอบ วัตถุประสงค์ของการ วิจัยที่เหมาะสม

ภาคผนวก ง
เครื่องมือในการวิจัย

ภาคผนวก ง

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

โครงการวิจัย เรื่อง การจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติด
ของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ชุดนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “การจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” มีทั้งหมด ๓ ตอน ขอให้ท่านได้ตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง และตอบให้ครบทุกข้อคำถาม คณะผู้วิจัยขอรับรองว่า คำตอบของท่านจะไม่เป็นอันตรายใดๆต่อท่านอย่างแน่นอน

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ..... ฉายา/นามสกุล.....
อายุ.....ปี พรรษา..... ตำแหน่ง.....
วัด..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....
สัมภาษณ์เมื่อ วันที่.....เดือน.....ปี.....๒๕๖๐.....
เวลา.....

ลงชื่อ ผู้ให้สัมภาษณ์
(.....)

ตอนที่ ๒ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์

๑. ด้านสถานการณ์การดำเนินงานการป้องกันยาเสพติด

๑.๑ สถานการณ์ปัญหาเสพติดในพื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่ในปัจจุบันเป็นอย่างไร

.....
.....
.....

๑.๒ รูปแบบการค้ายาเสพติดในพื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่ในปัจจุบันเป็นอย่างไร

.....
.....
.....

๑.๓ สถานการณ์ด้านการผลิตและการค้ายาเสพติดในพื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่เป็นอย่างไร

.....
.....
.....

๑.๔ สถานการณ์ด้านการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่เป็นอย่างไร

.....
.....
.....

๑.๕ มีปัจจัยอะไรที่ส่งผลให้ปัญหาการค้าและการแพร่ระบาดของยาเสพติดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่หมดไปจากสังคม

.....
.....
.....

๑.๖ ปัญหา ยาเสพติดส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการภาครัฐอย่างไร

.....
.....
.....

ตอนที่ ๒ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทในการป้องกันยาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนา

๒.๑ ท่านได้รับองค์ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดจากแหล่งข้อมูลใดบ้าง

.....
.....
.....

๒.๒ ท่านมีกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้การป้องกันยาเสพติดอย่างไร

.....
.....
.....

๒.๓ “พระสังฆพัฒนา” มีบทบาทต่อการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติด อย่างไร

.....
.....
.....

ตอนที่ ๓ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับองค์ความรู้/เทคนิควิธีที่ใช้ในการป้องกันยาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนา

ท่านมีองค์ความรู้/เทคนิควิธีที่ใช้ในการป้องกันยาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนาอย่างไร

.....
.....
.....

ขอขอบคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง

ดร.สุรพล พรหมกุล
หัวหน้าโครงการวิจัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น

แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ
โครงการวิจัย เรื่อง การจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติด
ของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คำชี้แจง แบบสนทนากลุ่มเฉพาะชุดนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “การจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” มีทั้งหมด ๓ ตอน ขอให้ท่านได้ตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง และตอบให้ครบทุกข้อคำถาม คณะผู้วิจัยขอรับรองว่า คำตอบของท่านจะไม่เป็นอันตรายใดๆต่อท่านอย่างแน่นอน

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล

ชื่อ..... ฉายา/นามสกุล.....
 อายุ.....ปี พรรษา..... ตำแหน่ง.....
 วัด..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....
 วันที่.....เดือน.....ปี.....๒๕๖๐.....
 เวลา.....

ลงชื่อ ผู้ให้ข้อมูล
 (.....)

ตอนที่ ๒ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์

๑. ด้านสถานการณ์การดำเนินงานการป้องกันยาเสพติด

- ๑.๑ สถานการณ์ปัญหาเสพติดในพื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่ในปัจจุบันเป็นอย่างไร
- ๑.๒ รูปแบบการค้ายาเสพติดในพื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่ในปัจจุบันเป็นอย่างไร
- ๑.๓ สถานการณ์ด้านการผลิตและการค้ายาเสพติดในพื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่เป็นอย่างไร
- ๑.๔ สถานการณ์ด้านการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่เป็นอย่างไร
- ๑.๕ มีปัจจัยอะไรที่ส่งผลให้ปัญหาการค้าและการแพร่ระบาดของยาเสพติดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่หมดไปจากสังคม

- ๑.๖ ปัญหาเสพติดส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการภาครัฐอย่างไร

ตอนที่ ๒ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทในการป้องกันยาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนา

- ๒.๑ ท่านได้รับองค์ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดจากแหล่งข้อมูลใดบ้าง
- ๒.๒ ท่านมีกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้การป้องกันยาเสพติดอย่างไร
- ๒.๓ “พระสังฆพัฒนา” มีบทบาทต่อการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติด อย่างไร

ตอนที่ ๓ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนา

๓.๑ ด้านการกำหนดเป้าหมาย

- ๑) ท่านมีความเข้าใจในเรื่องการจัดการความรู้อย่างไร
- ๒) ท่านให้ความสำคัญกับการจัดการความรู้อย่างไร
- ๓) ท่านมีการกำหนดเป้าหมายการจัดการความรู้อย่างไร
- ๔) ท่านมีวิธีการกำหนดเป้าหมายของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาอย่างไร
- ๕) ท่านมีวิธีการหรือกลยุทธ์ที่นำไปสู่เป้าหมายอย่างไร
- ๖) เป้าหมายที่พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาต้องการให้บรรลุคืออะไรบ้าง
- ๗) การสร้างความรู้ ท่านมีการสร้างองค์ความรู้อะไรบ้างที่นำไปสู่การป้องกันยาเสพติด

๓.๒ ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้การป้องกันยาเสพติด

- ๑) ท่านมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงานอย่างไร
- ๒) ท่านมีการนำข้อผิดพลาดจากการทำงานมาปรับปรุงคุณภาพงานอย่างไร
- ๓) ท่านมีการอภิปราย แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น และวิธีการทำงานอย่างไร
- ๔) ท่านมีวิธีการแลกเปลี่ยน แบ่งปันความรู้ และการเชื่อมโยงกับกิจกรรมอย่างไร

๓.๓ ด้านการสร้างคลังความรู้

- ๑) ท่านมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรวบรวมผลงานอย่างไร
- ๒) ท่านมีการนำความสำเร็จหรือความรู้ที่มีอยู่แล้วมาขยายผลอย่างไร
- ๓) ท่านมีวิธีการจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบอย่างไร
- ๔) ท่านมีวิธีการเข้าถึงความรู้ หรือการนำความรู้ออกมาใช้อย่างไร

ขอขอบคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง

ดร.สุรพล พรหมกุล

หัวหน้าโครงการวิจัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น

แบบสรุปโครงการ

แบบสรุปโครงการวิจัย

<p>สัญญาเลขที่ ว.๐๘๔/๒๕๖๐</p> <p>ชื่อโครงการ การจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ</p> <p>หัวหน้าโครงการ ดร.สุรพล พรหมกุล และคณะ</p> <p>มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น</p> <p>โทรศัพท์ ๐๘๘๘-๕๗๘๑๖๗๑ Email : promgun@gmail.com</p>
<p>ความเป็นมาและความสำคัญ</p> <p>ประเทศไทยกำลังพัฒนาแต่มีภัยคุกคามอย่างหนักคือยาเสพติดทุกภาคส่วนสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องช่วยกันป้องกันและแก้ไข ในขณะที่พระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้นำชุมชนและเป็นองค์กรหนึ่งที่สามารถปฏิบัติงานเพื่อป้องกันปัญหาเสพติดได้ พระสงฆ์ได้มีบทบาทในการจัดกิจกรรมลดการติดยาเสพติดในชุมชน ด้วยการจัดการความรู้ที่หลากหลายและถ่ายทอดแบ่งปันองค์ความรู้นั้น ให้ผู้ติดยาได้มีจิตใจเข้มแข็ง ไม่หวนกลับไปเสพยาเสพติดอีก</p>
<p>วัตถุประสงค์ของการวิจัย</p> <ol style="list-style-type: none">๑) เพื่อศึกษาสถานการณ์ยาเสพติดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และบทบาทของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในการป้องกันยาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนา๒) เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ในการป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ๓) เพื่อจัดทำฐานข้อมูลการจัดการความรู้ในการป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
<p>ผลการวิจัย</p> <ol style="list-style-type: none">๑) สถานการณ์ยาเสพติดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยังคงต้องเฝ้าติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด เนื่องจากกลุ่มขบวนการค้ายาเสพติดยังค้ำใช้พื้นที่ภาคเหนือและประเทศเพื่อนบ้าน เป็นเส้นทางการลำเลียงยาเสพติดเข้ามาในประเทศไทย ก่อนจะส่งพักตามจังหวัดขนาดใหญ่ เพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจสอบของทางเจ้าหน้าที่ ยาเสพติดที่มีปัญหาการค้าและแพร่ระบาดมากที่สุด คือ ยาบ้า รองลงมาเป็นกัญชาแห้ง และสารระเหย บทบาทของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในการป้องกันยาเสพติด พบว่า เป็นวิทยากร อบรม เผยแพร่ชี้แจงโทษของยาเสพติดด้วยการใช้สื่อ เป็นผู้นำในการจัดโครงการการป้องกันยาเสพติด สร้างแรงจูงใจให้เห็นคุณค่าของชีวิตปลอดสิ่งเสพติด รณรงค์อบรมเยาวชนให้ห่างไกลยาเสพติด ชักชวนให้ประชาชนปฏิญาณตนให้งดเหล้า อบายมุข ในวันสำคัญของชาติหรือของศาสนา ส่งเสริมให้มีชุมชนคุณธรรม เผยแพร่ความรู้ทางสถานีวิฑูฯ นำผู้ติดยาเสพติดทำกายบำบัด จิตบำบัด เวชบำบัด และอาชีวบำบัด๒) การจัดการความรู้เรื่องการป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา พบว่า ๑) ด้านการกำหนดเป้าหมายการป้องกันยาเสพติด พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนามีความเข้าใจในเรื่องการจัดการความรู้ว่า การจัดการความรู้ว่าเป็นการประมวลองค์ความรู้จากตัวบุคคล ข้อมูลสารสนเทศ ความคิด การกระทำ รวมถึงประสบการณ์ของตัวบุคคล ซึ่งนำมาสร้างความรู้และพัฒนาอย่าง

เป็นระบบหรือเป็นนวัตกรรม จัดเก็บในลักษณะที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย โดยจัดเก็บในรูปแบบของแฟ้มเอกสาร คู่มือการปฏิบัติงาน และจัดเก็บระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายคือ ๑) เป้าหมายของงาน ๒) เป้าหมายการพัฒนาคน ๓) เป้าหมายการพัฒนาองค์กร ๔) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ๒) ด้านการแบ่งปันความรู้ พบว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนามีการแลกเปลี่ยนแบ่งปันความรู้กัน โดยการพูดคุย ปรึกษาหารือ การนำความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมอบรม ประชุม สัมมนา มาสรุปและจัดทำเป็นรายงานเสนอผ่านประธานพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา เพื่อนำเสนอที่ประชุมประจำเดือน ซึ่งเป็นการแบ่งปันความรู้ที่ได้รับมา ให้พระสงฆ์ที่ไม่ได้เข้าร่วมได้รับรู้ร่วมกันทุกรูป มีการเชื่อมโยงกับกิจกรรมตามโครงการที่คณะสงฆ์ได้จัดขึ้นในระดับจังหวัด ระดับภาค โดยมุ่งไปที่การดำเนินงานการประชาสัมพันธ์ของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนา และมีการแจ้งข้อมูลหรือแจ้งข่าวสารประชาสัมพันธ์เรื่องการป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาให้คณะสงฆ์รับทราบ ๓) ด้านการสร้างคลังความรู้ พบว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนามีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรวบรวมผลงาน โดยการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การปรับเปลี่ยนทัศนคติ การเรียนรู้ร่วมกันเมื่อเกิดสิ่งใหม่ นำเสนอผลงานผ่านเว็บไซต์ โดยรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบจัดเก็บในแฟ้มของแต่ละรูป และรวบรวมผลงานเป็นหมวดหมู่ในรูปแบบไฟล์ข้อมูล ซึ่งเก็บไว้ในคอมพิวเตอร์ การนำความรู้ออกมาใช้ พบว่า พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาที่ได้รับการฝึกอบรมหรือผ่านเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ จากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับยาเสพติดส่วนใหญ่ได้นำความรู้ออกมาใช้และปฏิบัติจริง ซึ่งข้อมูลสามารถเชื่อมโยงและสื่อสารกันได้อย่างทั่วถึง

๓) การจัดกิจกรรมการป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนามีวิธีในการจัดกิจกรรมจนเกิดเป็นชุดองค์ความรู้จำนวน ๕ เรื่อง คือ ๑) เรื่องสวดมนต์ข้ามปีเพื่อส่งเสริมการป้องกันยาเสพติดตามหลักพุทธศาสนา ๒) เรื่องศาสนธรรมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ๓) เรื่องงดเหล้าเข้าพรรษา ๔) เรื่องกฐินปลอดเหล้า สร้างบุญด้วยศรัทธา ๕) เรื่องงานศพปลอดเหล้า

๔) วิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งได้ ๒ กลุ่มคือ ๑) กลุ่มป้องกันยาเสพติด ใช้การบรรยายธรรม ๒) กลุ่มแก้ไขปัญหา ยาเสพติด ใช้ยาสมุนไพร

๕) ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า พระสงฆ์บางรูปขาดความกระตือรือร้นที่จะเพิ่มทักษะความรู้ให้ตนเอง การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับยาเสพติดแต่ละครั้งทิ้งช่วงนานเกินไปทำให้ไม่ต่อเนื่องตลอดถึงการไม่แบ่งปันความรู้ทำให้ความรู้ที่มีฝังอยู่ในตัวคนเดียวพระสงฆ์รูปอื่นไม่สามารถรับรู้ได้

การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

๑) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น สามารถถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือไปสู่ระดับปริญญาโทและระดับปริญญาเอก

๒) พระสงฆ์ได้แนวทางในการป้องกันยาเสพติด

ประวัตินักวิจัย
หัวหน้าโครงการวิจัย

๑. รายละเอียดทั่วไป

ชื่อ ผศ.ดร.สุรพล พรหมกุล
ตำแหน่ง อาจารย์
สังกัด วิทยาลัยสงฆ์ ขอนแก่น

๒. ประวัติการศึกษา

๒.๑ คุณวุฒิทางธรรม เปรียญธรรม ๕ ประโยค นักธรรมชั้นเอก
๒.๒ คุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (เรียงจากวุฒิสูงสุดตามลำดับ)

คุณวุฒิ	ชื่อสถานศึกษา	ปีที่สำเร็จการศึกษา
Ph.D.(Social Science for Political Science)	Magadh University India	๒๕๕๒
ศน.ม. (รัฐศาสตร์การปกครอง)	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	๒๕๕๒
ศศ.ม.(สังคมศาสตร์เพื่อการ พัฒนา)	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	๒๕๔๔
พธ.บ.(การสอนสังคมศึกษา)	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	๒๕๔๒

๓. ผลงานทางวิชาการ ตำรา

สุรพล พรหมกุล, ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๔.

สุรพล พรหมกุล, การเมืองการปกครองไทยในอดีต ปัจจุบันและอนาคต, ขอนแก่น : ผลิตผลการพิมพ์, ๒๕๕๑.

สุรพล พรหมกุล, สังคมวิทยาเบื้องต้น, เลย : รุ่งแสงธุรกิจการพิมพ์, ๒๕๕๐.

สุรพล พรหมกุล, ความคิดทางการเมืองแนวสังคมนิยม, ขอนแก่น : ผลิตผลการพิมพ์, ๒๕๕๒.

๔. งานวิจัย

๔.๑ หัวหน้าโครงการวิจัย

สุรพล พรหมกุล, การศึกษาสภาพการดำเนินงานศิลปวัฒนธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่จังหวัดเลย, รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ๒๕๔๔. (ทุนมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย)

สุรพล พรหมกุล, บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ, รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔. (ทุนสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.))

สุรพล พรหมกุล, การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของพระสงฆ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนบน 1, **รายงานการวิจัย**, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕. (ทุนสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.))

สุรพล พรหมกุล, พฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๒๕๕๗ : กรณีศึกษาจังหวัดขอนแก่น ๒๕๕๗, **รายงานการวิจัย**, (ทุนมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).

สุรพล พรหมกุล, การสร้างสันติสุขในชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น : กรณีศึกษาประเพณีบุญหลวงจังหวัดเลย, **รายงานการวิจัย**, ๒๕๕๘, (ทุนมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).

สุรพล พรหมกุล, รูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองแวง ตำบลบัวเงิน อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น. **รายงานการวิจัย**, ๒๕๖๐, (ทุนมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).

สุรพล พรหมกุล, การประเมินหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๕๙ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น. **รายงานการวิจัย**, ๒๕๖๐, (ทุนมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).

๔.๒ ร่วมวิจัย

สุรพล พรหมกุล, บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ ส่งเสริม และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านในจังหวัดเลย, **รายงานการวิจัย**, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙. (ทุนสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

สุรพล พรหมกุล, บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ ส่งเสริม และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านสองฝั่งโขง, **รายงานการวิจัย**, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑. (ทุนสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

สุรพล พรหมกุล, ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการให้บริการห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง, **รายงานการวิจัย**, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑. (ทุนสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

สุรพล พรหมกุล, พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง **รายงานการวิจัย**, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒. (ทุนสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

สุรพล พรหมกุล, การประเมินผลการดำเนินงานโครงการการบริหารจัดการสำหรับผู้นำชุมชนในมิติพุทธและวิทยาการสมัยใหม่, **รายงานการวิจัย**, ๒๕๕๘, (ทุนมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).

๔.๓ การวิจัยในชั้นเรียน

สุรพล พรหมกุล, ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้วิชาสัมมนาภาวะผู้นำทางการเมืองของนิสิตพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ ชั้นปีที่ ๔ ในรูปแบบวิธีการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม, ๒๕๕๘.

๕. ผลงานวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์

- สุรพล พรหมกุล, การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของพระสงฆ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนบน ๑ ขอนแก่น, วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์, ฉบับที่ ๒ ปีที่ ๙ พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๕๖.
- สุรพล พรหมกุล, การหาเสียง : กระบวนการที่มาพร้อมกับการเลือกตั้ง, ประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๒ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๕๕๘.
วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม-ตุลาคม ๒๕๕๗
- สุรพล พรหมกุล และสัญญา เคนาภูมิ, พฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๒๕๕๗ : กรณีศึกษาจังหวัดขอนแก่น ๒๕๕๗, ประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๑ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ขอนแก่น : คลังนาโนวิทยา, ๒๓-๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๗.
- สุรพล พรหมกุล, ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้วิชาสัมมนาภาวะผู้นำทางการเมืองของนิสิตพุทธศาสตร์ บัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ ชั้นปีที่ ๔ ในรูปแบบวิธีการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม, วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๗-กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.
- สุรพล พรหมกุล, การสร้างสันติสุขในชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น : กรณีศึกษาประเพณีบุญหลวง จังหวัดเลย, ประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๖ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, ๑๗-๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๘.
- สุรพล พรหมกุล, การประเมินการดำเนินงานตามโครงการการบริหารจัดการสำหรับผู้นำชุมชนในมิติ พุทธและวิทยาการสมัยใหม่, รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๒ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๘.
- สุรพล พรหมกุล, การประเมินหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๕๙ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น. วารสาร สถาบันวิจัยพินลธรรม (TCI กลุ่ม 2), ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๐.
- สุรพล พรหมกุล, รูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ นักเรียนโรงเรียนบ้านหนองแวง ตำบลบัวเงิน อำเภอหนองสูง จังหวัดขอนแก่น. วารสาร การบริหารท้องถิ่น (TCI กลุ่ม 1), ฉบับที่ ๑ มกราคม-มีนาคม ๒๕๖๑.
- Suraphon Promgun, The Role of Unofficial Leader for Political and Administrative Development in Khon Kaen, Proceeding in The 5th National and the 3rd International conference 2018, Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khon Kaen campus, March 28-29, 2018
- สุรพล พรหมกุล, การจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ, รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๘-๒๙ มีนาคม ๒๕๖๑
- สุรพล พรหมกุล, รูปแบบและกระบวนการสร้างสังคมจิตอาสาป้องกันปัญหาเสพติดในประเทศไทย, รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๘-๒๙ มีนาคม ๒๕๖๑

ประวัตินักวิจัย

๑. รายละเอียดทั่วไป

ชื่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย ฮวดศรี
ตำแหน่ง อาจารย์ เลขที่ -
สังกัด วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น

๒. ประวัติการศึกษา

- ๒.๑ คุณวุฒิทางธรรม เปรียญธรรม ๓ ประโยค นักธรรมชั้นเอก
๒.๒ คุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (เรียงจากวุฒิสูงสุดตามลำดับ)

คุณวุฒิ	ชื่อสถานศึกษา	ปีที่สำเร็จการศึกษา
Ph.D. (Political Science)	Magadh University India	๒๕๒๔
M.A. Entire Politics	University of Poona, India	๒๕๒๖
พธ.บ. (สังคมศึกษา)	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	๒๕๔๘

๓. งานวิจัย

๓.๑ หัวหน้าโครงการวิจัย

ชาญชัย ฮวดศรี. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลโคกสี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น, ทุณวิจัยสถาบัน,มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๕๕๗.

ชาญชัย ฮวดศรี. “รูปแบบการส่งเสริมวัฒนธรรมการเมืองเชิงพุทธของผู้นำชุมชนจังหวัดขอนแก่น, ทุณวิจัยสถาบัน,มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๕๕๘.
การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลตำบลทุ่งลุยลาย จังหวัดชัยภูมิ, ทุณวิจัยสถาบัน,มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๕๕๙.

ชาญชัย ฮวดศรี. “รูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองแวง ตำบลบัวเงิน อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น” รายงานการวิจัย, ทุณวิจัยสถาบัน, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๕๕๙.

๒. ผลงานวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์

ชาญชัย ฮวดศรี. บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในชุมชนเขตการปกครองคณะสงฆ์ คณะสงฆ์ภาค ๙. **บทความวิจัย**. วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๓ กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๕.

- ชาญชัย ฮวดศรี. การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนาสู่การเป็นประชาคมอาเซียนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น ๒๕๕๗. **บทความวิจัย**. ครั้งที่ ๑ เรื่อง “การบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่เพื่อพัฒนาประเทศไทยให้ยั่งยืนในประชาคมอาเซียน”, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๓-๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๗.
- ชาญชัย ฮวดศรี. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโคกสี อำเภอเมือง จ. ขอนแก่น. **บทความวิจัย**. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์ ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ – กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.
- ชาญชัย ฮวดศรี. รูปแบบการส่งเสริมวัฒนธรรมการเมืองเชิงพุทธของผู้นำชุมชนจังหวัดขอนแก่น ๒๕๕๘. **บทความวิจัย**. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๒ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๘.
- ชาญชัย ฮวดศรี. To apply the principles of Dhamma for promoting the political cultures in the democratic system. **บทความวิจัย**. การประชุมวิชาการระดับนานาชาติและระดับชาติครั้งที่ ๓ ระดับนานาชาติครั้งที่ ๑ มจร.วิทยาเขตขอนแก่น วันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๙.
- ชาญชัย ฮวดศรี . “การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลตำบลทุ่งลุยลาย จังหวัดชัยภูมิ”, ใน NIC ๒๐๑๗ MCKK “Buddhist Innovation for Developing Thailand”, ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๐. หน้า ๒๖๓๔.
- ชาญชัย ฮวดศรี. “The Model and Process to Create Strength of Village-Monasteries Schools on the Problems-Addictive Drug Tacking According to Buddhism in the North eastern Region”, in NIC 2017 MCKK “Buddhist Innovation for Developing Thailand”, 31 มีนาคม 2560. p. 177.
- ชาญชัย ฮวดศรี. รูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองแวง ตำบลบัวเงิน อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น, วารสารการบริหารท้องถิ่น ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มีนาคม ๒๕๖๑).

ประวัตินักวิจัย

๑. รายละเอียดทั่วไป

ชื่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุรินทร์ ภูสกุล
ตำแหน่ง อาจารย์ เลขที่
สังกัด วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น

๒. ประวัติการศึกษา

- ๒.๑ คุณวุฒิทางธรรม เปรียญธรรม ๕ ประโยค นักธรรมชั้นเอก
๒.๒ คุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (เรียงจากวุฒิสูงสุดตามลำดับ)

คุณวุฒิ	ชื่อสถานศึกษา	ปีที่สำเร็จการศึกษา
Ph.D. (Political Science)	Marathwada University India	๒๕๒๑
M.A. (Political Science)	Marathwada University, India	๒๕๒๓
B.A. (Political Science)	University of Poona, India	๒๕๒๗

๓. งานวิจัย

๓.๑ หัวหน้าโครงการวิจัย

๑. งานวิจัย

บุรินทร์ ภูสกุล, ผศ.ดร. “การประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการการบริหารจัดการสำหรับผู้นำชุมชนในมิติพุทธและวิทยาการสมัยใหม่” รายงานการวิจัย, ทุนวิจัยสถาบัน, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๕๕๘.

บุรินทร์ ภูสกุล, ผศ.ดร. “รูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองแวง ตำบลบัวเงิน อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น” รายงานการวิจัย, ทุนวิจัยสถาบัน, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๕๕๙.

๒. ผลงานวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์

บุรินทร์ ภูสกุล, ผศ.ดร. “เอกอัครพุทธทูตฝ่ายประเทศตะวันตก-ออก ต้นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ พระเดชพระคุณพระพิมลธรรม (อาสภมหาเถร) เจ้าอาวาสวัดมหาธาตุ” บทความวิชาการ, การประชุมวิชาการระดับชาติ ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น วันที่ ๒๒-๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๗.

Burin Pooakul, “International Religious Affairs of H.E. Venerable Phrapimaladham (Aaj Asaphamahathera)” the article presented in the 3rd national conference and the 1st International conference 2016 “Integration of Buddhism with research to develop a sustainable society” Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khon Kaen Campas, 28th March 2016.

